

სხანი შოკოლედი

თებერვალი 2009 №46
ფასი 7 ლარი

ინტერვიუები

ირაკლი ალასანი

შორენა შავერდაშვილი

მერაბ მამარლაშვილი
ან შავალია

ქლინო ისთვუდი
ლილიან როსი

კომენტარები

გაბრძელება იქნება?
ნიმე რობაქიძე

აურზაური სალხინეთში
ია ანთაძე

პრივატული საუბრები
სანდრო ნავერიანი

ოვი და გვიღოვა
ნიმე ბაქიშვილი

გომოლის ჩანაწერი
ვტბარ ქერაძი, შირა ბაჟენი

ომის რასიონალიზაცია
იაგო კაჭკაჭიშვილი

ისტორიები

მიხეილ სააკაშვილი

უედელ სტივენსონი

პარტულ რინეოჩი

ნიმე ჯაფიაშვილი

ალექსი მაჭავარიანი

ლავით ბუსრიკიძე

ანალიზი

ახალი წესები ახალი მსოფლიოსთვის
ფარედ ზაჰარი

რატომ წამოიწყო ისრაელმა ღაზში ომი
ქრის მაკბრილი

რეპორტაჟი

საკუთარ ნაჭუჭში
სალომე კიკალაიშვილი

ლიტერატურა

შან მარი გუსტავ ლე კლაზიო
ჯონ მაქსველ კუტჯე
შომელ ბასტანერი
ლია სტურუა
პარუკი მურაკაში

ISSN 1512-2220

ՀԱՄԼԱԾՆԳԵՕԳԵԼԼ
Connect

ნაილათ ინტერნეტი ნებისმიერ ადგილას!...

ქალაქგარეთ, გიზნეს შეხვედრის დროს ან თუნდაც მგზავრობისას, შეაერთეთ მოდემი კომპიუტერში და ინტერნეტი ჩართულია! ინტერნეტის სიჩქარეა 3.6 მბ/ბიტ/წამი;

მარტივი და ხელმისაწვდომი სატარიფო გეგმა:

ინტერნეტ ტრაფიკი 1 გიგაბაიტამდე - 35 ლარი/თვეში

ინტერნეტ ტრაფიკი 5 გიგაბაიტამდე - 69 ლარი/თვეში

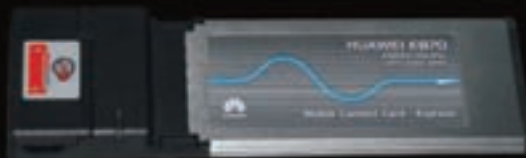
შეიძინეთ მოდემები ჯეოსელის ავონეტთა მომსახურების ოფისებში.

USB მოდემი/Data Card

HSDPA - 7.2 mbps

HSUPA - 2.0 mbps

EXPRESS/PCMCIA მოდემი/Data Card

HSDPA - 7.2 mbps

HSUPA - 2.0 mbps

Wherever you go, take internet with you!....

Geocell Connect allows you to surf the internet with Highest Speed - 3.6 mb/sec, just Connect the data card to your Laptop and you are online!

Easy and affordable tariff plan

Internet traffic up to 1Gb - 35 GEL per month

Internet traffic up to 5Gb - 69 GEL per month

HSDPA - HSUPA - UMTS- EDGE - GPRS

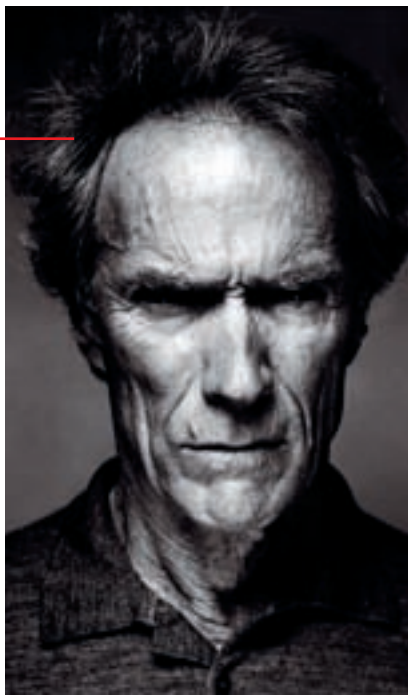
www.geocell.ge

[tride]

ტრიდეალური მღვთმარეობა

- 10 რადიკატორის წერილი
- 12 ჩვენი ავტორები
- 16 შამოსული წერილები
- 18 კულტ-მიმოსილვა
- 20 მკვდარი ღროის მისათევაი ავტორი: დავით ბუხრიკიძე
- 24 აქცენტები
-7 გრადუსი უკვე კარგია! ავტორი: თამარ ჯიშკარიანი
- 28 კომენტარები
გაბრძელება იქნება?! ავტორი: ნინო რობაქიძე
- 29 აურზაური სალხინეთში ავტორი: ია ანთაძე
- 30 პრივატული საუბრები ავტორი: სანდრო ნავერიანი
- 31 ომი და გვრიდობა ავტორი: ნინო ბეჟიშვილი
- 34 მშობლის ჩანაწერი შირა გეფენისა და ეტგარ კერეტის ავტორობით
- 35 ომის რაციონალიზაცია ავტორი: იაგო კაჭკაჭიშვილი
- 38 გასმონაებაში დაკარგულები ავტორი: სალომე კიკაღეიშვილი
- 40 დისკუსია
ქალაუფლების დისკუსის საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიაში ავტორი: ნინო ბეჟიშვილი
- 44 ანალიზი
ახალი წესები ახალი მსოფლიოსთვის ავტორი: ფარედ ზაქარია,
- 48 რატომ ნამოიწყო ისრაელმა ღაზაში ომი
ავტორი: ქრის მაკგრილი, ინგლისურიდან თარგმნა დავით გაბუნიაშვილი
- 54 რეპორტაჟი
საკუთარ ნაჭუჭში ავტორი: სალომე კიკაღეიშვილი
- 60 ისტორია
მისილი სააკაშვილი - მარში საქართველოზე
ავტორი: უენდელ სტივენსონი
- 68 ინტერვიუ ირაკლი ალასანიასთან
საქართველოში უნდა დამთავრდეს მისიების მოლოდინი
ავტორი: შორენა შავერდაშვილი
- 74 ინტერვიუ ქლინთ ისთუდთან
თარგმნა თამარ ბაბუაძემ
- 80 ისტორია
ტულკუ ავტორი: ნინო ჯაფიაშვილი
- 86 ინტერვიუ
ჯაშუშის ცხოვრება
ესაუბრა ან შევალიე, თარგმნა ლიკა ბერძენიშვილი
- 92 ისტორია
მინასლოება ავტორი: დავით ბუხრიკიძე
- 96 ესეი
ჩაკატილი საზოგადოება და მისი დარაჯები
ავტორი: გიორგი მისიურაძე
- 100 პარიზული ჩანაწერები
„ვნებახით სავსეს, ვიგონებ წარსულს“...
ავტორი: ლანა ლოლობერიძე

აიციტეთ ჟურსის ცვალებადობის რისკი!

გახსენით ჟონვერტირებადი ანაბარი ბანკ "რესპუბლიკაში"!

წლიური სარგებელი

14%-მდე

თუ თქვენი ანაბრის ვალუტის ჟურსი ეცემა, ჟონვერტირებადი ანაბარი გაძლევთ საშუალებას, გადაიტანოთ თქვენი დანაზოგი სხვა ვალუტაში და თანაც შეინარჩუნოთ ანაბარზე დაგროვილი სარგებელი.

ბანკი რესპუბლიკა
BANK REPUBLIC

(8 22) 92 55 55
www.republic.ge

ჯგუფი სოსიკოვა ჟანარალი

სხანი შოკოლადი

მთავარი რედაქტორი

შორენა შავერდაშვილი

აღმასრულებელი რედაქტორები

ნინო ლომაძე, ნინო ჯაფიაშვილი

არტ-რედაქტორი

გიორგი ნადირაძე

რედაქტორ-სტილისტი

ნინო სვანიძე

კორექტორი

ნინო საითიძე

ნომერზე მუშაობდნენ

თამარ ბაბუაძე, გიორგი მაისურაძე, დათო ტურაშვილი, კახა თოლორდავა, ნინო ჯაფიაშვილი, ნინო ბექიშვილი, ნინო რობაქიძე, შორენა შავერდაშვილი, ლანა ლოლობერიძე, ნინო ლომაძე, სალომე კიკალეიშვილი, დავით ბუხრიკიძე, დათო გაბუნია, ანა კორძაია-სამადაშვილი, სანდრო ნავერიანი, იაგო კაჭკაჭიშვილი, ია ანთაძე, თამარ ჯიშკარიანი, ლიკა ბერძენიშვილი

ფოტო

დავით მესხი, ლევან ხერხეულიძე, თომას დგორჯაკი

ილუსტრაცია

მაია სუმბაძე

დიზაინი

თორნიკე ლორთქიფანიძე, კახა დოლიძე

საზოგადოებასთან ურთიერთობა

ლელა შუბითიძე

სარეკლამო და გაყიდვების სამსახურის უფროსი

ნესტან ავალიანი

რეკლამის განთავსება

შპს „მსა თბილისი“, ფალიაშვილის ქ. 108

ტელ./ფაქსი: 91 23 26

ელ-ფოსტა: advertise@shokoladi.ge

დისტრიბუცია

ზვიად შენგელია

გამომცემელი

„ცხელი შოკოლადი“, „კინო-ცხელი შოკოლადი“, „ბიზნესი-ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“, „დილოგი“, „თიბისი და თიბისელები“.

შპს „ემ ფაბლიშინგი“, თბილისი 0105, ფალიაშვილის ქ. 108,

ტელ./ფაქსი: 91 23 26

ელ-ფოსტა: mpublishing@caucasus.net

სტამბა

შპს „სეზანი“, თბილისი, წერეთლის გამზ. 140

ტელ.: 35 70 02

ელ-ფოსტა: lika@cezanne-web.com

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის 25 დეკემბრიდან

© M Publishing~ საავტორო უფლებები დაცულია.

ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი ან მთლიანი გამოყენება აკრძალულია.

www.shokoladi.com

გარეკანზე: მიხეილ სააკაშვილი
ფოტო: თომას დგორჯაკი

გააზვარე დანახობი ოქროთი

ოქროს ანაზარი

- ▲ განაზვირუბული სავროცენტო სარგებელი - 9%
- ▲ სტანდარტულ სავროცენტო განაკვეთზე მეტი სარგებლის შილების შესაძლებლობა - მაქს. 16%

☎ 27 27 27 | 📠 + 27 27 | www.tbcbank.ge

ჩვენ ვაძლიერებთ ერთმანეთს

12 იანვარს გადავწყვიტე, რომ არ შეიძლებოდა ამერიკის შეერთებული შტატების 44-ე პრეზიდენტის, ბარაკ ობამას ინაუგურაციის უპრეცედენტო ცერემონიალს ჩემს გარეშე ჩაველო. 13 იანვარს თვითმფრინავის ბილეთი ავიღე და 14-ში უკვე ნიუ-იორკში ვიყავი. მაგრამ მას შემდეგ რაც დავრწმუნდი, რომ ეს ცერემონიალი მასობრივ ჰიპნოზს დაემსგავსებოდა და ისიც ამერიკის დიდი „სამომხმარებლო ზეიმი“ გახდებოდა, ინაუგურაციას ბოიკოტი გამოუუცხადე და სახლიდან, სადაც CNN-იც კი არ ჰქონდათ, ფეხი არ მომიცვლია. არათუ ვაშინგტონში, თაიმს სკვერზეც კი არ გავსულვარ, ან იქვე ჰარლემში, სადაც უამრავი საზეიმო ღონისძიება იყო დაგეგმილი. არადა, როგორ გულწრფელად მინდოდა პატივი მიმეგო ჩემივე იმედებისა და ოპტიმიზმისათვის, რომ ცვლილებები შესაძლებელია, რომ ქვეყანა ყოველთვის შეიძლება საკუთარ თავში განახლების იმპულსს პოულობდეს, რომ ერთმა ადამიანმა შეიძლება მილიონობით ადამიანი დაარწმუნოს, რომ ის პროგრესირებდა სამყაროში ცხოვრობს, სადაც თანასწორუფლებიანობის იდეა ჯერ კიდევ მიღწევადია, ამერიკული ოცნება ჯერ კიდევ ცოცხლობს და ის უოლ სტრიტის ნანგრევებში არ მოყოლილა. ნეტავ, წინა დღეს მაინც არ მენახა ლაზარუსი დახოცილი პალესტინელი ბავშვების კადრები, სადაც სამი კვირის განმავლობაში ვერ შეაჩერეს ისრაელის დაბომბვები ვერც ამერიკელმა მოდერატორებმა და ვერც უკვე ანაქრონისტულმა საერთაშორისო ორგანიზაციებმა. არა, ზედმეტად ბევრი პარალელი ამომიტივდიდა თავში! რა ზეიმი, რის ზეიმი, როცა სამყაროში ჯერ კიდევ არ შეცვლილა ძალაუფლების დისკურსი და ორმაგი მორალი, ჯერ ისე დიდის და ძლიერის სამართალი იმარჯვებს და მასების იდეალიზმითა და პატრიოტიზმით სწორედ ამ ძალაუფლების ლეგიტიმაცია ხდება. უღრუბლო ცაზე მოფრიალე დროშების და სიმღერების ფონზე თვალზეცრემლმომდგარი ამერიკელების შემხედვარეს, ჩვენი სუთი წლის წინანდელი მასობრივი ეგზალტაცია და უამრავი ხელიდან გაშვებული შანსი გამახსენდა. მეც რომ ამემღვრა თვალები, ჯომ მკითხა, – „მიშა გახსენდება, ხო?“ მიშას „ალსაყდება“, გორის დევილითა ბანაკები და ებრაელი მწერლის, ეტგარ კერეტის წერილი: „ჩვენ გვყავს შვილი, 3 წლის ბიჭი, რომელიც დილას შემოძვრება ხოლმე ჩვენს საწოლში და, – ცხელი კაკაო დამალევენეთო, – ითხოვს. და როცა მასთან ერთად ვწევართ ლოგინში და ვხვდებით, თუ როგორი ცივი და ცარიელი იქნებოდა ჩვენი საბანი მის გარეშე, ზუსტად ვგრძნობთ, რომ არც ერთი იდეა და მიზანი არ ამართლებს შვილის მშობლის კალთიდან მოგლეჯას. როდესაც გადმოიღებთ სუფთა ფურცელს და დაიწყებთ თქვენს ხელთ არსებული პოლიტიკური და სამხედრო გეგმების ჩამოწერას, უარი თქვით გეგმაზე, რომელიც საბავშვო ბალების განადგურების საფრთხეს შეიცავს. მეტს არაფერს ვითხოვთ“. ეტგარმავე მომწერა, – „მძიმე წელი იყო ჩვენი ქვეყნებისთვის, იქნებ 2009-ში მაინც იყოს მშვიდობა.“

ვნახოთ. ინაუგურაციის შემდეგ პირველივე დღეს, ბარაკ ობამამ გასცა განკარგულება გუანტანამოს ციხის ერთი წლის ვადაში დახურვის თაობაზე და ახლო აღმოსავლეთში, პირად წარმომადგენლად ჯორჯ მიტჩელი დაასახელა, რითაც ჩემი სკეპტიკოსი მეგობრებისგანაც კი ორი დიდი პლუსი დაიმსახურა. ჩვენს რეგიონს ვინ ჩაიბარებს, ჯერ-ჯერობით უცნობია. თუმცა, რაც უკვე ვიცით ისაა, რომ ქართულ პოლიტიკურ სპექტრს ერთი ახალი ფიგურა, ირაკლი ალასანია შეემატება, რომელთანაც ინტერვიუ ნიუ-იორკში ჩავწერე. შთაბეჭდილებების თავმოყრა ჯერ მიჭირს, ამიტომ ამ მასალას საკუთარი ინტერპრეტაციების გარეშე ვთავაზობთ. ერთი, რაც ახლავე შემიძლია გითხრათ ისაა, რომ ალასანიას პოლიტიკური კარიერა ახლა იწყება და ჩვენ თუ ფხიზლად არ ვიყავით, ცოტა ხანში ისევე საკუთარ თავზე გაგვეცინება.

მაშინ, როცა მე ინაუგურაციის ცერემონიალს ვუცხადებდი ბოიკოტს, თბილისში საზოგადოებრივი მაუწყებლის წინ სამოქალაქო აქცია მოეწყო ლოზუნგებით „დაიცავით სარედაქციო დამოუკიდებლობა“, „უარი საპატრიარქოს“ და „ჟურნალისტიკა ილოცონ სახლში!“ (იხილეთ კომენტარები ამავე ნომერში). ეს მას შემდეგ, რაც „პირველი არხის“ ეთერში გაიმართა დისკუსია თემაზე, რას ვერჩით საზოგადოებრივ მაუწყებელს. „პრივატული საუბრებით“, აბა, ვის რას უნდა ვერჩოდეთ, მაგრამ რა ვიცი, მაინც მედია გვეგონია ჟურნალი და ვფიქრობთ, რომ სარედაქციო დამოუკიდებლობის გარეშე მუშაობას აზრი არა აქვს, საპატრიარქოს დიქტატი კი პოლიტიკურ დიქტატზე უარესია. ჟურნალისტიკამაც და პოლიტიკოსებმაც, თუ შეიძლება, ილოცეთ სახლში. ქუჩაში მხოლოდ პირველის გადანერა და „ზასაობა“ შეიძლება. ისიც გვეყოფა, ბარაკ ობამა და ჯორჯ ბუში 20 იანვარს თავჩაქინდრულები რომ იდგნენ და 15 წუთში ერთხელ 100,000-მდე აკრედიტირებული ჟურნალისტის წინაშე ლოცულობდნენ.

ყოველთვის ექსკლუზიური 70 წელი შობდება გერმანიაში

აუდიო-ვიდეო ტექნიკის კავშირს ქლასის გერმანიის
ოფიციალური დისტრიბუტორი სპეციალიზირებული "პეგასი ჯგუფი"

მისამართი: ხიშის ქ. №2 (მშრალი ხიშის მიმდებარე ტერიტორია), ტელ.: 47 56 12

Pioneer

DENON

marantz

Magnat

CANTON

HECO

ნინო ბაკურაშვილი

ორი დღეა, სხვაზე ვერაფერზე ვფიქრობ – ვერც იმ რეალურ საფრთხეზე, რომელიც მედიას არა მხოლოდ კლერეკალებისგან დაემუქრა; ვერც იმაზე, რომ სადღაც ცხრა მთასა და ცხრა ზღვას იქით შეიძლება ოცნებები ყველას აუხდეს.

ორი დღის წინ, 19 იანვარს მოსკოვში დღის 4 საათზე პრესკონფერენციიდან გამოსულ 34 წლის ადვოკატს სტანისლავ მარკელოვს ნილბიანმა ქილერმა მიბჯენით ესროლა. ადვოკატი ამ დროს ჟურნალისტ ანასტასია ბაბუნოვას ესაუბრებოდა. ჟურნალისტი მკვლელს გაეკიდა. ანასტასია ბაბუნოვას გადარჩენა ექიმებმა ვერ შეძლეს.

„ეს სამსახური კი არა, გადარჩენისთვის ბრძოლაა, ჩვენ გვჭირდება დაცვა ნაცისტებისგან, მაფიოზი ხელისუფლებისგან, ძალოვანი სტრუქტურებისგან, რომლებიც ნაცისტებს თანაუგრძობენ. უკვე კარგად გვესმის, რომ ვერავინ დაგვიცავს – ვერც ღმერთი, ვერც მეფე, ვერც კანონი. ვერავინ. თავად უნდა დავიცვათ საკუთარი თავი.“

ეს სიტყვები სტანისლავ მარკელოვმა სიკვდილამდე რამდენიმე თვით ადრე მოსკოვში გამართულ ანტიფაშისტურ მიტინგზე წარმოთქვა, სადაც სულ რამდენიმე ათეული კაცი იყო შეკრებილი.

სტანისლავ მარკელოვი, როგორც უფლებათა დამცველები წერენ, ერთადერთი იყო რუს ადვოკატთა შორის, ვისაც ადამიანის უფლებათა დამცველს უწოდებდნენ. რუსი სამხედროების მიერ ჩადენილ სასტიკ დანაშაულებზე მუშაობდა და დაზარალებულ ჩეჩნებს იცავდა. იცავდა „მემარცხენეებს“ რუსეთის სხვადასხვა რეგიონში, იცავდა ბელარუს ოპოზიციონერებს, იცავდა ანტიფაშისტური მოძრაობების აქტივისტებს. მარკელოვს სიკვდილით სკინჰედებიც ემუქრებოდნენ და სამხედროებიც. რუსეთში სამხედროებსაც და ნაცისტებსაც პუტინის რეჟიმი მფარველობს და საეჭვოა, მკვლელობის დამკვეთები ვინმემ დასაჯოს. იქ ასე ხდება – შემსრულებლებს იჭერენ ხოლმე.

25 წლის ნასტია ბაბუნოვას „ნოვია გაზეტაში“ მუშაობა ახალი დაწყებული ჰქონდა. ეკომოდრობის და ანტიფაშისტური ორგანიზაციების აქტივისტი იყო. გაზეთში, ძირითადად, სკინჰედებზე წერდა.

20 იანვარს საპროტესტო აქციები მოსკოვშიც გაიმართა და სანკტ-პეტერბურგშიც. პეტერბურგში სულ 50-60 კაცი იდგა, მაგრამ მიტინგი მაინც დაარბიეს. ყველაზე მეტად რაც გამოვიკირდა, ის იყო, რომ გროზნოში მარკელოვის მკვლელობის გასაპროტესტებლად დაახლოებით ათასი კაცი შეიკრიბა. ადვოკატი გროზნოში პირველად 2004 წელს ანა პოლიტკოვსკაიასთან ერთად ჩავიდა; მაშინ მათ მოახერხეს, დამნაშავე რუსი ოფიცერი ლაინი დაეპატიმრებინათ. 2006 წლამდე პოლიტკოვსკაია და მარკელოვი ერთად მუშაობდნენ.

პუტინის რეჟიმმა უკვე 15 ჟურნალისტის სიცოცხლე შეინირა.

თავისუფალ და გაბედულ ადამიანებს რუსეთში ვერავინ იცავს – „ვერც კანონი, ვერც მეფე, ვერც ღმერთი“...

სალომე ქიქალიაშვილი

მთელი ბავშვობა სიონში მაქვს გატარებული. როგორც კი ქალაქში ჩამოცხებოდა, მთელი ოჯახი კაკოსფერ 07-ში ვეჭვქცებოდით და სიონისკენ მიმავალ, ორმოებიან გზას დავადგებოდით ხოლმე. იქ ჩასვლა ყველაზე მეტად მიყვარდა. ჩვენი სახლი ცენტრისგან მოშორებით, ტყეში იდგა. ისე, მარტო ცენტრისგან კი არა, მგონი – მთელი ცივილიზაციისგან. ძველი შავ-თეთრი ტელევიზორი მარტო იმ შემთხვევაში უჩვენებდა, თუ ხელს გვერდზე მაგრად მიარტყამდი. ჰოდა, წამდაუნუმ რტყმის თავი რომ არავის ჰქონდა, ამიტომ მე და ლევანი, რომელიც ქვემოთ სახლში ცხოვრობდა, დილიდანვე ათას „საქმეს“ ვიგონებდით: „ვითომ ტყეში დავიკარგეთ“, „ეხლა ზღვაში ვიხრჩობი და შენ გადამარჩენ“ (სიონის წყალსაცავს, მგონი, დღემდე ზღვას ეძახიან), შტაბში

მოპარულ კარტოფილებს ვწვავდით... მოკლედ, სიონში „საქმე“ ყოველთვის ბევრი იყო. როცა წამოვიზარდეთ და უკვე ის ასაკი დავივდებოდა, მოპარული კარტოფილების მაგივრად, სიგარეტის ბოლში რომ ვიხრჩობოდით, ახალი „საქმე“ გამოვძებნეთ – კინოში სიარული. ერთ-ერთ ბინაში მოპარული იაპონური ტელევიზორი იდგა და ვიდეოთი 10 წლის წინანდელ ფილმებს უჩვენებდნენ. იაფი ღირდა შესვლა და ამიტომ, ყოველ საღამოს იქ ვიყავით. ვუყურებდით ჯეკი ჩანს, კუნფუსის ბავშვებს, „უყასებს“ და თან სიგარეტს ვაბოლებდით. მართალია, კასეტა ზოგჯერ ჭედავდა ან ხმა იკარგებოდა, მაგრამ ეს არ გვადარდებდა – ჩვენ ხომ კინოში ვიყავით!

კინოზე და ქართულ გახმავანებაზე წერისას სულ ის იაპონური ტელევიზორი და კუსტარული კინოთახი მასხენდებოდა. არა, სიონური კინოჩვენებების ეფექტები აქ ნამდვილად არ არის, მაგრამ... აქაც ყველაფერს მოყვარულები აკეთებენ და, სიონის არ იყოს, იციან, რომ შეცდომებზე პასუხს არავინ მოსთხოვს. აბა, ვინ ამოიღებდა იქ ხმას, მთელ სოფელში ხომ ერთადერთი კინოთახი იყო, მისი მფლობელები

კი – პაატარა მონოპოლისტები.

სიასლა ჯივისის ავთიაქეზუი!
სასის კანისა და თმის
უფასო დიაგნოსტიკა

ჭავჭავაძის გამზირი 50
გამსახურდიას გამზირი 2
ლეონიძის ქუჩა 8

ბიორბი მაისურაძე

ის, რაც „საქართველოს დიდი ათეულის“ ტელეგანხილვაზე ვნახეთ, ნაკლებად ეხება გადაცემის ხარისხს თუ შინაარსს. ჩემი აზრით, ეს ტელე-შოუ ერთგვარი სოციოლოგიური გამოკითხვა იყო, რომელიც საზოგადოებრივ ცნობიერებაში, განსაკუთრებით, კულტურულ მახასიათებლებში მიმდინარე პროცესების სინდრომებს ავლენდა. ასეთი გადაცემები არც შემეცნებითია და არც საგანმანათლებლო, არამედ საზოგადოების გარკვეულ იდეოლოგიურ სიმბოლოებთან დამოკიდებულებას აჩვენებს.

მაგრამ ეს ყველაფერი მეორეხარისხოვანია იმ დისკუსიასთან მიმართებაში, რომელიც 16 იანვარს საქართველოს ტელევიზიის პირველმა არხმა აჩვენა, რამდენადაც მთავარი პრობლემა, რომელიც ამ გადაცემაში გამოიკვეთა, იყო კონფლიქტი, ერთი მხრივ, სიტყვის და მედიის თავისუფლებას და, საზოგადოდ, დემოკრატიულ ინსტიტუციებსა და, მეორე მხრივ, სრულიად ანტიგანმანათლებლო და ფუნდამენტალისტურ ცნობიერებას შორის, რომლის დამკვიდრებასაც, უკვე რამდენიმე წელია, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია ცდილობს და, როგორც დავინახეთ, საკმაოდ წარმატებულადაც. ესაა კონფლიქტი მოდერნიზმსა და შუა საუკუნეების ობსკურანტიზმს შორის.

საპატრიარქოს წარმომადგენელთა განცხადება, რომ ეკლესია არავიფე ზენოლას არ ახდენს, ის მხოლოდ წინადადებით გამოდის და საკუთარ აზრს გამოთქვამს, უბრალოდ ცინიზმი მგონია, რადგანაც ყოველ ასეთ „რეკომენდაციას“ თან ახლავს განმარტებები, რომ ეკლესია ღმერთის სახელით ლაპარაკობს, რომ მხოლოდ მისი პოზიციას სწორი და ვინც ამას არ გაიზიარებს, ის მწვალებელი და ცოდვილი იქნება! ესაა საზოგადოების მანიპულაციის და მასზე ფსიქოლოგიური ზენოლის ტიპური ნიმუში, რაც აშკარად ჩანდა „პირველი არხის“ სამეთვალყურეო საბჭოს განცხადებებიდანაც, რომ მათ საქმიანობაში კი ერევან, მაგრამ ამაზე საუბარი აქ არ შეიძლება. გამოდის, რომ ეკლესიის რჩევა ის „წინადადებაა, რომელზედაც ვერავინ უარს ვერ იტყვის“.

როგორც 21-ე საუკუნის ადამიანმა, რომელიც განმანათლებლობის პრინციპებზე აღზრდილი და ინტელექტუალურ შრომას ეწევა, თავი შეურაცხყოფილად ვიგრძენი, როდესაც საპატრიარქოს წარმომადგენელთა სრულიად არქაულ-მიოლოგიურ აზროვნებას, რომ ისინი პირადად ღმერთის აზრს მოგვასხენებენ, რომ ეკლესიას მეტი

წმინდანი ჰყავს, ვიდრე ქართველ ერს სახელოვანი საერო მამულიშვილი, და თანაც, რომ ეკლესიის მისია განმანათლებლობაა(!), – სტუდიაში მიწვეულ აკადემიური ხარისხის მქონე პირთა არათუ პროტესტი, არამედ თანხმობა მოჰყვა. ამ ქართველი ინტელექტუალების საყურადღებოდ შეიძლება თქმა, რომ „განმანათლებლობა“, რომელიც დღევანდელ საქართველოს ყველაზე მეტად აკლია, XVII საუკუნის ევროპაში სწორედ იმ სახის მითო-რიტუალური არგუმენტაციის წინააღმდეგ გაჩნდა, რომელიც სტუდიაში საპატრიარქოს წარმომადგენელთაგან მოისმოდა.

როგორც ქართველ ჰუმანიტარს, შემრცხვა, როდესაც საქართველოს სახელმწიფო ტელევიზიის ეთერიდან განათლებულობისგან საკმაოდ შორს მყოფი სამღვდლო პირები დამახინჯებულ და გაზღაპრებულ საქართველოს ისტორიას მიყვებოდნენ, მკარნახობდნენ და მმოდვრავდნენ იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა ვიზროვნო და რა თემებზე მაქვს მსჯელობის უფლება. შემრცხვა ჩემი კოლეგების არათავისუფალი და ყოველგვარ რეფლექსიას მოკლებული, ლამის აქსიომად მიღებული ფრაზის – „არავინ აყენებს ეჭვს საპატრიარქოს უმაღლეს ავტორიტეტს“! – მრავალჯერ მოსმენა.

როგორც საქართველოს მოქალაქე, პროტესტს გამოვთქვამ სახელმწიფო მოხელეთა განცხადებაზე, რომ „პატრიარქის აზრი კანონზე მაღლა დგას!“ რაც, ჩემი აზრით, არა მხოლოდ ლაციზმის, არამედ კანონის უზენაესობის პრინციპის უხეში დარღვევა და თეოკრატიის აღიარებაა, რომელიც რელიგიური ავტორიტეტების სახელმწიფოსა და კანონმდებლობაზე მაღლა დგომას ნიშნავს და რომლის მაგალითიც ირანის ისლამური რესპუბლიკაა, სადაც ყველა მნიშვნელოვანი სახელმწიფო გადაწყვეტილების მიღებისას ბოლო სიტყვა ქვეყნის უმაღლეს სასულიერო ავტორიტეტს – აიათოლას ეკუთვნის.

ჩემს შემოფოტებას ინვესს საქართველოს „ირანიზაციის“ მოხშირებული სიმპტომები, რომლის მორიგი ნიშანიც სახელმწიფო ტელევიზიის ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილება და გადაცემის შეჩერება იყო, რასაც ავტორებისგან პროტესტიც კი არ მოჰყოლია. მათი დაბნეული და უსუსური სახის გამომეტყველებები არათუ საქართველოში თავისუფალი მედიის მითს აცამტყვრებს, არამედ ჟურნალისტიკის პროფესიასაც კი საეჭვოს ხდის, რომელიც, როგორც ჩანს, მხოლოდ იდეოლოგიური დიქტატების სუფლირებით შემოიფარგლება.

ასეთი პროცესები კი, ვშიშობ, საბოლოო ჯამში, საქართველოს დემოკრატიულ განვითარებას კი არ უწყობს ხელს, არამედ უფრო მეტად საკუთარ საბჭოურ წარსულთან აახლოვებს, როდესაც კანონზე მაღლა მდგომი უმაღლესი ავტორიტეტების — პარტიისა და მისი ბელადების წინაშე უსიტყვო და უკრიტიკო მორჩილება საზოგადოებრივი ცნობიერების სრულ დეგენერაციას იწვევდა. შემოქმედებითი თუ სააზროვნო არათავისუფლება კი ტოტალიტარული რეჟიმების ნიადაგს ამზადებს. აქვე მაღლობა მინდა გადავუხადო ქალბატონ ნინო ბურდულას და ბატონ დათო პიჭაძეს მოქალაქეობრივი ღირსებისა და ფუნდამენტალისტური ტენდენციების წინააღმდეგ საჯაროდ გამოხატული პროტესტისათვის.

**გამოხმაურება „სხელი შოკოლადის“ 45-ე ნომერში
დაზარალებულ ნირო ლომასის სტატიისა და „ჯავახეთი –
სტატიის მიღმა საქართველო“**

„სხელი შოკოლადის“ წინა ნომერში ჯავახეთის შესახებ წერილი დაიბეჭდა. ავტორმა რეგიონში რამდენიმე დღე გაატარა, თუმცა სტატიაში ადგილობრივი ქართველი მოსახლეობის პრობლემებს გაცილებით მეტი ყურადღება დაეთმო, ვიდრე ადგილობრივი სომხების. სომხების ხმა, ვინც რეგიონის სპეციფიკას ქმნის, ნაკლებად ისმის.

კომენტარის დაწერა იმიტომ გადავწყვიტე, რომ მოკლედ მაინც მეთქვა იმ უნდობლობის მიზეზების შესახებ, რომელიც ქართულ და სომხურ მოსახლეობას შორისაა. ასევე მინდოდა, მომეყოლა ჯავახეთის მთავარ პრობლემებზე, რადგან თბილისში ამაზე თითქმის არ საუბრობენ.

დეკემბრის ბოლოს, როგორც ყოველთვის, ახალი წლის შესახებ ვაპირებ ვაწვავდი და იქ სულ რამდენიმე დღე დავყავი, მაგრამ ესეც საკმარისი იყო იმ ცვლილებების დასანახად, რაც იქ ბოლო წელიწადს მოხდა.

იანვრის დასაწყისში ჯავახეთში პარლამენტის დეპუტატის ოფისში რამდენიმე შეიარაღებული ადამიანი შეიჭრა. დეპუტატის შუბლზე მიბჯენილ საბჭოთა პისტოლეტს რომ გაესროლა, დღეს ალბათ ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას შუალედური არჩევნები ექნებოდა ჩასატარებელი.

საქმის გამოძიებას შს-ს ყველაზე მაღალჩინოსანი მოხელეები შეუდგნენ, თუმცა ამასთან დაკავშირებით ქართულ მედიაში სიტყვაც კი არ თქმულა. თუკი ასეთ სკანდალურ ფაქტს ვერ იგებენ დედაქალაქში, ადვილი წარმოსადგენია, რა ცოტა რამ იციან ჯავახეთის ყოველდღიური ცხოვრების შესახებ.

ჯავახეთი, უკვე რამდენიმე ათწლეულია, ასეთ ჩეკეტილ რეჟიმში ცხოვრობს. აქაურების მთავარი მიზანია, უკეთ მოერგონ ახალ ყოფას; ისინი იძულებულნი არიან, შეეგუონ მძიმე ზამთარს, რომელიც ნახევარი წელი გრძელდება; ეგუებინან, რომ თავის გატანა მხოლოდ რუსეთში გამგზავრებით და იქ სეზონური შრომითაა შესაძლებელი; ეგუებინან, რომ ენის უცოდინრობის გამო, არ შეუძლიათ რეგიონის მართვაში სრულყოფილი მონაწილეობის მიღება, რომ აღარაფერი ვთქვათ დედაქალაქსა და დიდ პოლიტიკაზე.

ხალხი მიეჩნია იმის მოსმენას, რომ ჯავახეთში მცხოვრები სომხები მხოლოდ იმას აკეთებენ, რომ ავტონომიას ითხოვენ და ქართული ენის წინააღმდეგ გამოდიან. იმის მაგივრად, რომ თბილისმა გაარკვიოს, რატომ არის ადგილობრივი მოსახლეობა უკმაყოფილო, ჟინინოვსკის მუქარას უსმენს, თუ რამდენად ადვილია სომხების აჯანყება.

საბჭოთა დროს ჯავახეთის ჩაკეტილობა იმით იყო გამოწვეული, რომ ის სასაზღვრო ზონა გახლდათ „მტრულად განწყობილ ნატო-ს“ წევრ თურქეთთან. ჩემს ოჯახის წევრებს ხშირად უნდვდათ ახლობლებისთვის ცრუ შინაარსის დეკლარაციების გაგზავნა, რომ ვინმეს გარდაცვალების მიზეზით მაინც მიეღოთ ჯავახეთში ჩამოსვლის უფლება. სხვანაირად თითქმის წარმოუდგენელი იყო ჩვენთან მოხვედრა.

ახლა ძნელია გადაჭრით თქმა, უფრო მეტად დაუახლოვდებოდა თუ არა ჯავახეთი დანარჩენ საქართველოს, რომ არ ყოფილიყო ჯერ გამსახურდიას ნაციონალისტური პოლიტიკა, ხოლო შემდეგ შევარდნაძის მიერ რეგიონის სრული უგულბელებოება.

80-იანი წლების ბოლოს საგანგებოდ ჩამოყვანილი ქართველი პრეფექტების დანიშვნით რეგიონში ადგილობრივ სომხებს ნაციონალიზმი გაუღვივდა. აქაურებს ანგარიში არ გაუწიეს. ისე ექცოდნენ, როგორც უღირს ერს, რომელსაც როგორც კი შესაძლებლობა გაუჩნდება, მაშინვე გააყიდის. ამის შემდეგ დენის გამორთვაც კი ყველას ნაციონალური ნიშნით შევიწროვებდა ეჩვენებოდა. ამიტომ მთავრობის გადაწყვეტილებებს აქ ყოველთვის ეჭვითა და უნდობლობით ხვდებიან.

შევარდნაძის დროს რეგიონში ყვაოდა კორუფცია, რომელმაც მოკლა იმედი, რომ ქვეყანაში პატიოსანი შრომით შეიძლებოდა რაიმეს მიღწევა. წინააღმდეგობა 13 წელი ქურდული კანონებით განაგებდა ყოფილი პატიმარი, რომელიც ლამის ყველას პენსიიდან წილს იღებდა. თბილისის მხარდაჭერით, სწორედ ასეთი ადამიანები განაგებდნენ რეგიონს.

რეგულაციის შემდგომი ცვლილებები იქ მხოლოდ ბოლო ხანს გახდა საგრძნობი და ისიც, სანაკოვეის პროექტს მოგაგონებთ – მცდელობას, რომ ურწმუნო სომხებს ბედნიერ საქართველოში ცხოვრება მოანდომოს. ავტორები და პრინციპები იგვიყა, მხოლოდ მასშტაბებია ჯერჯერობით ნაკლები.

საკაპოვილი რეგიონში თითქმის ყოველთვის ჩამოდიხარ, ყველას კოცინის და გამუდმებით უკეთეს მომავალს გვპირდებოდა. ლაპარაკობს ახალ გზებზე, გვარწმუნებს, რომ ყველა სახლში მალე იქნება გაზი, გაიზრდება ხელფასი, მოგვარდება განათლების პრობლემები.

ისევე, როგორც სამხრეთ ოსეთში, აქაც უნდა შექმნილიყო შთაბეჭდილება, რომ „ხალხი ხალხით იღებს მონაწილეობას უკეთესი მომავლის შენებაში“. გამაძლარი მოხელეების ნაწილი პენსიაზე გაუშვეს, ნაწილი – საერთოდ ქვეყნიდან, ნაწილი დაიტოვეს, ვიღაცასთან ხომ უნდა დაიჭირონ საქმე. მოიყვანეს თავიანთი ხალხი, რომელთაც მთავრობის ახალი პროექტი უნდა განახორციელონ.

უკანასკნელ წლებში ჯავახეთში დაბრუნდა რამდენიმე ადამიანი, რომლებმაც კრიმინალურ წლებში რუსეთში კაპიტალი დააგროვეს. მათ ფულის რეგიონში დაბანდება და დატრიალება გადაწყვიტეს; მოგებაზე მეტად, ცენტრისგან პოლიტიკური გამორჩენის მიღება სურთ, ადგილობრივებისგან კი – პატივისცემის. ადვილად აუღეს ალღო თბილისის შეკვეთას.

რამდენიმე თვის წინ ერთმა ასეთმა ბიზნესმენმა გახსნა ჯინსის ფაბრიკა, რომელშიც ასეულობით ადამიანი დაასაქმეს. უმრავლესობამ კერვაც არ იცის. სად გაიყიდება პროდუქცია ან რამდენ ხანს იარსებებს ფაბრიკა, არავინ იცის. სამაგიეროდ, ჩამოვიდა პრეზიდენტი უამრავი სახელისუფლებო ტელეარხის თანხლებით და იტრაბახა რეგიონის ნათელი მომავლის მომტანი ქარხნის გახსნით.

შორიდან რომ აღარ ეფრინა, სააკაშვილი აქტიურად განიხილავდა რეგიონში რეზიდენციის მშენებლობის საკითხსაც, თუმცა შემდეგ გადაიფიქრა, ან მიხვდა, რომ გადაამალა, შეიძლება ფინანსურმა კრიზისმაც შეუშალა ხელი. ვერ ვიტყვი, რომ ამ ყველაფრის შემხედვარე ადგილობრივი მოსახლეობა სიხარულით ფეხზე ველარ დგას. უფროსი თაობა ამ ყველაფერს პრაგმატულად უდგება და ფიქრობენ, სათავისოდ როგორ გამოიყენონ იმის შედეგები, რაც ახლა კეთდება. უფრო ისინი წუხან, ვისაც რაიმე აქვს დასაკარგი, ძირითადად – ახალგაზრდები. ზოგიერთმა ღიად გამოხატა უკმაყოფილება და თქვა, რომ ხალხის თვალის ასახვევად რაიმეს კეთებას, ჯობს საქმე მართლა გაკეთდეს. ერთი-ორი ასეთი ახალგაზრდა ციხეში აღმოჩნდა საკმაოდ საეჭვო ბრალდებებით, დანარჩენები კი სეპარატიზმის ბრალდების მუქარით გააჩუმეს.

უკანა გზაზე ერთი გოგონა დამემგზავრა, რომელიც ამჟამად თბილისის უნივერსიტეტში ფილოლოგიის ფაკულტეტზე სწავლობს. 4 წლის წინ მას და მის მეგობრებს შეჰპირდნენ, რომ უპრობლემოდ ჩაბარდნენ თბილისში. მანაც გადაწყვიტა, გაუკვალავი გზით ევლო და ერევანში არ წასულიყო სასწავლებლად. თბილისში მხოლოდ ორი წლის შემდეგ შეძლო ჩაბარება. მთელი გზა მიყვებოდა, როგორ გადადიოდა ერთი ფაკულტეტიდან მეორეზე, კურსელებთან საერთო ენა რომ გამოენახა და ის ესწავლა, რაც უნდოდა. და მართალია, წუხდა, რომ ასეთი უპასუხისმგებლო, გაუზარებელი დაპირებების გამო, მისი მომავალი გაურკვეველი იყო, ის მაინც თბილისში ბრუნდებოდა.

დააგროვეთ ფული

იმ თანხიდან, რასაც
ჩვეულებრივ ხარჯავთ -
მაგ: ტანსაცმელი, საჩუქრები,
დასვენება, რესტორანი, ავტოსერვისი,
ბავშვის მოვლა, კოსმეტიკა,
სამედიცინო მომსახურება, ავთიაქი...

ხარჯე და აგროვე! GPI Card -ით!

დააფიქსირეთ შენაძენი 150-მდე ობიექტში თბილისში!

დააგროვეთ თანხა პერსონალურ ანგარიშზე „ჩიპიანი ჰოლდინგში“...

ბორის ფრუმინის მასტერკლასები

როგორ ვუშველოთ ქართულ კინოს – ამ ყბადღეულ საკითხზე ბევრს უმსჯელია და ლამის ამდენივეს დაუჩივლია, – ვიდრე ამ საქმეში ძალიან დიდი ფული არ ჩაიდება, არაფერი გვეშველებაო. თუმცა, ნამდვილი პროფესიონალი ყოველთვის გეტყვით, რომ, პირველ რიგში, განათლება საჭირო და მხოლოდ შემდეგ – ფული. კინემატოგრაფიის ეროვნულმა ცენტრმა და კინოკომპანია „დამოუკიდებელმა კინოპროექტმა“ სხვა ბევრ საჭირო საქმესთან ერთად ამ მხრივაც გამოიჩინეს ინიციატივა: მათი მონვევით თბილისში ნიუ-იორკის უნივერსიტეტის კინოფაკულტეტის პედაგოგი, პროფესორი ბორის ფრუმინი ჩამოვიდა და ახალგაზრდა ქართველ კინემატოგრაფისტებს მასტერკლასები ჩაუტარა.

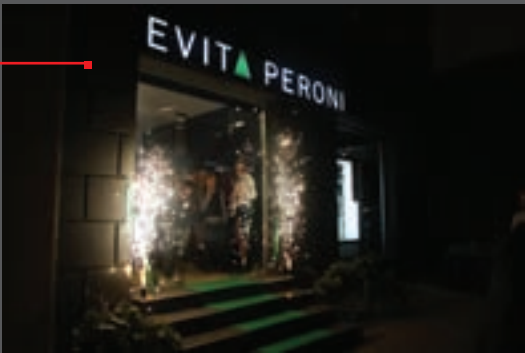
ფრუმინმა ვგიკის დამთავრების შემდეგ ორი ფილმი გადაიღო საბჭოთა კავშირში („სკოლის დირექტორის დღიური“ და „ახალგაზრდობის შეცდომები“) და 1978 წელს ემიგრაციაში წავიდა შეერთებულ შტატებში, სადაც იგი კიდევ რამდენიმე სურათს იღებს და ძირითადად პედაგოგიური საქმიანობითაა დაკავებული. ფრუმინის თბილისური მასტერკლასები მოიცავდა როგორც ლექცია-სემინარებს ვიზუალური მასალის დემონსტრირებით, ასევე – ინტენსიურ პრაქტიკულ დავალებებს, რომლებსაც მონაწილეთა ჯგუფები ძალიან მოკლე დროში ასრულებდნენ. როგორც მასტერკლასების ორგანიზატორმა, ქალბატონმა ნინო ანჯაფარიძემ განაცხადა, ეს არ იქნება ერთჯერადი მოვლენა, გაზაფხულის ბოლოს დაგეგმილია მასტერკლასების მეორე ეტაპის ჩატარება, სადაც მონაწილეები თავიანთ ახალ ნამუშევრებს წარმოადგენენ.

სემინარების პირველი, ათდღიანი ნაწილი 18 იანვარს დასრულდა, და მართალია, სასწაულების, დიდი ხანია, აღარ გვეჯერა, მაგრამ მონაწილეთა გაორმაგებული მონდობა იმედს ნამდვილად ბადებს.

ტაი-აუტი

EVITAPERONI-ის მაღაზია თბილისში

აბაშიძის 24-ში გაიხსნა ცნობილი მსოფლიო ბრენდის EVITAPERONI-ის ქალბატონების აქსესუარების მაღაზია. ბრენდი EVITAPERONI დანიურ კომპანია DEICHMANN + CO-ს ეკუთვნის, რომლის ქსელი მსოფლიოს 40 ქვეყანაში 150-ზე მეტ მაღაზიას ითვლის. საქართველოში და ამიერკავკასიაში EVITAPERONI-ის ბრენდს ქართული კომპანია Nexus House LLC წარმოადგენს, რომელიც ბრენდის ექსკლუზიური წარმომადგენელია. EVITAPERONI-ის თბილისის მაღაზიაში დანიური წარმოების სხვადასხვა ხელნაკეთი აქსესუარი გაიყიდება. „ბრენდი ქალბატონებისთვის წელიწადში ექვს ახალ კოლექციას წარმოადგენს. კოლექციები ნებისმიერი გემოვნების ქალბატონებს დააკმაყოფილებს. პროდუქციის ფასები კი მათ საშუალებას მისცემთ, ხშირად განახლონ და გაამრავლონ ფეროვნონ საკუთარი აქსესუარების კოლექცია, – განაცხადა ბრენდის წარმომადგენელმა ხოსე ვალინასმა. 2011 წლამდე საქართველოში EVITAPERONI-ის კიდევ 2 მაღაზია გაიხსნება. ამ დროისთვის ბრენდის მაღაზიები სომხეთსა და აზერბაიჯანშიც დაიწყებს ფუნქციონირებას.

„ჯი პი აი ჰოლდინგის“ კიდევ ერთი ინიციატივი პროდუქტი

„ჯი პი აი ჰოლდინგი - ვენის სადაზღვევო ჯგუფი“ ახალ წელს ახალი პროექტით ხვდება. კომპანია მომხმარებელს ახალ ფასდაკლების ბარათს – „ჯი პი აი ქარდს“ სთავაზობს. „ჯი პი აი ქარდის“ გამოყენება რამდენიმე ასეულ სავაჭრო თუ მომსახურების ობიექტშია შესაძლებელი. ბარათის მფლობელს დახარჯული თანხის გარკვეული ნაწილი პერსონალურ სადაზღვევო ანგარიშზე „ჯი პი აი ჰოლდინგში“ უბრუნდება და სარგებელი ერიცხება. დაგროვილი თანხის გამოყენების რამდენიმე ალტერნატივა არსებობს – სამედიცინო დაზღვევის საოჯახო პაკეტების, ავტოდაზღვევის შექენა, ან თანხის საპენსიო ანგარიშზე გადატანა, რომელსაც გარკვეული პერიოდის გასვლის შემდეგ ბარათის მფლობელი სურვილისამებრ გამოიყენებს. ამ სიახლესთან ერთად „ჯი პი აი ქარდისგან“ წლის მანძილზე მომხმარებელს არაერთი სიურპრიზი და საჩუქარი ელოდება. „ჯი პი აი ქარდის“ გამოყენება 10 იანვრიდანაა შესაძლებელი. „ჯი პი აის“ მომხმარებლებს ბარათი საჩუქრად დაურიგდებათ, მისი შექენა კი „ჯი პი აის“ მომსახურების ცენტრებში ნებისმიერ მსურველს შეუძლია.

აღმოაჩინე შენი სამყარო

კაბინეტი-მიწითი ტექსტილი კარბონი ქაღალდი ბრინჯაოს
ოქსიდული ლინკაგრაფიკული სპეკტრალური "კანონი"

მისამართი: ხიზის ქ. №2 (მზალო ხიზის მიწვევარა ბაიბრონი), ტელ.: 47 56 12

Pioneer

DENON

marantz

Magnat

CANTON

HECO

მკვლარი დროის მესაათეები

„ახალი ქართული პიესა“ – შესაძლებლობა და პერსპექტივა

ავტორი: ღაბით ზუსრიქიძე

იანვარი ქართული თეატრის თვეა. თუ პრინციპულად ანტითეატრალი არა ხართ, ან გარკვეული აკვირებები არ გახასიათებთ, ისტორიული ასოციაციები – 14 იანვარი და გიორგი ერისთავის „გაყრა“, ახმეტელი და მარჯანიშვილი, ვერიკო და უმანგი, ხორავას ოტელი, თუმანიშვილის „ანტიგონე“, სტურუას „კავკასიური“ თუ გაბრიადის მარიონეტები, თითქმის უნებლიედ აღგეძრებათ. მართალია, კლასიკოსისა არ იყოს, „ნაშთი ძველი დიდებისა არ გამქრალა ჯერაც ყველა“, მაგრამ უკვე გარდასული თეატრალური მითების დავინწყების საფრთხე რეალურად არსებობს. და ეს განსაკუთრებით კარგად იგრძნობა უკულტურო ინტერნეტის, ნახევრად კულტურული ფეშენტივისა და პრიმიტიული სანახაობების შემოტევის ეპოქაში.

ტრიუმფალური იარაღი

კარგი თეატრი პირველ რიგში ხარისხიან დრამატურგიას გულისხმობს. და თუ ეს აქსიომა თუნდაც ყველაზე ცნობილი რეჟისორებისათვის არის გამონაკლისი, ეს გამონაკლისი მხოლოდ ქვეყნობის დაადასტურებს. აღარ ჩავეძიებთ ტექსტის, კონტექსტისა და ზოგადად კულტურის დაკარგვა-გაუფასურების ამბავს, რომელმაც არაერთი ცნობილი ქართველი მწერალი თუ დრამატურგი მოინელა. დაკარგული „კულტურული დროის“ ძიება მოძალბებული კრიზის ფონზე (განსაკუთრებით ტრიუმფალური თეატრალური წარსულის შემდეგ), უფრო სამაყო ისტორიული იარაღების გახსენებას ჰგავს. მაგრამ ეს განცდე-

ბი ტკივილიანიცაა და სასიამოვნოც. მთავარია, წარსულმა შემოქმედებითი წყურვილი გაამძაფროს, საბოლოოდ მითების ტყვეობაში რომ არ დაფრჩეთ. სამწუხაროდ, განთავისუფლების მცდელობა ახალ თეატრალურ ტექსტებში არცთუ წარმატებულია.

მიხეილ თუმანიშვილი წიგნში „ფიქრები თეატრის ირგვლივ“, თითქოს ანბანურ ქვეყნობას იმეორებს: „რამდენიც არ უნდა ვიკამათოთ, პიესა, ლიტერატურა – თეატრალური წარმოდგენის ფუძეთა-ფუძეა. ჩვენ კარგი პიესის დაბადების მუდმივი მოლოდინში ვართ“. მაგრამ დრო გადის და მოლოდინი სკეპტიციზმს უფრო ემსგავსება, ვიდრე სიახლის აღმოჩენის სიხარულს. ყველაფერთან ერთად დრამატურგის მიზანი თუ ამოცანა დღეს სულ უფრო რთულდება; პიესის ფორმები ჭრელი და კალეიდოსკოპური ხდება. რაც მთავარია, თეატრალური გემოვნება და დროის მოთხოვნა წარმოუდგენლად სწრაფი ტემპით იცვლება. ისინი უპირისპირდებიან და თან ავსებენ ერთმანეთს.

ჩვენი დროის დრამატურგები (იგულისხმებთ ახალი ლექსიკა, პაროდული მეტა-ტექსტი, აბსურდის ლამის ნარკოტიკული დოზა, შეულამაზებელი ნატურალიზმი და ა.შ.) თითქოს ბრეიგელის ბრძენებით ერთ, ყოვლისშემძლე თოკზე არიან გამობმულები, მაგრამ სხვადასხვა მიმართულებით აპირებენ გადაჩეხვას... რასაკვირველია, არსებობენ გამონაკლისებიც, მაგრამ ახალი ქართული პიესები დიდხანს ვერ მკვიდრდება თეატრალურ რეპერტუარში. საბოლოოდ კი

ისევ დავით კლდიაშვილის ან პოლიკარპე კაკაბაძის მორიგი რეჟისორული ვარიაციის იმედად ვრჩებით. ამავე დროს ვერ იტყვი, რომ ახალი პიესები იშვიათია. წერენ სტაჟიანი ძველები თუ სტაბილურად საშუალო თაობის წარმომადგენლები, თითქმის ნორჩები თუ ეპატაჟის მოყვარულები. წერენ ბევრს და ხშირად, ელეგანტურად და ცინიკურად... ბაძავენ ყენეს, მროჟეკსა თუ იონესკოს. „შაყრობენ“ ჩეხოვსა და ბრეტტზე. ცდილობენ, გაქეკონ ფსიქოანალიზიც, ისე, რომ მთლად ცუდი სურნელი არ დადგეს.

მოკლედ, არსებობს უკვე დამკვიდრებული თეატრალური რეალობის შეცვლის სურვილი. ახალგაზრდა დრამატურგები თითქოს არც დაჩაგრულები არიან. მათი პიესები კერძო გამოცემლობების მიერ მცირე ტირაჟით, მაგრამ მაინც გამოიცემა. რეჟისორებამდე გაცილებით მარტივად აღწევს, ვიდრე, ვთქვათ, ათი-თხუთმეტი წლის წინათ. და მაინც, მთავარ პრობლემად ისევ დროისა და ტექსტის მიმართება და თავად ტექსტის ავტონომიური ფასეულობა რჩება.

სწორედ ტექსტის (ანუ თუმანიშვილის ენით „თეატრალური წარმოდგენის ფუძეთა-ფუძის“) აღმოჩენა-მოთვინიერება-გავრცელებას ემსახურება მიხეილ თუმანიშვილის სახელობის თეატრალური ხელოვნების განვითარების ფონდის დამაარსებლისა და მისი თავმჯდომარის, მანანა ანთაძის მიერ წამოწყებული ინიციატივა – მთარგმნელთა და დრამატურგთა კონკურსი, რომელიც 2006 წლიდან მოყოლებული, ყოველწელს იმართება. მთარგმნელი, ლიტერატორი და

„ყველაფერი არაფერზე“ – რუსთაველის თეატრი

„ახალი ქართული პიესის“ დაჯილდოვებაზე

„პიესაჲს აქლია სითხო“ – მარჯანიშვილის თეატრი

წლების განმავლობაში თუმანიშვილის სახელობის თეატრის ლიტერატული ნაწილის გამგე – მანანა ანთაძე, მრავალი წარმატებული გასტროლის ორგანიზატორია. ამავე დროს შექსპირის, მოლიერის, ჩეხოვის, ბრეხტის, უილიამსის, საიმონის, ო'ნილისა და სხვა ცნობილი დრამატურგებისა და მწერლების მთარგმნელი:

„რატომ გადავწყვიტეთ კონკურსის დაარსება: თეატრები გაშუდმებით ეძებენ ახალ პიესებს. ტექსტი, სიტყვა, სპექტაკლის სასიცოცხლო ენერჯია, ძალა და სულია. თეატრი და დრამატურგია ერთად ვითარდება და უერთმანეთოდ არ არსებობს. ვფიქრობ, რომ ჩვენი ფონდის ორივე კონკურსი – „საუკეთესო თარგმანი“ და „ახალი ქართული პიესა“, ავტორებს წერის სტიმულს აძლევს, რეჟისორებს კი პიესებით ამარაგებს. საერთოდ, რეჟისორებს დიდი არჩევანი უნდა ჰქონდეთ; ბევრი პიესა უნდა მოძებნონ, რათა აუცილებელი ან საჭირო იპოვონ.“

რა დახმარებას უწევს ჩვენი (ფონდისა და ყოფრის წევრების) შრომა ჩვენს თეატრებს? ამ კითხვას უფრო გვიან, 5-6 წლის შემდეგ შეგვიძლია ვუპასუხოთ, თუმცა შედეგი უკვე გვაქვს. ყველა სირთულის მიუხედავად, ახლა მთავარია, კონკურსები არ შეწყდეს, საონსორი ჰყავდეს. 2008 წელს თუმანიშვილის ფონდს და კონკურსს „მაგთიკომმა“ გაუნია დახმარება. ამისათვის მათ განსაკუთრებული მადლობა მინდა ვუთხრა; მით უმეტეს, ომის შედეგებით განადგურებულ ბიუჯეტს თუ გავითვალისწინებთ. მიხეილ თუმანიშვილის ფონდს დაარსებიდან ათი წელი შეუსრულდა და იუბილე სწორედ „ახალი ქართული პიესის“ კონკურსით აღვნიშნეთ“.

პიესაჲს დაპურთომთ პრემიები და სითხო

შედარებით ლიბერალური ლიტერატურული კონკურსებისაგან განსხვავებით, „ახალი ქართული პიესა“ და „საუკეთესო თარგმანი“ მონაწილეებს მკაცრ პირობებს უყენებს:

- ა) წარმოდგენილი პიესა აუცილებლად უნდა იყოს ახალი, გამოუქვეყნებელი და დაუდგმელი;
- ბ) ავტორთა ვინაობა უცნობია ყოფრის წევრებისათვის;
- გ) ყოფრის 15-20 წევრისაგან შედგება, რომელთა ვინაობა ასევე არ მუდგანდება და მისი შემადგენლობა მუდმივად იცვლება;
- დ) გამარჯვებულთათვის დაწესებულია ფულადი პრემია.

2006 წლიდან მოყოლებული, ყოველწლიურად ტარდება კონკურსები ორიგინალურ თუ თარგმნილ დრამატურგიაში. შეიძლება ითქვას, რომ კონკურსის შედეგებმა უკვე გავლენა მოახდინეს დრამატურგების დაინტერესებაზე და, ზოგადად, თეატრების რეპერტუარზე. ამას მონაწილეს კონკურსში მონაწილეთა რაოდენობაც ნელს, მაგალითად, „ახალი ქართული პიესის“ კონკურსში ოცდაათზე მეტი ავტორი მონაწილეობდა. ამაზე მეტყველებს ახალი პიესების მიმართ რეჟისორთა, მსახიობთა და კრიტიკოსთა დიდი ინტერესიც.

რეჟისორი და მსახიობი გოჩა კაპანაძე, რომელიც წლებანდელი კონკურსის („ახალი ქართული პიესა“) ყოფრის წევრი იყო, აცხადებს: „ფონდის მიერ დაარსებულმა კონკურსებმა გარკვეული პაუზის შემდეგ ბოძგი მისცა თეატრალურ პროცესს, რომელიც ქართულ დრამატურგიაში ახალი

სახელების, მიმდინარეობის, ტენდენციის, ენის შექმნას ემსახურება. შესაძლოა, მაღალი დონის პიესები და შედეგები არ დაინეროს, მაგრამ მრავალფეროვანი იდეები და ახალი ფორმები მომავალში აუცილებლად მოიტანს შედეგებს“.

იქცევა თუ არა „თარგმნილი“ და „ახალი ქართული პიესა“ ახალი თეატრალური რეალობის ამსახველ ბარომეტრად? ამას, ცხადია, უფრო ხანგრძლივი დრო, ანალიზი და შეფასება სჭირდება. მაგრამ უკვე ის ფაქტი, რომ ბოლო სამი წლის განმავლობაში ჩვენმა ახალმა და ძველმა დრამატურგებმა ფანტაზიას გასაქანი მისცეს (ხოლო საკმაოდ სოლიდური პრემია, მოგვსენებათ, ნიჭსაც აღვიძებს და მადასაც აღძრავს) და კონკურსების შემდეგ მრავალი ახალი პიესა დაიდგა, მრავლისმეტყველია.

არანაკლებ შთამბეჭდავია გასული წლის კონკურსებში მონაწილე პიესების მიხედვით დადგმული სპექტაკლების სია: გოჩა კაპანაძემ ჰარვუდის „კვარტეტის“ მიხედვით რუსთაველის მცირე სცენაზე დადგმულ „მოხუც ჯამბაზებში“ ლამის თეატრის მთელი თანავარსკვლავედი დააკავა; ახალგაზრდა და თითქმის უცნობმა რეჟისორმა ვალერიან გორგოშაძემ შმიდტის „სტუ-მარი“ ექსპერიმენტულ სცენაზე განახორციელა; ხოლო ლალი კეკელიძის გასული წლის კონკურსზე წარმოდგენილმა პიესამ „ყველაფერი არაფერზე“ ექსპერიმენტულ სცენაზე საინტერესო განზომილება შეიძინა.

მარჯანიშვილის თეატრის ახალ სცენაზე (რომელიც სხვენში გაიხსნა და დაახლოებით ორასამდე მაყურებელს იტევს), რეჟისორმა დიმიტრი

„მოხუცი ჰაზარაზაზი“ – რუსთაველის თეატრი

ღეთისიაშვილმა 2007 წლის კონკურსში მონაწილე თამარ ბართაიას პიესა „პეიზაჟს აკლია სიტობო“, ლამის მსახიობ ეკა ჩხეიძის ბენეფისად აქცია. ფოთის, ვალერიან გუნიას სახელობის თეატრში, გაგა გომადემ ასევე საინტერესოდ მოახერხა თარგმანის კონკურსში მონაწილე პიესის „ზვავის“ განხორციელება. სხვათა შორის, თურქი დრამატურგის ჯუჯენ ოღლუს „ზვავის“ დადგმას მშობლიურ თეატრში რობერტ სტურუაც აპირებდა, თუმცა უკვე დაწყებული რეპეტიციები მოულოდნელად შეწყვიტა. გასული წლის კონკურსში მონაწილისა და მეორე პრემიის მფლობელის, ბასა ჯანიკაშვილის „მეტროს“ კი მალე თეატრალურ სარდაფშიც დადგამენ. ასე რომ, კონკურსმა უკვე მოახერხა თეატრების რეპერტუარში ცვლილების შეტანა.

რაც შეეხება 2008 წლის კონკურსს, ყიუურის გადწყვეტილება ასეთია:

პირველი პრემია – არ გაიცა

მეორე პრემია – ლალი კეკელიძე, „მკვდარი საათი“

მესამე პრემია – ლიკა მოლარიშვილი, „ეთერი“

მესამე პრემია – დათა თავაძე, „ყვავები“

სპეციალური პრემიები – თამარ ბართაია („მთავარი როლი“), დათო გაბუნია („სხვისი შვილები“)

ქალბი, კახაბი, ყვავები და... გაფუჭებული საათები

ქალი – და ომი ჯერ არ დამთავრდა?

მეომარი – (ჭამს) არა, მაგრამ მალე დამთავრდება. ცოტაც და გავიმარჯვებთ!

ქალი – რას ლაპარაკობთ?.. რა კარგია!

მეომარი – (ჭამს) კი, ზაურისტები ალყაში გვყავს! ქალი – უკვე?

მეომარი – კი, და მალე დედა ეტირებათ! ვა, რა გემრიელი ხაჭაპურია?!.. და მეერ გვიყურონ!

ქალი – რა საინტერესოა?!

მეომარი – ჩვენი დრო მოდის, ჩვენი!..

ქალი – ხო.

(ნაწყვეტი პიესიდან „მკვდარი საათი“)

არცთუ ურიგოდ დაწერილი პიესა უკვე გამოცდილი დრამატურგის და წინა კონკურსების პრემიების მფლობელის, ლალი კეკელიძის ლიტერატურულ გემოვნებასა თუ აბსურდის ფლობის ხელოვნებას გვამცნობს. ანტილოგიკის მკაცრი ლოგიკა, ცარიელი ფრაზების დრამატული სისავსე და მოულოდნელი ფინალი (როდესაც სახლში გაქანებული ქეიფია და გარეთ ომი, რომელშიც რეალურად ყველა პერსონაჟი იღუპება) დამცინავად არის გადმოცემული. თუმცა სიტუაციის ხელოვნურობა და პერსონაჟების სიყალბე დროდადრო მაინც საგრძნობია. ამავე დროს კონცეფცია ცხადი, ირონიული და გასაგებია. კარგი რეჟისურისა და ზუსტი, მახვილგონივრულად მოძებნილი კონცეფციის შემთხვევაში, შეიძლება ნებისმიერ სცენაზე დაიდგას და პუბლიცისტური ფლერადობაც შეიძინოს.

ეთერი – (ნახატს დასცქერის) „მართლა კარგი ნამუშევარი გამომივიდა. ალბათ იმიტომ, რომ ძალიან მიყვარს ეს ზღაპარი. სევდიანია და

თან ნათელი... ნიქარა იმ ხარებს მივამსგავსე, სოფელში რომ მყავს ნანახი ოდესღაც. ისეთი დინჯები იყვნენ, თითქოს გამუდმებით ფიქრობდნენ... ჰოდა, ჩემი ნიქარაც ფიქრიანია.

ბიჭს კი დიდი, მუქი, მავედრებელი თვალები დაუხატე და მისი მზერა გულის სიღრმეში მწვდება. ბიჭი ცხრაკლიტულში ზის, სადაც არც ჯადოსნური სალამური აქვს და ნიქარაც ვერ მიეშველება... მეერ რა, ოდესმე ხომ მაინც დააღწევს თავს იქაურობას. იმედია, იქ პატარა სარკმელი მაინც არის, საიდანაც ცის ნაწილი მოჩანს – დღისით მზე, ღამით ვარსკვლავები... მართლა საოცარი ღამეებია და დიდხანს ვერ ვიძინებ, სულ ცას შევეყურებ.

(ნაწყვეტი პიესიდან „ეთერი“)

კონკურსის დებოუტანტის, ლიკა მოლარიშვილის საკმაოდ კარგი გემოვნებითა და კლასიკური ლიტერატურით „დალდასმული“ პიესა სწორედ რომ თხრობით-ლიტერატურულია, ვიდრე ქმედითი; თუმცა კარგი გემოვნებით და ფაქიზი დრამატიზმით სავსე, საინტერესო და, შეძლებისდაგვარად, გამოკვეთილი ხასიათებით. განსაკუთრებით საინტერესოა მთავარი პერსონაჟი, რომელიც მხატვარია და მკაცრი, დაუნდობელი რეალობის მსხვერპლი ხდება. ყიუურის წევრის – კრიტიკოსისა და დასავლეთ ევროპული თეატრის სპეციალისტის, ირინა ლოლობერიძის აზრით, „ამ პიესაში არის კარგად განცდილი, თუნდაც მარტივი, მაგრამ არა მოგონილი სამყარო – სიმპათიური და კარგად დანახული მთავარი გმირით, ნაცნობი პერსონაჟე-

„სტუმარი“ – რუსთაველის თეატრი

„სტუმარი“ – რუსთაველის თეატრი

„ზავაი“ – ფოთის თეატრი

ბით, უცნაური ფინალით. ის, რაზეც ავტორი წერს, იცის და განცდილი აქვს. ეს კი, საკმაოდ ბევრი უსუსური პიესის ფონზე, მნიშვნელოვანია“.

(ქარის ხმა, ყვავების ჩხავილი)
 ზახაროვი – რამდენი ყვავია...
 ეკატერინე – არ მიყვარს ყვავები... დედაჩემს მაგონებენ.
 ზახაროვი – მე კი პეტერბურგს.
 ეკატერინე – არც პეტერბურგი მიყვარს...
 ზახაროვი – თქვენ ყოველთვის მოსკოვს ანიჭებდით უპირატესობას. მოსკოვი, მოსკოვი, მოსკოვი... (პაუზა) გუშინ ღამე...
 ეკატერინე – ღამე?
 ზახაროვი – ღამე, ან გამთენიისას...
 ეკატერინე – ჰო, პაშკა გვიან მოვიდა...
 ზახაროვი – მართო არ იყო.
 ეკატერინე – არა, პანიხიდინთან და ორ ქართველთან ერთად.
 ზახაროვი – ქართველებს რაღა უნდოდათ?
 ეკატერინე – რა უნდა ნდომოდათ ქართველებს? ჭამა და ჭიქების ჭახუნი.

(ნაწყვეტი პიესიდან „ყვავები“)

ახალგაზრდა დრამატურგის, დათა თავაძის პიესა ცხად და ნაცნობ ასოციაციებს აღძრავს ჩეხოვის დრამატურგიასთან. მაგრამ იგი ხაზგასმულად გროტესკულია. უფრო ზუსტად, „ყვავები“ – ეს არის იმ შეგრძნებებისა და სურნელის გამოძახილი, რომლებითაც სავსება რუსი კლასიკოსის პიესები: ლამის არქეტოპული და მრავლისმეტყვე-

ლი პაუზებით, უბედურ-უსიყვარულო ქალებით, უბადლო მეტაფორებით, მკრთალად სექსუალური ქვეტექსტებით... „ნეოჩეხოვი“ დასავლეთში, დიდი ხანია, მოდაშია. მისი გავლენით წერენ გუსტავ შვაბი, მარიუს ფონ მაიერბურგი. ამ ბოლო დროს თვით ნობელიანტი ელფრიდე იელინეკიც ჩეხოვის წერის მანერას და „სავსე პაუზებს“ უტრიალებს; ხოლო პოსტმოდერნისტმა ბორის აკუნინმა ახალი „თოლია“ დაწერა (სხვათა შორის, ეს პიესა მსახიობმა ნინო ბურდულმა ექსპერიმენტის სახით დადგა თუმანიშვილის თეატრში). ასე რომ, დათა თავაძის ნაწარმოები უფრო მახვილგონივრულ და ირონიულ გამოძახილს ჰგავს. თუმცა ამ „გაკეთებული“ პერსონაჟების თამაში საკმაოდ რთულია მსახიობებისათვის. ცხადია, თუ ტრადიციულ ფსიქოლოგიურ თეატრს გავითვალისწინებთ.
 ჩვენი აზრით, გაცილებით უფრო საინტერესოა „სპეციალური პრემიით“ დაჯილდოებული მწერლის, კრიტიკოსისა და უკვე დრამატურგის, დათო გაბუნისა „სხვისი შვილები“, რომელიც ბრეტისა და, ზოგადად, მიმეზისის გავლენითა და სხარტად არის დაწერილი. გარდა ამისა, ორიგინალურია პიესის იდეაც – როგორ შეიძლება იქცეს ადამიანისთვის აბსურდად არასექსუალური სექსუალური კონტაქტი და დაუბადებელი სიცოცხლე. პიესას პირველ ვარიანტში „სიმონ ჩაჩავა“ ერქვა და ეს უკვე გასაგებ და ირონიულ კონტექსტს ქმნის წინასწარადაც და ალბათ სცენაზე აღსაქმელად. რაც შეეხება „ახალი ქართული პიესის“ უკვე კლასიკოს თამარ ბართაიას (რომელიც თითქმის ყველა კონკურსში მონაწილეობს), „მთავარი როლი“,

შესაძლოა, არ არის ისეთი ღრმა და საინტერესო როგორც წინა პიესები, მაგრამ მასში გათამაშებული თემა თეატრი-თეატრში, მსუბუქად მოწოდებული ფორმით, რეჟისორებისათვის დიდ სიფრცეს ტოვებს. მაგალითად:

ბუბუსია – ახლა რაღას იტყვით, ბატონო მამია?
 მამია – განვაგრძობთ, პრემიერას მაინც არ გადავდებ!
 ბუბუსია – როგორ, რაც იყო, ისიც განადგურებულია. ფული საიდან, ფული?
 მამია – არა, ჩვენ ამას ვითამაშებთ, ჩვენ დავდგამთ „ოდიპოსს“. მე ყველას დავუმტკიცებ, რომ ჩვენ ცოცხლები ვართ, ჩვენც შეგვიძლია რაღაც.
 ბუბუსია – როგორ, როგორ?!
 მამია – მუხლებში ჩავუვარდები ყველას, კულტურის მინისტრსაც, ყველაფერს ავუხსნი. რაც არ მიქნია, იმას ვიზამ!
 ბუბუსია – ეჰ, მაინც რა გულუბრყვილო ხართ, ბატონო მამია. გენადის იმედი გაქვთ?

არ ვიტყვი, ვინაა გენადი, ან მისი იმედი რამდენად უნდა გვეკონდეს, მაგრამ მხოლოდ კლასიკოს „გოდოს“ ამარა დარჩენაც სახიფათოა...და მგონი, უკვე სასაცილოც. „ახალი ქართული პიესის“ მიერ გაკვალული პატარა და რეალურად საჭირო ბილიკი კი მსოფლიო აბსურდის „უღრანში“ ძალიანაც საჭიროა. მით უმეტეს, გარეთ ომია, სხვისი შვილები სხვის მამებს მისტირან, ყვავები ჩხავიან, საათები კი, დიდი ხანია, გაჩერებულია.

–7 ბრადუსი უკვე კარბია!

ავტორი: თამარ ჯიშკარიანი

წინასაახალწლო დღეებში თბილისში სიარული სასტიკად მეზარება. საავტომობილო საცობებით გადაჭედებული ქუჩები, ყოველ ნაბიჯზე ჩინურ პიროტექნიკას აფეთქებენ, რომლის ხმაც ავგისტოს მოვლენების შემდეგ ისე აღარ მალიზიანებს, როგორც ადრე. ეტყობა შევეჩვიე... თითქოს მთელი 2009 წლის მარაგი ახლა იყიდესო, გოჭებითა და ინდაურებით დახუნძლული დიასახლისები საქმიანად დააბიჯებენ ქუჩაში... დაახლოებით, ასეთივე სამზადისში არიან ჯიპებზე ამხედრებული თბილისელები, რომლებიც, წინამორბედებისგან განსხვავებით, გოჭების ნაცვლად შოპინგზე დარბიან...

ვფიქრობ, მთელ ამ აურზაურს თავი როგორ დავაღწიო და სადმე კაფეში განვმარტოვდე. მობილურზე მესიჯი მივიღე, – 40 ზომა პლასტიკი ხომ არ გაქვსო. გზავნილის ავტორია ხატია გოგიძე, მეტსახელად მათე ბიჭი. ისიც ახალი წლის შესახვედრად ემზადება, მხოლოდ ქართველი ქალისთვის არატრადიციულად. აგროვებს თბილ ხელთათმანებს, ქარგაუმტარ ქურთუკს, „პლასტიკს“ (ეს ალპინისტური ფეხსაცმელია), უამრავ რკინეულობას, რაც მთაში დასჭირდება და არ ავიწყდება შოკოლადი, შავი ლუდი და კიბორჩხალას ჩხირები, რომლის სალათიც 3700 მეტრზე, 31 იანვარს ღამის 12 საათზე სუფრაზე აუცილებლად უნდა იყოს...

40 ზომა „პლასტიკი“ არ მაქვს, ხატიასი კი მშურს, რადგან ის ახალ წელს საქართველოში ყველაზე მაღლა, 3700 მეტრზე შეხვდება. საახალწლო ღამეს სურვილის ჩათქმა კი ალბათ, ყველა იმ გოგონას ოცნებაა, ვინც ერთხელ მაინც ყოფილა ანდა, სულაც ახლა

აპირებს ზღვის დონიდან 3700 მეტრზე მდებარე მეტეოსადგურში და ღრუბლების ზღვაში, ალაგ-ალაგ ამოშვერილ კუნძულებამდე გაცურვას...

მეტეოსადგურამდე ასვლას ოთხი დღე მოანდომეს. ჯერ ყაზბეგიდან საბერნემდე აზიდეს ალჭურვილობა და 10 დღის მარაგი სურსათ-სანოვარე, შემდეგ საბერნედან მეტეომდე. ნეპალში ამას შერპები აკეთებენ და ბანაკამდე ერთი გზის გავლა უხდებათ. ჩვენთან ამ გზას თავად ალპინისტები გადიან და შინაურულად „ხოდკებს“ ეძახიან. 2008 წლის მიწურულს „ხოდკაზე“ ყაზბეგიდან მეტეომდე 11 მამაკაცთან ერთად ხატიამაც იარა.

– ზამთარში მთაში იმიტომ წავედი, რომ შემძულდეს და მეტჯერ აღარ წავიდე ზამთარში, ან საერთოდ მთაში. ჩემზე ძალიან ბევრი ადამიანი ნერვიულობს, ოჯახი, მეგობრები... ალბათ შარშანაც, ზამთარში ამ მიზეზით წავედი, მაგრამ ფანტასტიური ამინდები იყო. ახლა ძალიან ცუდი... არ მერიდება იმის თქმა, რომ მეტეომდე ძლივს ავედი. საბერნემდე, ზოგიერთ მონაკვეთში ისეთი ღრმა თოვლი იყო, რომ ეფლობოდი. წინ ბიჭები მიდიოდნენ და გზას კვალავდნენ. მე უკან მივეყვებოდი, – ყვება ხატია.

ერთი ღამე კარვებში გაათიეს. საშინელი ქარი ქროდა. დილით ამინდი ოდნავ დაწყნარდა და მთამსვლელებიც მეტეოსკენ დაიძრნენ. ყინულის ენამდე ხატია ვაჟკაცურად მიდის წინ. მყინვარზე გადასვლებს საშინელი თოვლის გაკვალვა უხდებათ, ამ თოვლის ქვევით შეიძლება 40-მეტრიანი ნაპრალი იყოს, ამიტომ თოკში ჩაბმულები

BEST PLACE FOR : Breakfast, Lunch, Dinner, Supper All kinds of meetings, Relax

VONG
asian fusion

29 Abashidze Str.
T:(+995 32) 292 570

29 Abashidze Street.
T: (+995 32) 230 923 *cafe* BELLE DE JOUR

BUFFET
საბუფეტო რესტორანი

29/31 Abashidze Str.
T:(+995 32) 224 961

29 Abashidze str. 'SAKURA 桜 6699105'
T:(+995 32) 293 108

**BRASSERIE
L'EXPRESS**

14 Charden Str.
T:(+995 32) 439 349

11 Rkinis Rigi
T: (+995 32) 439 348;

საქანები

მიდიან. დრო შეუმჩნეველად გადის, მზე ორწვერს ეფარება და უკვე ყინვაც იგრძნობა... მეტეოსადგურამდე ერთი ნაშალი ფერდია ასავე-ლელი, სულ 100 მეტრი იქნება, მაგრამ ალპინისტები მას „ბოლმას“ ეძახიან. იმიტომ, რომ ხედავ თავშესაფარს და ფერდი აღარ მთავრდება. ხატიამ მოულოდნელად თავის გასამხნეველად ლილინი წამოიწყო: „I see ya baby shakin that ass, Shakin that ass, Shakin that ass...“ მაგრამ მალე მიხვდა, რომ სიმღერა ძალას აცლიდა, არადა თავიდან ბოლომდე გაყინული იყო და თითქმის ველარ მოძრაობდა... მერე, თითქოს დაუსრულებელ სერპანტინზე, რომლის ბოლოშიც „სახლია“, მოსახვევიდან მოსახვევამდე დათვლა დაიწყო - ერთიდან ათამდე... ზოგი ათ თვლაში აიარა, ზოგი - 20-ში... იმ ღამეს მკვდარივით დაეძინა.

- 31 დეკემბერს მეტეოში მარტო დამტოვეს და საბერნეზე „ხო-დკაზე“ წავიდნენ... დავრჩი და დავიწყე დიასახლისობა. ჯერ დავგავე და დავალაგე, შემდეგ ბიჭებს სადილად ორნაირი კერძი მოვუშხადე - წინიზურა და მაკარონი. შემდეგ დიდი ქვაბი თოვლით გავავსე, გავადნე და თბილ წყალში „ზუკო“ გავაზავე. ცალ ყურში MP3 მქონდა გარჭობილი და ცალით ვფხიზლობდი. ბიჭებისთვის არ მითქვამს, მაგრამ მეტეოსადგურის შენობის მეშინია. ათასი ჭორი მაქვს მოსმენილი დაღუპული ალპინისტების საყვარელ თავშესაყარზე, თეთრი ქალის სტუმრიანობაზე, ჰალუცინაციებზე და მეგონა, ორივე ყურ-სასმენი რომ გამეკეთებინა, ჩემს ზურგს უკან აუცილებლად რალაც მოხდებოდა... უკვე ბინდდებოდა. ვხედავდი ბიჭებს, როგორ მოძრაობდნენ ყინულზე და ერთი სული მქონდა, მალე ამოსულიყვნენ, რადგან უკვე კარის ჭრილის ხმები მესმოდა... - ისხენებს ხატია.

მეტეოზე ამოსულმა ბიჭებმა ზურგჩანთებიდან ჩურჩხელები, გოზინაყი, ჩირი, შოკოლადი, კონიაკი, ვისკი, არაყი, ძეხვეულობა ამოალაგეს... ამას ხატიას კიბორჩხალას სალათი და ლუდიც დაემატა... საახალწლო სუფრასთან გირლანდებიც გადაჭიმეს, და მეტეოსადგურზე ყველაზე თბილი ადგილი. ე.წ. „შტაბი“, სადაც ცარიელ ოთახში -17 გრადუსია, მერე კი ხალხთან ერთად -7 გრადუსამდე თბება, საზეიმოდ მოაწყვეს... 3700-ზე, სადაც ოდესღაც ერთ-ერთი ძლიერი მეტეოსადგური იყო, ახლა ელექტროენერგიაც კი არაა. ალპინისტების თავშესაფარში ტელევიზორი ზედმეტი ფუფუნებაა. გარეთ მინუს 30-20 გრადუსია. ტრადიციული თბილისური საახალწლო სუფრისგან განსხვავებით, მეტეოში აბსოლუტური დემოკრატიაა, რომელსაც ანარქიაში გადაზრდა არ ემუქრება, რადგან მხოლოდ 12-ნი არიან და ყველა ერთმანეთს უსმენს. თუ არ მოუსმენ, თავს ვერ გაიტან - ეს მთის ფენომენია. ბიჭებმა ახლა იმაზე დაიწყეს ბჭობა, ახალ წელს თბილისის დროით საღამოს 8 საათზე შეხვედროდნენ, თუ 12-სთვის დაეცადათ. არც თამადა აურჩევიათ.

ახალი წლის დადგომამდე გვარიანადაც შეზარხოშდნენ და ალბათ, შტაბში შესული

მეკვლე ხატიას სახით რომ არ გამოჩენილიყო, ახალი წელი გაეპარებოდათ.

- ახალი წლის დადგომამდე მეგობრებს მისალოცი მესიჯები გავუგზავნე. ყველას ვეუბნებოდი, რომ მაგრად ყინავს, მაგრამ ყველაზე მაგარი ახალი წელი მაქვს, 3700 მეტრზე... ჩემს დასაც კი შევახარბე ისლანდიაში...“ - ამბობს ხატია.

2009 წელს მეტი მეკვლე მეტეოსადგურზე არ ასულა... აი, შარშან ოთხ ქართველ მთამსვლელს შუა ღამეს ოთხი უკრაინელი ალპინისტი დაადგა თავს. ჯერ, ხატიასი არ იყოს, ეგონათ, რომ ყინულებიდან მოსული ხმები ეჩვენებოდათ, თან - ქალების, მაგრამ გარეთ გასულებმა ოთხი მგზავრი დაინახეს, რომლებიც თოვლის ბაბუებისა და „სნეგუროჩკებისაგან“ მხოლოდ ჩაცმულობით გამოირჩეოდნენ.

1 იანვარი ნაბახუსევ დღედ გამოაცხადეს და 2-ში მწვერვლებზე - სპარტაკსა და ორწვერზე გავიდნენ... ცაზე ღრუბლის ნაფლეთი არაა. ის იყო შეუდგნენ მწვერვალზე ფოტოების გადაღებას, რომ ერთ-ერთი მთამსვლელის გამწარებული ყვირილი გაიგეს, - ვემე-ვებით! ვემე-ვებით! მთამსვლელებმა თბილისის მიმართულებით საოცარი ზომის და ფერის ღრუბლები შენიშნეს. ნახევარ საათში მყინვარწვერის მიდამოებშიც ანალოგიური ფერის ღრუბელი შემოვიდა.

- „ამბავი ატყდა... ქარი ნამქერს გვაყრიდა და სახეს გვისერავდა. უცებ ისე აცივდა, რომ არც ქუდი გვშველოდა და არც ნიღბი. თუ

რამე ადგილი დაუფარავი დაგრიჩა, ყინვისგან დაგაყრის... ცხვირიდან ათასი საოცრება მოგდის; ან როგორ ვსუნთქავდი, ახლაც მიკვირს. ხმაურასთან ქვების წვიმში მოვდიოდით. ქარს მოჰქონდა. - ყველა ხატია.

ერთი ქვა ხატიასაც მოხვდა პლასტიკზე. ოდნავ მალლა რომ მოხვედროდა, მუხლს დაუზიანებდა. „მაშინ გავიფიქრე, - მეტის ღირსი ხარ ხატია-მეთქი!!!“

იმ დღიდან მოყოლებული შობამდე 3700-ზე აღარ გამოუდარია. ეს ის დღეებია, როდესაც ზიხარ უზარმაზარ გემში (მეტეოსადგურს გემის ფორმა აქვს) და ელოდები

მზეს. თუმცა, ახალგაზრდა მთამსვლელებმა, ზურა კუჭავას ხელმძღვანელობით, მზე მხოლოდ ყაზბეგში დაბრუნებულებმა დაინახეს.

ასეა თუ ისე, ხატიამ გადაწყვეტილება მიიღო, რომ ზამთარში მთაში აღარ წავა.

- და ამას ამბობ შენ, რომელიც დღიურებში წერდი, რომ ნამდვილი ალპინისტივით მთაში სიკვდილი გინდა? - ვეკითხები ხატიას.

- კი, და ბიჭებიც ამაზე მეკაიფებოდნენ. ნამდაუნუმ მეძახდნენ, როგორია ზამთრის მყინვარი? კიდევ ნამოხვალ?

- მერე?

- მყინვარზე სიკვდილი მივხვდი რომ არ ღირს. აი, უშბაზე... - ხატია დაფიქრდა - კიდევ შეიძლება. ოღონდ ჯერ ჭაუხებში უნდა ვიარო და უშბამდე გავიზარდო. 2008-ის აგვისტოში კი ვიარე სამხრეთ უშგულზე 28 მარშრუტი, მაგრამ ომი დაიწყო და ვინ დაგაცადა...

პროკრედიტ ბანკი
ProCredit Bank

ანაბიჯი

ათინი ბანი, ჰომენსაჟ ენრობი

გაბრძელება იქნება?!

ავტორი: ნინო რობაქიძე

16 იანვარს „დიდი ათეული“ ღია ეთერში გავიდა და, უნდა ვაღიაროთ, შოუ შედგა! ყველაფერი კი იმით დაიწყო, რომ ერთ მშვენიერ საღამოს საქართველოს პირველი პრეზიდენტის მეუღლემ და მისმა თანამოაზრეებმა საპატრიარქოსთან საკმაოდ შთამბეჭდავი აქცია გამართეს და პროექტ „დიდი ათეულის“ წომინანტთა სიიდან წმინდანების სახელების ამოღება მოითხოვეს.

„წმინდანების სახელის სარეიტინგოდ წარდგენა ნიშნავს იმას, რომ საქართველო არ არის მართლმადიდებელი ქვეყანა და არის ცოდვის ქვეყანა. და ისინი, ვინც ცოდვილნი არიან, წაბრძანდნენ იქ, ვინც ამ საშინელ გადაცემას აფინანსებს. ეს „ბიზისი“ იქნება თუ სოროსი, მნიშვნელობა არ აქვს,“ – განაცხადა მანანა არჩვაძემ საპროტესტო აქციაზე.

საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ქვრივისა და მისი მომხრეების აქცია სულ ბოლოს კინოთეატრ „ამირანთან“ მასსოვს. კინოფესტივალ „პრომეთე“ ორგანიზატორებს მკვლევლებს იმიტომ უძახდნენ, რომ საფესტივალო კინოჩვენებაში ზვიად გამსახურდიანზე გადაღებული დოკუმენტური ფილმი არ ჩასვს.

თუ „დიდი ათეულის“ წომინანტთა სიიდან წმინდანებს ამოიღებენ, საქართველოს პირველი პრეზიდენტი, ზვიად გამსახურდია დიდი ქართველის ტიტულისთვის ბრძოლაში უკონკურენტო ლიდერი გახდება. რამდენიმე კვირის განმავლობაში, პროექტის ვებ-გვერდის მონაცემებით, ზვიად გამსახურდია ლიდერობდა, მაგრამ ბოლო მომენტში პირველი ადგილი დავით აღმაშენებელმა დაიკავა.

არ ვიცი, გახსოვთ თუ არა „დიდი ათეულის“ ის გადაცემა, რომელშიც ნოე ჟორდანიას, სტალინსა და ზვიად გამსახურდიანზე იყო საუბარი. ნოე ჟორდანიასა და სტალინს ადვოკატებიც ჰყავდათ და ბრალმძებლებიც, ისე, როგორც ეს გადაცემის ფორმატით იყო გათვალისწინებული, მაგრამ ზვიად გამსახურდიას მხოლოდ იცავდნენ. თუ ყოფილი პრეზიდენტის მოღვაწეობაზე კრიტიკული აზრის დაფიქსირება გართულდა, წმინდანად შერაცხულ საზოგადო მოღვაწეებზე ხომ წარმოგიდგენიათ?

თუ ჩვენ მივხვდით იმას, რომ ძალიან ცოტა იქნებოდა ადამიანი, რომელიც აბსოლუტურად ვოლუნტარისტულად ისაუბრებდა ტაბუდადებულ თემებზე და მზად იქნებოდა, ამისთვის თუნდაც საზოგადოების ნაწილის რისხვა დაემსახურებინა, რატომ ვერ გავთვალეს ეს პროექტის ორგანიზატორებმა და არხის ხელმძღვანელებმა?

სანამ პროექტი ეთერში გავიდოდა, ჩატარდა სერიოზული კვლევითი სამუშაო კომპანია „ეისითისთან“ ერთად. ACT-ის საქმიანობის პირველი ეტაპი გულისხმობდა ე. წ. ფოკუსური ჯგუფების ჩამოყალიბებასა და მათთან მუშაობას. 10 ფოკუსური ჯგუფი შეიკრიბა. ჯგუფები დაკომპლექ-

ტდა მეცნიერების, ხელოვნების, კულტურის, შოუ-ბიზნესის, ესტრადის წამყვანი მოღვაწეებისგან, მწერლებისა და პოეტებისგან, ასევე სხვადასხვა რელიგიური კონფესიების წარმომადგენლებისგან.

ვინმეს შეუძლია წარმოიდგინოს, რომ აქ ნახსენებ სხვადასხვა რელიგიურ კონფესიას შორის მართლმადიდებლური ეკლესია და საპატრიარქო გამორჩათ? როგორც ჩანს, საპატრიარქომ თავიდანვე იცოდა, როგორი პროექტი მზადდებოდა, რა იქნებოდა ამ შოუს მთავარი პრინციპი და როგორ აირჩეოდა დიდი ქართველი.

მე ეს პროექტი იმიტომ არ მომწონს, რომ მხოლოდ წარსულიდან ვირჩევთ გამორჩეულს და თან ბევრ მათგანზე სიმართლის ცოდნის მანიაკალურად გვეშინია; უფრო სწორად – სიმართლის თქმის და გამოაშკარავების, გვიყვარს ეს მრუდე სარკეები!

საპატრიარქოსთვის წმინდანების „შეჯიბრებითობის პრინციპია“ მიუღებელი. რატომ გამოხატა საპატრიარქომ თავისი პოზიცია „დიდი ათეულის“ ეთერში გასვლიდან მხოლოდ რამდენიმე კვირის შემდეგ? რატომ დათანხმდა საპატრიარქო პროექტთან თანამშრომლობას თავიდან და რატომ დაემთხვა ასე უხერხულად საპატრიარქოს პოზიციის დაფიქსირება პირველი პრეზიდენტის ქვრივის მიტინგებს?

არ ვიცი, შეიძლება ახლა ჩემი კითხვებიც მკრეხელობაა, მაგრამ მე ეს კითხვები გამიჩნდა. შეიძლება ძალიან ცუდია, რომ კითხვები კიდევ გვიჩნდება, მაგრამ გვაპატიეთ, გვანტირევენს რაღაც-რაღაცები.

„დიდი ათეული“ არის ერთი ხანგრძლივი არჩევნები: ჯერ პროფესიონალთა გუნდმა შეადგინა 400-კაციანი პირველადი სია, შემდეგ აქედან ხალხმა აირჩია ასეული, მერე 50 დიდი ქართველი, და ათეულსაც აირჩევენ ალბათ, თუ პროექტი ისე გაგრძელდა, როგორც ჩაფიქრებული იყო. მოკლედ, არჩევნები არის, მაგრამ შეჯიბრი სად არის, მართალი გითხრათ, ვერ ვხედავ. ოპონირება რომ ყოფილიყო, სხვა საქმეა – იქნებ ზოგს დაენახა, რომ მისი ფავორიტი მწერალი არც ისეთი დიდი მწერალია და დიდი მოაზროვნე, როგორც მას ეგონა, რომ თურმე მას აკრიტიკებენ კიდევ და მასზე ორი აზრი არსებობს. ამ გადაცემაში კი ორი აზრი ფაქტობრივად არ არსებობს – 16 იანვრის ეთერში დავი გრძელიშვილიც და ეკა ხოფერიაც ორ ხმაში ერთსა და იმავეს იმეორებდნენ, – არავის რეპუტაციის შელახვას და დამცირებას არ ვაპირებდით, ჩვენ მხოლოდ დამსახურებების წარმოჩენა გვინდოდა და პროექტი საგანმანათლებლო ხასიათისაა.

მაგრამ არ ვიცი, რატომ არ იქნება განათლება, თუ, მაგალითად, გრიგოლ რობაქიძის ან კონსტანტინე გამსახურდიას შემოქმედებას ვინმე გაბედავს და გააკრიტიკებს. ან რატომ არ იქნება განათლება, თუ ამ გა-

დაცემაში ვინმე იტყვის, რომ ილია ჭავჭავაძეზე კარგი პოეტი იყო ნიკო სამადაშვილი. რატომ ნიშნავს ეს ილიას დამცირებას?

მოკლედ, ამ გადაცემაში შეჯიბრი ნამდვილად არ არის. პროექტის შედეგი ერთადერთი იმას გვიჩვენებდა, თუ ვინ უყვართ ქართველებს, რა ღირებულებებზე არიან „ჩაბლაუჭებულნი“ და რა მიაქვთ წარსულიდან მომავალში. მაგრამ ჯერ კიდევ არ ვიცით – გაგრძელება იქნება?! და გამოგიტყდებით, მიუხედავად იმისა, რომ პირადად მე ამ პროექტს წერტილი, უკვე დიდი ხანია, დავუსვი, მაინც ვგულშემატკივრობ „დიდ ათეულს“.

16 იანვრის გადაცემის ეთერში გასვლამდე რამდენიმე შეხვედრაზე გადაცემის წამყვანები და ავტორები საპატრიარქოში დაუბარებიათ, მერე უკვე საზოგადოებრივი მაუწყებლის ბორდის წევრები – ასევე რამდენჯერმე. ბოლოს მივიღეთ ის, რაც მივიღეთ – ბორდმა პირველი არხის ხელმძღვანელობას საპატრიარქოს თხოვნის გათვალისწინება ურჩია. მორალური ზენოლის კლასიკური მაგალითია და სულ არ არის რთული, შეხვიდე ბორდის თითოეული წევრის, როგორც ადამიანის, მდგომარეობაში. გვესმის, ბორდის წევრებიც ჩვეულებრივი ადამიანები არიან და მათთვისაც არსებობენ ავტორიტეტები. მაგრამ საზოგადოებრივი მაუწყებლის ბორდი, ფორმალურად აბსოლუტურად დამოუკიდებელი ორგანო, ჩვეულებრივი ადამიანების ერთობისგან განსხვავებით, განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას ვერ გრძნობს მთელი საზოგადოების წინაშე. ამ ბორდის წევრებს გადაწყვეტილების მიღებისას არ გახსენებიათ მუსლიმი ქართველები, რომლებსთვისაც ილია ჭავჭავაძეც და დავით აღმაშენებელიც ისეთივე ძვირფასია, როგორც ნებისმიერი ჩვენგანისთვის.

ბოლოს და ბოლოს „საზოგადოებრივი მაუწყებელი ვალდებულია: უზრუნველყოს პროგრამების სარედაქციო დამოუკიდებლობა, სამართლიანობა და მიუკერძოებლობა; სახელისუფლო, პოლიტიკური, რელიგიური და კომერციული გავლენისაგან თავისუფლება“ (კანონი მაუწყებლის შესახებ, მუხლი 16). იმავე კანონის მე-18 მუხლის მიხედვით,

„საზოგადოებრივი მაუწყებელი, მისი თანამდებობის პირი და თანამშრომელი საკუთარი უფლებამოსილების განხორციელებისას დამოუკიდებელი არიან და ემორჩილებიან მხოლოდ კანონს. მათ საქმიანობაზე უკანონო ზემოქმედება და ამ საქმიანობაში ჩარევა დაუშვებელია, ხოლო ამგვარი ზემოქმედებისა და ჩარევის შედეგად მიღებული გადაწყვეტილება – ბათილი.“

ძალიან ბევრისთვის თურმე ეკლესია უფრო მაღლა დგას, ვიდრე კანონი. ეს ყველა ადამიანის პიროვნული და ძალიან ინტიმური გადაწყვეტილებაა, მაგრამ მე ის მიკვირს, კანონის უზენაესობას ხმის ჩახლეჩით რომ ითხოვდა 100 ათასობით ადამიანი, ის რა იყო? ისიც მაინტერესებს, ვინმემ, არაქრისტიანმა საქართველოს მოქალაქემ რომ გამოაცხადოს, – ჩემთვის ჩემი რელიგია უფრო მაღლა დგას, ვიდრე საქართველოს კანონი, – და მის რელიგიურ დღესასწაულზე საჯარო სამსახურში რომ არ გამოცხადდეს, რას იზამენ?

ფაქტია, რომ ბორდის წევრები საკუთარ გადაწყვეტილებაში კანონის დარღვევას ვერ ხედავენ, თორემ განზრახ კანონდამრღვევები იყვნენ, არ მგონია. არხის ხელმძღვანელობაც ცოტა დაბნეული ჩანდა 16 იანვრის ეთერში, – დრო გვჭირდება, ნაჩქარევ გადაწყვეტილებას ნუ მივიღებთო. ნეტა რამდენ ხანს იფიქრებენ? უბრალოდ, საინტერესოა, რა მოხდება. მიუხედავად იმისა, გაგრძელდება თუ არა ტელეპროექტი „დიდი ათეული“, მიუხედავად იმისა, როგორი ფორმით გაგრძელდება, ამ პროექტმა ერთი კარგი საქმე უკვე გააკეთა. ჩვენ უკვე ვდავობთ იმაზე, მიუხედავად ჩვენი ეთნიკური, რელიგიური თუ კულტურული კუთვნილებისა, ვართ თუ არა თანაბარნი კანონის წინაშე. ვდავობთ ღია ეთერში, ქუჩაში, სახლში. ახალგაზრდული გადაცემა „ჩვენი ექსპრესის“ წამყვანი ნათია მეუბნება: „ჩვენ ყოველთვის გაჩვენებთ იმას, რასაც საჭიროდ ვთვლით და რაც კანონით არაა აკრძალული. სისულელე კი, არ აქვს მნიშვნელობა ვისგან მოდის – მღვდლისგან, ჩინოვნიკისგან თუ უბრალო ადამიანისგან, ჩვენთვის არ არის საინტერესო.“ ეს კი იმას ნიშნავს, რომ გაგრძელება იქნება!

აურზაური სალხინეთში

სტატია გამოქვეყნებულია „რადიო თავისუფლების“ ეთერით

ავტორი: ია ანთაძე

3 ირველი არხი განწყობისთვის – რომლის მსოფლხედვით, ცხოვრება მშვენიერია, რომელშიც სამოთხის ვაშლები ხარობენ და რომლის კაბარეშიც ხუთი ვარსკვლავი ერთდროულად ბრწყინავს – დიდ ხათაბალაში გაეხვა. ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული მედია-პროექტი – „საქართველოს დიდი ათეული“ – არხის ხელმძღვანელებმა ლამის პირდაპირ ეთერში დახურეს. ამ არაპოპულარული გადაწყვეტილების ინიციატორად აგრეთვე პირდაპირ ეთერში დასახელდა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია მეორე, რომელმაც სამეურვეო საბჭოს წევრებს ურჩია, პროექტიდან ქართველი წმინდანების სახელები ამოეღოთ. საბჭოს წევრებმა საზოგადოებას განუცხადეს, ჩვენ

კი მოგვონს პროექტი, მაგრამ პატრიარქთან შეხვედრის შემდეგ არ-ჩვეანი აღარ დაგვრჩა და „დიდი ათეული“ უნდა დავხუროთო.

საზოგადოების ერთ ნაწილში გადაწყვეტილებამ, რომ შესაძლოა, პროექტი დაიხუროს, გულწრფელი წყენა გამოიწვია, მეორე ნაწილში კი – რისხვა სიტყვის თავისუფლების და სარედაქციო დამოუკიდებლობის შელახვის გამო. ძალიან ცოტა ადამიანი მიიჩნევს, რომ პროექტის დახურვა სწორი გადაწყვეტილება იქნება.

თუმცა, სადავო არ არის, რომ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს, ისევე, როგორც ნებისმიერ მოქალაქეს, უფლება ჰქონდა, საკუთარი აზრი გამოეთქვა ამ გადაცემის შესახებ. ისიც ცხადია,

კომენტარი

რომ მისმა მოსაზრებამ განსაკუთრებული არჩევანის წინაშე დააყენა სამეურვეო საბჭო. საბჭომ კი არჩევანი სასწრაფოდ თავიდან მოიშორა, კაპიტულაცია გამოაცხადა და თან დაიჩივლა, – არჩევანის გარეშე დაგვტოვესო. ამ ფაქტმა კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ საბჭოს არ გააჩნია უნარი, დამოუკიდებლად მიიღოს გადაწყვეტილებები, აილოს პასუხისმგებლობა საკუთარ რეკომენდაციებზე და გაცნობიერებული პოზიციით წარდგეს საპატრიარქოს, მაუნყებლის ხელმძღვანელობის თუ საზოგადოების წინაშე.

ყველაზე მთავარი, რაც „დიდი ათეულის“ ბოლო გადაცემაში გამოჩნდა, ის არის, რომ პირველ არხზე თავისუფლების ღრმა დეფიციტია. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის საყოველთაოდ აღიარებული ავტორიტეტი ჯერ კიდევ არ გულისხმობს, რომ მისი თითოეული სიტყვა საზოგადოებამ საკუთარ თავზე ზენოლად უნდა აღიქვას. მაშ, რატომ მიიღეს პოპულარული გადაცემის დახურვის გადაწყვეტილება ასე ერთბაშად? საქმე ისაა, რომ „დიდი ათეულის“ მსვლელობისას პირდაპირ ეთერში წარმოჩენილ კონფლიქტს, სინამდვილეში, გაცილებით ღრმა შინაარსი აქვს. საპატრიარქოსა და ხელისუფლებას შორის, კარგა ხანია, ჩუმი ჭიდილია. ხელისუფლებას, როგორც ჩანს, აფრთხობს ეკლესიის მრევლი, რომელიც ერთადერთი ანგარიშგასანევი ორგანიზებული ძალაა ქართულ საზოგადოებაში. საპატრიარქოს კი, როგორც ჩანს, აფრთხობს მთარული ხმები ხელისუფლების ჩუმი გეგმების შესახებ, რომლებიც ეკლესიის საქმეებში ჩარევას გულისხმობს.

ის ფაქტი, თუ როგორი „სიამტკბილობა“ საპატრიარქოსა და ხელისუფლებას შორის, სრულიად მოულოდნელად გამჟღავნდა გასული წლის 25 დეკემბერს, პატრიარქის აღსაყდრების დღეს. სწორედ ამ დღეს, ერთ-ერთმა ეპისკოპოსმა მისასალმებელ სიტყვაში თავად

კათოლიკოს-პატრიარქისა და პრეზიდენტის თანდასწრებით ბრძანა: „ავგისტოს შემამფოთებელი თვის შემდეგ, როდესაც საქართველოს ჩამოავლიჯეს ნაწილები... ჩვენში დაისადგურა ერთგვარმა უიმედობამ. მაგრამ სულმნათი აკაკი ბრძანებს: გმირს წინა უძღვის ყოველთვის უძღური წინამორბედი. თქვენი ლოცვით გვაქვს მოლოდინი საქართველოს მომავალი დიდებისა“. ეს სიტყვები 25 დეკემბერს „კურიერმა“ გადასცა ჯერ ექვს საათზე, შემდეგ კი – ცხრაზე.

დღეს რეალობა ამგვარია, რომ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის პირველი რჩევითანავე ხელისუფლების მიერ სრულად კონტროლირებად ტელევიზიაში ყველაზე რეიტინგული გადაცემა იხურება. გასაკვირი სულაც არ არის, რომ ამით ხელისუფლების ზოგიერთ, განსაკუთრებით პატივმოყვარე წარმომადგენელს ღირსების გრძნობა ელახება. სავარაუდოდ, სწორედ მათი კარნახით შეჩერდა ფაქტობრივად მიღებული გადაწყვეტილება გადაცემის დახურვის შესახებ. გამოცხადდა, რომ „დიდი ათეულის“ ბედი ორ დღეში გაირკვევა.

იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი ხმაურის შემდეგ გადაცემა მაინც დაიხურება, ხელისუფლება თავს დაზარალებულად იგრძნობს. იმ შემთხვევაში, თუ გადაცემას არ დახურავენ, ალბათ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს დარჩება წყენა. დღეს ორივე მხარე, სავარაუდოდ, სამომავლო ნაბიჯებზე ფიქრობს და საკუთარ ძალებს წონის. რაც შეეხება სიტყვის თავისუფლებას, ის პირველ არხზე არ არის და არც არასოდეს ყოფილა. ამ არხის ცხოვრების წესია კომფორტი და ურისკო ყოფა სწორედ სიტყვის თავისუფლების დათმობის ხარჯზე. ამიტომ, „დიდი ათეული“ დაიხურება, თუ არსებობს რაიმე ფორმით გააგრძელებს, საპატრიარქოს პოზიცია გაიმარჯვებს თუ ხელისუფლების, ამ აურზაურის მიუხედავად, პირველი არხის სალხინეთში ცხოვრება ძველებურად მშვენიერი დარჩება.

პრივატული საუბრები

ავტორი: სანდრო ნაპერიანი

ართხელ, როცა გაზეთ „24 საათში“ ვმუშაობდი, ერთმა ჩემმა ნაცნობმა მკითხა, – სად მუშაობო. მეც ვუპასუხე სადაც ვმუშაობდი, – „24 საათში“-მეთქი. ეგ რა არის, აფთიაქიაო? – მკითხა.

აფთიაქი კი არა, უარესი ყოფილა (აფთიაქში ადამიანები დადიან მაინც) „24 საათიც“, „ცხელი შოკოლადიც“ და კიდევ ყველა მაგისტანა ჟურნალ-გაზეთი. არადა, როცა იმ ჩემს ნაცნობს ვეუბნებოდი ჩემი სამსახურის სახელს, მიკვირდა, – აქამდე რატომ არ იცის, ეს ხომ გაზეთია, რომელსაც ყველა კითხულობს და თუ კითხულობს, ესე იგი, ჩემი სახელი და გვარიც ამოკითხული ექნება და რატომ ვერ მიხსენებს-მეთქი.

ეგ მაშინ მიკვირდა – იქამდე, ვიდრე მკითხავდნენ, – „24 საათი“ აფთიაქიაო? იმ დღის მერე კი აღარ მიკვირს ის, რომ საქართველოში სარეკლამო ბანერებისა და ფლაერების მეტს არაფერს არ კითხულობენ და აღარც ის მიკვირს, დათო ტურაშვილი ყოველ მეორე სიტყვას სასონარკვეთილი რომ ამატებს, – ნიგნი იკითხეთო. ალბათ, გავა ოცდაათი წელი და დათო ტურაშვილი იგივე ამპლუაში იქნება, უბრალოდ, კიდევ უფრო სასონარკვეთილი, საქართველოში კი კითხვა საერთოდ დაავინწყდებათ. თუმცა, ეს სხვა თემაა და სხვანაირად სათქმელი, ახლა კი რამდენიმე დღის წინ პირველ არხზე გასული თოქ-შოუ „აქცენტები“ მინდა გავიხსენო,

რომელშიც მონაწილეობას ლაშა ბაქრაძე, შორენა შავერდაშვილი და ლევან ყუბანიშვილი იღებდნენ. ამ ადამიანების თავშეყრის საბაბი შორს წაგვიყვანს და ისიც, თუ რაზე საუბრობდნენ, იმიტომ, რომ ის გადაცემა იყო დემაგოგიის და ბურჟუაზიის ერთმანეთთან შეტაკება, ბრძოლა, რომელიც დემაგოგიამ მოიგო. ამ დუელში აღმოცენდა ახალი ტერმინი, რომლის ავტორიც ლევან ყუბანიშვილია. მან საჯარო დისკუსიას, რომელიც შემდეგ ჟურნალში დაიბეჭდა, „პრივატული საუბარი“ უწოდა.

სამწუხაროდ, პირველი არხის გენერალური დირექტორი „მართალია“ – ქართული პრესა მართლაც „პრივატულ საუბრებს“ ჰგავს, სკაიპს ან რომელიმე conference call-ს, რომელსაც რამდენიმე ადამიანი უსმენს ან კითხულობს. მიუხედავად იმისა, რომ ეს მართლაც ასეა – ქართულ პრესას დღეს, ფაქტობრივად, არანაირი ძალა არ გააჩნია და ამის მიზეზი ბევრი რამ შეიძლება იყოს: ქვეყანაში დემოკრატიის დაბალი ხარისხი, განვითარების ხარისხი, საშუალო ფენის არარსებობა... მაინც ყველაზე დიდი პრობლემა ის არის, რომ ქვეყნის ყველაზე მძლავრი (იდეაში) მედია საშუალებების გენერალური დირექტორი, რომელიც, წესით, მედიის ლოკომოტივი უნდა იყოს, ასე აზროვნებს – ქართული პრესა „პრივატული საუბარია“. სწორედ ესაა პრობლემა აზროვნებასა და აღქმის უნარში და ეს არა მხოლოდ ლევან ყუბანიშვილს, არამედ ყველას ეხება (დათო ტურაშვილის გარდა), საზოგადოების ყველა ფენას, რომელიც ამ ქვეყანაში ცხოვრობს და ანგარიშვალდებულია ამ ქვეყნის წინაშე (ისევე, როგორც ქვეყანა ანგარიშვალდებული თავისი მოქალაქეების წინაშე).

არ აქვს მნიშვნელობა, იმ მომენტში ლევან ყუბანიშვილმა რა

კონტექსტში თქვა ის, რაც თქვა. ამ სიტყვებზე მნიშვნელოვანი ის არის, რომ ამაზე რეაქცია არ ჰქონია არავის, მხოლოდ შორენა შავერდაშვილმა იკითხა, – საჯარო დისკუსია პრივატული საუბრებიაო?! ეკა კვეციტაძეს კი, რომელიც წლების განმავლობაში სწორედ ბეჭდურ მედიაში მოღვაწეობდა (და კიდევ წერს, თუ არ ცვდები), საერთოდ რეაქცია არ მოუხდენია.

სამწუხაროა.

სამწუხაროა, რომ ამ სფეროში მომუშავე ადამიანებისთვის საპატრიარქო-„დიდი ათეულის“ ფსევდო-სკანდალი უფრო მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა. არადა, ყველამ კარგად ვიცით, რომ ეს თითიდან გამოწოვილი, ხელოვნურად შექმნილი თავის ტკივილია, რომლის მთავარი მიზეზი პირველი არხის სამეთვალყურეო საბჭოა.

სამწუხაროა, რომ ლელა კაკულია ვერ არის ისეთი წინასწარმეტყველი, როგორც ამერიკელი წინასწარმეტყველი ედგარ კეისი იყო და რომელმაც სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე თქვა, – 21-ე საუკუნის ყველაზე დიდი პრობლემა აზროვნება და საკითხების არასწორად აღქმა იქნებაო. ედგარ კეისი ალბათ მთელ მსოფლიოს გულისხმობდა, და თუ წარმოვიდგენთ, რომ საქართველო მთელი მსოფლიოს ნაწილია, მისი სიტყვები ასრულდა და ასე აგისდეთ ყველაფერი კარგი.

ჩვენ ძალიან ბნელები ვართ, შეიძლება – ანგოლელ მონებით მოვაჭრეებსა და ჩრდილო კორეელ პატრიოტებზე მეტადაც კი. ამიტომაც, ჯერ ჩვენს აზროვნებას და ცნობიერებას უნდა მივხედოთ, უნდა ვისწავლოთ საკითხების სწორად აღქმა და ამას რომ ვისწავლით, მხოლოდ ამის შემდეგ ავტენტურ ხმაური გია ჭანტუარიას „პიდარასტზე“ და კიდევ ვილაც-ვილაცების რალაც-რალაცებზე.

ომი და მშვიდობა

ავტორი: ნინო ბაქიშვილი

სამერიკის შეერთებულ შტატებთან სტრატეგიული ურთიერთობის ქარტიის გაფორმების შემდეგ „რუსთავი 2“-ის პირდაპირ ეთერში ვაშინგტონიდან ჩართო რეინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი თემურ იაკობაშვილი და თქვა: გიორგიევსკის ტრაქტატის შემდეგ საქართველოს ასეთი მნიშვნელობის ხელშეკრულება არ გაუფორმებიაო. როგორც ჩანს, გვიჭირს იმ მემკვიდრეობისგან გათავისუფლება, რაც რუსეთის 200-წლიანმა მონობამ დაგვიტოვა და ამერიკასთან სტრატეგიულ შეთანხმებაზეც კი ავბედიით ტრაქტატი გვაგონდება. ხელშეკრულებას საქართველოს მხრიდან ახალმა საგარეო საქმეთა მინისტრმა გრიგოლ ვაშაძემ მოაწერა ხელი, რომელსაც ორმაგი მო-

ქალაქეობა აქვს – საქართველოსა და რუსეთის. ჩემს რუსეთის მოქალაქეობას შეხედეთ, როგორც დიპლომატიურ ინსტრუმენტსო, – განაცხადა ვაშაძემ, თან დაუმატა, რომ ის რუსეთის სახელმწიფოს და არა პუტინ-მედვედევის მოქალაქეა და არ აპირებს თავისი ცხოვრების 30 წელს ხაზი გადაუსვას; თანაც, მისი თქმით, ეს ხელისუფლება რუსეთში თურმე მალე შეიცვლება. გრიგოლ ვაშაძე შეიძლება კოზირიც კი იყოს ქართული ხელისუფლებისთვის, მაგრამ როგორ გამოვიყენოთ საქართველოს საგარეო მინისტრის რუსეთის მოქალაქეობა ქვეყნისთვის, რომელიც გამუდმებით მუშტებზე იყურება და ურჩევნია, პატარა საქართველოს კი არა, მთელ მსოფლიოს ეშინოდეს მისი?

კომენტარი

ვიზუალურ მანერაზე, როცა სტრატეგიულად ყველაზე მნიშვნელოვან ობიექტებს რუსული ან ყაზახური ამოფარებული რუსული კომპანიები ყიდულობენ. ბოლო დრომდე საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლები უარყოფდნენ ენგურჰის გასხვისებას ან რუსეთთან ერთობლივი მართვის შესაძლებლობას. მას შემდეგ, რაც ოპოზიციამ განგაში ატეხა, ხელისუფლებამ განგვიმარტა, რომ ენგურჰის აქციათა 100 პროცენტი კვლავ საქართველოს სახელმწიფოს ეკუთვნის და რუსულ კომპანია „ინტერ რაოს“ მხოლოდ 10 წლის ვადით ერთობლივად გაკონტროლების უფლება გადაეცა. საქართველოს ეკონომიკის მინისტრმა ლაშა შვანია აგვისნა, რომ ეკონომიკური ურთიერთობები სხვაა, პოლიტიკური – სხვა, რომ ქვეყნები, რომლებიც ერთმანეთს ეომებიან, ეკონომიკის სფეროში თანამშრომლობენ; თუმცა, ვინ მონაწილეობდა მოლაპარაკებებში, როგორ მოხდა ამ ხელშეკრულების გაფორმება – დამალა. პირდაპირ თქვა, – არ ვიცი, ამ ხელშეკრულების შესახებ პირველად მეც ჟურნალისტებისგან გავიგე და შემდეგ დავინტერესდით.

საუბრები იმაზე, რომ ქართველები და რუსები ერთმორწმუნეები ვართ, რუსებს ქართული კულტურა განსაკუთრებით უყვართ და რუსებისნაირად ქართველებს დედამისის ზურგზე არავინ აფასებს, დღესაც არ წყდება. ამაზე ლაპარაკობენ ეკლესიაში, ინტერნეტ ფორუმებზე, ბეჭდვით მედიაში, მოკლედ – საზოგადოება საუბრობს. მაგრამ ინფორმაცია, რომელიც დეკემბერში საინფორმაციო სააგენტოებმა გაავრცელეს, თითქმის დაუჯერებელი იყო: „საქართველო მზადაა, 2009 წელს მოსკოვსა და რუსეთის სხვა ქალაქებში ქართული კულტურის დღეები ჩაატაროს. განცხადება ამის შესახებ საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა ბათუმში მეციტრუსებთან გამართ-

ვანნი იმაზე საუბარს და ვიშვიშ, რომ ის ხალხი, ვინც მოსკოვში მათ მოსასმენად და საყურებლად მივა, მართლაც არაფერ შუაშია და მათ გულწრფელად ენატრებათ და უყვართ ქართველები. კულტურული ურთიერთობები იქნებ მართლაც არ უნდა შეენიროს პოლიტიკას, მაგრამ საქართველოს ხელისუფლების მიერ ორგანიზებული ქართული კულტურის დღეები მოსკოვში სწორედ რომ პოლიტიკური აქციაა.

უკვე ისიც ცნობილია, რომ „ევროვიზიის“ საერთაშორისო კონკურსზე, რომელიც წელს მოსკოვში გაიმართება, საქართველო მონაწილეობას მიიღებს. ქართული მხარე აცხადებს, რომ „ევროვიზიის“ საერთაშორისო კონკურსის ორგანიზატორები დიდი ხნის განმავლობაში ემუდარებოდნენ ქართველებს, პოლიტიკური ნიშნის გამო, უარი არ ეთქვათ კონკურსში მონაწილეობაზე. მათაც რა ექნათ?! აგვისტოს შემდეგ ისეთ იაფფასიან კონკურსსაც კი, როგორც „ევროვიზია“, ვერ ვთმობთ. 1980 წელს, ცივი ომის დროს ამერიკის დელეგაცია არ ჩავიდა მოსკოვის ოლიმპიადაზე. ეს ახალი თაობისათვის – ვინც არ იცით და არ გახსოვთ.

ქართული მხარე ოფიციალურად აცხადებს, – სანამ აფხაზეთსა და ოსეთში რუსული საელჩოებია, საქართველოსა და რუსეთს შორის დიპლომატიური ურთიერთობები არ აღდგებაო. მაგრამ ეჭვი გვიჩნდება, რომ, რაც რუსეთმა ცეცხლითა და მახვილით ვერ შეძლო, ახლა იმის გაკეთებას „სიყვარულით“ აპირებს. დეკემბერში რუსეთის პრეზიდენტი შეხვდა საქართველოს პატრიარქს. ამ შეხვედრიდან დაბრუნებული პატრიარქი საკმაოდ დამედეგელი გახლდათ: „საქართველოს სჭირდება ძლიერი რუსეთი, ისევე, როგორც რუსეთს სჭირდება ერთიანი და მეგობრული საქართველო. ვფიქრობ, რომ ღვთის შეწევნით ჩვენ ამას მივაღწევთ.“ საინტერესოა ისიც, რომ მოსკოვში ყოფნისას პატრიარქი ქართული სათვისტომოს წევრებს და მოსკოვში საქართველოს დიასპორის ხელმძღვანელს მიხეილ ხუბუტიასაც შეხვდა. პატრიარქმა მოსკოველ ქართველებს სამშობლოში დაბრუნება შესთავაზა, უქადაგა და მათგან საჩუქრებიც მიიღო. პატრიარქის მოსკოვიდან ჩამოსვლის შემდეგ საქართველოს პრეზიდენტმა განაცხადა, რომ ილია II სწორედ მისი დავალებით იყო მოსკოვში ჩასული. მეორე დღესვე რუსები თითქოს გავიდნენ პერევიდან, იქ ქართული პოლიცია შევიდა, მაგრამ მალევე დაბრუნდნენ, თანაც – გაზრდილი სამხედრო კონტინგენტით და დღემდე იქ არიან.

ზემოთ ნახსენები მიხეილ ხუბუტია მოსკოველი ბიზნესმენი და „ედინაია როსიას“ წევრია. დეკემბერში ხუბუტია სრულიად გასაოცარ განცხადებებს აკეთებდა რუსული მედიით – თითქოს სააკაშვილს შეხვდა და ესაუბრა, თითქოს საქართველოს პრეზიდენტისაგან თბილისში ახალი რუსული სკოლის გახსნაზეც შეთანხმდნენ. ამ ბოლო დროს იმასაც ხშირად აღნიშნავს, რომ საქართველო-რუსეთს შორის ურთიერთობის მოგვარება მხოლოდ საქართველოს პრეზიდენტს შეუძლია და დღევანდელ ოპოზიციას ამის უნარი არ შესწევს. მიხეილ ხუბუტია მოსკოვში 2 თებერვალს „ქართველთა კონგრესს“ გამართავს, რომელსაც რუსეთის პრეზიდენტი მედვედევიც დაესწრება მონვეული სტუმრის სტატუსით. კონგრესზე საქართველოდან 1500 კაცია მინეული. საქართველოს მთავრობის წევრებმა უარი თქვეს ამ შეხვედრაში მონაწილეობაზე. ხუბუტიამ ქართველთა კონგრესი მეტი პომპეზურობისთვის კათალიკოს-პატრიარქის მოსკოვში ვიზიტს დაამთხვია, რომელიც საეჭვოა, რომ ამგვარ ღონისძიებაზე საქართველოს ხელისუფლებასთან შეთანხმების გარეშე მიდიოდეს. ისიც სავარაუდოა, რომ 1500-კაციან თუ არა, 1000-იან ამაღას მაინც გაიყოლებს თან.

სოტა ძნელი წარმოსადგენია, როგორ შეიძლება

ქვეყანასთან ერთსა და იმავე დროს საომარ

მდგომარეობაში იყო და თან იქ „კულტურის დღეების“

გამართვაზე საჯაროდ საუბრობდა. მოსკოვში ქართველთა

კოლექტიური ცეკვა-თამაში, თუნდაც გულაჩუყებული და

თვალზეცრემლმომდგარი რუსების ფონზე, დღეს, სოტა არ

იყო, ძნელი წარმოსადგენია.

თულ შეხვედრაზე გააკეთა. აღსანიშნავია, რომ ბოლოს რუსეთში ქართული კულტურის დღეები 2003 წელს ჩატარდა, რუსული კულტურის დღეები კი საქართველოში – 2005 წელს. „რუსეთში ქართული კულტურის დღეების ჩატარება საშუალებას მოგვცემს, უკეთ გავაცნოთ რუსეთის საზოგადოებრიობა და რუსეთის მოქალაქეები ქართული კულტურის მიღწევებს და ხელი შევუწყოთ თანამშრომლობის გაღრმავებას ამ სფეროში,“ – განაცხადა საქართველოს პრეზიდენტმა.

სოტა ძნელი წარმოსადგენია, როგორ შეიძლება ქვეყანასთან ერთსა და იმავე დროს საომარ მდგომარეობაში იყო და თან იქ „კულტურის დღეების“ გამართვაზე საჯაროდ საუბრობდა. კონკრეტული ადამიანების ინიციატივებზე არაფერს ვამბობ, ეს ყველას უფლებაა; მაგრამ სახელმწიფოს დონეზე „კულტურის დღეების“ გამართვა და მოსკოვში ქართველთა კოლექტიური ცეკვა-თამაში, თუნდაც გულაჩუყებული და თვალზეცრემლმომდგარი რუსების ფონზე, დღეს, სოტა არ იყო, ძნელი წარმოსადგენია. საქართველოს პრეზიდენტმა ამ საკითხზე ჯერ ბათუმელ მეციტრუსებთან ილაპარაკა, ასე ეთქვათ, ფონი მოსინჯა და ალბათ ელოდება, როდის დაიწყებენ ჩვენი კულტურის მოღ-

EVITAPERONI®

EVITAPERONI-ის მაღაზია თბილისში

აბაშიძის 24-ში გაიხსნა ცნობილი მსოფლიო ბრენდის EVITAPERONI-ის ქალბატონების აქსესუარების მაღაზია. ბრენდი EVITAPERONI დანიურ კომპანია DEICHMANN + CO-ს ეკუთვნის, რომლის ქსელი მსოფლიოს 40 ქვეყანაში 150-ზე მეტ მაღაზიას ითვლის. საქართველოში და ამიერკავკასიაში EVITAPERONI-ის ბრენდს ქართული კომპანია Nexus House LLC წარმოადგენს, რომელიც ბრენდის ექსკლუზიური წარმომადგენელია. EVITAPERONI-ის თბილისის მაღაზიაში დანიური წარმოების სხვადასხვა ხელნაკეთი აქსესუარი გაიყიდება. „ბრენდი ქალბატონებისთვის წელიწადში ექვს ახალ კოლექციას წარმოადგენს. კოლექციები ნებისმიერი გემოვნების ქალბატონებს დააკმაყოფილებს. პროდუქციის ფასები კი მათ საშუალებას მისცემთ, ხშირად განაახლონ და გაამრავლონ საკუთარი აქსესუარების კოლექცია,“ – განაცხადა ბრენდის წარმომადგენელმა ხოსე ვალინსმა. 2011 წლამდე საქართველოში EVITAPERONI-ის კიდევ 2 მაღაზია გაიხსნება. ამ დროისთვის ბრენდის მაღაზიები სომხეთსა და აზერბაიჯანშიც დაიწყებს ფუნქციონირებას.

საქმესაქარი, ლაზა, იანვარი 2008

მშობლის ჩანაწერი

შირა ბაჟინისა და ეტბარ ქარბის ავტორებით
ინტელისურიდან თარგმანა თამარ ბაბუაძე

შვილები იყვნენ. გვესმის, რომ გულუბრყვილობა ასე ფიქრი. გვესმის, რომ ისინი განზრახ გვესვრიან დასახლებული რაიონებიდან; გვესმის, რომ სამხრეთ ისრაელშიც აუარება ბავშვი დატანჯული და დღემდე იტანჯება, ფიზიკურად და ემოციურად, და ისიც ვიცით, რომ „ჰამასის“ ყველა მაღალჩინოსანს მათი განცდები და ტრავმები ნერვს არ უტოკებს.

უბრალოდ, ჩვენ გვყავს შვილი, 3 წლის ბიჭი, რომელიც ყოველ დილას შემოძვრება ხოლმე ჩვენს საწოლში და, –

ცხელი კაკაო დამალევენითო, – ითხოვს. და როცა მასთან ერთად ვწევართ ლოგინში და ვხვდებით, თუ როგორი ცივი და ცარიელი იქნებოდა ჩვენი საბანი მის გარეშე, ზუსტად ვგრძნობთ, რომ არც ერთი იდეა და მიზანი არ ამართლებს შვილის მშობლის კალთიდან მოგლეჯას. დიახ, ჩვენი მტრები ალბათ არ ფიქრობენ ასე. მერე რა. ჩვენი მტრები ხომ გრძელ წვერსაც ატარებენ და ალაჰ ალ-აკ-ბარს გაჰკვივან. და, როგორც დედაჩვენებმა გვასწავლეს, მხოლოდ იმიტომ, რომ ცუდად მოგვექცნენ, ბოროტად მაინც არ უნდა გავუსწორდეთ სხვებს. ომს არა მხოლოდ ჩვენი სიცოცხლისა და მინისთვის ვანარმოებთ, არამედ ჩვენი იდენტობის შენარჩუნებისთვისაც. დიახ, ჩვენი პრინციპულობა შეიძლება აღიქვან, როგორც ჩვენივე სისუსტე, მაგრამ კიდევ უფრო მეტი სისუსტე იქნება, უფლება მივცეთ მტერს, თვითონ მოგვახვიოს თავს მორალი და ღირებულებები, რითაც ცხოვრებაში უნდა ვიხელმძღვანელოთ.

სულ რამდენიმე წლის წინათ ყოველი დაგეგმილი სპეცოპერაცია, რომელსაც უდანაშაულო გამვლელების მსხვერპლი მოჰყვებოდა, საჯარო განხილვების საგანი ხდებოდა. ამ ბოლო საჰაერო დაბომბვებს კი, რომელთაც ასობით უდანაშაულო მოქალაქის სიცოცხლე ემსხვერპლა, ეჭვის ნაპერწკალიც კი არ წარმოუშვია. თითქოს, საზოგადოების ზნეობა თვალსა და ხელს შუა დაჩლუნგდა ისე, რომ დღეს უკვე საკუთარ თავს უფლებას ვაძლევთ, იოლად მივიღოთ მოვლენები, რომლებიც სულ რამდენიმე წლის წინ გაუსაძლისი იქნებოდა. ყველაზე მნიშვნელოვანი კითხვაც ესაა – რატომ მოხდა ასე. ნუთუ ვიგრძენით, რომ ჩვენს არსებობას ექმნება წარმოუდგენლად დიდი საფრთხე? თუ უიმედობამ დაგვრია ხელი, გამოგვანმო და გავაქვავა?

ბატონმა ოლმერტმა კეთილი ნება რომც გამოიჩინოს და მოგვის-მინოს, ალბათ გვიპასუხებს, რომ განზე მდგომი კაცისთვის კრიტიკა და დაკვირვება იოლია; და რომ უმჯობესია, ამის ნაცვლად, ახალი ალტერნატივები შეეთავაზოთ. ნეტავ კი გვექონდეს სასწაულმოქმედი წამალი, რომელიც ახლო აღმოსავლეთის მთელი თავისი სწულულებებისგან განკურნავდა, მაგრამ ვინაიდან არ ვფლობთ დიდ სიბრძნეს, ერთ პატარა სიბრძნეს შემოგთავაზებთ. ძალიან პატარას – ის სულ სამიოდე წლის ბიჭია, ყოველ დილას მოძვრება ხოლმე ჩვენს ლოგინში და ცხელ კაკაოს ითხოვს. ეს არ არის შორსმჭვრეტელური სიბრძნე, რომელიც გეტყვით, თუ რა მოხდება ათ წელიწადში, ეს არის სიბრძნე, რომელიც საკუთარმა ადამიანობამ ამ წუთას გვიკარნახა.

საბავშვო ბაღში, რომელშიც ჩვენი შვილი დადის, 22 ბავშვი სწავლობს, მაგრამ ზამთარში, როცა ყოველი მეორე გაციებულია, ბაღში დიდი-დიდი 17 ბავშვი თუ მოგროვდება ხოლმე. 17 – ზუსტად ამდენი ბავშვი მოკლეს ორი დღის წინ ლაზაში. ასე რომ, შეიძლება ითქვას, ორი დღის წინ ლაზაში მთელი საბავშვო ბაღი ამოუღივტეს.

ომის დაწყების დღიდან გაჩნდა საბრძოლო მოქმედებების წარმოების უამრავი სამხედრო თუ პოლიტიკური სტრატეგია. ციდან დავბომბოთ თუ ფეხოსანი არმია შევუშვათ, „ჰამასი“ მოვარღვიოთ, თუ ისე მივიმწყვდიოთ კუთხეში, რომ მოლაპარაკებებზე თვითონ წამოვიდნენ. ამ წერილში ჩვენ მოვინდომეთ, ამ აუარება კომენტარებისა და სტრატეგიების ზღვა რაღაც ახლით შეგვევსო. ჩვენს შემოთავაზებას არაფერი აქვს საერთო კარგად ნაცად „სახურავის სტრატეგიასთან“ (როცა წინასწარ აფრთხილებენ საცხოვრებელ სახლებს, შესაძლოა, სამიზნე თქვენი კორპუსი აღმოჩნდესო და როცა ბავშვები და ქალები სახურავზე აჰყავთ, თვითმფრინავებიდან მათი გარჩევა რომ შეძლონ და სახლი არ დაბომბონ). არც ეგვიპტელი მედიატორების საქმეში ჩართვას ვითხოვთ, რათა მათ მაინც შეძლონ, დროებითი მშვიდობის აღდგენის შესახებ შეთანხმების მიღწევა. ჩვენი წინადადება განკუთვნილია პრემიერ-მინისტრისთვის, ამ წინადადების ავტორები კი ვართ ორი ჩვეულებრივი მოქალაქე, რომელთაც მას ხმა არც მისცეს. აი, ჩვენი იდეაც: როდესაც გადმოიღებთ სუფთა ფურცელს და დაიწყებთ თქვენს ხელთ არსებული პოლიტიკური და სამხედრო შესაძლებლობების ჩამოწერას, უარი თქვით გეგმაზე, რომელიც საბავშვო ბაღების განადგურების საფრთხეს შეიცავს. მეტს არაფერს ვითხოვთ. განიხილეთ დანარჩენი გეგმები სერიოზულად და აირჩიეთ, რასაც აირჩევთ. მაგრამ როდესაც მიხვდებით, რომ თქვენი გეგმის განხორციელებას შეიძლება ათეული ბავშვის სიკვდილი მოჰყვეს, გთხოვთ, ბატონო ოლმერტ, წითელი ფანქრით გადახაზეთ ეს გეგმები. წითელი ფანქრით გადახაზეთ თუნდაც იმ შემთხვევაში, ამ სტრატეგიით ჩვენი და ჩვენი შვილების უსაფრთხო მომავალსა და მთელი ახლო აღმოსავლეთის მშვიდობასაც რომ უზრუნველყოფდეთ.

შესაძლოა, ჩვენ მართლა ვცხოვრობთ პლანეტის ყველაზე სისხლიან მიწაზე, მაგრამ გვეჯერა, რომ სირთულეების მიუხედავად, მაინც შემოგვრჩა არჩევანის ნება და შანსი. და როცა არჩევანზე მიდგება საქმე, ჩვენ ვირჩევთ მომავალს, რომელიც ბავშვების გვამებზე არ იქნება აგებული, თუნდაც ეს ბავშვები ჩვენი მტრების

ომის რაციონალიზაცია

ავტორი: იაგო კაჭკაჭიშვილი

ნებისმიერი მოვლენის, მათ შორის ომის, შეფასების ორი სტრატეგია არსებობს: მორალური (ეთიკური) და სოციალური (ან სოციალურ-პოლიტიკური). მორალი, თავისი სუბსტანციური არსით, მეტაფიზიკურია, ანუ უცვლელი. მეტაფიზიკური მორალი აბსოლუტურ ღირებულებებთან არის წილნაყარი და ვერ ეგუება სიტუაციურობას, კონტექსტუალობას, რელატიურობას. აბსოლუტური (მეტაფიზიკური) მორალის წყარო არის ღმერთი. მეტაფიზიკური მორალის პრინციპებიდან გამომდინარე, ომი (კაცის კვლა) უპირობოდ წარმოადგენს ბოროტებას. შეუძლებელია, მეტაფიზიკურმა მორალმა დაუშვას ასეთი პირობა: კაცის კვლა, ზოგადად, მიუღებელია, თუმცა, ომის კონტექსტში – გამართლებული. ღირებულებათა რელატიურობა ანგრევს აბსოლუტურ მორალს.

თუმცა, სოციალური ცხოვრების (ან თანაცხოვრების) მოწყობის თავისებურებები გვკარნახობს, რომ მეტაფიზიკური მორალის პრინციპების მიხედვით საზოგადოების მშენებლობის განზრახვა წმინდა წყლის უტოპიაა, რომლის განხორციელების მცდელობამ ტოტალიტარიზმამდე შეიძლება მიგვიყვანოს (რელიგიურ-ფუნდამენტალისტური სახელმწიფოების არსებობა ამის საუკეთესო მაგალითია). ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ხშირად ის, რაც აბსოლუტური მორალის კუთხით მიუღებელი და გაუმართლებელია, სოციალური თვალსაზრისით, შეიძლება მისაღები და გამართლებული აღმოჩნდეს. ამის ყველაზე უტყუარებელი მაგალითია პროსტიტუციის ინსტიტუციონალიზაცია. პროსტიტუცია ამორალურია, თუმცა დემოკრატიული საზოგადოების ლოგიკისთვის – ადეკვატური, და დღეს ცივილიზებულ ქვეყნებში არავის მოუვა აზრად ბორდელების აკრძალვა.

მაშასადამე, სოციალური ცხოვრება, თავისი ხასიათით, იმდენად ჭრელი და მრავალფეროვანია, რომ მის მოქცევას ერთ – მორალის – განზომილებაში ადამიანთა მისწრაფებების იგნორირებამდე და უფლებების შელახვამდე მივყავართ. რასაკვირველია, აქედან

ერთი ნაბიჯია დარჩენილი თვითნებობისა და ქაოსის ლეგიტიმაციაზე. თუმცა, თანამედროვე ლიბერალურმა დემოკრატიამ ამ მეორე უკიდურესობის თავიდან ასაცილებლად ასეთი პარადიგმა შემოიტანა – ყველაფერი ნებადართულია, რაც თავის თავში სოციალურ საშიშროებას არ ატარებს. შესაბამისად, აბსოლუტური მორალის პარალელურად, არსებობს სოციალური მორალი (ეთიკა), რომელიც ცდილობს, სოციალურ და პოლიტიკურ ქმედებებს მიზანშეწონილების გარკვეული ფარგლები დაუწესოს. ამას სხვანაირად რაციონალიზაციას უწოდებენ, რომელიც შეიძლება აღინეროს როგორც მოქმედების მართვა გონების კარნახით, როდესაც წინასწარ გათვლილია მოქმედების შესაძლო შედეგები.

რალა თქმა უნდა, სოციალური ეთიკის და რაციონალიზაციის პრინციპი ომთან მიმართებაშიც მოქმედებს. ამ შემთხვევაში, მსჯელობა იმას არ ეხება, შეიძლება თუ არა ომი, ზოგადად, ჩაითვალოს ამა თუ იმ პრობლემის გადაწყვეტის ერთ-ერთ ეფექტურ ინსტრუმენტად. სოციალური ეთიკა, ამ პრინციპული დაშვების ფონზე, აყალიბებს მეტარეგულაციებს, როგორცაა, მაგალითად ის, რომ საარტილერიო ან საავიაციო დაბომბვისას ბომბები მშვიდობიან მოსახლეობას უნდა ააცილო, ანდა ის, რომ წითელი ჯვრის წარმომადგენლებს უნდა მისცე ბრძოლის ველზე თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობა, ჟურნალისტებს არ უნდა ესროლო და ა.შ. სწორედ ომის რაციონალიზაციის პროდუქტია ისეთი პოლიტიკური ფორმულები, როგორცაა: „ძალის პროპორციული/არაპროპორციული გამოყენება“, „მისაღები/მიუღებელი იარაღი“, „მინიმალური მსხვერპლი“ (როგორც წარმატებული სამხედრო ოპერაციის ერთ-ერთი ინდიკატორი) და სხვ. (ყველას გვახსოვს, აგვისტოს მოვლენების დროს ძალის „არაპროპორციული გამოყენების“ ფორმულამ ყველაზე კარგად „იმუშავა“ ჯერ რუსეთის აგრესიის აღსაწერად საქართველოს წინააღმდეგ, ხოლო მოგვიანებით ევროსაბჭოს დასკვნაში ეს ფორმულა საქართველოს

კომენტარი

ხელისუფლების მისამართითაც გამოიყენეს ცხინვალის წინააღმდეგ შეტევის შესაფასებლად).

ომის რაციონალიზაციის შედეგია ე.წ. „პრაგმატული პაციფიზმის“ კონცეფცია, როგორც „ღირებულებითი პაციფიზმის“ ჩანაცვლება. ქართველი (და არა მხოლოდ) პოლიტიკოსებისაგან და „ჩვეულებრივი“ მოქალაქეებისაგან ხშირად გვესმის, რომ ისინი საქართველოს დაკარგული ტერიტორიების ძალის გამოყენებით დაბრუნების წინააღმდეგი იმიტომ კი არ არიან, რომ ეს მეთოდი მიუღებელია ღირებულებითი თვალსაზრისით, არამედ იმიტომ, რომ საქართველოს ამის რესურსები არა აქვს, მით უფრო, რუსული აგრესიის ფონზე.

სოციალური ეთიკა, თავისი არსით, კონვენციონალურია და სწორედ ეს ქმნის მისი პრინციპების სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას. კონვენციის წყარო შეიძლება იყოს ესა თუ ის სოციალური ჯგუფი, პოლიტიკური პარტია, ორგანიზაცია ან, სულაც, სახელმწიფო (უკეთ, ხელისუფლება). ყველაზე ცუდი ისაა, როდესაც ხდება ამა თუ იმ ინტერპრეტაციის მონოპოლიზება და იდეოლოგიზირება, რის შედეგადაც საზოგადოებაში ბატონდება ერთი მიდგომა ან ხედვა. ასეთი მონოპოლიზება ყველაზე ეფექტურად ხორციელდება მაშინ, როდესაც მის სათავეში ხელისუფლება ან რომელიმე გლობალური სტრუქტურა (მაგალითად, საერთაშორისო ორგანიზაციები) დგას. ამ შემთხვევაში, არაჩვეუ-

რომ განსხვავებული შეფასებები ერთ ობიექტურ შეფასებად „გადავადნოთ“. როდესაც მოდერნულ საზოგადოებას წინამოდერნულისაგან განსხვავებენ, სოციოლოგები ყოველთვის მიუთითებენ ამ განსხვავების ერთ-ერთ ყველაზე ძირეულ ინდიკატორზე – მოდერნულობა ალტერნატივათა ლეგიტიმაციას ახდენს, ხოლო წინამოდერნულობა – ალტერნატივების არსებობას განიხილავს ნაკლოვანებად, რომელიც უნდა დაიძლიოს. ქართული საზოგადოება ამ ნიშნითაც აკმაყოფილებს წინამოდერნული საზოგადოების ნევრად ყოფნას. ამის დადასტურებას წარმოადგენს თუნდაც ისრაელ-პალესტინის მიმდინარე კონფლიქტის მიმართ დამოკიდებულება. როლები განაწილებულია: ისრაელი – ტერორიზმთან ბრძოლის გმირი, პალესტინა – ტერორისტული ორგანიზაციების („ჰამაზი“ და სხვ.) თავშესაფარი და პროგრესული კაცობრიობის მტერი. არავითარი ეჭვი, არავითარი დისტანცირება ამ სტერეოტიპებისგან და სტიგმებისგან. კარგა ხანია, ცნობილი ამბავია სოციალურ ფსიქოლოგიაში: ინტერაქციის ყველაზე უფრო მომნიშვნელო ფორმა ისაა, როდესაც შეგნევს უნარი, რაც შეიძლება ბევრ როლში „განივთდე“, რომ სხვათა პოზიციიდან შეხედო ამა თუ იმ მოვლენას და ეს პოზიციები დააბალანსო. ასეთი კულტურულ-რელატივისტური დამოკიდებულება თავიდან აგვაცილებს პატერნალიზმს და ქსენოფობიას. მხოლოდ ამ შემთხვევაში გაჩნდება პასუხისმგებლობის გრძობა, კრიტიკული

ახსოლუტური (მეტაფიზიკური) მორალის წყარო არის ღმერთი.

მეტაფიზიკური მორალის პრინციპებიდან გამომდინარე, ომი (ქაქის კვლა)

უპირობოდ წარმოადგენს ბოროტებას. შეუძლებელია, მეტაფიზიკურმა

მორალმა დაუშვას ასეთი პირობა: ქაქის კვლა, ზოგადად, მიუღებელია, თუმცა,

ომის კონტექსტში – გამართლებული. ღირებულებათა რელატიურობა ანბრევს

ახსოლუტურ მორალს.

ლებრივად მობილიზებული საჯარო ურთიერთობის (PR) სამსახურები ახდენს საზოგადოებრივი ცნობიერების ზომბირებას და მის ერთ – დამკვეთისთვის სასურველ – განზომილებაში მოქცევას. საზოგადოებრივი ცნობიერების ზომბირების მაგალითები უამრავია: ამერიკელების მიერ ერაყის ინტერვენციის გამართლება ტერორიზმთან ბრძოლით; ისრაელის, როგორც მუსლიმური სამყაროს პერმანენტული „მსხვერპლის“, იმიჯი; რუსეთის მხრიდან საქართველოს მიმართ აგრესიის უალტერნატივობა („როგორც უნდა მოქცეულიყავით, რუსეთი მაინც დაგვარტყამდა“), ნატო-ში განვირინების დასახვა პანაცეად და ბევრი სხვა. საინტერესო ისაა, რომ თავისთავად ეს იდეოლოგიზირებული მესიჯები სრულიადაც არ არის ყალბი – ისინი განსაზღვრული მიდგომის გამოვლენაა და, ცხადია, არსებობის ისეთივე უფლება აქვთ, როგორც მათგან განსხვავებულ ან დაპირისპირებულ დისკურსებს. სიყალბის სამოსელში ისინი მაშინ ექცევიან, როდესაც საპირწონედ აღარ ხვდებათ არანაირი ალტერნატიული მოსაზრება და, ამდენად, ერთადერთი შესაძლო ინტერპრეტაციის პრეტენზიას იძენენ.

სამწუხაროდ, ჩვენ სწორედ ასეთ, ერთგანზომილებიან საზოგადოებაში ვცხოვრობთ: ყოველთვის ვცდილობთ, დავიჯეროთ „ერთადერთი სწორი“ რეალობის არსებობა, ყოველთვის გვინდა,

რეფლექსიის უნარი და დაიბადება ჯანსაღი, ხშირად პასუხგაუცემელი შეკითხვები: რატომაა მუსულმანი ფანატიკოსის მიერ (რომელსაც თავისი რელიგია კარნახობს, რომ მხოლოდ მაშინ ცხონდება, თუ თავის მტერს იმქვეყნად გაიყოლებს) მაღაზიის ან მეტროს აფეთქება – ტერორიზმი, ხოლო ისრაელის მიერ უდანაშაულო პალესტინელების ამოხოცვა – „ტერორიზმთან ბრძოლა“? რატომ იყო ერაყის კუვეითში შეჭრა ინტერვენცია, ხოლო ამერიკის ერაყში შეჭრა – ამ ქვეყნის გათავისუფლება? რატომ შეიძლება პოლიტიკოსს (ჯ. ბუშს ვგულისხმობ), რომელიც მსოფლიო მნიშვნელობის ომს იწყებს გაერო-ს რეზოლუციის გარეშე და საერთაშორისო ნორმების იგნორირებას ახდენს, კანონის უზენაესობის პატივისცემა „დააბრალო“? იქნებ ის, რაც გუშინ ტერორიზმთან ბრძოლის სახელით ღაზას სექტორში (და ბევრ სხვა ადგილასაც) კეთდებოდა, სხვა არაფერია, თუ არა უცხო კულტურის ძალისმიერი ინტერვენცია ლოკალურ კულტურებზე, როგორც გლობალიზაციის ყველაზე ცუდი გამოვლინების მანიფესტაცია?

ეს ის შემთხვევაა, როდესაც შეკითხვების დასმა უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე მათზე პასუხის გაცემა.

GPI Card

GPI Card „ჭიპიაი ჰოლდინგი – ვენის სადაზღვევო ჯგუფი“-ს კიდევ ერთი ინოვაციური პროდუქტი

„ჭიპიაი ჰოლდინგი - ვენის სადაზღვევო ჯგუფი“ ახალ წელს ახალი პროექტით სვდება. კომპანია მომხმარებელს ახალ ფასდაკლების ბარათს – „ჭიპიაი ქარდს“ სთავაზობს.

„ჭიპიაი ქარდის“ გამოყენება რამდენიმე ასეულ სავაჭრო თუ მომსახურების ობიექტშია შესაძლებელი. ბარათის მფლობელს დახარჯული თანხის გარკვეული ნაწილი პერსონალურ სადაზღვევო ანგარიშზე „ჭიპიაი ჰოლდინგში“ უბრუნდება და სარგებელი ერიცხება.

დაგროვილი თანხის გამოყენების რამდენიმე ალტერნატივა არსებობს – სამედიცინო დაზღვევის საოჯახო პაკეტების, ავტოდაზღვევის შეძენა, ან თანხის საპენსიო ანგარიშზე გადატანა, რომელსაც გარკვეული

პერიოდის გასვლის შემდეგ ბარათის მფლობელი სურვილისამებრ გამოიყენებს.

ამ სიახლესთან ერთად „ჭიპიაი ქარდისგან“ წლის მანძილზე მომხმარებელს არაერთი სიურპრიზი და საჩუქარი ელოდება. „ჭიპიაი ქარდის“ გამოყენება 10 იანვრიდანაა შესაძლებელი. „ჭიპიაი“-ს მომხმარებლებს ბარათი საჩუქრად დაურიგდებათ, მისი შეძენა კი „ჭიპიაი“-ს მომსახურების ცენტრებში ნებისმიერ მსურველს შეუძლია.

„ჭიპიაი ქარდის“ პრეზენტაცია 28 დეკემბერს გაიმართა კლუბში „თუ საიდ“.

გახმოვანებაში დაკარბულები

ავტორი: სალომე ქიქალიძე

მ უძღვნი ჩემს 8 წლის შვილს ანას, რომელმაც ამ სტატიაზე მუშაობისას მიხვდა, – თუ კინოს დირექტორს დაურეკავ, აუცილებლად უთხარი, რომ მე შენუხებულ ვარ ქართული გახმოვანებით. და ისიც უთხარი, რომ „ვააფშე“ მთელი ქალაქი შენუხებულაო.

კარგად მახსოვს ეს დღე. ჯეიმს ბონდის ახალ სერიას ვუყურებ და გარეთ ცოტა განზილებულები გამოვდიოდით. ვერ გეტყვით, რისი ან ვისი ბრალი იყო, ბონდის თუ ჩვენი ინგლისურის, მაგრამ ფაქტია, რომ ქართულად გახმოვანებულის სანახავად ვერ გავრისკეთ ნასვლა. ვილაცამ მიხვრა, – ბონდის ქალს ქალი-ტაფა ახმოვანებსო, – და ამიტომ ფილმის ორიგინალში ნახვა ვარჩიეთ. სხაბასხუპით მოლაპარაკე ბონდიანას გმირებისგან ბევრი ვერაფერი გავიგეთ – არა მარტო ჩვენ, არამედ დარბაზის 90%-მა, რომელმაც ფილმს, გაკმენდილ-გასუსულმა უყურა, და ყველამ ერთად დავასკენით, რომ action-ის გარდა, ფილმში არც არაფერი ვარგოდა.

- ვაა, როგორ ხარ? შენა და, მოგეწონა ფილმი? – ძლივს ისმის ვილაცის ხმა გამოსასვლელ კართან
- აჰა, უბრალოდ დავიტანჯე რა, რალაცები არ მესმოდა, – პასუხობს მაღალი ტიპი, ბოლოდან
- ბიჭო, არც მე, მაგრამ შემეშინდა... შენ შონზო-ზვიოს გახმოვანებული გინახავს რამე?
- ნტ!...
- აუუუ... არ იცი, ეგ რა არის, ისევე ინგლისურს ვუყურე რა... ქართულ გახმოვანებულზე როგორ წავიდოდი... ეგენი რომ ყოფილიყვნენ?!

პრობლემა №1 ეგენი რომ ყოფილიყვნენ

შორიდან დავინწყებ. სექტემბრის შუა რიცხვები იყო, 19 თუ არ ვცდები, როდესაც კინოთეატრ „რუსთაველის“ წარმომადგენლებმა ხმამაღლა განაცხადეს, – დღეიდან და სამუდამოდ კინოთეატრებში ფილმებს მხოლოდ ქართული გახმოვანებით გიჩვენებთო. ასეთი ნაუცბათევი ნაბიჯი ბოლო დროს განვითარებული პოლიტიკური მოვლენებით იყო განპირობებული, რადგან სანამ საქართველო დსთ-ს ქვეყნებში შედიოდა, ფილმების ერთადერთი მომწოდებელი დიდი რუსეთი იყო. ამიტომაც, იქიდან შემოსული, უკვე რუსულ ენაზე დუბლირებული ფილმები უცვლელად გადიოდა ჩვენ-

თან – რუსულად. ომის შემდეგ კი, როდესაც საქართველომ დსთ-დან გამოსვლაზე გააკეთა განცხადება, კინოთეატრების წარმომადგენლებმა დისტრიბუტორი ქვეყანა ლონდონის სტუდიებით ჩაანაცვლეს. ლოგიკურია, რომ ლონდონიდან ჩამოსული ფილმები ინგლისურ ენაზე და ამიტომაც, ფილმების დუბლირების აუცილებლობა შეიქმნა. კარგად მახსოვს, მაშინვე ითქვა, – ქართულად დუბლირების გარდა, ფილმები ზოგჯერ ორიგინალში და ზოგჯერ სუბტიტრებით გავაკრანზუო. შევშინდი, ძალიან შევშინდი. რადგან მე, როგორც ქართული გახმოვანების შედეგად ტრავმირებულ ადამიანს, თავში მაშინვე ამომიტივტივდა „გლდანელი ქალბატონის“ მიშა ანდლულაძის გაფუჭებული მამონტი („გამყინვარების პერიოდი“), სოროსის ფონდობანა „მადაგასკარში“, ჯეიმს ჯონდის (ბონდის) პური მშვივა ქალხო და ზვიოს შეუდარებელი, ქართული ნილაბი; რასაც, სრულიად ლოგიკურად, ხასიათის დამძიმება და სრული უიმედობის განცდა მოჰყვა. ბავშვები რომ არ დაიშვებოდნენ „საძმოს“ დამუ-

შავებულ ანიმაციებზე, ეს უკვე ვიცოდი, მაგრამ ნუთუ ახლა ფილმსაც ვეღარ ვნახავ-თქო?! ახალ ამბავს აქტიური ფორუმებზეც გამოეხმაურენ ვებ-გვერდით – „კინოში ნასვლა აღარ ღირს“. სათაურიდან გამომდინარე, მიხვდებოდით, რომ მის გვერდებზე გამართული დისკუსია ცუდ გახმოვანებას და „შონზო, ზვიო და საძმოს“ თემას უტრიალებდა: „სანამ რუსულ გახმოვანებაზე ვიტყვით უარს, ხომ არ აჯობებდა, ქართული გახმოვანების დონე აგვემაღლებინა, სულ ცოტათი მაინც, თუნდაც საშუალოდ“; „ესე იგი, კინოში ვეღარ წავსულვარ თუ ისევე შონზო და მისი საძმო გაახმოვანებს, – „ჩაიცუცქე ძმაო, ტერმინატორა ვარ“; „ერთადერთი დარჩა, დაჯდე სახლში, ინტერნეტიდან ქაჩო ფილმები and relax,“ – ეწერა ბოლოს.

მართალია, ჩვენდა საბედნიეროდ, „საძმო“, რამდენიმე თვეა, რაც დუმს, თვლემს – უფრო სწორად, მაგრამ ახალი სეზონის ფილმების ნახვისას კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი, რომ ქართული კინოთეატრების პრობლემა არამარტო ეს დიდი „საძმოა“.

წლების მანძილზე ფილმები ქართულად ხმოვანდებოდა კინოსტუდიის ჩაბნელებულ პავილიონებში, იმ განსხვავებით, რომ ხმის ჩამწერ პულტთან მსახიობები იდგნენ! რაც მთავარია, სწორად შერჩეული მსახიობები, რადგან გახმოვანება ცალკე პროფესიაა და სამსახიობო ფაკულტეტის დამთავრება, თუნდაც ფრიადზე, სრულებით არ ნიშნავს კარგ გამხმოვანებელს. შეიძლება ძნელი წარმოსადგენი იყოს, მაგრამ მაყურებლისთვის საყვარელი ქართული კინოს არაერთი ცნობილი გმირი ხომ სულ სხვა მსახიობებმა „გააცოცხლეს“ და ალაპარაკეს ეკრანზე. მარტო ეროსი მანჯგალაძის პიპინია რად ღირს, ანდა მისივე ქრისტეფორე?! ეროსი ხომ ფილმიდან ფილმში „ალაპარაკებდა“ ვასილ ჩხაიძეს; ლეილა ძიგრაშვილის გახმოვანებული მთავარი როლები ფილმებში: „გარიგება“, „დიდი მწვანე ველი“, „ავარა“, „ჩვენი ეზო“, „შერეკილები“, „პირველი მერცხალი“, „ფატიმა“, „სოფლის ამიკი“ და სხვა... რეზო თავართქილაძე, გურამ სალარაძე, ოთარ მეღვინეთუხუცესი...

მიუხედავად იმისა, რომ თავის დროზე დამამშვიდებელი წამლის ეფექტით იმოქმედა ჩემზე „რუსთაველის“ მარკეტინგის მენეჯერის დევი გვახარიას განცხადებამ, – ფილმებს, ქართულად მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობები გაახმოვანებენო, – შედეგი მაინც არ აღმოჩნდა დამაკმაყოფილებელი. ხელში შეგვრჩა ტექნიკურად უხარისხოდ შესრულებული მასალა და ისევე ისე, ცუდად გახმოვანებული ფილმები. განცხადების – „ქართულ

ენაზე გადავდივართ“ – შემდეგ სპეციალურად წავედი კინოში ჩემს ასევე ტრავმირებულ შვილთან ერთად, რომელმაც ერთი ნაიკნავლა, – ისევ ქართულად უნდა ვუყუროთ? – და „კოსმონავტ მაიმუნებს“ ვუყურეთ. ხომ იცით, რას ნიშნავს ფილმის ქართულად დუბლირება? განსაკუთრებით კი – ანიმაციის? სასაცილო პერსონაჟები ეკრანზე მუწევივით დადიან, მუწევივით ხტუნავენ და როცა ხმის ამოღებაზე მიდგება ჯერი, გესმის ხმა! ვაშა! ანუ, როგორც წესი, ლაპარაკის გარდა, ფილმის ნებისმიერი სხვა ხმაური, უეცრად, მისტიურად ორთქლდება ხოლმე. ამჯერად კი „კოსმონავტი მაიმუნების“ ყურებისას ჩემს გაცემას საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც... ვაა, ხმები ისმის-თქო, – ძლივს მოვასწარი გაფიქრება-აღფრთოვანება, რომ უცებ, „კარგად“ დაბალანსებული ხმის გამო, დედა-შვილმა კინაღამ ყურის ბარაბნები დავტოვეთ „რუსთაველის“ №2 დარბაზში. მართალია, დირექცია აცხადებს, – უუახლესი აპარატურა გვაქვსო, – მაგრამ მართო აპარატურა თავისით ხომ ვერაფერს იზამს! ამაზე ისევ არის ერთადერთი და უნივერსალური პასუხი, – „ასეთ მოკლე პერიოდში გაგვიჭირდა რადიკალური ცვლილებების ჩატარება და ეს ტექნიკური წუნი ეტაპობრივად გამოსწორდება. ჩვენი კინოთეატრები ხომ პირველი კლასის კინოთეატრების რიცხვში შედის.“ კი, მაგრამ, უკვე რამდენიმე წელია, რაც ანიმაციები ქართულად დუბლირებული გადის და ქართული თარგმანის თავისებურებების თუ ტექნიკური გაუმართაობის პრობლემები არც მაშინ აკლდა კინოთეატრს. და-რწმუნებული ვარ, აქ თქვენც გაგახსენდებათ „ვარდისფერი“ ტელევიზია, სადაც ხარისხზე კი არა, გადაცემების რაოდენობაზე გელაპარაკებიან და საერთოდ... ვაცადოთ, ბატონებო! ვაცადოთ!

პრობლემა №2
მაგალითად, ჯიჟის ჯონდი

კინოთეატრის წარმომადგენლებიდან ვერაფერს გამცა კონკრეტული პასუხი იმაზე, არის თუ არა საავტორო უფლებების დარღვევა, როდესაც ფილმის გირებს შეუცვლი სახელებს, და მთლიანად გადააკეთებ დიალოგს. ანუ, როგორც თავად ეძახიან – ადაპტაციის შემდეგ, სრულიად სახეცვლილ ფილმს მიჩვენებ ეკრანზე. რა თქმა უნდა, ამის უფლება არავის აქვს. მიუხედავად იმისა, რომ ფილმის ყველა მწარმოებელ კომპანიას თავისი კონტრაქტი აქვს დისტრიბუტორ კომპანიებთან, რამდენიმე პუნქტი ყველგან უცვლელია. მაგალითად ის, თუ რამდენჯერ აქვს „მყიდველს“ თუ „დამკირავებელს“ ფილმის ეკრანზე გაშვების უფლება, და ის, რომ თარგმანის დროს არ უნდა დაირღვეს დედანის შინაარსი. როდესაც ფილმი ითარგმნება სხვა ენაზე, დუბლირებული მასალა იგზავნება ფილმის მწარმოებელ კომპანიამ, ამ უკანასკნელმა კი უნდა დაგიდასტუროს თარგმანის სიზუსტე. უცხოურ კინოკომპანიების წარმომადგენლებთან პირად საუბრებში ყველამ დამიდასტურა ის, რაც ისედაც ნათელი იყო – ეს კანონდარღვევაა. უფრო გასაგებ ენაზე რომ ვთქვათ, ის, რაც აქ ხდება, ერთი დიდი პრიმიტიული თვითშემოქმედებაა. ამ ბრალდებაზე ლაკონური პასუხი გაისმა, – არსებულ პროდუქტს ბაზრის მოთხოვნებს ვარგებთო. აქვე ისიც დამატეს, რომ „საძმოს“ შემოქმედება არ შეწყდება და დროდადრო თავიანთ არსებობას ახალ-ახალი პროექტებით შეგვახსენებენ. დევის თქმით, ეს არის ის, რაც დღეს სჭირდება ქართულ ბაზარს და რომ მე ვარ სუბიექტური, როდესაც არ მომწონს „პური მშვივა ქაღალდი“ ან „სოკი დამისხი“; რომ ეს ჩემი პრობლემაა და რომ მათ შეუძლიათ მონაცემებით, ანუ მაყურებლის რაოდენობით მელაპარაკონ. ესეც შენ საბაზრო მოთხოვნა!

მიუხედავად იმისა, რომ ბევრი მისხნეს კინოთეატრის სხვადასხვა რგოლის წარმომადგენლებმა, თუ რა არის ადაპტაცია და რომ ასეთი პრეცედენტი მომხდარა, მაგალითად ისევ მოსკოვში, კონკრეტულ პასუხს უფლებების დარღვევაზე – კი ან არა, მაინც ვერ ვეღვრის.

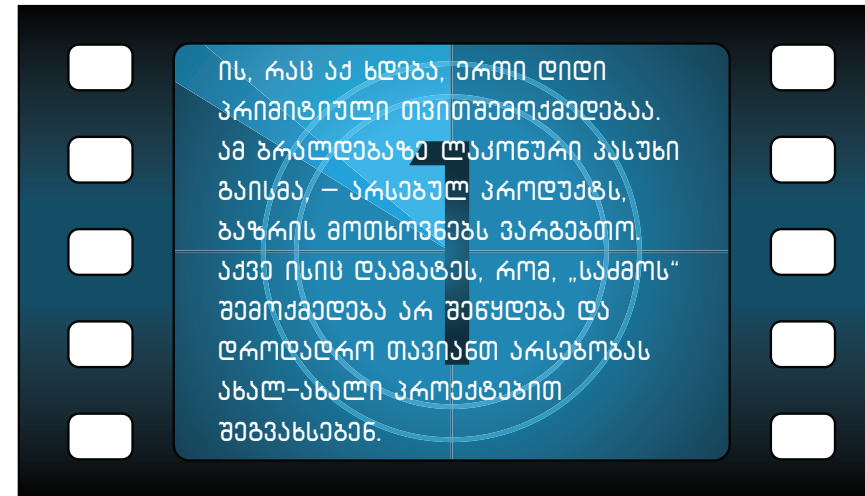
როგორც ჩანს, ყველას თავისი ალქმა აქვს უფლებებზე და ადაპტაციაზე. აი, მაგალითად – ბანგლადეშელებს. იქ ხომ ჰოლივუდის ფილმებს არ უშვებენ კინოში, – ბევრი უზრდელია არისო. მაგრამ, თუ მაინც გაუშვებენ, მაშინ თავად ჭრიან უზრდელიურ სცენებს ფილმიდან და ხელახლა ამონტაჟებენ. ესეც შენ – ადაპტაციის ახალი ფორმა!

რა თქმა უნდა, ისევე, როგორც ბევრი თქვენგანი, მეც დიდი სიხარულით შევხვდებოდი ამ სიახლეს, რომ არა ზემოთ ჩამოთვლილი პრობლემები, რომლების მოგვარება, დარწმუნებული ვარ, შეიძლება, ოღონდ თუ საქმეს პროფესიონალები მოკიდებენ ხელს. წინააღმდეგ შემთხვევაში კი, დღეს კინოში წასვლისას უნდა გაითვალისწინო, რომ თუ:

1. მიდიხარ თუ ნახულობთ ფილმს ქართული გახმოვანებით, მაშინ, სანამ ფილმი დაიწყება, თვალები მაგრად უნდა დახუჭოთ და ჩაიფიქროთ, რომ არ გაიგოთ ის ნაცნობი ხმები, რომელიც მთელს თქვენს სხეულში უსიამოვნო ჟრუნტელის მომგვრელი იქნება. თუ ტანში არ დაგვიარათ, ესე იგი გადარჩით. გილოცავთ. თუმცა ხმის აწვეა-დაწვევისგან გამონვეულ შფოთვებს რომ ვერ გადარჩებით, მაგდენს უნდა ხვდებოდეთ.
2. მიდიხარ თუ ფილმს უყურებთ ორიგინალში, რომელმაც, შესაძლოა, სრულ სიჩუმეში ჩაიაროს და დარბაზში მსხდომი 400 კაციდან არც არავის კომენტარი არ გაიგოთ, რაც, დამეთანხმებით, უჩვეულოა, მაგრამ ძალიან რეალური. ეს ყველაფერი, იმ მარტივი მიზეზის გამო ხდება, რომ ორიგინალში ტექსტით დატივრთული ფილმის ყურება ძალიან ძნელია ქვეყნისთვის, სადაც ბავშვებს, სულ ცოტა ხნის წინ, მამები ყურებით აწვევსას მოსკოვს დაანახებდნენ ხოლმე.
3. შეიძლება ნახვიდეთ და ფილმი ნახოთ ინგლისური ან ქართული სუბტიტრებით. თუმცა, მეექვსეა შეძლოთ, რადგან სუბტიტრები – ეს მხოლოდ ახლო მომავლის გეგმებია.

დაბოლოს, ბანწყობის შესაქმნელად:

არა, იმაზე არავინ დავობს, რომ ქართულ გახმოვანებაში „go away“ ზოგჯერ „ნახვამდის, მაგრად“ ნიშნავს და სექსის დროს, კაცის წამოძახილი „I'm coming“, თურმე ნუ იტყვი და, „მოვდივარ, მოვდივარ“ ყოფილა – ეს ხომ ვიცოდით, ასეთები ხშირად ხდება ხოლმე. მაგრამ, გამიხარდა, როდესაც ჩრდილოელი მეზობლებიც „გამოვიჭირე“ – მართო ჩვენ არ ვყოფილვართ ასეთ დღეში-თქო. რაღაც ფილმს ვუყურებდი. მგონი, რუსულ ტელეარხზე გადიოდა. მართალი გითხრათ, არც სათაური მახსოვს და არც რეჟისორი, მაგრამ... მოკლედ, ერთი ასეთი კადრი იყო:

ჩაბნელებული ქუჩა. კოკისპირულად წვიმს. მანქანა ტროტუართან ჩერდება და იქიდან ქალი და მამაკაცი გადმოდიან. ქალი სასწრაფოდ იღებს ჩანთიდან სახლის გასაღებს, გალანტური მამაკაცი კი თავის პიჯაკს გადააფარებს ქალს, – არ დასველდეო, – და ჟივილ-ზივილით გარბიან სახლისაკენ. ამ დროს კი რუსი გამხმოვანებელი ხმამაღლა გაიძახის, – ой ой, кошки-собаки, кошки-собаки, ну и кошки-собаки... ანუ რუსულ ვარიანტში არავის გაახსენდა, რომ – it rains cats and dogs – კოკისპირულ წვიმას ნიშნავს, და ჰოლივუდელმა ვარსკვლავებმა სულ „ძალი-კატა, ძალი-კატა“ შეძახილის ფონზე ირბინეს. ეტყობა, ესეც ადაპტაციის ახალი ფორმაა – ულტრა „ნიუ“.

ქალაქუფლების დისკუსიის საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიაში

ავტორი: ნინო ბაქიშვილი
ფოტო: ლევან ხარხაულიძე

საუბარი, რომელსაც ქვემოთ წაიკითხავთ, უკვე ჩანერილი გვექონდა, როცა პარასკევ სალამოს, 16 იანვარს საქართველოს პირველი არხის ეთერით მოულოდნელი რამ ვნახეთ: საქართველოს კათოლიკე და სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის ზენოლით, შეიძლება პროექტი „დიდი ათეული“ დაიხუროს. ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ საპატრიარქოს არ მოსწონდა წმინდანებზე საჯაროდ მსჯელობა და წმინდანების შეჯიბრი, მათ ოფიციალურ საიტზეც დაიდო. მაშინ ჩავთვალე, რომ განცხადება არა გადაცემის დახურვის მცდელობა, არამედ, ეკლესიის აზრი გახლდათ, რისი გამოთქმის უფლება საქართველოში, არა მარტო ეკლესიას, არამედ ჩვენ ყველას გვაქვს. სამწუხაროდ, თურმე, ვცდებოდი. მიუხედავად იმისა, რომ სულ საუბრობდნენ რაღაც მითიურ ზარებზე და ვიცოდი, საპატრიარქო ზენოლას ახორციელებდა ტელევიზიებსა და კულტურის მოღვაწეებზე, ამგვარი რამ საქართველოში, რომელიც ფორმალურად ჯერ კიდევ დემოკრატიული და სეკულარული სახელმწიფოა, მაინც წარმოუდგენელი მეგონა.

კითხვა, რა უფრო მნიშვნელოვანია, კანონი საზოგადოებრივი მაუწყებლის შესახებ, თუ ეკლესიის მორჩილება და პატრიარქის სიყვარული, ჟურნალისტმა დავით პაიჭაძემ დასვა, რომელიც მთელი გადაცემის მანძილზე ამაოდ ცდილობდა პროექტისა და ჟურნალისტის ღირსების გადარჩენას. სა-

ზოგადოებრივი მაუწყებლის სამეურვეო საბჭოს წევრებმა განაცხადეს, რომ ცოდვის ჩადენა არ უნდათ, და ერთხმად აღიარეს – პატრიარქს უფრო ემორჩილებიან და კანონს კიდევ, თუ საპატრიარქოდან „სთხოვენ“ და „აკურთხებენ“, რა ქნან და, ვერ იცავენ.

ფაქტია, რომ საბჭომ ვერ მოახერხა ტელევიზია და ის მოსახლეობა დაეცვა, ვინც საზოგადოებრივ მაუწყებელს ვაფინანსებთ. რისი მაქნისია „მკაცრი განცხადებები“ პოსტ ფაქტუმ?

ორი წლის წინ „ჯეობარიდან“ ერთ-ერთი მონაწილე, პაკო ტაბატაძე საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის ღიად გამოხატვის გამო გააგდეს. მაშინ საჯაროდ არ უთქვამთ, მაგრამ პრესაში მაინც დაინერა, რომ პაკო ტაბატაძეს სწორედ საპატრიარქოდან განხორციელებული ზარის შემდეგ დაატოვებინეს პროექტი. არც მე და არც ჩემ კოლეგა ჟურნალისტებს მის დასაცავად არაფერი გავიკეთებია; დარწმუნებული ვარ, ვერც ვერაფერს გავხდებოდი – უბრალო მოქალაქეს კი არა, საპატრიარქომ თუ გადანყვიტა, წმინდანსაც ვერავინ დაიცავს ჩვენი.

შარშან პანტომიმის თეატრს საპატრიარქომ სპექტაკლის დადგმა აუკრძალა, რადგან წმინდა გიორგის ეხებოდა – „კალგოტკიანი“ წმინდანი წარმოუდგენელიაო. მაშინ ამირან შალიკაშვილმა ბევრი ეხვენა და ემუდარა საპატრიარქოს, – არ აცვია წმინდა გიორგის ჩემ სპექტაკლში „კალგოტკა“, ქიტონი

მოსავსო, მაგრამ არაფერი გამოუვიდა – დახურულ ჩვენებაზე, რომელიც სპეციალურად მოეწყო, საპატრიარქოს წარმომადგენლებმა მოსვლა არ ისურვეს. 16 იანვარს საზოგადოებრივის ეთერში საპატრიარქოს პოზიციებს რეჟისორი ქეთი დოლიძე იცავდა, რომელიც, როგორც ამ გადაცემიდან გაირკვა, საპატრიარქოს ხშირად სტუმრობს. ქალბატონმა ქეთიმ თქვა, რომ მის თეატრში, წმინდანების კი არა, მთლად მოციქულების შესახებ მიდის სპექტაკლი. ანუ ის, რაც ეკრძალება პეტრეს, დასაშვებია პავლესთვის. აქაც ორმაგი (თუ ათმაგი) სტანდარტებია, ისევე, როგორც ყველგან.

ორიოდ სიტყვით იმასაც მოვყვები, რაც ამ დისკუსიის ჩანერამდე გადამხდა. როცა დისკუსიას ვამზადებდი, რადგან ეკლესიას შეეეხებოდა, თბილისის ერთ-ერთი ეკლესიის წინამძღვარს დავეუკავშირდი და მისგან თანხმობაც მივიღე. მაგრამ სწორედ ჩანერის დილას დამირეკა და მითხრა, რომ თურმე გაარკვია, ამგვარ საჯარო დისკუსიაში მონაწილეობას საპატრიარქოს ნებართვა (მათ ენაზე – კურთხევა) სჭირდებოდა, და რატომღაც მე მთხოვა, მომეპოვებინა ეს ნებართვა-კურთხევა. ბევრი რეკვისა და ლამის მუქარის შემდეგ კურთხევა მივიღე, მაგრამ ჩემთვის სრულიად მოულოდნელად გადაწყვიტეს, რომ დისკუსიაში საპატრიარქოს მხრიდან მონაწილეობას არა სამღვდელთა პირი, არამედ ჟურნალისტი ზურაბ აბაშიძე

„დღეს ეკლესიას უნდა, ის უფლებები აღიბინოს, რაც ფეოდალურ ხანაში ჰქონდა, სურს, ფეოდალი გახდეს. ეს ხომ აბსურდია. კონკორდატის პრაემბულაში ეწერა, რომ ეკლესია დაზარალდა 200 წლის მანძილზე. მებრამ მაშინ ხომ მთელი ქართველი ხალხი დაზარალდა. დღეს ეკლესია ხალხისგან განწე ბაღა. ვინ უნდა აუნაზღაუროს ქონება, იმავე ხალხმა, ვინც თვითონაც დაზარალდა?“ ზურაბ კიკნაძე

და იურისტი მაია ცაცანაშვილი მიიღებდნენ, რომლებიც დისკუსიაზე ისე მოხვდნენ, კარგად არც იცოდნენ, სად და რატომ მოდიოდნენ, რისთვისაც მათ საჯაროდ მინდა მოეუბოდიშო. ასე შედგა ჩვენი დისკუსია, რომელიც დღეს რომ გამართულიყო, ჩემი კითხვები ბევრად უფრო კრიტიკული იქნებოდა (ალბათ, დისკუსიაც სხვანაირად წარმართებოდა), რადგან თვალნათლივ დავინახე ის, რისი დაჯერებაც აქამდე არ მინდოდა – ეკლესია ტოტალიტარულ იდეოლოგიურ მანქანად იქცა, რომელიც თუ არ შევაჩერეთ და მოვთოკეთ, ჩვენს მყიფე და შეუძღვარ დემოკრატიას ისე გადაუფლის და გადათელავს, როგორც დიდოელი ლეკი ნაბადს – ერთ მშვენიერ დილასაც გავიღვიძებთ და პირდაპირ მართლმადიდებლურ ირანში ამოვყოფთ თავს.

დისკუსიაში მონაწილეობენ: საქართველოს ყოფილი ელჩი რუსეთში, ჟურნალისტი ზურაბ აბაშიძე, მამა ზაზა თევზაძე, პროფესორი ზურაბ კიკნაძე, რელიგიათმცოდნე ბექა მინდიაშვილი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი ნუგზარ პაპუაშვილი, იურისტი მაია ცაცანაშვილი და პოლიტიკოსი ფიქრია ჩხირაძე.

სანამ აქ მოვიდოდი, საეკლესიო პრესას გადავხედე და საინტერესო ტენდენციას გადავანყდი: საპატრიარქოს ჟურნალებში ხშირია რუსეთის მართლმადიდებლობაზე აპელირება, ხშირია ფრაზები, – ამერიკელები მასონები არიანო; საუბარია რალაც მითიურ ჩიპებზე და ა. შ. გასაგებია, რომ ეკლესიაშიც არსებობს ენ. ყვითელი, ძალიან დაბალი ხარისხის პრესა, თუმცა, როგორც ჩანს, ეს ტენდენცია საკ-

მაოდ ძლიერია. შეიძლება თუ არა, ეკლესია განვიხილოთ, როგორც რუსეთის გარკვეული, თუნდაც იდეოლოგიური დასაყრდენი საქართველოში? რამდენადაა რეალობასთან ახლოს ჩემი ვარაუდი?

მამა ზაზა - დღეს საქართველოს პოლიტიკური ვექტორი მკვეთრად გადახრილი დასავლეთისკენ. ბუნებრივია, რუსეთი ცდილობს, გამოიყენოს საეკლესიო მართული – ერთმორწმუნეობის თემა; რა მოჰყვა ამ ერთმორწმუნეობას და რამდენად იყო ერთმორწმუნეობა ის პოლიტიკური მართლმადიდებლობა, რომელიც საქართველოში რუსეთიდან შემოვიდა და რა შედეგებით დამთავრდა საქართველოსთვისაც და მართლმადიდებლობისთვისაც, ეს ყველასთვის ცხადია. მართლმადიდებლობა ქვეშარტი რწმენაა და არა პოლიტიკური ძალაუფლება.

მაგრამ მართლმადიდებლობა უფრო და უფრო ემსგავსება პოლიტიკურ ძალაუფლებას. მაგალითად, რამდენიმე დღის წინ ტელევიზიითაც გვაჩვენეს, როგორ ირჩევენ პატრიარქს რუსეთში.

მამა ზაზა - რუსეთის იერარქები თანამშრომლობდნენ სპეცსამსახურებთან. ეს აღიარებული ფაქტია. შეიძლება ითქვას, რომ რუსული პოლიტიკური ინტერესები ეკლესიასთან მიბმულია, რაც ძალიან დიდი შეცდომაა იერარქების და პოლიტიკოსების მხრიდან. ეს არავისთვის არ არის კარგი. ამის საფრთხე ჩვენთანაც არსებობს და რაც უფრო კარგად დავინახავთ და შევაფასებთ, მით უკეთესი.

ბექა მინდიაშვილი - ალბათ შეიძლება რუსულ გავლენებზე საუბარი, და არა მხოლოდ იმის მიხედვით, რაც საეკლესიო ჟურნალ-გაზეთებში იბეჭდება. შეიძლება სტრუქტურულ გავლენებზეც ვისაუბროთ – არსებობს გარკვეული კანონზომიერებები იმ ეკლესიებში, რომლებიც, შეიძლება ითქვას, რომ რუსული ეკლესიის გავლენას განიცდიან.

მიგაჩნიათ, რომ ქართული ეკლესია რუსული ეკლესიის გავლენას განიცდის?

ბექა მინდიაშვილი - საქართველოს ეკლესია არ მონაწილეობს ეკუმენურ დიალოგში. მან 1997 წელს დატოვა ევროპის ეკლესიათა კონფერენცია და მსოფლიო საეკლესიო საბჭო და ეს ნაბიჯი, გარკვეულწილად, იმიტომ გადადგა, რომ პირველად რუსეთის ეკლესიამ დააყენა ამ ორგანიზაციებიდან გამოსვლის საკითხი, შემდეგ მას სერბეთის ეკლესია აჰყვა. იმავე წელს ბულგარეთის და საქართველოს ეკლესიებმა დატოვეს მსოფლიო საეკლესიო საბჭო; თან ეს სწორედ ის წელი იყო, როცა საქართველომ ღიად განაცხადა თავისი დასავლური ორიენტაციის შესახებ. მეორე – ყველა მართლმადიდებლური ეკლესია, რუსეთის, სერბეთის, იერუსალიმისა და საქართველოს გარდა, შობას 25 დეკემბერს აღნიშნავს.

აღსანიშნავია მამა ზაზას მიერ ნახსენები სპეცსამსახურებიც. ჩვენთან საჯაროდ არასდროს უთქვამთ, რამდენად იყო დაკავშირებული საქართველოს ეკლესია კომუნისტურ ხელისუფლებასთან, რა ანგარიშ-ვალდებულებები არსებობდა იმ დროს ეკლესიასა და ხელისუფლებას შორის. რუსეთში სტალინის პიროვნებისადმი რელიგიური სიმპათია

„სამწუხაროდ, ჩვენი ეკლესიის თანამედროვე რეალობა ახდენილია სახარებისეულ ღირებულებებს. ის, რა ღირებულებებითაც სხოვრობს ეკლესია, წინააღმდეგობაშია დამოკრახილ და ღირებულებებითაც, ასევე – სახარებისეულ მოძღვრებასთან, რომელსაც ადამიანის თავისუფლების კავშირისებრ უღივს საფუძვლად.“ ბექა მინდიაშვილი

არსებობს, ბოლო დროს მისი ხატებიც კი იხატება. ამგვარი განწყობა საქართველოს ეკლესიის მაღალ იერარქებსაც კი აქვთ, განსაკუთრებით მათ, ვინც საბჭოთა პერიოდის მთავრებს ეკლესიაში, და ეს ქადაგებებშიც მომისმენია. ეს სამწუხარო რეალობაა. და კიდევ ერთი – როცა ვსაუბრობთ ორიენტაციის არჩევანზე, დასავლეთი, ლიბერალური დემოკრატია რელიგიათა თავისუფლებას და რელიგიური გაერთიანებების თანასწორუფლებიანობას გულისხმობს, რუსეთს კი პირიქით – სწორედ მართლმადიდებლობის დომინანტური როლი მიაჩნია აუცილებლად საკუთარ სახელმწიფოშიც და სხვა მართლმადიდებლურ სახელმწიფოებშიც.

ის, რომ რუსეთთან სამშვიდობო მისია საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა იკისრა, ერთი მხრივ, დადებითი მოვლენაა, მაგრამ რა კონტექსტი განაპირობებს ქართული მართლმადიდებლობის მიმართ იმდენად დიდ ნდობას, რომ რუსეთის ეკლესია უარს ამბობს აფხაზეთისა და ოსეთის საეკლესიო დამოუკიდებლობის აღიარებაზე?

ფიქრია ჩიხრაძე - რუსეთი, ამ შემთხვევაში, თავისი პოლიტიკური შეცდომების ტირაჟირებას აღარ ფიქრობს. რუსული ეკლესიისთვის მომგებიანია, თქვას, – ეს საქართველოს ეკლესიის იურისდიქციააო. მეორე მხრივ კი, რუსეთის მართლმადიდებელ ეკლესიას ამ აღიარებით თავად შეექმნებოდა დიდი პრობლემები.

რაც შეეხება ზოგად კონტექსტს, ბექას კატეგორიულად გავემიჯნებოდი ახსნის თვალსაზრით, და ვიტყვი, რომ ეკლესიას აქვს დიდი ავტორიტეტი და დიდი ნდობა საქართველოს მოსახლეობაში; ეს სოციოლოგიური და მარკეტინგული კვლევებით დასტურდება, მაგრამ ამავე დროს გავიხსენოთ, რომ საქართველოს მოსახლეობის 76%-მა

მხარი საქართველოს ნატო-ში განწევრიანებას დაუჭირა. აგვისტოს ომის შემდგომ ეს პროცენტი ოდნავაა დაწეული და არა რუსეთის ფაქტორის გამო, არამედ იმიტომ, რომ ხელისუფლება ხალხს უჩენდა ილუზიას, თითქოს ჩვენს კონფლიქტში ვინმე ფიზიკურად ჩაერეოდა. ეკლესიას რომ ჰქონოდა მცდელობა, თავისი გავლენა და ავტორიტეტი ანტიდასავლური განწყობის გაღვივებისათვის გამოეყენებინა, მერწმუნეთ, ამას ნამდვილად მოახერხებდა. დღევანდელ ხელისუფლებაშიც კი, რომელიც პროდასავლურად აცხადებს თავს, არიან ისეთი ოდიოზური ფიგურები, რომელთა იქ ყოფნა, სწორედ რუსეთთან ურთიერთობის თვალსაზრისით, აბსოლუტურად გაუგებარია. საქართველოს სახელმწიფომ არ გადაწყვიტა, რომ პოლიტიკური პროცესების ლუსტრაცია მოეხდინა, და როცა პოლიტიკური ლუსტრაცია არ მომხდარა, ნამდვილად შეცდომა იქნება, საფრთხეების ძიება ერთმორწმუნე ეკლესიებს შორის ურთიერთობაში დავიწყოთ. ჩვენი პატრიარქი მხოლოდ რუსეთში არ არის პოპულარული, მას უზარმაზარი ავტორიტეტი აქვს მთელ ქრისტიანულ სამყაროში და ძალიან მძიმე იქნებოდა რუსეთის ეკლესიისათვის, საქართველოს პატრიარქის რიდი და პატივისცემა რომ არ ჰქონდეთ.

იქნებ ლუსტრაცია სწორედ იმიტომ არ მოხდა საქართველოში, რომ შეიძლებოდა ეკლესიას შესებოდა? ვარდების რევოლუციის წინ ჩვენ ხელისუფლებას აუცილებლად მიაჩნდა ლუსტრაციის პროცესი, მაგრამ შემდეგ რატომღაც ეს პროცესი ადგილიდან არ დაძრულა.

ბექა მინდიაშვილი - რუმინეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის პატრიარქმა 90-იან წლებში განაცხადა, რომ თანამშრომლობდა სპეცსამსახურებთან, ბოდიში მოიხადა ერის წინაშე და თქვა, რომ ბევრი ადამიანის და-

ცვა ვერ შეძლო, რადგან კომუნისტური ხელისუფლებისგან ძალიან დიდი წნეხი იყო, და მან უარი თქვა პატრიარქობაზე. შემდეგ რუმინელმა მორწმუნეებმა სთხოვეს, რომ თავის პოსტზე დარჩენილიყო. პოლონეთშიც უნდა აერჩიათ კარდინალი, და როცა კანდიდატი სპეცსამსახურებთან დაკავშირებული აღმოჩნდა, ამას იმდენად დიდი რეზონანსი ჰქონდა, რომ კანდიდატურა უმაღლეს მოიხსნა. ეს ძალიან მნიშვნელოვანი თემაა, მაგრამ საქართველოში შეკითხვის დონეზეც კი არ დასმულა. არავის არ შეუსწავლია, არქივები აღარ არსებობს ან დახურულია. არადა, ლუსტრაცია ძალიან მნიშვნელოვანია რელიგიური და პოლიტიკური თვალსაზრისითაც.

ნუგზარ პაპუაშვილი - 1995 წელს, საეკლესიო კრების დროს დაისვა ეს საკითხი. ამ საუბრის ჩანაწერი მოსმენილი მაქვს. გამოვიდა ერთი სასულიერო პირი და აღიარა, რომ თანამშრომლობდა უშიშროების სამსახურთან და ასე დაასაბუთა: დიახ, ვთანამშრომლობდით, როდესაც თქვენ სახლებში თბილად ისხედით, ჩვენ ეკლესიაში დავდიოდით და ამ დროს ეკლესია გადავარჩინეთო. პატრიარქმაც აღიარა, – უშიშროებასთან ბევრი სასულიერო პირი თანამშრომლობდა, თუმცა ეს თანამშრომლობა ოფიციალურ მხარეს არ გასცილებიაო; როდესაც საზღვარგარეთ გავდიოდით, იქ გასვლის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობა იყო, დაგვეფიქსირებინა ჩვენი თავი ოფიციალურ თანამშრომლადო.

რაც შეეხება კითხვას, რომელიც ნინომ დასვა, ვიტყვი, რომ ერთი ქვეყნის პროდასავლური კურსი და მეორე ქვეყნის მოსახლეობის და, თუნდაც, პოლიტიკური ელიტის ცნობიერება. კარგად ვიცნობ ვითარებას რუსეთშიც და საქართველოშიც და ამ ორ ქვეყანაში მდგომარეობა გაჭრილი ვაშლივით ჰგავს ერთმანეთს. თუმცა, რუსეთში

მეტად გაისმის ხმა იმის შესახებ, რომ ეკლესია და სახელმწიფო ერთმანეთისგან გამიჯნული უნდა იყოს. წარმოდგინეთ, ჩვენთან მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტმა რომ შეიმუშავოს დადგენილება და დაგმოს სახელმწიფოსა და ეკლესიას შორის ასეთი მჭიდრო თანამშრომლობა. შარშანწინ რუსეთში ასე მოხდა. ჩვენთან, პირიქით, ყველა პოლიტიკური პარტია, რომელიც დემოკრატიულობაზე დებს თავს, ისეთ განცხადებებს აკეთებს, რომლებიც სწორედ დემოკრატიულ ღირებულებებს ეწინააღმდეგება. არ მეგულება საქართველოში პოლიტიკური პარტია, რომელიც ამ სფეროში დემოკრატიულ პოზიციას გამოამყლავნებდა.

ფიქრია ჩიხრაძე - ვერ დაგეთანხმებით...

ნუგზარ პაპუაშვილი - არ მიგაჩნიათ საპატრიარქოსა და სახელმწიფოს შორის დადებული კონკორდატი საქართველოს დემოკრატიზაციის გზაზე დამაბრკოლებელ ფაქტორად? როგორ ფიქრობთ, როცა ანალოგიური ხელშეკრულება სხვა კონფესიებთან არ იდება, ნიშნავს თუ არა ეს დანარჩენი ეკლესიების წევრთა დისკრიმინაციას და მოქალაქეთა დახარისხებას?

ფიქრია ჩიხრაძე - მე თავად ვმონაწილეობდი ამ შეთანხმების ტექსტის შექმნაში, და მერწმუნეთ, მაშინაც იყვნენ ჯგუფები, რომლებიც მოითხოვდნენ საქართველოში მართლმადიდებლობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებას. დაიღო კონსტიტუციური შეთანხმება. სამწუხაროდ, ჩვენმა კონსტიტუციამ იმდენი ცვლილება განიცადა, რომ უკვე ძნელი სათქმელია, რომელი კონსტიტუციის ფარგლებში დაიღო ეს ხელშეკრულება. ის, რომ გარკვეული სამართლებრივი სფერო იყო შესაქმნელი და მოსამზადებელი საბჭოთა პერიოდის შემდგომ, როდესაც საქართველოს ეკლესიამ დიდი რბევა განიცადა, ცხადია. მაშინ, ზოგადად, ქართულმა სახელმწიფომ და ხალხმა განიცადა რბევა, მაგრამ ეკლესია ამ რეჟიმის განსაკუთრებული მსხვერპლი იყო. ჩვენ რეაბილიტირებული შესახებაც შევიმუშავეთ კანონი და ისინი კომპენსაციასაც იღებდნენ. თუმცა, ვთვლი, რომ ეს არ არის საკმარისი, და სახელმწიფოს ამ ადამიანების წინაშე ბევრად მეტი მართებდა.

ნუგზარ პაპუაშვილი - რეჟიმის მსხვერპლი იყო კათოლიკური ეკლესიაც, ისლამიც, მუსლიმთა თემიც, და ყველა...

ფიქრია ჩიხრაძე - დიას, შეიძლება მათ მიმართაც უნდა გადაიდგას გარკვეული ნაბიჯე-

ბი, მაგრამ ვერაფრით ვერ გავიგებ იმ ადამიანებისას, ვინც აცხადებს, რომ ეს შეთანხმება სხვების დისკრიმინაციას გულისხმობს. მაგალითად, როდესაც საქართველოში სახელმწიფო ენად გამოცხადებულია ქართული ენა, ვილაც შეიძლება შეზღუდული და დისკრიმინირებული იყოს, ან როცა საქართველოს სკოლებში უნდა ისწავლებოდეს საქართველოს ისტორია და მშობლიური ლიტერატურა, შეიძლება ეს ვინმეს არ მოსწონდეს.

ნუგზარ პაპუაშვილი - ენა სახელმწიფოებრივი საკითხია, რწმენა კი - პიროვნული.

ზურაბ აბაშიძე - სრულიად ვიზიარებ ფიქრიას პათოსს. რუსული მართლმადიდებელი ეკლესია ისტორიულად ემსახურებოდა ხელისუფლებას. საქართველოში ეს ასე არ ყოფილა. ჩემი გამოცდილება მოსკოვში მუშაობისას ასეთი იყო - საგარეო საქმეთა სამინისტროში რომ მივიდოდი და მერე საღამოს შევხვდებოდი რუსეთის საპატრიარქოს საგარეო საქმეთა განყოფილების წარმომადგენელს, რასაც სამინისტროში მეტყობდნენ, პუნქტ-პუნქტად ჩამოთვლიდნენ საპატრიარქოშიც. საქართველოში პირიქითაა - სახელმწიფო სტრუქტურებსა და საპატრიარქოს შორის ნაკლები კომუნიკაციაა. მაგალითად, დელეგაციების გაცვლა იყო, პატრიარქი ნავიდა რუსეთში, საგარეო საქმეთა სამინისტროს საპატრიარქოში მისი ვიზიტის შემდეგ მივიდა. ეკლესიას და სახელმწიფოს შორის რაიმე შეთანხმებულად რომ ხდებოდეს, ამას ნამდვილად ვერ ვხედავ.

მაგრამ ეკლესიის გავლენაზე მიუთითებს, თუნდაც, ჰელოუინის დღესასწაულის დარბევა, მამა ტარიელის მიერ თამამშვეების საფლავის ქვების ხელყოფა და ა. შ. ამ ფაქტებზე ტელემედიამი სიუჟეტები მომზადდა, მაგრამ მედიამფლობელებმა დაბლოკეს. როგორც ვიცით, არც ისინი დასჯილან, ვინც ჰელოუინის დღესასწაულზე სრულიად უდანაშაულო ადამიანებს სცემეს და დაარბიეს. არ ვიცი რა მექანიზმებით, მაგრამ ეკლესია გარკვეულ ცენზურას ახორციელებს.

ზურაბ აბაშიძე - ცენზურის რა მექანიზმი აქვს ეკლესიას, ნამდვილად არ ვიცი. ვიცი, რომ რაღაც უმსგავსობა ხდება ნორაშენის ეკლესიასთან დაკავშირებით. ვხედავ, რომ თვითონაც შეწუხებულები არიან, რაღაც ფუსფუსია, მაგრამ რატომ არ გამოუქდა ეს ფაქტი პრესით, ამის შესახებ ვერაფერს გეტყვით.

ბექა მინდიაშვილი - დისკრიმინაციის თაობაზე მინდა ვთქვა ორიოდ სიტყვა. დისკრიმინაციულ გარემოზე ნამდვილად შეგვიძლია

ვისაუბროთ, ვინაიდან ის პრივილეგიები და უპირატესობები, რომლებიც მართლმადიდებელ ეკლესიას აქვს, არ აქვთ სხვა დენომინაციებს. როდესაც საუბარია იმაზე, რომ მართლმადიდებელ ეკლესიას უნდა დაუბრუნდეს ქონება, ქონება ასევე უნდა დაუბრუნდეს სომეხთა ეკლესიას, კათოლიკურ ეკლესიას, მუსლიმებს. მათ კი დიდი პრობლემები ექმნებათ.

არსებობს ფაქტები, რომ ისინი ვერ იბრუნებენ ქონებას?

ბექა მინდიაშვილი - რა თქმა უნდა. ამ ტერმინს არ ვხმარებ ხოლმე, მაგრამ ეგრეთ ნოდებული ტრადიციული რელიგიები, კათოლიკური ეკლესია, იუდაური თემი, მუსლიმები, სომეხთა ეკლესია, ბაბტისტური და ლუთერული ეკლესია სამართლებრივ სივრცეში არ არსებობენ და ვერ ურთიერთობენ სახელმწიფოსთან. მათ სტატუსის პრობლემა აქვთ.

ეს ალბათ უფრო სახელმწიფოს პრობლემაა და არა ეკლესიის...

ბექა მინდიაშვილი - პრობლემა იმის გამოა, რომ სახელმწიფოს ძალიან დიდი წინააღმდეგობა ხვდება მართლმადიდებელი ეკლესიის მხრიდან. ბათუმში კათოლიკური ეკლესია დღეს მართლმადიდებლების საკუთრებაა, ასევე სომხურ ეკლესიას აქვს სურვილი, საკუთარი 5 ეკლესია დაიბრუნოს. ნაბიჯი არ გადადგმულა ამ მხრივ. აქ საპატრიარქოს პოზიცია თამაშობს დიდ როლს და ამ კუთხით შეიძლება საუბარი დისკრიმინაციაზე. ეს სამწუხარო რეალობაა. ის ურთიერთობები, რომელიც არსებობს საპატრიარქოსა და სახელმწიფოს შორის, არ აძლევს სახელმწიფოს თავისუფლად მოქმედების საშუალებას. ვინც უნდა იყოს დღეს ხელისუფლებაში, ეკლესიისგან დამოუკიდებლად ასეთ საკითხებში ვერ იმოქმედებს.

ერთი მექანიზმის შესახებ გეტყვით: ისეთი უწყინარი გადაცემაც კი, როგორცაა „დიდი ათეული“, თურმე მიუღებელია საპატრიარქოსთვის, რადგან იქ წმინდანებზე უნდა იმსჯელონ. ჩვენი ისტორია, ცნობილი სიტყვების პერიფრაზი რომ გავაკეთოთ, წმინდანების ისტორიაა. რა უნდა ვქნათ? ამ შემთხვევაში, რას ქადაგებს საპატრიარქო - საჯაროდ აღარც ისტორიაზე შეიძლება საუბარი? როგორც ჩანს, როდესაც ამგვარ განცხადებებს კითხულობენ, რაღაც შინაგანი ცენზორი უმუშავებდათ ადამიანებს.

ახალი წესები ახალი მსოფლიოსთვის

დიდი ოსაულის სამიტი ვაშინგტონში, 2008

დღევანდელი პრობლემები სსდგა ნაციონალურ საზღვრებს. მსოფლიოს ბონივრული მართვა სჭირდება, რომლის ასევე არ ცნობს ბარიერებს.

მუ გსურთ, იცოდეთ, როგორ გამოიყურება პოსტ-ამერიკული მსოფლიო, უბრალოდ გაიხსენეთ ნოემბრის დიდი ოცეულის სამიტი, რომელიც ვაშინგტონში გაიმართა. პირველ რიგში, ყურადღაღები იყო თვით ლონისძიება. აქამდე ყველა ფინანსურ კრიზისს საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, ანდა დიდი შვიდიანი (უფრო მოგვიანებით დიდი რვიანი) მართავდა. მაგრამ ამჯერად მაგარი ბიჭები მიხვდნენ, რომ პრობლემებს მართო ვერ დაუხვდებოდნენ და საჭირო იყო საქმეში მსოფლიოს ყველაზე მზარდი ბაზრების ჩართვა. ეფექტური საპასუხო დარტყმისთვის, ურთიერთგადაჯავჭვულ გლობალურ სისტემაში, აუცილებელი იყო მსოფლიოს წამყვანი მოთამაშეების ჩართვა. ნაღდი ფული რომ არ გამოლეოდათ, ჩინეთიცა და საუდის არაბეთიც მიიბატიყეს. რაც შეეხება ლეგიტიმურობას, ძველი დასავლური კლუბები, რომლებიც წარსულის არქაულ რელიკვიებს ჰგვანან, ლეგიტიმურობას მარტონი ველარ უზრუნველყოფენ.

თუმცა, ცხადია, ყველაფერი არ შეცვლილა. დიდი ოცეულის სამიტი ძველებურად კვლავაც ვაშინგტონში გაიმართა, ხოლო პრეზიდენტმა ჯორჯ ბუშმა უდიდესი როლი შეასრულა განრიგის შემუშავებაში. ამერიკას მჭიდრო კავშირები აქვს მნიშვნელოვან ქვეყნებთან, როგორებიცაა ჩინეთი, იაპონია, საუდის არაბეთი; ასევე ინარჩუნებს ძველ მეკავშირეებს – ბრიტანეთს, საფრანგეთსა და გერმანიას. ამ აწყობილი ურთიერთობებიდან გამომდინარე კი, ნოემბრის სამიტიც გაჩნდა პოტენცია – ამ ახალ, გაცილებით უფრო დიდ და წარმომადგენლობით სახელმწიფოთა დაჯგუფებას რეალურად მოეხდინა სტრატეგიათა კოორდინირება, რაც კრიზისის მოგვარების დასაწყებად იყო საჭირო.

ასე რომ, ჩვენს წინაშე მართლაც ახალი მსოფლიო, მაგრამ არა აუცილებლად ისეთი, რომელშიც ამერიკას თავისი როლი და მისია დაკარგული აქვს, და არც ისეთი, რომელშიც ერთობლივი ძალისხმევა და ქმედება შეუძლებელია.

როცა ისტორიკოსები კრიზისის შეფასებას დაიწყებენ, ალბათ დაასკვნინან, რომ მისი ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევი მიზეზი წარმატება იყო. ცოტა უცნაურია, ასეთი რამის თქმა იმ მოვლენებზე, რასაც პანიკა, კრე-

დიტის შეზღუდვა, პროგრესის შენელება და საფონდო ბირჟის მორღვევა მოჰყვა. მაგრამ გთხოვთ, გაითვალისწინოთ ის წინაპირობა, რომელიც ამგვარ რეალობას წინ უძღოდა. ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში მსოფლიო პოლიტიკური სტაბილურობით ტკბებოდა, იყო დაბალი ინფლაცია და გლობალური ეკონომიკის მასობრივი ზრდა, რომელშიც დაახლოებით 3 მილიარდი ადამიანი მონაწილეობდა. პლანეტის სხვადასხვა კუთხეში ქვეყნის ეკონომიკა 2006-07 წლებში 4 ან კიდევ უფრო მეტი პროცენტით განვითარდა. ომებმა, სამოქალაქო კონფლიქტებმა და ტერორიზმმა ისე საფუძვლიანად ვერ არია სიტუაცია, როგორც ამას ათწლეულების, ანდა, სხვა საზომი რომ გამოვიყენოთ, საუკუნეების განმავლობაში ახერხებდა.

ამ ყველაფერმა კი პრობლემათა ახალი სერია წარმოშვა. რაც უფრო მეტად ძლიერდებოდა და ვითარდებოდა ზოგიერთი ქვეყანა, მით უფრო ნაციონალისტური და აგრესიული ხდებოდა ის სხვების მიმართ. ის, რაც მოვიმკეთ, რაღაც დოზით სწორედ ნავთობში გადახდილი საფასურია: მოლონიერებული ირანი, ვენესუელა და ხელახლა ფეხზე დამდგარი რუსეთი, ასევე – ისლამური ჯიჰადი. უზარმაზარი ფულით ფრთაშესხმულმა ვაჭარბისტურმა იდეამ უკვე ყველა მუსლიმური ქვეყნის რწმენაში შეაღწია და ამ რელიგიას ყველგან მკვავებულერადობა შესძინა, რადიკალურად განწყობილი ახალგაზრდები კი ახალი იდეებით გამოკვება.

წინსვლამ და ინფლაციის დაბალმა მაჩვენებლებმა ეკონომიკაში ორი ანგარიშგასანევი ძალა შვა: პირველი გახლდათ იაფი კრედიტი, მეორე კი კაპიტალის ახალი უზარმაზარი საბადოების გაჩენა. მოგების ზედნადები განვითარებადი ეკონომიკის მქონე აზიურ ქვეყნებში (შემდეგ კი შუა აღმოსავლეთის ნავთობმწარმოებელ ქვეყნებში) დღემდე არნახული ოდენობით დაბანდდა. დაუმატეთ იაფი კრედიტისა და უზღვავი კაპიტალის ამ ორ ძალას ორი ძველი და კარგად ნაცნობი თვისების – სიხარბისა და სიბრიყვის ძალა და მალე მიხვდებით, როგორ და რატომ მოიშალა შემდეგ ყველაფერი.

გარკვეულწილად პრობლემა ისიც, რომ ამერიკის შეერთებული შტატები და რამდენიმე სხვა დასავლური სახელმწიფო ზედმეტ პროდუქტს

მოხმარდნენ – გაცილებით უფრო მეტს, ვიდრე თავად აწარმოებდნენ, დანაკლისს კი სესხით ივსებდნენ. მაგრამ თუ ამერიკამ ყველაფერი გადახარჯა, აზიამ პირიქით – შემოინახა და დაზოგა. შემდეგ ეს დაზოგილი თანხა – დაახლოებით 10 ტრილიონი დოლარი – ხომ უნდა წასულიყო სადღაც და, ამიტომაც თითქმის ორი ათწლეულის განმავლობაში ამ თანხის ძირითადი ნაწილი ისევ ამერიკაში ბრუნდებოდა, რადგან, რაღაც გაგებით, მართებულად ითვლებოდა, რომ შტატები გახლავთ ყველაზე უსაფრთხო და, აქედან გამომდინარე, საუკეთესო ადგილი ინვესტიციებისთვის. ფულის დინების ამ ტენდენციამ წარმოშვა იოლი კრედიტი და სხვა უამრავი სახის ბუშტი ტექნოლოგიურ პროდუქტში, ობლიგაციებსა და უძრავი ქონების ბაზარზე.

რაც უნდა უიმედოდ გამოიყურებოდეს რეალობა, მიმდინარე ფინანსური კრიზისი მაინც დასრულდება. არ ვიცი – როდის და როგორ, მაგრამ მთავრობის სტრატეგიების კომბინაცია ბოლოს და ბოლოს გაამართლებს. რატომ ვამბობ ამას? იმიტომ, რომ მთავრობები გაცილებით უფრო ძლიერნი არიან, ვიდრე ბაზრები. მთავრობას შეუძლია, დახუროს ბაზარი, სახელმწიფო ქონებად აქციოს ფირმა, დანეროს ახალი კანონი. ვაშინგტონი კი, ჩამოთვლილ უფლებამოსილებათა გარდა, კიდევ ერთ უნიკალურ ძალას ფლობს: მას შეუძლია ფულის მოჭრა.

სამთავრობო ჩარევების საშუალებით კრიზისი კაპიტალისტურ სისტემაში წინათაც დაძლეულა. ალბათ თითოეული თანამედროვე საზოგადოებისთვის მიუღებელი იქნებოდა ისეთი უკუსვლა, რაც მე-19 საუკუნეში ლამის რუტინად იქცა – ეპოქაში, როცა მთავრობა ნაკლებად ერეოდა ბაზრის საქმეებში. რეცესიის საშუალო ხანგრძლივობა 1854-1919 წლებში 22 თვე იყო. ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში კი რეცესია საშუალოდ რვა თვეს გრძელდებოდა. 1854-1999 წლებში ამერიკაში ეკონომიკური და ინდუსტრიული აქტივობა შემცირებას განიცდიდა ყოველ 49 თვეში ერთხელ. ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში კი შემცირება ყოველ 100 თვეში ერთხელ ხდებოდა. მსგავს ცვლილებებს უამრავმა ფაქტორმა შეუწყო ხელი, მაგრამ მთავარი მიზეზი მაინც ვაშინგტონის ფისკალური და ფულადი პოლიტიკაა. ფინანსური ინდუსტრია, რომელიც მიმდინარე კრიზისის შუაგულში დგას, მნიშვნელოვანი ორგანიზმია, თუ მთლად უნიკალური არაა, რადგან ის გახლავთ ეკონომიკის მამოძრავებელი სასიცოცხლო არტერია. ამიტომაც ის განსაკუთრებული სიფრთხილით კონტროლს საჭიროებს. ბოლო 30 წლის განმავლობაში მომხდარ ყველა ფინანსურ კრიზისში (და ასეთი ათი მაინც იყო) მთავრობას ნდობისა და რწმენის აღსადგენად პროცესებში ჩარევა მოუხდა. და უნდა ითქვას, რომ ჩარევა თითოეული ინციდენტის დროს წარმატებული აღმოჩნდა.

მთავრობის ახლანდელი ჩარევა ნიშნავს თუ არა იმას, რომ ვუბრუნდებით სოციალიზმს ანდა ძველ, შერეული ტიპის ეკონომიკას? დაახლოებით 35 წლის წინათ უმეტეს ქვეყანაში მთავრობები თავიანთი ეროვნული ვალუტის ფასს აკონტროლებდნენ. ისინი ფლობდნენ ფოლადის საწარმოებს, ავტოსამშენებლო ქარხნებს, სატელეფონო კომპანიებსა და ბანკებს. ისინი საზღვრავდნენ ავიაგზავრობის ფასს, ადგენდნენ სატელეფონო ზარის, აქციების საკომისიოებისა და ცემენტის ღირებულებას. ინდუსტრიულ მსოფლიოში ტარიფები გაცილებით უფრო მაღალი იყო, ვიდრე დღესაა. ნეტა მართლა თუ ფიქრობს ვინმე, რომ ჩვენ სწორედ ამ ეპოქას ვუბრუნდებით? ნეტა მართლა თუ სჯერა ვინმეს, რომ მთავრობა გაცილებით უკეთ განკარგავს ეკონომიკას, ვიდრე ამას რამდენიმე ათწლეულის წინ ახერხებდა? ალბათ კვლავაც აღდგება ძველი რეგულაცია. მაგრამ რეგულაცია არ უდრის სოციალიზმს.

კაპიტალიზმი ახლა უკვე გლობალური ფენომენია. მას აძლიერებს და აფართოებს კომპანიები, მთავრობები და ინდივიდები მთელს მსოფლიოში. და ვიდრე ქვეყნები კვლავაც ესწრაფვიან ცხოვრების მაღალ დონეს მია-

ღწიონ და მეტად განვითარდნენ, ისინი აუცილებლად გამოიყენებენ თავისუფალი ბაზრებისა და თავისუფალი ვაჭრობის უპირატესობას ახალ საფეხურებზე ასასვლელად. მთავრობებმა იმიტომ კი არ გადაწყვიტეს თავიანთი ბაზრების ლიბერალიზება, რომ სავაჭრო პალატის ხელმძღვანელმა ჰენრი პოლსონმა, ანდა მისმა წინამორბედმა რობერტ რუბინმა ბრძანეს ასე; ისინი ასე იმიტომ მოიქცნენ, რომ დაინახეს ის სიკეთეები, რაც ამ მიმართულებით სვლას მოჰყვებოდა (და შესაბამისად, გააანალიზეს ის საფასურიც, რაც ამ არჩევანზე უარის თქმა დაუფუძებოდათ). ეს პროცესი კვლავაც იქნება ეპიზოდური და არასრულყოფილი, გააჩნია პოლიტიკური ზენოლის ხარისხს. მაგრამ ვვარაუდობ, რომ მომდევნო 20 წლის განმავლობაში განვითარების ტემპის გასაზრდელად ქვეყნების უმრავლესობა საკუთარი ბაზრების გათავისუფლებას შეეცდება (ცხადია, ეს იქნება კარგად გაკონტროლებული პროცესი), იმის ნაცვლად, რომ სახელმწიფო მფლობელობაში გადაიტანოს ქვეყნის ეკონომიკის ნაწილი. წარსულის ეკონომიკური კრიზისების ისტორია ცხადყოფს, რომ პრობლემების პასუხად, სახელმწიფოებმა გაცილებით უფრო აგრესიული ეკონომიკური რეფორმები გაატარეს, მეტი ნდობა რომ მოეპოვებინათ თავიანთი სისტემების მიმართ, მეტი ახალი კაპიტალი რომ მოეზიდათ და განვითარების გზას ხელახლა დადგომოდნენ.

წარსულის მსგავსი მაგალითები კი იმაზე მიაჩნებებს, რომ მთავრობისა და ბაზრის შესახებ მიმდინარე დებატები თითქმის გამომწვივია. ყველა სერიოზული მოაზროვნე ხვდება, რომ ჩვენ ორივე მათგანი გვჭირდება. უფრო მნიშვნელოვანია, ვიპოვოთ მათი დაბალანსების გზა, რათა საბოლოო ჯამში მივალნიოთ განვითარებას, ინოვაციას, სტაბილურობასა და სოციალურ თანასწორობას. როგორ უნდა იმუშაოს მთავრობამ ისე, რომ მისი მმართველობა ეფექტური იყოს საზოგადოების დიდი ნაწილისთვის,

დღევანდელი მსოფლიოს ყველაზე დიდი პრობლემა კაპიტალიზმის კრიზისი არაა. ეს გახლავთ გლობალიზაციის კრიზისი. ახალი მსოფლიო წესრიგი, რომელიც ნელ-ნელა იკვალავს გზას, არსადაც არ წავა. აღარასდროს დავუბრუნდებით სისტემას, რომელსაც ჩრდილოეთ ატლანტიკის რამდენიმე ქვეყანა განსაზღვრავდა. ფაქტორები, რომლებიც გლობალური ეკონომიკის განვითარებას განსაზღვრავს, ფართო სტრუქტურული ცვლილებებია, რომლებიც, უკვე რამდენიმე ათწლეულია, ეფექტურად მიმდინარეობს. ცვლილებათა ეს ტენდენციები მდგრადია, ფესვგადგმულია და ამიტომაც ერთი ფინანსური კრიზისი, ანდა რეცესია ვერაფერს დააკლებს. ის გაუძლებს სირთულეებს და თან ბიძგს მისცემს ძალთა ახალ გადაჯგუფებას დასავლეთში დამკვიდრებული ცენტრებისგან საკმაოდ შორს.

მომავალი თაობისა და საზოგადოების კეთილდღეობისთვის? დღევანდელი მსოფლიოს ყველაზე დიდი პრობლემა კაპიტალიზმის კრიზისი არაა. ეს გახლავთ გლობალიზაციის კრიზისი. ახალი მსოფლიო წესრიგი, რომელიც ნელ-ნელა იკვალავს გზას, არსადაც არ წავა. აღარასდროს დავუბრუნდებით სისტემას, რომელსაც ჩრდილოეთ ატლანტიკის რამდენიმე ქვეყანა განსაზღვრავდა. ფაქტორები, რომლებიც გლობალური ეკონომიკის განვითარებას განსაზღვრავს, ფართო სტრუქტურული ცვლილებებია, რომლებიც, უკვე რამდენიმე ათწლეულია, ეფექტურად მიმდინარეობს. ცვლილებათა ეს ტენდენციები მდგრადია, ფესვგადგმულია და ამიტომაც ერთი ფინანსური კრიზისი, ანდა რეცესია ვერაფერს დააკლებს. ის გაუძლებს სირთულეებს და თან ბიძგს მისცემს ძალთა ახალ გადაჯგუფებას დასავლეთში დამკვიდრებული ცენტრებისგან საკმაოდ შორს.

ახლა საკითხავია – მსგავსი ცვლილებები მოუტანს თუ არა მეტ სტაბილურობას მსოფლიოს?

არსებობს კაცობრიობისთვის ერთი კარგად ნაცნობი საწუხარი: გარდამავალი პერიოდები სიტუაციას მსოფლიოში ყოველთვის ურევს. დაწყებული თუკიდდებდნენ, რომელმაც დაასკვნა, რომ სპარტადან ათენში ძალაუფლების ცენტრის გადატანამ გამოიწვია პელოპონესის ომი, სწავლულები მსგავს გარდამავალ ფაზებს დიდი შიშითა და სიფრთხილით ელოდებიან. თუმცა, თუ სწორად წარმართავთ მოვლენებს, სხვების აღზევნა საჭიროა კიდევ იყოს დესტაბილიზაციის მომტანი. ამერიკა ისეთ მდგომარეობაში არაა, რომ სწრაფად იძირებოდეს და მის ჩანაცვლებას ერთი კონკრეტუ-

სნალიზი

ლი ქვეყანა ესწრაფვოდეს. ჩინეთის ეკონომიკა კვლავაც ამერიკული ეკონომიკის მხოლოდ ერთ მეხუთედს შეადგენს, მისი სამხედრო სტრუქტურა კი კიდევ უფრო მცირეა; თანაც, ყველა ძლიერ და მნიშვნელოვან სახელმწიფოს ამერიკის შეერთებულ შტატებთან საერთო იდეალები და ფუნდამენტური ინტერესები აკავშირებს. მთავარ საფრთხედ კვლავაც ის რჩება, რომ ვაშინგტონი თავის ძალაუფლებას გადააჭარბებს, რაც სხვა ქვეყნებს აიძულებს, მდგომარეობის დაბალანსება თვითონ დაიწყონ. გლობალური სტაბილურობისთვის ამერიკული პოლიტიკური და სამხედრო ძალაუფლების სწორი მენეჯმენტი კვლავაც უმთავრეს მისიას წარმოადგენს. შტატებმა უნდა შემოგვთავაზოს წესები, ინსტიტუტები და სამსახურები, რომლებიც გლობალური პრობლემების მოგვარებაში წამყვან როლს შეასრულებენ.

თუმცა, ისიც ცხადია, რომ ერთობლივი, შეთანხმებული მოქმედება მსოფლიოში დღეს გაცილებით უფრო რთულად მისაღწევია. ეკონომიკური და სოციალური აქტივისტობა გლობალური მოვლენა კია, მაგრამ პოლიტიკური ძალაუფლებაა ლოკალური ცნება. ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური პრობლემები ხშირად სცდება სახელმწიფოთა საზღვრებს მაშინ, როცა პრობლემების გასაღები ეროვნულ მთავრობებს უპყრიათ ხელთ. ისინი კი, თავის მხრივ, ეჭვიანად ყარაულობენ თავიანთი ქვეყნების დამოუკიდებლობას. ვიდრე ამ ძირითად პრობლემას არ გადაჭრით, კიდევ უამრავი სხვადასხვა სახის კრიზისის წინაშე აღმოვჩნდებით. პასუხი კი გამოწვევებზე სპონტანური, უშედეგო და არაფრის მომტანი იქნება. შესაბამისად, მოვა დრო, როცა მსგავსი პასუხების გამო, სახელმწიფოები მოვლენებს ვინრო ნაციონალისტური ხედვით მიუდგებიან, რითაც კიდევ უფრო გააღვივებენ არასტაბილურობას მსოფლიოში, საფრთხეს შეუქმნიან მშვიდობასა და კეთილდღეობას.

ვიდრე არ ვიპოვით გლობალური თანამშრომლობისთვის საჭირო გზებს, საამისოდ კი წესებსა და ინსტიტუტებს არ შევძლებთ და არ ბავავრცხელბთ, მსოფლიო უფრო სერიოზული კრიზისის წინაშე აღმოჩნდება, მთავრობების პასუხი კი სულ უფრო მეტად სკონტანური, ნაჩქარავი, შეზღუდული და დაზვიანებული იქნება.

მეტი თვალსაჩინოებისთვის წარმოვიდგინოთ რომელიმე სერიოზული პრობლემა, რომელიც, სავარაუდოდ, რამდენიმე ქვეყანას ჩაითრევს და მოედება; თუნდაც – ტერორიზმი, ფინანსური ვირუსი, ინფექციური დაავადებები, ენერჯია, უსაფრთხოება. თითოეული ეს გამოწვევა სახელმწიფოთა მხრიდან გაცილებით უფრო კოორდინირებულ შეტევას საჭიროებს, ხოლო რიგ შემთხვევებში არა მხოლოდ შეტევას, არამედ მთელი რიგი ინსტიტუტების შექმნას, რომლებიც დასახული საპასუხო შეტევის განხორციელებას ითვებენ. მაგალითად, რაიმე სახის ინფექცია. ცხადია, ეპიდემია საზღვრებს უმალ გადაკვეთს. ეს იმას ნიშნავს, რომ თითოეულ ჩვენგანს გვექნება მიზეზიცა და სტიმულიც, შეძლებისდაგვარად სწრაფად გამოვიკვლიოთ ვირუსის ხასიათი, იზოლაციაში მოვაქციოთ ვირუსით დასნეულებულები და საერთო ძალისხმევა არ დავიშუროთ მათ განსაკურნად. ასეთ შემთხვევაში, იდეალური ვარიანტი იქნებოდა ის, რომ პირველი საქმეში მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაცია ჩართულიყო. ის განიხილავდა ვირუსის მაგალითებს, მიიღებდა გადაწყვეტ ზომებს და დაანებებდა ქმედებათა პროტოკოლს, რომელსაც ყველა დაიცავდა. თუმცა, სამწუხაროდ, ამ ორგანიზაციას მწირი დაფინანსება აქვს, არ ჰყოფნის პერსონალი და არ ფლობს ავტორიტეტს, რომელიც დასაცავი წესების შემოღებისთვის უდავოდ აუცილებელია.

მეც და კიდევ რამდენიმე სხვა ადამიანი, უკვე დიდი ხანია, ვსაუბრობთ პრობლემასა და მისი გადაჭრის ერთ-ერთ გზას შორის არსებულ შეუსაბა-

მოზაზე. მართალია, ეს საკითხი საერთაშორისო დღის წესრიგში ჯერ არ დამდგარა, მაგრამ მგონი, ცვლილება მალე ამ მიმართულებითაც მოხდება.

ზოგჯერ შანსი კრიზისშივე ჩნდება ხოლმე. გასულ შემოდგომაზე რამდენიმე დასავლურმა მთავრობამ ფინანსურ კრიზისს თავიდან იმით უპასუხა, რომ გადანყვიტეს, მას დამოუკიდებლად გამკლავებოდნენ. როგორც ჩანს, მათ არად ჩააგდეს გლობალიზაციის ფაქტორი მაშინ, როცა არაფერია უფრო გლობალური, ვიდრე კაპიტალი. ფული საზღვრებს უპრობლემოდ კვეთს და არ ცნობს შლაგბაუმებს, ამიტომაც საჭიროებს საერთაშორისო სტრატეგიის კოორდინირებას. როგორც ჩანს, ეს ფაქტორი სახელმწიფოთა ლიდერებმა დაგვიანებით გაითვალისწინეს და შედეგად, ვაშინგტონში გამართეს დიდი ოცეულის სამიტი, რაც პირველი გონივრული ნაბიჯი იყო პრობლემის აღმოსაფხვრელად. თუმცა, იმისთვის, რომ კრიზისს სერიოზულად შევეტოთ, ეს ერთი ღონისძიება უფრო სისტემური მიდგომით უნდა შევეცვალოთ. მაგალითად, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი საჭიროებს გარდაქმნას და უფრო გულუხვ დაფინანსებას იმისთვის, რომ მსგავს გლობალურ პანიკას მომავალში უფრო ეფექტურად გაუსწორდეს.

უკვე კარგად დაზოთხულ სიბრძნედ და, შეიძლება ითქვას, სპორტის ერთგვარ სახეობადაც კი იქცა ტენდენცია, რომ მსგავსი პრობლემების დროს ამერიკა არაეფექტურ ლიდერობაში დავადანაშაულოთ. სიმართლის მარცვალი მსგავს სენტიენციაში მართლაც დევს და მე გულწრფელად ვიმედოვნებ, რომ პრეზიდენტი ობამა გაცილებით უფრო ჩართული იქნება პრობლემების მოგვარებაში, ვიდრე მისი წინამორბედი. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ პასუხისმგებლობას არამხოლოდ ვაშინგტონი უნდა გრძნობდეს. პრობლემა ასევე ეხება პარიზსა და მოსკოვს, პეკინსა და დელის. ევროპული მთავრობები ყოველთვის ცდილობდნენ, ძალაუფლება საერთაშორისო სავალუტო

ფონდისთვის და სხვა ინსტიტუტებისთვის დაეთმოთ. გაერო სულ უფრო არაეფექტური, არაადეკვატური და უუნარო ხდება და ვერ ახერხებს, სტრუქტურულად მოერგოს და გასწვდეს ახლად გაძლიერებულ სახელმწიფოებს. ზოგიერთი განვითარებადი ბაზრის მქონე სახელმწიფო საკუთარ დამოუკიდებლობას ისეთივე რუდუნებით იცავს, როგორც თვით ამერიკის შეერთებული შტატები და ზოგჯერ კიდევ უფრო მეტადაც. თუმცა, საკითხავია, არსებობს კი სხვა ალტერნატივა?

ვფიქრობ, ვიდრე არ ვიპოვით გლობალური თანამშრომლობისთვის საჭირო გზებს,

სამისოდ კი წესებსა და ინსტიტუტებს სათანადოდ არ შევცვლით და არ გავავრცელებთ, მსოფლიო უფრო სერიოზული კრიზისის წინაშე აღმოჩნდება, მთავრობების პასუხი კი სულ უფრო მეტად სკონტანური, ნაჩქარავი, შეზღუდული და დაზვიანებული იქნება. მეორე მხრივ კი, თუკი მოვახერხებთ, დავდგეთ ერთად და ვიშრომით საერთო-საკაცობრიო პრობლემების გადასაჭრელად, წარმოვიდგინოთ, რომ შევძლებთ კიდევ, ყველასთვის შევქმნათ არნახული შესაძლებლობები. წარმოვიდგინოთ, რა იქნებოდა, რომ შეგვექმნა ახალი წესები, რომლებიც საშუალებას მოგვცემდა გლობალიზაციისა და განვითარების ეს შეუქცევადი პროცესი საზოგადოების თითოეულ ფენამდე მიგვეტანა, აგვემაღლებინა ცხოვრებისა და ჯანმრთელობის სტანდარტები ღარიბთა და უღარიბესთა შორისაც კი; მიგვეცა საშუალება სულ უფრო მეტი ადამიანისთვის, განვითარებინათ საკუთარი ნიჭი და უნარ-ჩვევები...

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში ბევრმა მთავრობამ და ბევრმა ადამიანმა ინდივიდუალურად მოახდინა სასწაულები. ახლა დროა, თითოეულმა მათგანმა საკუთარი შემოქმედებითობა და პოტენციალი თანამშრომლობის ახალი ფორმების დაგეგმვას მოახმაროს. 21-ე საუკუნის ყველაზე გრანდიოზული პროექტი უნდა იყოს ახალი არქიტექტურა – სისტემა, რომელიც დედამიწაზე განვითარებისა და მშვიდობის გარანტი გახდება.

SYNDICATE

104.3 FM

WWW.RADIOSYNDICATE.GE

რატომ წამოიწყო ისრაელმა ლაშაში ომი

ავტორი: ქრის მაკბრილი
ინტელისურიდან თარგმნა ღვინო ბაბუნია
ორიგინალი დაიბეჭდა გაზეთ „ოზერვერში“, 4 იანვარი, 2009

ისრაელის ჭურჭეხა ოთხი 8-დან 14-წლამდე ბიჭის სისოცხლე შეინირა,

ისინი ქუჩაში ფეხბურთს თამაშობდნენ. მეიასარ აზუ-მეთიქი და მისი ოთხი შვილი –

ერთიდან ხუთ წლამდე ასაკის ბავშვები, დაიღუპნენ საკუთარ სახლში საუზმისას, როდესაც მათ სახლს ჭურჭი დაესა.

ეს არის ომი ორ ფრონტზე. რამდენიმე თვის წინ, როდესაც ისრაელში ლაზას მიმართ უკმაყოფილების ახალი ტალღა გორდებოდა, მათ აღიარეს, რომ ჰამასისა და „ტერორის ინფრასტრუქტურის“ განადგურება, რაც პოლიციის განყოფილებებს, კერძო სახლებსა და მეჩეთებსაც გულისხმობს, მათი პირდაპირი მოვალეობა იყო.

ისრაელს ისიც კარგად ესმოდა, რომ, პარალელურად, დანარჩენი მსოფლიო იმაში უნდა დაერწმუნებინა, რომ მისი ქმედებები სამართლიანი იყო, მიუხედავად იმისა, რომ მორგები პალესტინელი ქალებისა და ბავშვების გვამებით გაივსო; ასევე უნდა დაემტკიცებინა, რომ ეს ქმედებები არა ოკუპაციად, არამედ დასავლური სამყაროს მიერ ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლად და ირანთან კონფრონტაციად აღქმულიყო.

2006 წელს, ლიბანში კრახით დასრულებული სამხედრო ინტერვენციის შემდეგ, რაც ისრაელისთვის არა მხოლოდ სამხედრო, არამედ პოლიტიკურ და დიპლომატიურ კატასტროფად იქცა, ოფიციალური იერუსალიმი თვეების მანძილზე ცდილობდა, საფუძველი მოემზადებინა ლაზაზე თავდასხმისთვის – უცხოურ ადმინისტრაციებსა თუ დიპლომატებთან უხმაურო, მაგრამ ენერგიული ურთიერთობით, განსაკუთრებით კი ევროპასა და არაბული სამყაროს ნაწილში.

გარკვეულწილად, წარმატებით იმუშავა სპეციალურად შექმნილმა საინფორმაციო დირექტორატმა, რომელსაც მედიაზე ზეგავლენა უნდა მოეხდინა. ხოლო როდესაც

შეტევა დაიწყო, დიპლომატების, ლობისტთა ჯგუფების, ბლოგერების და ისრაელის სხვა მხარდამჭერების არმიამ დიდი ხმაური ატეხა სხვადასხვა ქვეყანაში; აქტიურად ავრცელებდნენ წინასწარ შემუშავებულ რამდენიმე ძირითად გზავნილს, რომლებიც ისრაელის მსხვერპლად წარმოდგენას ისახავდა მიზნად, მიუხედავად იმისა, რომ დაბომბვების შედეგად 430-ზე მეტი პალესტინელი დაიღუპა და ამათგან, სულ მცირე, ერთი მესამედი სამოქალაქო პირი ან პოლიციელი იყო.

ისრაელმა ლაზას სასტიკი სიმძლავრით შეუტია – საშუალოდ, 20 წუთში ერთხელ ხორციელდებოდა საჰაერო დარტყმები. თუმცა, ამის მიუხედავად, ჰამასი კვლავაც განაგრძობს საპასუხო ქმედებებს, რასაც შეტევის დაწყებიდან დღემდე 4 ისრაელელის დაღუპვა მოჰყვა, ჰამასის ჭურვები კი ებრაული სახელმწიფოს ისეთ სიღრმეში იჭრება, როგორც არასოდეს; ათიათასობით ადამიანი გარბის სახლებიდან. გასულ დამეს ისრაელმა კიდევ უფრო გააძლიერა შეტევა, მისი ჯარები ნიაღვარავით მიასკდნენ ლაზას საზღვარს, პარალელურად კი მიმდინარეობდა დიპლომატიური ოპერაცია, რომ იმ უდანაშაულო ადამიანთა დაღუპვა გაემართლებინათ, რაც უთუოდ მოჰყვებოდა შეტევას.

დენ გილერმანი (რამდენიმე თვის წინ გაერო-ში ისრაელის ელჩი) საგარეო საქმეთა სამინისტრომ გამოიხმო, რომ მას დიპლომატიური და PR-კამპანიებისთვის ეხელმძღვანელა. მისი თქმით, დიპლომატიური

და პოლიტიკური საფუძველი უკვე თვეების მანძილზე მზადდებოდა.

„ეს ყველაფერი დიდი ხნით ადრე იგეგმებოდა. მე ისრაელის საგარეო საქმეთა მინისტრმა მომიწვია სამუშაოდ, რომ ისრაელის მცდელობების კოორდინირება მომეხდინა. თუმცა, ამ ურთულესი მექანიზმის ყველა ნაწილი თავადაც არასოდეს მინახავს – იქნება ეს საგარეო საქმეთა სამინისტრო, თავდაცვის სამინისტრო, პრემიერ-მინისტრის აპარატი, პოლიცია თუ არმია – ყველანი ძალიან კოორდინირებულად მუშაობენ, რომ ეფექტურად გაავრცელონ მთავარი გზავნილი.“

იერუსალიმში, ლონდონში, ბრიუსელსა და ნიუ-იორკში გამართულ ბრიფინგებზე ძირითადი გზავნილები რამდენჯერმე გაიმეორეს: ისრაელს სხვა გზა არ ჰქონდა, ის იძულებული გახდა, პასუხი გაეცა ჰამასის სარაკეტო შეტევებისთვის; მისი შეტევა ლაზაზე მხოლოდ „ტერორის ინფრასტრუქტურისკენა“ მიმართული და სამიზნეებს ძირითადად წარმოადგენენ ჰამასის მებრძოლები; სამოქალაქო პირები დაიღუპებიან, მაგრამ მხოლოდ და მხოლოდ იმიტომ, რომ ჰამასი თავის მებრძოლებსა და შეიარაღებას ქარხნებში, ჩვეულებრივ მოქალაქეებს შორის მალავს.

ამ ყველაფერს ფეხდაფეხ მოსდევს სტრატეგია, რომელიც დისკუსიებიდან სიტყვა „ოკუპაციის“ ამოღებას ემსახურება. „ლაზა 2005 წელს გათავისუფლდა, როდესაც ებრაელმა მოსახლეობამ და არმიამ დატოვეს მისი ტერიტორია,“ – აცხადებენ ისრაელის წარმომადგენლები. ამასობაში მას შეეძლო

აყვავებულიყო და გამხდარიყო მომავალი პალესტინური სახელმწიფოს საფუძველი, მაგრამ მოსახლეობამ კონფლიქტი არჩია.

ისრაელმა ჰამასი, ირანთან და ჰეზბოლასთან ერთად, ისლამისტურ-ფუნდამენტალისტური ბოროტების ლერძის ნაწილად წარმოაჩინა. ჰამასის ქმედებებს, ისრაელის თქმით, არაფერი აქვს საერთო დასავლეთ სანაპიროს გაგრძელებულ ოკუპაციასთან, ღაზას ბლოკადასთან ან იმ ფაქტთან, რომ ისრაელელი ჯარისკაცები, ღაზადან ჯარების გამოყვანის შემდეგაც მრავალ პალესტინელს ხოცავენ. „ისრაელი თავისუფალი სამყაროს ნაწილია და ებრძვის ექსტრემიზმსა და ტერორიზმს. ჰამასი კი – არა,“ – განაცხადა ისრაელის საგარეო საქმეთა მინისტრმა და კადიმას პარტიის ლიდერმა, ციპი ლივნიმ საფრანგეთში ვიზიტისას; მისი ვიზიტი დიპლომატიური შეტევის ნაწილი იყო.

ლივნიმ პრეზიდენტ ჯორჯ ბუშისეული ტერორიზმთან ომის რიტორიკაც კი გამოიყენა, – „ჩვენთან ან ჩვენს წინააღმდეგ ეს არის მომენტი, როდესაც თითოეულმა ადამიანმა, რეგიონსა თუ მთელს მსოფლიოში, ერთ-ერთი მხარე უნდა აირჩიოს, – განაცხადა მინისტრმა, – ისრაელმა თავისი მხარე დაარსების დღიდანვე აირჩია; ებრაელმა ხალხმა თავისი მხარე მრავალ ათასწლოვანი არსებობის მანძილზე აირჩია; და მშვიდობისათვის ლოცვა არის ის ხმა, რომელიც სინაგოგებში ისმის.“

ეს გზავნილი მისაღები აღმოჩნდა შედარებით დამთმობი არაბული სახელმწიფოების მთავრობებისთვის, მაგალითად, ეგვიპტისა და იორდანისათვის, რომელნიც ჰამასისადმი მტრულად არიან განწყობილნი.

„მუსულმანური და არაბული სამყაროს დიდი ნაწილი ხედება, რომ ჰამასი მათთვის უფრო დიდ საფრთხეს წარმოადგენს, ვიდრე ისრაელისთვის, – განაცხადა გილერმანმა, – ჩვენ

ამის დადასტურება მრავალგზის გვინახავს, მაგალითად, ეგვიპტის პრეზიდენტის მუბარაკის საჯარო განცხადებებში და თავად პალესტინის პრეზიდენტის მაჰმუდ აბასის თუ არაბული სამყაროს სხვა წარმომადგენლების განცხადებებში. ეს სრულიად უზრუნველყოფს რამაა.“

მართლაც, ეგვიპტის საგარეო საქმეთა მინისტრმა აჰმედ აბულ გეითმა განაცხადა, რომ მისმა მთავრობამ ზუსტად იცოდა, რაც მოხდებოდა: „ბოლო სამი თვის განმავლობაში სრულიად ცხადად ჩანდა იმის ნიშნები, რომ ისრაელი ჰამასზე თავდასხმას აპირებდა ღაზაში. მათ ლამის ცას და დედამიწას მოსდეს ეს ამბავი. სამწუხაროდ, ჰამასმა თავისივე ხელით, ოქროს ლანგრით მიართვა ისრაელს ამის შესაძლებლობა.“

ასევე მნიშვნელოვანი იყო ის, რაც არ თქმულა. სულ რამდენიმე თვის წინ ლივნი ჰამასის განადგურების შესახებ ლაპარაკობდა, თუმცა დანარჩენი მსოფლიოსათვის ეს ღაზაზე თავდასხმის გასამართლებლად მიუღებელი მიზეზი იქნებოდა. ამჟამად კი საუბარია ღაზას მთავრობის იძულებაზე, დაეთანხმოს ცეცხლის შეწყვეტას. შიგადაშიგ თუ წამოცდება ვინმეს „მივიწყებული“ მესიჯი. ღაზაზე შეტევის დაწყებიდან რამდენიმე დღეში გაერო-ში ისრაელის ელჩმა გაბრიელა შალევმა განაცხადა, – იქამდე ვაგაგრძელებთ შეტევას, სანამ ჰამასი მთლიანად არ განადგურდებაო. ამის პასუხად აღშფოთებულმა ჩინოვნიკებმა იერუსალიმიდან გააფრთხილეს შალევი, – მსგავსი განცხადებებით დიპლომატიურ შეტევას ძირს უთხრიო.

შეტევის დაწყებიდან პირველი რამდენიმე საათის მანძილზე ისრაელი მთელ მსოფლიოს ერთსა და იმავე საქმელს უმეორებდა. საერთაშორისო ტელევიდეო ხშირად ციტირებდა ლივნისა და შრომის დაცვის მინისტრის, ეჰუდ ბარაკის სიტყვებს. მთავრობის მიერ

შექმნილი საინფორმაციო დირექტორატი ცდილობდა, უცხოური მედიის ყურადღება მთლიანად გადაეტანა გასული 8 წლის მანძილზე ღაზადან ისრაელის მიმართულებით ნასროლ 8 500 ჭურვზე და ამის შედეგად დაღუპულ 20 სამოქალაქო პირზე და ნაკლებად გაემახვილებინა ღაზას სადამსჯელო ბლოკადაზე ან თუნდაც 1700 პალესტინელზე, რომლებიც ისრაელის სამხედრო შეტევების დროს დაიხოცნენ, მას შემდეგ, რაც სამი წლის წინ ისრაელელმა მოსახლეებმა ღაზა დატოვეს.

მოხდა ისეთი ლობისტური ჯგუფების მობილიზება, როგორებიცაა, მაგალითად „ისრაელთან კომუნიკაციისა და კვლევის ბრიტანული ცენტრი“ (ბიკომი) ლონდონში და „ისრაელის პროექტი“ ამერიკაში. ისინი აწყობდნენ ბრიფინგებს, საკონფერენციო ზარებსა და ინტერვიუებს. ისრაელის სამხედროები ვიდუო მასალებს ათავსებდნენ ინტერნეტში, იუთუბზე. ისრაელელმა დიპლომატებმა ორსაათიანი „სახალხო“ პრესკონფერენციაც კი გამართეს ნიუ-იორკში, რომელსაც ათასობით ადამიანი დაესწრო. ამავდროულად, ისრაელმა უცხოელ ჟურნალისტებს აუკრძალა, მისი სტრატეგიის მოწმენი გამხდარიყვნენ.

ლივნიმ განაცხადა, რომ ისრაელის თავდასხმა პალესტინელებისთვის სასარგებლო იქნება, რადგან მათ ჰამასის მარწმუნებისგან გაათავისუფლებს. „მას სურს, დამარწმუნოს, რომ ამ ყველაფერს ჩემს სასიკეთოდ აკეთებენ, – ეხმაურება ლივნის განცხადებას დიანა ბუტუ, პალესტინის განმათავისუფლებელი ორგანიზაციის იურიდიული კონსულტანტი, და 2005 წელს ისრაელის ღაზადან გასვლასთან დაკავშირებული მოლაპარაკებების ერთ-ერთი აქტიური მონაწილე, – რამდენიმე ისრაელელი მეგობარი იმავეს მიმეორებს: უნდა გიხაროდეთ, ჰამასს რომ ვანადგურებთ, ისინი თქვენთვისაც დიდ პრობლემას წარმოადგენენო. მე კი არ მჭირდება, ლივნიმ მიკარნახოს, ვინ არის ჩემთვის კარგი და ვინ – ცუდი, და არა მგონია, სისხლისღვრა ვინმესთვის კარგი იყოს.“

როდესაც სისხლისღვრა დაიწყო, ისრაელი დაბეჯითებით ამტკიცებდა, რომ 400-ზე მეტი დაღუპულიდან სრული უმრავლესობა ჰამასის მეტროპოლი იყო და განადგურებული შენობები – ტერორის ინფრასტრუქტურა. თუმცა, დაღუპულთა დაახლოებით ერთი მესამედი პოლიციელი იყო. მიუხედავად იმისა, რომ პოლიციას ღაზაში ჰამასი უდგას სათავეში, ბუტუს თქმით, ისრაელი ტყუილად წარმოაჩენს მას ტერორისტულ ორგანიზაციად.

„პოლიციის ძალები ძირითადად გამოიყენება შიდა წესრიგისა და კანონიერების დასაცავად, ტრეფიკისა და ნარკოტიკებით ვაჭრობის წინააღმდეგ. ისინი არ არიან მემორები. ისრაელს სურს, განადგუროს ყვე-

ლაპა, 2008

ანალიზი

ლა, ვინც ჰამასთან ასოცირდება, მაგრამ სად გადის ზღვარი? არის თუ არა ლეგიტიმური სამიზნე ადამიანი, რომელიც სამოქალაქო სამსახურში მუშაობს? არის თუ არა ლეგიტიმური სამიზნე ის, ვინც ჰამასს მისცა ხმა არჩევნებში?“ – კითხულობს დიანა ბუტუ.

ამასობაში, სანამ ისრაელი ჰამასს აბრალებს მოსახლეობის სიცოცხლის საფრთხეში ჩაგდებას, ვინაიდან, მათი თქმით, ჰამასი ტერორისტულ ინფრასტრუქტურას საცხოვრებელ რაიონებში მალავს, ისრაელის ჭურვების სამიზნედ პოლიციის განყოფილებები და სხვა საჯარო დაწესებულებების შენობები იქცევა, რომელთა სხვაგან განლაგება წარმოუდგენელია.

ისრაელის მტკიცებით, ჰამასმა დაარღვია იენისის შეთანხმება ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ, რომლის გაგრძელებისთვისაც იერუსალიმი მზად იყო. „ისრაელს თავად სურს, ძალადობას პირველმა მოუღოს ბოლო. ჩვენ არ გვინდოდა ძალადობა. უბრალოდ, სხვა არჩევანი არ გვქონდა. ჰამასმა ზავი დაარღვია,“ – განაცხადა ლივნიმ.

თუმცა, სხვები ამტკიცებენ, რომ ზავი საფრთხის ქვეშ ჯერ კიდევ ნოემბერში დადგა, როდესაც ლაზაში რეიდის დროს ისრაელელმა სამხედროებმა ჰამასის ექვსი შეიარაღებული წარმომადგენელი მოკლეს. პალესტინელები აღნიშნავენ, რომ ეს მოხდა ამერიკაში საპრეზიდენტო არჩევნების დღეს და დანარჩენმა მსოფლიომ უბრალოდ ვერ მიაქცია ყურადღება ამ ფაქტს. ჰამასმა ისრაელს სარაკეტო ცეცხლი გაუხსნა პასუხად. შემდეგ კვი-

რამი ისრაელის ორი შეტევისას კიდევ ექვსი პალესტინელი დაიღუპა.

„ისინი ლაზას სამხედრო ძალებით გაზუდმებით უტყვევდნენ, ზღვიდან და საჰაერო სივრცე-დან, და ეს ხდებოდა სამშვიდობო შეთანხმების არსებობის მანძილზე,“ – განაცხადა ბუტუმ. შეტევებთან ერთად პალესტინელების ხოცვა-კაც არ შეჩერებულა. თითქმის სამი წლის მანძილზე, იმ დროიდან მოყოლებული, რაც ხელისუფლებაში ჰამასი მოვიდა, ლაზაზე უკანასკნელ თავდასხმამდე, ისრაელის სამხედრო ძალებმა დაახლოებით 1300 ადამიანი დახოცეს ლაზაში და დასავლეთ სანაპიროზე. ამათგან მნიშვნელოვანი ნაწილი ჰამასის აქტივისტი იყო; ამას გარდა, ასობით პალესტინელი თავად პალესტინელებმა დახოცეს ჰამასსა და ფატას შორი გაჩაღებული ბრძოლების დროს. ყველა ამ პროცესის შედეგად პალესტინაში დაღუპული სამოქალაქო პირების რაოდენობა შემამოთებლად მაღალი იყო.

ადამიანის უფლებათა პალესტინური ცენტრის განცხადებით, ყოველი მეოთხე მსხვერპლი 18 წელზე ნაკლები ასაკისაა. 2007 წლის იენისიდან 2008 წლის იენისამდე ისრაელის შეტევების შედეგად დაიღუპა 68 პალესტინელი ბავშვი და მოზარდი, კიდევ ორ ათეულამდე – დასავლეთ სანაპიროზე.

თებერვალში ისრაელის ჭურვებმა ოთხი 8-დან 14-წლამდე ბიჭის სიცოცხლე შეინირა, ისინი ქალაქ ჯაბალიაში, ქუჩაში ფეხბურთს თამაშობდნენ. აპრილში მეიასარ აბუ-მეთიქი და მისი ოთხი შვილი – ერთიდან ხუთ წლა-

მდე ასაკის ბავშვები, დაიღუპნენ საკუთარ სახლში საუზმისას, როდესაც მათ სახლს ჭურვი დაეცა. ზავის დროსაც კი ისრაელმა ლაზაში 22 ადამიანი მოკლა, მათ შორის – ორი ბავშვი და ერთი ქალი.

ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ ხელშეკრულების კოლაფსის მთავარი მიზეზი ალბათ იყო განსხვავებული მოსაზრებები იმის შესახებ, თუ რისთვის უნდა მიეღწიათ. ისრაელი ზავს აღიქვამდა ორმხრივი სიმშვიდის გარანტიად; ჰამასი კი ისრაელისგან ლაზისთვის ბლოკადის მოხსნას ელოდა. ისრაელის მტკიცებით კი, ბლოკადა იყო თავდაცვითი პასუხი ჰამასის სარაკეტო შეტევებზე.

თუმცა, ისრაელს არ მოუხსნია ალყა, რომელიც ლაზას ეკონომიკას ანადგურებდა, ინვესტიციების, საწვავისა და მედიკამენტების უმწვავეს დეფიციტს. ლაზას მაცხოვრებლები მიხვდნენ, რომ ბლოკადა არა იმდენად სარაკეტო შეტევების პასუხი იყო, არამედ ამით ისრაელი მათ ჰამასისთვის არჩევნებში გამოცხადებული მხარდაჭერის გამო სჯიდა. ისრაელის განცხადებებში უმთავრესი გზავნილი იყო ის, რომ მათ სამი წლის წინ გამოიყვანეს ლაზადან სამხედრო ძალები და ებრაელი მოსახლეობა, რითაც ლაზას საშუალება მიეცა, აყვავებულიყო. „მათ იმედი ჩავუსახეთ, ჩვენი ჯარები და მოსახლეობა გამოიყვანეთ, მაგრამ იმის ნაცვლად, რომ ლაზა პალესტინელთა სახელმწიფოს სანყისი გამხდარიყო, ჰამასმა ექსტრემისტული ისლამური მმართველობა დაამყარა,“ – განაცხადა ლივნიმ. ისრაელის ოფიციალური პირები ამტკიცებენ, რომ ჰამასსაც და მათაც, ვინც ჰამასი აირჩია, ებრაელთა სიძულვილი და განადგურების სურვილი უფრო ამოძრავებდათ, ვიდრე ქვეყნის აღმშენებლობა.

>>> ბაზრქილება გვ. 107

ადამიანის უფლებათა პალესტინური ცენტრის განცხადებით, ყოველი მეოთხე მსხვერპლი 18 წელზე ნაკლები ასაკისაა.

REUTERS

თაზა, 2008

REUTERS

საკუთარ ნაჭუჭში

ავტორი: სალომე კიკაღიაშვილი

ფოტო: ლევან ხერხეულიძე

არჩევანი იყო ასეთი – ან 10 ათასი დოლარი ოჯახზე ან ახლად აშენებული კოტეჯი. ზოგიერთი დევნილი დღესაც თბილისში იზამთრებს დაპირებული თანხის მოლოდინში, ზოგმა კი უკვე გააკეთა არჩევანი და ახალი თუ დროებითი ცხოვრების დასაწყებად წეროვანის, შავშვების თუ სხვაგან მდებარე კოტეჯებში მოხვდა.

მომცრო ზომის კოტეჯი ორი საძინებლისგან, საერთო ოთახისგან, პატარა სამზარეულოსა და საპირფარეშოსგან შედგება. თუმცა ეს უკანასკნელი ყველა კოტეჯის ფუფუნება ნამდვილად არ არის. შესახლებულ ოჯახებს დახვდათ: 2 სანოლი, კარადა, სამზარეულოსთვის აუცილებელი ნივთები, სკამები, მაცივარი, ტელევიზორი, გაზის გამათბობელი. მართალია, წეროვანში, შავშვებსა და კარაღეთთან გაშენებულ დასახლებებში გარეგნულად ერთნაირი საცხოვრებელი სახლებია, მაგრამ პირობები ყველგან სხვადასხვაა. უფრო მარტივად რომ ვთქვათ, რაც უფრო შორს, მით უარესი.

წეროვანი

ძალიან ციოდა. სუსხიანი ქარი უბერავდა და თოვლის ნამქერს ისე ატრიალებდა ჰაერში, რომ თვალდახუჭული თუ გაივლიდი სიმეტრიულად ჩანიკნიკებულ პატარა კოტეჯებთან. ასევე სიმეტრიულად აღმართულ დენის ბოძებს შორის გაბმული გრძელი თოკების დანახვაც მხოლოდ ზედ გაფენილი, ისტერიულად მოქანავე ფერად-ფერადი ტანსაცმლის გამო მოვახერხებ. ერთ „ნივას“ თუ არ ჩავთვლით, რომელმაც მოყიწულ გზაზე სულ „უკანალის ქიცინ-ქიცინით“ ჩამიარა, ასე მეგონა, ჩემს გარდა, აქ არც ერთი ცოცხალი არსება არ იყო. ზოგი კოტეჯი ჯერ კიდევ ცარიელი იყო, ზოგს ფანჯრებზე ნაჭრები ეკიდა, საიდანაც ვილაც მიყურებდა, მაგრამ მისი მიმართულებით ნავედი თუ არა, ფარდა გადანია და გაუჩინარდა. მივხვდი, რომ ეს ის დრო აღარ იყო, როდესაც ჟურნალისტის დანახვაზე თავად გამორბოდნენ, წრეს შემოგარტყამდნენ და ათას გასაჭირზე გიყვებოდნენ. არა, სიცივე აქ არაფერ შუაშია. თითქოს ყველა შეიყუჟა, თავის პატარა ნაჭუჭები იპოვეს, შიგნით მოკალათდნენ და ჩაიკეტნენ.

6 წლის მარიამი ცოტა სასაცილოდ გამოიყურებოდა. პატარა ტუჩები ნითლად ჰქონდა შეღებილი და თავზე უამრავი წვრილი და ჯოხებივით გაფშვიკილი ნაწნავი ეკეთა. ჩემს დანახვაზე ლუნ-

ლულა ჯემპრის სახელოთი ტუჩები მოინმინდა, თმები შუბლიდან გადაინია და წინ ჩამომივდა. მარიამის და მისი 15 წლის დის – ხატიას მშობლები თბილისში იყვნენ წასულები, კოტეჯის გვერდით ჩადგმული, მოცუტეული ჯიხურისთვის სავაჭრო პროდუქტის საყიდლად: კანფეტების, სიგარეტის, ორცხობილების, წვენების, ბანქოსი... ამ ყველაფერის შეძენა საახალწლოდ, სულზე დარიგებული 200 ლარით გადანყვიტეს... – „მეც მივეცი ჩემი ფული დედას,“ – მეუბნება მარიამი და მაგიდაზე, ნათესავების ნაჩუქარ სათამაშოებს მიღაგებს. ამ კოტეჯში 30 დეკემბერს გადმოვიდნენ. როგორც მითხრეს, – ახალ წელს ცოტა მოწყენილები შევხვდით და მეკვლეს არ ველოდებოდით, რომ უცებ მეზობელი გვესტუმრაო. ეს ოჯახიც და წეროვანის ძირითადი დასახლებაც ახალგორიდან არიან. როგორც ხატია მითხრა, – უმეტესობა ახალგორში, თავის სახლებში ადის ხოლმე და ამიტომ, არც ფოტოს გადაგაღებინებენ და დიდად არც ლაპარაკს მოინდომებენ, რომ მერე იქ რაიმე პრობლემა არ შეექმნათო. „თქვენი ჟურნალი ხომ არაპოლიტიკურია? მაშინ კი, მკითხეთ რაც გინდათ.“ როგორც ხატია ამისხნა, მიუხედავად იმისა, რომ „გიფსოკარდონის“ კედლები ზოგან გაიბზარა, ხოლო აბაზანაში ბანაობის შემდეგ უცნაურად „იბერება“ ხოლმე,

დიდი „პატივისცემა“ ის, რომ მათ ურიგდებათ „მალაკო“, „პესოკი“, ფქვილი, ბურღულეული და ათასი რამ, რაც საჭიროა საოჯახო ინვენტარისთვის. ხატია სკოლაში ჯერჯერობით ვერ დადის, რადგან არ არის გარკვეული, იქნება თუ არა მცხეთის სკოლაში ბავშვების სატარებლად გამოყოფილი ტრანსპორტი. ამიტომ მთელ დღეებს თავის პატარა დასთან ერთად ატარებს – უყურებენ ტელევიზორს, ტუჩებს იღებენ და, როგორც ყველა აქაური ქალი, საშუალო ზომის კოტეჯის დალაგებთაა მთელი დღე დაკავებული. ამბობენ, წეროვანში დასახლებულ დევნილებს იქვე სკოლას, ბაგა-ბაღს და მედპუნქტს უშენებენო. რაც მთავარია, თუ მზე კარგად ანათებს, მაშინ დასახლების შესასვლელში აუცილებლად მოგჭრის თვალს შუშის შენობა, რომლის მშენებლობა, ჰა და ჰა, დამთავრდება. ამ შენობაში პოლიცია განთავსდება. ცოტა ქვევით შხამიანი მწვანე ფერის კოტეჯებია – „ეგენი? მანდ გორის ხალხია,“ – მითხრა ხატია მამომშვიდობებისას. როდესაც მე-5 რიგის მე-12 სახლს – ანუ ჩემს პატარა მასპინძლებს გამოვცდი, შორიდან მომესმა ვილაცის ხმა, გოგოებს გასძახა, – რა უნდოდა, საიდან იყო... მართალია, ახალგორის დევნილები თავისუფლად ახერხებენ სახლებში ასვლას, მაგრამ თუ რაიმე ნივთის გამოტანა გინდა, მაშინ

ნამოსალები ნივთების ჩამონათვალთი გამგეობაში სპეციალურ წერილს წერ. „რომც მინდოდეს, იქ ვერ დავბრუნდები, რადგან მიუხედავად იმისა, რომ კარგად იცანი შენი გვარი, თუ ვინმე შეგხვდა და გკითხა, – ოსი ხარ? უნდა უპასუხო – ჰო. თუ გკითხა, – რუსი ხარ? – ისევ უნდა უპასუხო – ჰო. თუ გკითხავენ, – სად მიდიხარ, ახალგორს ვერ ეტყვი, უნდა უპასუხო – ლენინგორში.“ მარინა ნეროვანში ხეტილისას ჩემი მეორე მასპინძელი იყო, რომელმაც დიდი პაუზის შემდეგ, მაგრამ მაინც შემომატოვა ბინაში. „იქ დაბრუნება არ არის უსაფრთხო, ერთი თვის წინ სკოლის დარაჯი აფეთქდა ნაღმზე. შიშია ქალაქში, პანიკა. რუსებთან და ოსებთან არის საფრთხე. აქ კი... საახალწლოდ კი დაგვირიგეს ფული, მაგრამ მეტი რა იქნება, არ ვიცით. ამბობენ, – ყველას დაგასაქმებთო; აქვე აშენებენ რაღაც დანესებულებებს და... მჯერა თუ არა? თუ ასეთ მოკლე ხანში ამხელა დასახლების გაშენება შეძლეს, მართალია, მხოლოდ გარეგნულად გამართულს, მაგრამ მაინც, მაშინ შეიძლება... თუმცა გვაქვს სხვა გზა? დღევანდელი დღით ვცხოვრობთ. არ ვიცით, რა იქნება ხვალ და ამიტომ, ყველაფერს ვიჯერებთ.“ მიუხედავად იმისა, რომ გაზის და დენის მრიცხველები ელვის სისწრაფით ტრიალებს, მათ ეს პრობლემა ჯერჯერობით არ აწუხებთ, რადგან მთავრობა

ნ თვის ხარჯების ანაზღაურებას დაჰპირდა. კი, მაგრამ – მერე? – ვკითხე მარინას, რომელსაც ისევე, როგორც ყველა დევნილს, არანაირი საკუთარი შემოსავალი არ გააჩნია; „რა ვიცი, გვიპასუხეს - მერე ხომ სახლებში დაბრუნდებითო“. კი, მაგრამ, მაშინ სველი ბლოკით, ნაუცბათეხად ვისთვისაა შენდება სკოლა, ბაგა-ბაღი?!

შავშვები

იმის გამო, რომ დასახლებების გაშენების არც ერთ ადგილზე ერთი ხეც კი არ ქაჭანებს, დღის ნებისმიერ მონაკვეთში ყველგან საშინლად ქრის ქარი. მართალია, ნეროვანში დასახლებული დევნილები ჰიგიენის პრობლემას გაზზე გაცხელებული წყლით აგვარებენ, მაგრამ, შავშველ დევნილებთან შედარებით, არაფერი აქვთ სათქმელი. იმის გამო, რომ აქ კანალიზაციის და წყლის მიღების გაყვანა ვერ მოხერხდა, ხის საპირფარეშოები გარეთ არის მწყობრად ჩამწკრივებული, ხოლო წყალზე ნასვლა დღეში რამდენჯერმე უხდებათ. გარეთ გამოსულს აქა-იქ აუცილებლად შეგხვდება დიდი ონკანები. ერთ-ერთ კოტეჯთან ათიოდე ადამიანი რიგში იდგა და ფანჯრიდან მინოდებულ მძიმე ჩანთებს საკუთარი სახლებისკენ მიარბენინებდა. ახალგაზრდა ქალი 3 წლის ბავშვთან ერთად კარტოფილით დატვირ-

თულ ყუთს მიათრევდა. გამოლაპარაკება ვცადე, მაგრამ უარით გამომისტუმრა, – არ მაქვს ჟურნალისტის თავიო. კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი – ამჟამად არასასურველი სტუმარი ვარ.

– შეიძლება მოგეხმაროთ? – გავძახე შუა ხნის ქალბატონს და თან დავაცოლე, – ჟურნალისტი ვარ-თქო“. კოტეჯში შესვლისთანავე მეცა ნესტის სუსტი სუნი. ისევე, როგორც ამ კოტეჯების უმეტესობაში, ჭერიდან და კედლებიდან აქაც წვეთავს, მაგრამ „აი, კატას სახლი უნდა ნახო, სულ ჩამონგრეულია, კედელს ხელს რომ მოკიდებ, წყალი გამოდის“. კატას სახლის სანახავად ვერ წავედი, ქალი აქ არ არის და კაცი არ შეგიშვებს, დაიღალა ამდენი „სტუმართო“. ნინო, უკვე რამდენიმე კვირაა, რაც აქ ცხოვრობს. დიდი დაკვირვება არ სჭირდება, ნეროვანთან შედარებით, ეს კოტეჯები გაცილებით უხარისხოდაა აშენებული. თუმცა ნინოსთვის, რომელიც თავის ორ ქალიშვილთან ერთად თბილისში, 85-ე ბაგა-ბაღის შენობაში ცხოვრობდა და გამგის „გულთბილ“ სიტყვებს ისმენდა, – „ნეტავ როდის წაეთრევით აქედან თქვე სოფელელო ქაჯებოო“, – ამ კოტეჯში ყოფნა დიდი ბედნიერებაა. ტელევიზორი მუყაოს ყუთისგან გაკეთებულ მაგიდაზე უდევს და მთავრობისგან დარიგებულ 4 ჭიქას და 4 თევზს წამდაუნუმ რეცხავს. მისი ქალიშვილ-

ბი გაზის გამათბობელთან ატუზულები დგანან – დაბალი ძაბვის გამო, ოთახები კარგად ვერ თბება. დენიც ხშირად ითიშება, – ხალხი ბევრ რამეს აერთებს და ელექტროგაყვანილობა ვერ უძლებსო. სანამ ნინო ჰუმანიტარული დახმარებისას მიღებულ პროდუქტს ახარისხებდა, მიყვებოდა, რომ დარიგებული 200 ლარით გოგონებს უყიდა ჩექმები, რადგან მართალია, ერთი-ორჯერ მეორადი ტანსაცმელი მოიტანეს, მაგრამ ჩექმა მათ შორის, სამწუხაროდ, არ აღმოჩნდა. მიყვებოდა, რომ ფულის აღებისთანავე იყიდა ღორის ფარში და ხორცის წვნიანი მოამზადა; რომ ადრე სახლში ბევრი წიგნი ჰქონდათ, უმეტესობა – რომანები, და გოგონებს მათ კითხვაში გაჰყავდათ დრო. ახლა კი ან კოტეჯი უნდა ალაგონ ან ტელევიზორს მიაჩერდნენ, რადგან სხვა საქმეს, ძალიანაც რომ მოინდომო, ვერ იპოვი. ანუხებს ის, რომ წნევიანს მედიკამენტები სჭირდება. მართალია, იმ დღეს რალაც წამლები მოუტანიათ, მაგრამ მისთვის საჭირო ვერაფერი უნახავს. ნინომ მეორედ გამოიარა დევნილობა და, როგორც მითხრა, – თუ ძალით არ გამაგდეს, იმ რეგიონში (ცხინვალთან ახლოს, სოფელ ფრისიდან იყო) აღარასდროს დავბრუნდებიო. „რა მენატრება? რა ვიცი... ჩემი თბილი ლოგინი.“

პარალელი

მანქანიდან გადმოვედი და მოყინულ გზაზე ხელის ცეცებით გავიარე. ერთი კოტეჯის კართან მოხუცი ქალი იდგა და რალაცას მიშტერებოდა. კოტეჯებს შორის დიდი სატვირთო მანქანა იყო ჩამომდგარი, რომლის საბარგულში უამრავი ნიჩაბი ეყარა. მანქანის გარშემო კაცები ირეოდნენ და რალაცას ხმამაღლა გაიძახოდნენ. ზოგი უკვე სახლისკენ მიდიოდა და ინტერესით ათვალიერებდა ახალ ნივთს, ზოგი გამოცვლას ითხოვდა, მოკლედ, დიდი ამბავი იყო ატეხილი. კოტეჯში შევედი. ჟურნალისტის გაგონებაზე ხნიერმა ქალმა სასწრაფოდ შემეყვანა საპირფარეოში, დამანახა ლამის ძირამდე ჩამოვარდნილი დაკიდული ჭერის ნარჩენები, მერე კი სამზარეულოში – ცალსაკიდზე მოქანავე, კარადის მოფანჯარებული კარები და უჯრები. საგრძნობლად ციოდა. გამოსვლისას მკითხა, – „ახლა, რომ წახვალ და ამას დანერ, მერე ხომ მოვლენ და გამიკეთებენ?“

სექტემბრიდან მოყოლებული აღარც მახსოვს უკვე მერამდენედ ჩავუარე რესტორან „ვენეციას“ – იქვეა, გორის გასასვლელში, სანამ კარაღეთში შეხვალ. ამ სოფლიდან დაწყებული ერგნეთის ჩათვლით, ყველგან, სადაც კი ოსებმა სახლები გადაწვეს, პატარა, 24 კვადრატული მეტრის სი-

დდის ერთოთახიანი კოტეჯებია ჩადგმული. პირველ რიგში ქეთინოსთან მივედი. მას შემდეგ, რაც ქეთინოს ოსებმა სახლი გადაუწვეს, ყოველ დღე ალაგებდა ეზოს, რომ დასახმარებლად ჩამოსულ კომისიას განსაკუთრებით მოხვედროდა თვალში მისი მონდომება და, ვინ იცის, იქნებ სახლიც აეშენებინათ. ყოველ შემთხვევაში, ამის სჯეროდა. ჭიშკარი არავინ გამიღო. „სახლში არ ვარო,“ – მითხრა ტელეფონით. თუმცა ლოპებიდან მაინც მოვახერხე ისევ იმ დამწვარი სახლის და მის ეზოში ჩადგმული პატარა კოტეჯის დანახვა. ეს კოტეჯები არასამთავრობო ორგანიზაციამ ააშენა, ოჯახები სამუდამოდ რომ არ გადახვეწილიყვნენ სოფლებიდან და ლამის გასათევი ადგილი მაინც ჰქონოდათ. როგორც ვიცი, თითოეულის მშენებლობა 5 ათასი დოლარი დაჯდა. მაგრამ მათი უმრავლესობა ცარიელია, რადგან სწრაფ ტემპში აშენებულს იგივე პრობლემა აქვს, რაც კოტეჯების 90%-ს – ჭერიდან და კედლებიდან ჩამოსული წყალი. სანამ შიგნიდან არ გაშრება კედლები, იქ შესვლა და ცხოვრება შეუძლებელია. ამიტომ ხალხი ისევ მეზობელ-ახლობლებთან ან გორის ბაგა-ბაღის შენობებში ცხოვრობს, სადაც ჯერ კიდევ შეხვედები საწოლებზე, ერთმანეთის გვერდივერდ ჩამომსხდარ დევნილებს. გარდა ამ დახ-

მარებისა, მთავრობამ თითოეულ დაზარალებულ ოჯახს (აქ ისევ ამ რეგიონზე მაქვს საუბარი), სახლის აღსადგენად 15 ათასი დოლარი გამოუყო. ამიტომ, გზაზე გავლისას აუცილებლად შეამჩნევ, რომ გადამწვარი სახლების პირველი სართულები ნელ-ნელა კეთდება, ილესება, რალაცას ემსგავსება. თუმცა იგივეს ვერ ვიტყვი ერგენტზე, რომელიც ამ მხარეში ყველაზე მეტად დაზარალდა. დასახლება ახლა თითქმის ცარიელია. გადაბუგული სახლების ნარჩენებს თოვლის სქელი ფენა ადევს, სამარისებური სიჩუმე კი კიდევ უფრო გამძიმებს. ერთი ოჯახი ვნახე, რომლის დიასახლისი შეწუხებული მიაშობდა, – სახლის აღსადგენად გამოყოფილი თანხა ჩვენ არ მოგვცეს – აღარ გეკუთვნიო; რადგან ჯერ კიდევ რამდენიმე თვის წინ, თავად დაუწყიათ აღდგენითი სამუშაოები. მართალია, ამას მთლად აღდგენითსაც ვერ დარქმევ, ფანჯრის ჩარჩოებია ჩასმული, ისიც შუშების გარეშე, მაგრამ თანხის მიცემაზე უარის სათქმელად ეს საკმარისი აღმოჩნდა.

კასრაძეებთან მივედი. ეს ოჯახი არასდროს დამავიწყდება. გერონტი და ნიკოლოზი პირველად რამდენიმე თვის წინ ვნახე. მათთან სტუმრობა ეზოში ლამაზად გაკრეჭილი ბუჩქებით, მამა-შვილის ოსებზე ხუმრობებით და ჩა-

მონგრეული ჭერიდან გამოვარდნილი მტვრიანი კატით დამამახსოვრდა. გერონტი ჩადგმულ კოტეჯში ცოლთან ერთად დამხვდა. ცისფერი გაბერილი ქურთუკით „ლეჟანკაზე“ იყო ჩამომჯდარი. შეშის ლემელზე საჭმელი თუხთუხებდა. კუთხეში კარტოფილის და ფქვილის ტომარა იდო. რამდენიმე ვერცხლისფერი ვედრო, ორი ცალი სკამი და კართან, კედელთან აყუდებული მე ვიდექი. სხვაგან ვერც დავდგებოდი, ადგილი აღარ იყო. სოფლებში დახმარება ოქტომბრის მერე აღარ ამოუტანიათ. დაპირებული სამი კუმბოტრი შეშის ნაცვლად, ერთი დაურიგეს და ზუსტად იმ ერთის ნარჩენები ინვოდა ახლა შეშის ლემელში. ალებული თანხით სახლის გაკეთება ჯერ არ დაუწყია, რადგან ეშინია, სულ არანაირი დახმარება რომ აღარ იყოს, მაშინ რა ეშველება? რითი უნდა კვებოს დიდი ოჯახი? რალაცას მაინც მივახლაფორთებ, მაგრამ ჯერჯერობით აქ ვარ შეყუყული, – მიპასუხა და ჩვეულებისამებრ გემრიელად გამიღიმა. გერონტი ახალ წელს ცოლთან ერთად კოტეჯში შეხვდა. იმ ღამით გაგებული სროლის ხმა, რომელიც ახალ წელს დაუკავშირა, მეორე და მესამე დღესაც გაგრძელებულა. საერთოდ, ამ ბოლო დროს რუსების მიერ კონტროლირებადი ტერიტორიიდან ძალიან ხშირად ისმის

სროლის ხმები. „რა იცი აბა, ჩემი ცოლი კი მეუბნება, – ადამიანს თუ ჭკუა აქვს, აქ არ უნდა დარჩეს და ამ ფულით სადმე უნდა წავიდესო, – მაგრამ... ახლა რალა დროს ჩემი სხვაგან წასვლაა. ცოტა საშიში მაინც არის, ჰოდა იმ დღეს მანქანა ეზოში დაქოქილი მყავდა, სროლის ხმები ხშირად ისმის და ვიფიქრე, რა იცი, რა მოხდება... გაიგებ წინასწარ რამეს თუ...“

ვუსმენდი გერონტის ცოლს, რომელიც რუსული აქცენტით მიყვებოდა გორის ბაგა-ბალებში ჩარჩენილ თავის სამ შვილზე, შვილიშვილებზე, დროდადრო კი ტაფაზე მოსათუშად დაყრილ ხახვს ურევდა. ცოტა ხანს კიდევ ვიდექი და სულ მთლად რომ არ დავგდამებოდა, – ჩვენი წასვლის დროა-თქო, – ამოვილულულე. ოჯახის უფროსმა მანქანამდე გაგვაცილა. გერონტის, ჩვენს გარდა, რომელიღაც ტელევიზიიდან ჩამოსული ჟურნალისტების ამაღაც დაჰყვებოდა უკან. როგორც ეტყობა, ცნობილი კაცია ერგენტში; ცნობილი და მგონი ერთადერთი, რომელიც ნესტის სუნით გაჟღენთილ კოტეჯში ცხოვრობს. უცებ ის სქელი კატა გამახსენდა, აგვისტოს მერე სულ დამტვერილი რომ დარბოდა. მოვიკითხე, – სად არის ის... სქელი... მტვრიანი-თქო და... დაკარგულაო, – მხრები აიჩეჩა გერონტი.

მარში საქართველოზე

ზედგები ხომ არ მოიწოდოდა მიხეილ სააკაშვილმა?

ავტორი: უნდელ სტივენსონი

ფოტო: თომას ღვორჟაკი

პირველად დაიბეჭდა ჟურნალ „ნიუ იორკერში“. 15 დეკემბერი, 2008
ქართული თარგმანი პირველად გამოქვეყნდა foreignpressge.blogspot.com-ზე
ტექსტის რელაქსია: თამარ ბაბუაძე

საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი გვიან ღამემდე მუშაობს. აგვისტოში სამხრეთ ოსეთში რუსეთთან წარმოებულ ხუთდღიანი ომის მიმდინარეობისას და მას შემდეგაც ის მთელ დღეებს დასავლელი მაღალჩინოსნების – კონდოლიზა რაისის, დიკ ჩეინის, ჯო ბაიდენის, ნიკოლა სარკოზის, ანგელა მერკელის მიღებაში ატარებდა, ღამეებს კი – უცხოელ ჟურნალისტებთან შეხვედრებში. ხშირად გარიჟრაჟამდე განელილი საუბრების დროს სააკაშვილი მონდომებით ცდილობდა, უცხოელი ჟურნალისტები საქართველოს მხარეს გადაებრებინა.

როდესაც მასთან შესახვედრად ახალ, ჯერ კიდევ მშენებარე კანცელარიის შენობაში მივედი, მითხრეს, რომ „დაახლოებით შუალამის შემდეგ“ მიმიღებდნენ. მანამდე სააკაშვილის მრჩეველი დენიელ კუნინი მელიოდა. კუნინი 35 წელს გადაცილებული ამერიკელია, რომლის ხელფასსაც ბოლო დრომდე აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტო იხდიდა. ის ქერაა, ბიჭური იერით, მხიარული, მაგრამ ახლა თვალები აქვს ჩასისხლიანებული. „გშოშო, ცოტა ხანს მოცდა მოგიწევთ,“ - მეუბნება კუნინი.

საკაშვილის კაბინეტი ქართული მართლმადიდებლური ხატებითაა დახუნძლული. წიგნის თაროებზე სტალინისა და კენედის ოჯახის ბიოგრაფიები აწყვია. გვერდით მაგიდაზე 1939-40 წლის ზამთრის ომის ისტორია დევს, რომლის დროსაც საოცრად მცირერიცხოვანმა ფინურმა არმიამ საბჭოთა კავშირს ფინეთის ანექსიის გეგმა ჩაუშალა. სააკაშვილი ოთახში ღამის 2 საათის შემდეგ ბრუნდება, მუქი კოსტუმი აცვია, ჰალსტუხი მოშვებული აქვს. ის 40 წლისაა. 36 წლის იყო, როდესაც პრეზიდენტი გახდა მას შემდეგ, რაც საზოგადოებას ვარდების რევოლუციის ახალგაზრდა ქარიზმატულ და დემოკრატიკ გმირად მოეწონა; გმირად, რომელიც საქართველოს პოსტსაბჭოთა ლიდერს ყვავილით ხელში დაუპირისპირდა. მას ყველა მიშას ეძახის. თითქმის ექვსი ფუტის სიმაღლის იქნება, მოუქნელად მოძრაობს, სულ ცქმუტავს და მოუსვენრობს, რაც მის მოძრაობებს კიდევ უფრო უხერხულ იერს ანიჭებს. „წყნარად დიდხანს ვერ ჩერდება, – მითხრა ერთმა ქართველმა ჟურნალისტმა, – ჩვენთან ეს ბევრს ართობს და ზოგი ხუმრობით ნიძლავსაც დებს, რამდენ ხანს გაძლებს მიშა გაუნძრევლად – 10 წუთს, თუ 12 წუთს.“

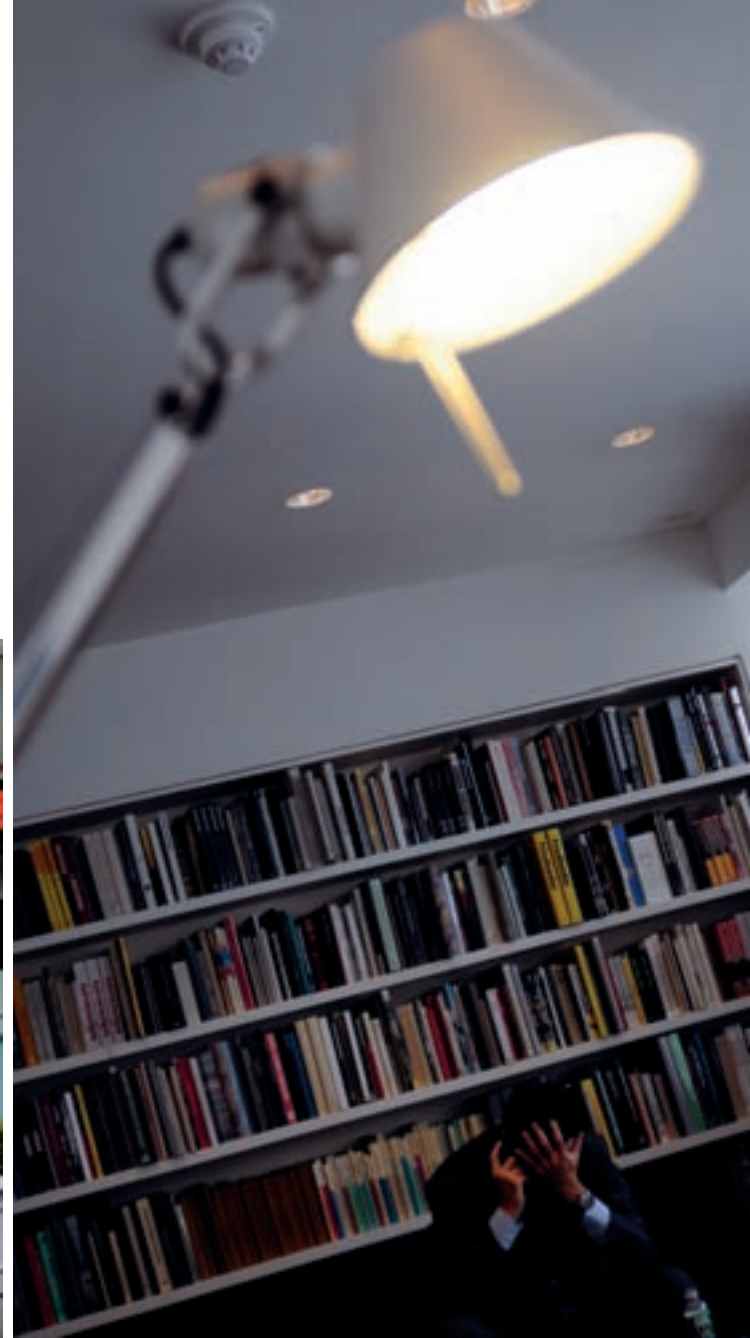
„AFP-ს სტატია გამოუქვეყნებია, რომ კონდი რაისი ხუთშაბათს საგანგებო ზომებზე განცხადებას გააკეთებს“, – ეუბნება სააკაშვილი კუნინს. სააკაშვილმა თავისი ქვეყნის უსაფრთხოება შეერთებულ შტატებთან ახლო ურთიერთობებს დააფუძნა და იმედოვნებდა, რომ ბუშის ადმინისტრაცია რუსეთის წინააღმდეგ ზომებს მიიღებდა იმის გამო, რომ ამ უკანასკნელმა საკუთარი ჯარი საქართველოს ტერიტორიაზე შემოიყვანა.

„კი, ვიცი, – პასუხობს კუნინი, – თუმცა, არ ვიცი, რა ზომებს გულისხმობენ.“
„დაბობვას აპირებენ! ალიასკიდან!“ – პასუხობს სააკაშვილი ლიმილით (ორი კვირით ადრე გუბერნატორი სარა პეილინი ჯონ მაკეინმა ვიცე-პრეზიდენტობის კანდიდატად

ისტორია

„ვისაც სააკაშვილი და პუტინი ერთად უნახავს, ყველა ამბობს, რომ ბარამო სიძულვილით იმუხტება, – მითხრა რიჩარდ ჰოლბრუკმა, ყოფილმა ელჩმა ბაეროში, – პატარა კაცი დიდი ქვეყნიდან, პატარა ქვეყნის დიდი კაცის პირისპირ“

ნარადგინა). „ან ხარირმებს დაუშენენ!“ მერე ერთ ბოთლ ქართულ ლეინოს, საფერავს ითხოვს და მეუბნება, რომ იმედი აქვს, სტატიას ნეკროლოგად არ გადავაქცევ. როგორც ამბობენ, აგვისტოში რუსეთის პრემიერ-მინისტრმა, ვლადიმერ პუტინმა საფრანგეთის პრეზიდენტ ნიკოლა სარკოზის უთხრა, – დიდი სიამოვნებით ვნახავდი ყვერებით დაკიდებულ სააკაშვილსო (რაზეც სააკაშვილმა ასე უპასუხა: „მაგ სიგრძე თოქს ვერ იშოვისო“).

საკაშვილისა და პუტინის მტრობამ ზაფხულის ომს ზედმეტად პირადული ელფერი შესძინა. „ვისაც სააკაშვილი და პუტინი ერთად უნახავს, ყველა ამბობს, რომ გარემო სიძულვილით იმუხტება, – მითხრა რიჩარდ ჰოლბრუკმა, ყოფილმა ელჩმა ბაეროში, – პატარა კაცი დიდი ქვეყნიდან, პატარა ქვეყნის დიდი კაცის პირისპირ“ (პუტინი დაახლოებით ხუთი ფუტის სიმაღლისაა და ამბობენ, რომ განსაკუთრებით გაღიზიანდა, როდესაც თბილისში შერქმეული მეტსახელი ლილი-პუტინი გაიგო). „როდესაც პირველად

აირჩიეს პრეზიდენტად, – ჰყვება სააკაშვილი, – პუტინი საკმაოდ თავაზიანი იყო, მაგრამ დროთა განმავლობაში სულ უფრო ცინიკური და აგრესიული გახდა. 2006 წელს კი, როცა ვნახე, უკვე იმპერატორივით იქცეოდა.“ სააკაშვილის თქმით, პუტინი არასდროს სცემდა პატივს საქართველოს სუვერენიტეტს. „და არა მარტო საქართველოსას, – დასძინა სააკაშვილმა, – ის ყოველთვის ამბობდა, რომ უკრაინა რეალურად ქვეყანა არც არის.“

რუსების „ქედმაღლობა ნავთობის ფასების ზრდასა და ამერიკის ერაყული პრობლემების კვლადაკვალ მატულობდა,“ – მეუბნება სააკაშვილი. მაგრამ რაც უფრო მეტს ლაპარაკობს სააკაშვილი რუსების თავკერძა ზნეზე, ორმხრივი წყენა მით უფრო ცხადი ხდება. „რუსეთში ისეთი განცდა აქვთ, – ამბობს მამა ლიპმანი, მოსკოვის კარნევი ცენტრიდან, რომ – საქართველო, ეს პატარა ქვეყანა, ოთხ ნახევარი მილიონი მოსახლეობით და სუსტი ეკონომიკით, რუსეთის პრო-

ვოცირებას ქედმაღლურად ბედავს, რადგან ზურგს „დიდი ბიჭი“ – ამერიკის შეერთებული შტატები უმაგრებს. ამით შეგულისანებული საქართველოს ლიდერი უტიფრად ლაპარაკს ამიტომაც ბედავს“. ლიპმანის თქმით, ზაფხულის ომი აღიქვეს, როგორც „დაპირისპირება ამერიკასთან, რომელიც რუსეთის გამარჯვებით დასრულდა, რადგან ამერიკამ თავისი კლიენტისა და მეგობრის დასახმარებლად ვერაფერი მოიმოქმედა“.

მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთი საქართველოს მუდმივად ემუქრებოდა, ბევრი უცხოელი ექსპერტი მიიჩნევს, რომ სააკაშვილი ზედმეტად პროვოკაციულად იქცეოდა. 7 აგვისტოს, საქართველოს პოლიციასა და ოს სეპარატისტთა შორის კვირების მანძილზე მიმდინარე შეტაკებების შემდეგ მან ცხინვალზე მიიტანა შეტევა. ოსი სეპარატისტები რეგიონის დიდ ნაწილს საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ აკონტროლებენ (სამხრეთ ოსეთი, რომელიც საქართველოს ჩრდილოეთით მდებარეობს და რუსეთს ესაზღვრება, საუკუ-

ნების განმავლობაში საქართველოს ნაწილი იყო, მაგრამ ოსები სხვა ეთნიკურ ჯგუფს განეკუთვნებოდნენ და საკუთარი ენა აქვთ). სააკაშვილი ამბობს, რომ სიტუაცია აუტანელი გახდა, ხოლო სადაზვერვო სამსახურების ცნობით, რუსეთის შემოსვლა რეგიონში უკვე დაიწყო ან მალე დაიწყებოდა. ის აცხადებს, რომ არჩევანი აღარ დარჩა და ცხინვალისთვის უნდა შეეტია – ან უნდა ებრძოლა, ან დანებებოდა. რუსები ამ ვერსიას სერიოზულად არ მიიჩნევენ და ამტკიცებენ, რომ საქართველო აგრესორივით მოქმედებდა, საფრთხეს უქმნიდა რუსეთის მოქალაქეებს ცხინვალში და იქ დისლოცირებულ რუს სამშვიდობო ძალებს. ასეა თუ ისე, რუსებმა მყისიერი და გადაამწყვეტი რეაგირება მოახდინეს, საჭიერო შეტევა დაიწყეს და საქართველოში ტანკების კოლონები გაგზავნეს. ტანკები თბილისიდან მხოლოდ ოცი მილის დაშორებით შეჩერდნენ.

ისეთი შთაბეჭდილება შეიქმნა, რომ სააკაშვილმა აგვისტოსა და სექტემბერში პროპაგანდისტული ომი მოიგო – დასავ-

ლურმა მედია და პოლიტიკოსებმა რუსეთის აგრესია და ძალის არაპროპორციული გამოყენება დაგმეს. მაგრამ ბოლო კვირებში დასავლელი დამკვირვებლები (და ბევრი ქართველი პოლიტიკოსიც) სააკაშვილის მონათხრობს უფრო სკეპტიკურად ეკიდებიან. ნოემბრის ბოლოს მისმა ერთ-ერთმა ყოფილმა მეგობარმა, ეროსი კინმარიშვილმა, რომელიც ხანმოკლე დროით მოსკოვში საქართველოს ელჩად მსახურობდა, საპარლამენტო მოსმენებზე განაცხადა, რომ, მისი აზრით, სააკაშვილი აფხაზეთში შესაძრელად კარგა ხნით ადრე ემზადებოდა. საპარლამენტო მოსმენამდე კინმარიშვილმა ჩემთან საუბრისას დაიჩვილა, რომ ისეთი განცდა ჰქონდა, თითქოს ცხოვრობს ტყვეობაში, რომელშიც საქართველო სააკაშვილმა მოაქცია: „კავკასიის ისრაელში ცხოვრება არ მინდა, – ამბობდა კინმარიშვილი, – ამას მირჩევნია, კავკასიის ირალანდიაში ვცხოვრობდე. მათ ჯერ კიდევ აქვთ პრობლემები ჩრდილოეთში, მაგრამ არავის ეშინია“.

საკაშვილი ეროსის კრიტიკას არ იზიარებს. („ეროსისთვის ყოველთვის ფული იყო მნიშვნელოვანი,“ – მითხრა სააკაშვილმა), ხოლო მისმა მთავრობამ კინმარიშვილის ბრალდებები საერთოდ უარყო. ამის მიუხედავად, ისინიც კი, ვინც ფიქრობენ, რომ რუსეთმა უბრალოდ მდგომარეობა გამოიყენა შეტევის განსახორციელებლად, სააკაშვილის მიერ ცხინვალზე შეტევის გადანწყვეტილებას განიხილავენ, როგორც პროვოკაციულ ნაბიჯს იმ ფონზე, რომ არავითარი სარეზერვო გეგმა არ არსებობდა. ისინი ახლა სვამენ კითხვას: კი, მაგრამ რაზე ფიქრობდა?

საკაშვილი მასშტაბურად აზროვნებს, მაგრამ თან დაფანტულიც ჩანს. როდესაც ზაფხულის ომზე ლაპარაკობს, ერთი თემიდან სხვაზე ხტება. უმცირესობების მიმართ გატარებულ საბჭოთა პერიოდის პოლიტიკაზე ჰყვება და უცებ გენერლებსა და პრეზიდენტებზე შეთხზულ ანეკდოტებს მიაყოლებს, სატელეფონო მოსმენებს იხსენებს და უცებ „ვაშინგტონ პოსტის“ ციტატა მოჰყავს.

ისტორია

ჩვენი ერთ-ერთი საუბრის დროსაც ასე იყო: მან ჯერ თუმი ქალების სილამაზე აღმინერა („ყველა ქერაა“), მერე ცხინვალის გეგმარებაში გამარკვია („სულ სამი ქუჩა აქვთ: მოსკოვის, ლენინის და სტალინის ქუჩები“), ბოლოს კი ქართველურ ტომებსაც გადასწავდა („ჩემი წინაპრები წარმოშობით ორი კუთხიდან არიან – სამხრეთ ოსეთიდან, სადაც ნახევრად ველური და ზოგჯერ ალბათ იმპულსური ხალხიც ცხოვრობს, მაგრამ მე ასევე მეგრული სისხლიც მაქვს, მეგრელებს კი კომპრომისი უყვართ“).

„ტყვიამფრქვევით ლაპარაკობს,“ – ამბობს მისი ერთი თანამშემწე. ერთმა დასავლელმა კი, რომელიც სააკაშვილთან მჭიდროდ თანამშრომლობდა, მითხრა: „საკაშვილთან საუბარს რომ მორჩები, უნდა წამოწვე, დაისვენო, ან დალიო“.

დილის სამი საათია, კუნინი ამთქნარებს, სააკაშვილი გადახედავს და ეკითხება, – დღეს ერთი კარგი ამბავი მაინც რატომ არ მომიტანეო. კუნინი პასუხობს, რომ მაკეინისა და ობამას მარჯვენალები ერთმანეთს

დაუახლოვდა. მაკეინი სააკაშვილს პირველად 1990-იანებში, ვაშინგტონში შეხვდა და მას შემდეგ მხურვალედ უჭერს მხარს. საქართველოშიც რამდენჯერმეა სტუმრად ნამყოფი.

„დაგვიპირდა, რომ თუ არჩევნებს მოიგებს, პირველი ოფიციალური ვიზიტი საქართველოში ექნება,“ – მითხრა სააკაშვილმა. მე კი შევთავაზე, მაშინ ალბათ აეროპორტისკენ მიმავალი ჯორჯ ბუშის ქუჩისთვის სახელის გადარქმევა მოგინებთ-მეთქი. სააკაშვილმა პასუხად გაიცინა და მითხრა: „არა, ცხინვალს შეეფუცვლით სახელს და „ახალ მაკეინს“ ან რამე მაგდაგვარს დავარქმევთ“.

დიდი ენთუზიაზმის, ენაწყლიანობისა და ხიბლის წყალობით, სააკაშვილმა ამერიკელ პოლიტიკოსებს შორის მხარდამჭერები და მეგობრები მალე გაიჩინა. ეს ასე ბუნებრივად და იოლად არც ერთ პოსტსაბჭოთა ლიდერს არ გამოსვლია (კუნინი, რომლის დედა ვერმონტის შტატის ყოფილი გუბერნატორია, ამბობს: „ის ტიპური დასავლელი პოლიტიკოსია“). ახალი ადმინისტრაციის ვიცე-პრეზი-

დენტიც, ჯო ბაიდენიც მისი მხარდამჭერია და აგვისტოში საქართველოშიც იყო ჩამოსული. სააკაშვილმა თავისი შინაგანი ძალით მართლა მოახერხა, საქართველოს სტატუსი იმ დონეზე აეყვანა, რომელიც ამ პატარა ქვეყანას არც კი შეესატყვისებოდა. ერთმა დასავლელმა პოლიტიკოსმა, რომელიც რამდენიმე ხნის წინ საქართველოში მუშაობდა, მითხრა, რომ მას აფიქრებს სააკაშვილის ბოზოქარი ხასიათი, მაგრამ ამავე დროს ხვდება მისი ხიბლის მიზეზსაც: „ის იმედის ნაპერწკალია, რომელიც კავკასიაში დავინახეთ; ლიდერი, რომელიც დასავლური დემოკრატიისა და საბაზრო რეფორმების გზას ადგას და უზადო ინგლისურით ლაპარაკობს“. საქართველო გახდა პატარა კუნძული, საიდანაც კარგი ამბები მოდიოდა, განსაკუთრებით კი იმ ჭაობის ფონზე, რაც ავღანეთსა და ერაყში სუფევდა. დიპლომატმა ესეც დასძინა: „ჩვენ სააკაშვილში სწორედ იმას ვხედავდით, რისი დანახვაც გვინდოდა“.

საქართველო კავკასიის სამხრეთ ფერდობზე, კასპიისა და შავ ზღვას შორის

„ტყვიანფრკვევივით
ლაპარაკობს,“ – ამბობს მისი
ერთი თანაშემწე. ერთმა
დასავლელმა კი, რომლის
სააკაშვილთან გჭიდროდ
თანამშრომლობდა, მითხრა:
„სააკაშვილთან საუბარს რომ
მორჩები, უნდა წამოწვა,
დაისვენო, ან დალიო“.

მდებარეობს, უძველეს აბრეშუმის გზაზე, რომლის მნიშვნელობაც ახლა, ნაწილობრივ, ნავთობსადენების წყალობით აღდგა. საუკუნეების განმავლობაში ეს ქვეყანა წარმოადგენდა მტრულად განწყობილი იმპერიების ბრძოლის ველს. მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისში კი საქართველო რუსეთის იმპერიას იმ იმედით მიუერთდა, რომ ის სპარსელთა თავდასხმებისგან დაცვას უზრუნველყოფდა. მაგრამ ქართველები რუსეთის იმპერიის ფარგლებშიც კი ბეჯითად იცავდნენ თავიანთ ეროვნულ იდენტობას: მართლმადიდებლობასა და ენას, რომელიც არც თურქულია, არც სლავური, და არც ინდოევროპული და რომელიც განსხვავებული და დახვეწილი მოხაზულობის მქონე ანბანით იწერება.

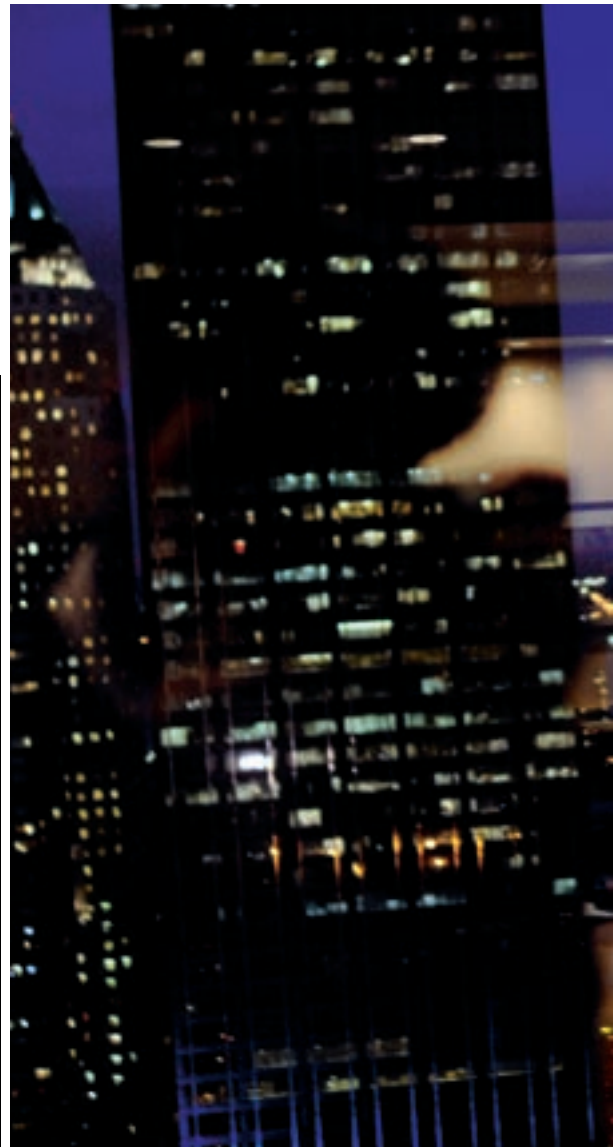
1991 წელს, კომუნისტური ბლოკის დაშლის შემდეგ საქართველომ დამოუკიდებლობა მოიპოვა, მაგრამ მყისიერად ჩაფლავდა სამოქალაქო და სეპარატისტულ ომებში – შავი ზღვის სანაპირო ზოლში – აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში. 1992 წელს არაფორმალური სამხედრო შენაერთების ტრიუმფი-

რატმა ძალაუფლება და ლიდერობა შესთავაზა ედუარდ შევარდნაძეს, საქართველოს კომუნისტური პარტიის ყოფილ პირველ მდივანსა და მიხეილ გორბაჩოვის დროს საბჭოთა კავშირის ყოფილ საგარეო საქმეთა მინისტრს. ქართული ჯარები აფხაზეთში დამარცხდნენ, შედეგად მეოთხედი მილიონი ეთნიკური ქართველი დევნილად იქცა. სამხრეთ ოსეთიდანაც ათობით ათასი გამოიქცა. ეს ანკლავი გაყინული კონფლიქტების ზონებად ჩამოყალიბდა, საკუთარი არაღიარებული სეპარატისტული მთავრობებითა და რუსებით, ქართველებითა და ოსებით დაკომპლექტებული სამშვიდობო ძალებით, რომელთაც მონიტორინგს რამდენიმე ევროპელი სამხედრო მეთვალყურე უწევდა.

შევარდნაძე პრეზიდენტად 1995 წელს აირჩიეს, რამაც ქვეყანას სტაბილურობა მოუტანა, მაგრამ 2000 წლისთვის, როდესაც შევარდნაძე მეორე ვადით არჩეული პრეზიდენტი გახდა, საქართველო უკვე ჩაფლული იყო ეკონომიკური სტაგნაციისა და ენდემური კორუფციის ხანაში. ზამთარში თბილისს

ელექტროენერჯია ხშირად ოთხი საათითაც კი არ მიეწოდებოდა, სახელმწიფო მოხელეების ხელფასი თვეში 35 დოლარის ეკვივალენტს უდრიდა. პოლიცია ავტომანქანებს აჩერებდა და ხშირად მობოდიშებით, მაგრამ მაინც ითხოვდა ქრთამად ორ დოლარს.

2003 წლის ნოემბრის საპარლამენტო არჩევნები რეალურად შევარდნაძის მმართველობის რეფერენდუმად იქცა. ქართველებმა ლიად გამოხატეს არსებული მდგომარეობით უკმაყოფილება. დამოუკიდებელმა ეგზიტპოლებმა აჩვენა, რომ ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა, რომელსაც სათავეში მაშინ დედაქალაქის საკრებულოს თავმჯდომარე, მიხეილ სააკაშვილი ედგა, პირველ ადგილზე გავიდა და ხმების 26% მოიპოვა. სამთავრობო პარტიამ მეორე ადგილი ხმების 19 პროცენტით დაიკავა, ხოლო დანარჩენი ხმები სხვა პატარა პარტიებს შორის განაწილდა. ოფიციალური შედეგების თანახმად კი, შევარდნაძის პარტიას უმნიშვნელო, მაგრამ მაინც უპირატესობა ჰქონდა. სააკაშვილი და სხვა ოპოზიციურად განწყობილი

პოლიტიკოსები თბილისში დემონსტრაციებს ჩაუდგნენ სათავეში. ეს აქციები კარგად ორგანიზებული, ხისტი, მაგრამ მშვიდობიანი პროტესტის მაგალითად იქცა (უკრაინული ნარინჯისფერი რევოლუცია ერთი წლის შემდეგ მოხდა). სამკვირიანი საპროტესტო პროცესის პიკზე, როდესაც შევარდნაძემ მოლაპარაკებებზე და ახალი არჩევნების დანიშვნაზე უარი განაცხადა, სააკაშვილი და სხვა დემონსტრანტები პარლამენტში შეიჭრნენ და შევარდნაძეს სიტყვა გაანყვებინეს. სააკაშვილმა, რომლსაც ხელში ვარდი ეჭირა, შეჰყვირა „გადადექი ახლავე!“. შევარდნაძე დაცვამ სასწრაფოდ გაიყვანა (ის მეორე დღეს გადადგა), ხოლო სააკაშვილმა შევარდნაძის დატოვებული ქიქა აიღო და ჩაი დალია. ის პრეზიდენტად 2004 წელს, ხმათა 96%-ით აირჩიეს.

პირველ საპრეზიდენტო არჩევნებში გამარჯვებიდან ექვსი თვის თავზე სააკაშვილმა Financial Times-თან ინტერვიუში განაცხადა: „ხალხი მართვის ჩემს სტილს ჯონ კენედის სტილს ადარებს, მაგრამ პირადად მე გაც-

ილებით მეტ სიახლოვეს ვგრძნობ ათათურქთან, ან ბენ-გურიონთან, ანდა შარლ დე გოლთან – ადამიანებთან, რომლებმაც ნაციონალური სახელმწიფოები შექმნეს“.

საკაშვილი 1967 წელს, თბილისში დაიბადა. ის სამი წლის იყო, როდესაც მშობლები გაიყარნენ. მიშა სახლში ერთადერთი ბავშვი იყო და თბილისის ერთ-ერთ ახალ უბანში, ფართო გზატკეცილზე მდებარე სახლში იზრდებოდა. შინ ხუთი უფროსი ჰყავდა: დედა – უნივერსიტეტში ისტორიის პედაგოგი, ბებია და ბაბუა და დიდი ბებია და ბაბუა. როდესაც რამდენიმე ხნის წინ დედამის ვესტუმრე, ზუსტად იმ პატარა სასტუმრო ოთახში შემიპატიჟეს კენკრის კრემიან ნამცხვარსა და ჩაიზე, რომელშიც სააკაშვილი იზრდებოდა. დედამ მითხრა, რომ ბავშვობაში მიშას „ძალიან დიდ ყურადღებას უთმობდნენ და მის აღზრდაში ოჯახის თითოეული წევრი მონაწილეობდა“. ეს გახლდათ პროფესიონალების ოჯახი, თუმცა კი, საბჭოთა ელიტას არ მიეკუთვნებოდნენ. „მახსოვს ბაბუაჩემს სამსახურში, ერთ-ერთ ინსტიტუტში, რომელშიც ლექციებს კითხულობ-

და, სპეციალური კუპონი მისცეს, – მიყვება სააკაშვილი, – წელიწადში ერთხელ შეგვეძლო, წავსულიყავით და აგველო ორი ფინური ძეხვი, ხუთი თუ ექვსი ქილა ლატვიური შპროტი, ფინური შოკოლადი და ხანდახან, თუ ბედი გაგვიღებდა, წითელი ხიზილალა. ძალიან დამამცირებელი განცდა იყო - სადღაც, კომუნისტური პარტიის შტაბის სარდაფში უშველებელ რიგში დოგმა. და ჩვენც ვიდექით ერთად, პროფესორები და კომუნისტური პარტიის მაღალჩინოსნების მძღოლები“. მას სამყაროს აბსოლუტურად ცხადი აღქმა ჩამოუყალიბდა. „მე, ისევე, როგორც მთელი ჩემი თაობა, იმ განცდით ვიზრდებოდი, რომ დასავლეთი აბსოლუტური სამოთხეა, ხოლო ჩვენ აბსოლუტურ ჯოჯოხეთში ვცხოვრობთ. ასეთი იყო ჩემი თაობის იდენტობა“.

საკაშვილს საბჭოთა კავშირიდან წასვლა უნდოდა. ის აღფრთოვანებული იყო დასავლელი პოლიტიკოსებით: „რეიგანი და ტეტჩერი მიყვარდა“ - და საბჭოთა არმიაში სამსახურის შემდეგ კიევის საერთაშორისო ურთიერთობათა ინსტიტუტში საერთაშორისო სამარ-

„ამერიკელებთან შეხიძლია არ ითავაშო, იყო ის, ვინც ხარ და ისინიც ბუნებრივად მიგიღებენ. მათგან არასდროს გამიგია, რომ ჩემზე ეთქვათ, – ფიქსია, ანდა ქალაუფლები სმოყვარეო. ევროპელები სხვანაირი ანაბეზი შეფასებები ბევრჯერ მსმენია.“

თლის შესწავლა გადამწყვეტია. ის კიევი იყო მაშინაც, როცა საბჭოთა კავშირი დაიშალა. სწავლის დამთავრების შემდეგ სააკაშვილი ერთხანს საქართველოს მთავრობაში ადამიანის უფლებების განხრით მუშაობდა. იმავე პერიოდში ცოლად შეირთო სანდრა რულოვსი, ჰოლანდიელი იურისტი, რომელსაც სამი თვით ადრე სტრასბურგში ადამიანის უფლებების შემსწავლელ საზაფხულო კურსებზე შეხვდა. სააკაშვილმა მითხრა, რომ სანდრას სომალში სურდა ჰუმანიტარული მისიით წასვლა: „მე ვუთხარი, საქართველოც ისე მძიმე დღეშია, როგორც სომალი, ერთი განსხვავებით, აქ რაღაცის იმედი კიდევ დარჩა“. თუმცა, მაინც, ახალგაზრდა, დიდი გაქანების მქონე ამბიციურ იურისტს 1990-იანების დასაწყისის საქართველო ბევრს ვერაფერს სთავაზობდა და 1993 წელსაც სააკაშვილი სასწავლო სტიპენდიით კოლუმბიის უნივერსიტეტის იურიდიულ სკოლაში განათლების მისაღებად გაემგზავრა.

>>> გაგრძელება გვ. 108

მისილ სააკაშვილი და დანიელ კუნინი

თქვენს ოპოზიციაში გადასვლასთან დაკავშირებით, უზარმაზარი მოლოდინი გაჩნდა. როგორ ფიქრობთ, არსებობს ამისათვის რაციონალური მიზეზები, თუ მხოლოდ ჩვენთვის ჩვეული ემოციური ალტკინებაა ამ მოლოდინის საფუძველი?

საქართველოში უნდა დამთავრდეს მესიების მოლოდინი და იმის მოლოდინიც, რომ ერთი ადამიანი იმაზე მეტს შეცვლის, რაც მას ხელეწიფება. ნებისმიერი ერთი ადამიანი, ვინც უნდა იყოს ის, სხვა კომპეტენტური ადამიანებისა და ინსტიტუტების გარეშე, ვერაფერს შეცვლის.

ჩემს იმიჯს რაც შეეხება, დარწმუნებით მხოლოდ იმის თქმა შემიძლია, რომ საგანგებოდ ამაზე არ მიზრუნია. პირიქით, ჩემი საქმიანობიდან გამომდინარე, ძალიან მცირე დოზით მინევდა მედიასთან ურთიერთობა. თუმცა, თუკი საზოგადოებაში ეს მოლოდინი არსებობს, ეს კიდევ უფრო დიდ პასუხისმგებლობას მაკისრებს. მაგრამ ვიმეორებ, არ შეიძლება ერთმა ადამიანმა გარდამტეხი ცვლილება შეიტანოს ქვეყნის განვითარებაში.

მაგრამ, შეგიძლიათ რაციონალურად ახსნათ ეს მოლოდინი?

ჩემი აზრით, ყველასთვის ცხადია, რომ ქვეყნის მართვის ასე გაგრძელება აღარ შეიძლება. უნდა მოხდეს ისეთი ცვლილება, რომელიც ქვეყანაში ინსტიტუტების მშენებლობას დაიწყებს, შექმნის სტაბილურობის გარანტიებს და არამხოლოდ პიარზე ორიენტირებული ლაპარაკით შემოიფარგლება. აღარაფერს ვიტყვი ომზე, ეკონომიკურ სიტუაციაზე, სოციალური ფონიც ძალიან დამძიმდა და კიდევ უფრო დამძიმდება. გასული ნოემბრის შემდეგ ბევრმა პრობლემამ მოიყარა უცებ თავი – დემოკრატიული რეფორმების შეჩერება, მედია... მოაზროვნე ნაწილს ეს, დიდი ხანია, შეგნებული ჰქონდა, მაგრამ მედიის ასეთი შეზღუდვის პირობებში, დრო იქნება იმისთვის საჭირო, რომ საზოგადოების დიდი ნაწილი ჩამოყალიბდეს. ამიტომ ვამბობ, რომ სწრაფად მაინც არ მოხდება ეს ცვლილება. ცვლილებას რეალური ხალხის ნების გამოვლინება სჭირდება.

თუმცა ოპოზიციური პოლიტიკური პარტიები არ ითმენენ, ცდილობენ ქვეყნის პოლიტიკური ტემპერატურის აწევას და პროცესების დაჩქარებას. როგორ ფიქრობთ, თქვენ ამ პოლიტიკურ რიტმს უნდა აჰყვეთ, თუ პირი-

ქით – თქვენი საქმიანობა საკუთარ ტემპერატურაზე უნდა მოარგოთ?

15 წელია, სახელმწიფო სამსახურში ვარ და გარკვეული საკუთარი რიტმი გამოვიმუშავე, მაგრამ ამავე დროს ორწელიწად-ნახევარია, წამოსული ვარ ქვეყნიდან... ამიტომაც, ჩემი დაბრუნების შემდეგ, პირველი პერიოდი ძალიან აქტიურ შეხვედრებს დაეთმოება არა მარტო პოლიტიკურ სპექტრთან, არამედ საზოგადოების წარმომადგენლებთან.

ჩემი მთავარი ამოცანა არ არის ნებისმიერი მიზნით ხელისუფლებაში მოსვლა. თუ არ სთავაზობ საზოგადოებას რაღაც ალტერნატიულს, გამოსავალს შექმნილი ვითარებიდან, ხელისუფლებაში მოსვლას აზრი არ აქვს.

ძალიან სწორია, როდესაც ოპოზიციური სპექტრი პირველ რიგში საარჩევნო ფონის შექმნის პირობებს აყენებს და საარჩევნო კოდექსის შეცვლას ითხოვს. მედიაც ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს თანაბარწილად ყველასთვის.

თბილისში დაბრუნების შემდეგ, რა იქნება თქვენი პირველი პოლიტიკური ნაბიჯები?

გადაწყვეტილი მაქვს, ძალიან ახლო, პირდაპირ კონტაქტში ვიყო საზოგადოების ყველა ფენასთან, მეცნიერების, კულტურის, ინტელიგენციის წარმომადგენლებთან, ყველა ასაკის ადამიანებთან... რეგიონებში ვაპირებ აქტიურ შეხვედრებს მოსახლეობასთან, რომ გავიგო, რა პრიორიტეტები აქვთ. რამდენადაც შესძის, არსებობს დაუცველობის ძალიან დიდი განცდა, განსაკუთრებით რუსეთის სამხედრო აგრესიის მერე. კონფლიქტურ რეგიონებში რუსეთის ძალების ეს თავგასული არსებობაც უქმნის საზოგადოებას საფრთხეს. ამიტომაც, ბევრი მიმართულებით არის ფიქრი საჭირო, მათ შორის იმაზეც, თუ უსაფრთხოების რა მექანიზმები უნდა ჩაიდოს კონფლიქტურ რეგიონებში, რომ ისევ არ მოხდეს კონფლიქტის ესკალაცია; როგორი ეკონომიკური სტრატეგიით უნდა დაუპირისპირდე ომის შემდეგ ინვესტიციების შემცირებას და საინვესტიციო გარემოს გაართულებას; როგორ უნდა შეამცირო გლობალური კრიზისის ზეგავლენა ქვეყანაზე, რომ არ მოხდეს სოციალურად დაუცველი ფენების ისეთ მდგომარეობაში ჩაყენება, როცა სოციალური აფეთქება, პრაქტიკულად, გარდაუვალი ხდება. ეს ის საკითხებია, რომელთა გადაჭრას ერთი ადამიანი ან ადამიანების მცირე ჯგუფი ვერ განვდება.

„საქართველოში უნდა დამთავრდეს მესიების მოლოდინი“

ავტორი: შორენა შავერლაშვილი
ფოტო: სემ ბარზილა

ინტერვიუ

„არსებობს სფეროები, სადაც შეიძლება რუსეთთან საერთო ინტერესების გამოქვანა კავკასიური სტაბილურობის, და არა მარტო ეკონომიკური თანამშრომლობის კუთხითაც. ახლა ჩვენი ამოცანაა, რომ საქართველოს იმიჯის ტრანსფორმირება მოხდეს ძალიან სწრაფად – რომ არ ვართ განხეთქილების მიზანი ამერიკასა და რუსეთს შორის; რომ ჩვენ შევძიოთ ვიყოთ ხიდი და თანამშრომლობის სფერო ამ ორ სუპერსახელმწიფოს შორის.“

ამიტომ მაქვს ძალიან სერიოზული კონსულტაციები კომპეტენტურ ხალხთან.

პარტიის შექმნაზე ფიქრობთ, და ამ ფორმატით აპირებთ მუშაობას?

უფრო – მოძრაობის ჩამოყალიბებაზე. მაგრამ ეს ყველაფერი, ჩემი ნაბიჯები, იმაზე იქნება დამოკიდებული, რამდენად სწრაფად შევძლებ ახლანდელი ვითარების აღქმას და არსებულ პოლიტიკურ სპექტრში თანამოაზრეების პოვნას.

თბილისში ყოფნისას კონსულტაციები დავინწყე, თუმცა მათი გაგრძელება დისტანციაზე უფრო რთული გახდა. ვვარაუდობ, რომ თანამოაზრეების გუნდის შერჩევა ძალიან მოკლე პერიოდში გახდება შესაძლებელი, თუმცა ეს იმაზეც არის დამოკიდებული, რამდენად მისაღებია ჩემი ხედვა, ჩემი ტემპი ცვლილებებთან დაკავშირებით მათთვის.

ანუ, თქვენ უფრო გრძელვადიან პოლიტიკურ მართონზე გაქვთ გათვლილი თქვენი საქმიანობა და არ არის საუბარი ვადამდელ არჩევნებზე?

ჩემი აზრით, ადრეული არჩევნები ჩასატარებელია. თუ რეალურად არ შეიცვალა ქვეყნის მართვის სტილი, ვერ ვხედავ შანსს, რომ კონსტიტუციური ციკლის დასრულებამდე შესაძლებელი იქნება კონფლიქტური სიტუაციების თავიდან აცილება. მაგრამ აქვე მინდა

ვთქვა, რომ მარტო ერთი პარტიის, ან პარტიათა ჯგუფის, ან გავრთიანებების ნებით, ეს არ მოხდება. ეს უნდა მოხდეს საზოგადოების ერთიანი ნებით. ამის სხვადასხვა ფორმები არსებობს – მათ შორის, კონსტიტუციის 74-ე მუხლის ამოქმედებაც შეიძლება, რომელიც რეფერენდუმის გზით ხალხის ნების გამოვლინებას ითვალისწინებს. ძალიან დიდი პასუხისმგებლობა ეკისრება ამ დროს ხელისუფლებასაც. ესკალაციის თავიდან აცილების ძირითადი ბერკეტები სწორედ ხელისუფლებას აქვს. პრეზიდენტი ძალიან დიდი პრობლემის წინაშე დგას, დაპირებების და ვალდებულებების შეუსრულებლობის გამო. გასოვთ, სულ რაღაც ერთი წლის წინ, საპრეზიდენტო კამპანიისას ის ყველა დევნილს დაჰპირდა, – შემდეგ ზამთარს სახლში გაატარებთო. ეს, ჩემი აზრით, ძალიან უპასუხისმგებლო განცხადება იყო. მოკლედ, ვითარება მართლაც მძიმეა და სრულ სოლიდარობას ვუცხადებ იმ პოლიტიკურ ძალებს, რომლებიც თვლიან, რომ გამოსავალი თავისუფალი, ვადამდელი არჩევნების ჩატარებაა. ამისთვის პირველი ტაქტიკური ამოცანა საარჩევნო ფონის შექმნაა.

რთული ამოცანაა. თითქოს პირი არ უჩანს, რომ ხელისუფლება პოზიციების დათმობას აპირებდეს.

გეთანხმებით. ამიტომ ყველაზე დიდი ბერკეტი იქნება ხალხის ნება. ხალხის ნება თუ გა-

მოვლინდება, მის იგნორირებას ხელისუფალი ვეღარ შეძლებს, თუ არ უნდა, რომ იზოლაციაში მოიქციოს თავი. ამ ხელისუფლებისადმი ნდობა არამარტო ქვეყნის შიგნით, ქვეყნის გარეთაც ძალიან შერყეულია, რამაც შეიძლება იმოქმედოს ჩვენს პარტნიორულ ურთიერთობებზე ევროპასთანაც და რეგიონშიც. თუმცა, როგორ განვითარდება მოვლენები, ამის პროგნოზირება დღეს ძნელია.

როდის გადაწყვეტთ სახელმწიფო სამსახურიდან წასვლა?

გადაწყვეტილება ერთი წლის წინ მივიღე. ვთვლიდი, რომ ინსტიტუტების და კანონმდებლობის მორგება პიროვნებებზე ძალიან სავალალო შედეგებით დამთავრდებოდა. მიმაჩნდა, რომ საჭირო იყო სასამართლო ხელისუფლების გაძლიერება, რომ დაბალანსებულიყო სამართალდამცავი სტრუქტურები. ჩემი შეფასებით, მოსახლეობის ნდობის დაცემა პირველ რიგში იმით იყო განპირობებული, რომ სამართალს ვერ პოულობდა სასამართლოებში. ყველაზე ხშირად ამაზე სწორედ პრეზიდენტს ვესაუბრებოდი. არანაირი შეხება არ მქონდა ეკონომიკურ რეფორმებთან, თუმცა თავიდან ხელისუფლებამ და ეკონომიკურმა გუნდმა საკმაოდ დამაჯერებლად დაიწყეს ბიზნესის წარმოების გამართვა. ეს იყო ძალიან დიდი ნაბიჯები და არც ერთმა ძალამ არ უნდა დაუკარგოს ხე-

ლისუფლებას ის, რაც გააკეთა. თუმცა, მეორე მხრივ, არსებულ ბიზნესებზე ზენოლა გაძლიერდა.

ამას დაემთხვა მოლაპარაკებები სეპარატისტულ რეჟიმებთან და ის ფილოსოფია, რომლითაც მე მივუდექი კონფლიქტების გადაწყვეტას, პრაქტიკულად გაუზიარებელი დარჩა პრეზიდენტის მიერ. ვგულისხმობ მაისში აფხაზურ მხარესთან შეთანხმებულ დოკუმენტს დევიდების დაბრუნების და ცეცხლის არგანახლების შესახებ. პრეზიდენტსაც ჰქონდა თავისი არგუმენტები ამის სანაღამდეგოდ, მაგრამ ვთვლიდი, რომ ეს ხელმწიფე შედიოდა საქართველოს ინტერესებში და მნიშვნელოვანწილად შექმნიდა ფონს, რომელიც ხელს შეუშლიდა სამხედრო ესკალაციას, როგორც აფხაზეთში, ისე სამხრეთ ოსეთში. საბოლოოდ გადაწყვიტე, რომ ჩემსა და პრეზიდენტს შორის ისეთი ფუნდამენტური აზრთა სხვადასხვაობა იყო, რომ მე უნდა ნავსულიყავი სახელმწიფო სამსახურიდან და მიმეცა მისთვის შანსი, იმ ადამიანებთან გაეგრძელებინა მუშაობა, ვისაც ამ საქმეს ანდობდა. სექტემბრის ბოლოს ვისაუბრეთ და ავუსხენი, რომ ნასვლის გადაწყვეტილება მიღებული მქონდა და ვცდილობდი, სწორი დრო შემერჩია. დაველოდე უშიშროების საბჭოში გაეროს მანდატზე მოლაპარაკებების დასრულებას; ასევე, მიხდოდა დავლოდებოდი ნატო-სთან ჩვენი ინტეგრაციის პროცესზე გადაწყვე-

ტილებას. გადაწყვეტილების ფორმალიზება უკვე დეკემბერში მოხდა.

რა განსხვავება იყო თქვენს ხედვებს შორის? არსებობდა მშვიდობიანი რესურსი, რომელიც ხელისუფლებამ არ გამოიყენა?

არსებობდა მშვიდობიანი რესურსი, რომელიც, პირველ რიგში, პირდაპირი კონტაქტებით უნდა განგვეხორციელებინა და, მათ შორის, აი, ამ შეთანხმებაზე ხელმოწერით. უნდა შეგვექმნა ნდობის ის მინიმალური ხარისხი, რომელიც შემდეგ უკვე რეალურს გახდებოდა საუბარს დევიდების დაბრუნების პრობლემატიკაზე და თანაცხოვრების პირობებზეც, სახელმწიფოებრივი მოწყობის ფორმებზეც. მაგრამ ვთვლიდი, რომ ეს გრძელვადიანი პროცესი იყო. ეს იყო ჩემი ერთ-ერთი საქართველოს პრეზიდენტისგან განსხვავებული მიდგომა.

მოლაპარაკებების მიმდინარეობის დროსაც ხშირად იყო შემთხვევები, როცა გარკვეული შეთანხმებული პოზიციებიდან უკან დახევა მიწვედა, რის გამოც, მე, როგორც ამ მოლაპარაკებათა წარმმართველი, ხშირად უხერხულ მდგომარეობაში აღმოვჩენილვარ. მიუხედავად იმისა, რომ არგუმენტები ორივე მხარეს არსებობდა, მიმაჩნდა, რომ ჩემი პოზიცია უფრო რეალისტური და პრაგმატული იყო.

რუსებთან ურთიერთობის თვალსაზრისითაც, ვფიქრობდი, რომ უნდა შეგვექმნა

ორმხრივი დიპლომატიური ურთიერთობების წარმართვის ბევრად უფრო თანმიმდევრული სტრატეგია, და ყოველთვის ვთვლიდი (ეს მოლაპარაკებლის სენია), რომ ხმამაღალი რიტორიკა, განსაკუთრებით სამხედრო რიტორიკა, ძალიან უშლიდა ხელს მოლაპარაკების პროცესს.

მაისისთვის კონფლიქტის ესკალაციამ უკვე ფართო მასშტაბებს მიიღწია, რუსეთის მხრიდან იყო პროვოკაციების მთელი წყება. ვითვალისწინებდი, რომ პრეზიდენტს შეიძლებოდა ჰქონოდა იმაზე მეტი ინფორმაცია, ვიდრე მე მქონდა და ამ ინფორმაციით ხელმძღვანელობდა გადაწყვეტილებების მიღების დროს. თუმცა, სამხედრო აგრესიის წინაშე ქვეყანაც ძალიან მოუშადადებელი აღმოჩნდა და პრეზიდენტიც. როცა განვაცხადე, რომ პასუხისმგებლობა ეკისრება პრეზიდენტს, ვიგულისხმე, რომ მას რუსეთის სამხედრო აგრესიის შესაძლო შედეგები უნდა გაეთვალა...

შესაძლებელი იყო ამის გათვლა?

აბსოლუტურად – შესაძლებელი, და მე დღესაც მჯერა, რომ ამის თავიდან აცილება შეიძლებოდა. ორი აზრი არ შეიძლება არსებობდეს იმაზე, რომ ეს იყო რუსეთის აგრესია სუვერენული საქართველოს წინააღმდეგ.

რით ახსნით პრეზიდენტის გადაწყვეტილებას?

ინტერვიუ

„ყველგან, სადაც მიმუშავია, არასოდეს შემიძლია ჩემი ხელქვეითები იმის მიხედვით, პირადი ერთგულების რა ხარისხს ვპატივობდი მათში. პროფესიონალებს შენს გუნდში შეიძლება მოსწონდეს, შეიძლება – არა. ზოგთან პიროვნული შეუთავსებლობა გაქვს. ყოველთვის ვსდილობდი, ასეთი ხალხი შეგნარჩუნებინა და მათი მიზნებით გადაეწყვიტა დასახული ამოცანები. ყოველთვის აბარებდი ეს გზა, ყოველთვის.“

ვერ გამოვდგები შემფასებლად, იმიტომ, რომ მის გვერდით არ ვიყავი თბილისში, როცა მან ეს გადაწყვეტილება მიიღო. არაგულწრფელი იქნება ჩემი მხრიდან ვიმსჯელო, რა ფორმატით და რა ფორმით იქნა მიღებული გადაწყვეტილება, ეპასუხათ ოსი სეპარატისტების მიერ განხორციელებულ დაბომბვაზე. მე, ალბათ ისევე, როგორც სახელმწიფო მოხელეების და ელჩების უმრავლესობა, საქმის კურსში არ ვიყავი. აქედან გამომდინარე, ობიექტურად ვერ შევაფასებ, რა ხდებოდა გადაწყვეტილების მიღების დროს.

გასულ 5 წელს რომ გადავხედოთ, სად დაუშვა ხელისუფლებამ, თქვენი აზრით, ყველაზე დიდი შეცდომები? რას გააკეთებდით სხვანაირად?

ქვეყნის საგარეო პოლიტიკური მიმართულება სწორია. საქართველოს მომავალი და უსაფრთხოება დაცული იქნება მაშინ, როცა ჩვენ რეალურად გავხდებით ევროპული და ევროატლანტიკური უსაფრთხოების არქიტექტურის ნაწილი. ეს უნდა იყოს ჩვენი მთავარი ამოცანა, მაგრამ არ უნდა დაგვავინწყდეს, რომ, პირველ რიგში, კავკასიელები ვართ და ევროპასთან უსაფრთხოების მექანიზმებზე შეთანხმებას ვერ მიაღწევ, თუ რეგიონული უსაფრთხოება არ გაქვს გააზრებული. ჩემი აზრით, რეგიონის ქვეყნებთან ურთიერთობა უნდა ყოფილიყო ამოსავალი წერტილი. უნდა გაგვეთვალა, ტაქტიკურად როგორ უნდა აგვეწყოს ურთიერთობები რუსეთის ფედერაციასთან და არავითარ შემთხვევაში არ უნდა გავმხდარიყავით დაპირისპირების მიზეზი რუსეთსა და დასავლეთს შორის. მნიშვნელოვანი იყო ჩვენი გათვლებიც, რომ ნატო-სთან ინტეგრაციის პროცესები უფრო დინამიური ყოფილიყო. ამ გადმოსახედიდან მგონია, რომ ეს პროცესი შეიძლებოდა იმ რიტორიკის გარეშე უფრო დინამიური ყოფილიყო, რომელიც რეალურად გახდა რუსეთის მხრიდან ადეკვატური აგრესიულობის მიზეზი. ანუ, ჩვენ უნდა დავრჩეთ ევროატლანტიკური უსაფრთხოებისაკენ მიმავალი სახელმწიფო, მაგრამ არ უნდა დაგვავინწყდეს, რომ მეზობლად გვყავს ბირთვული რუსეთი, რომელთან დაპირისპირება სწორედ ამ მიზნის მისაღწევად იქნება კონტრპროდუქტიული.

არის ეს ორი ამოცანა თავსებადი?

პატარა ქვეყნის და ჩვენი ქვეყნის ამოცანაა, რომ ეს მოახერხოს. ყოველ შემთხვევაში, მთელი საგარეო პოლიტიკური რესურსი უნდა იყოს მიმართული აქეთკენ. ერთ მაგალითს გეტყვი – რუსეთს, ამერიკასა და საქართველოს შორის თანამშრომლობა შედგა და ეს იყო კონტრტერორისტული თანამშრომლობა პანკისის ხეობაში 2001-2002 წლებში. არსებობს სფეროები, სადაც შეიძლება რუსეთთან საერთო ინტერესების გამოძებნა კავკასიური სტაბილურობის, და არა მარტო ეკონომიკური თანამშრომლობის კუთხითაც. ახლა ჩვენი ამოცანაა, რომ საქართველოს იმიჯის ტრანსფორმირება მოხდეს ძალიან სწრაფად – რომ არ ვართ განხეთქილების მიზეზი ამერიკასა და რუსეთს შორის; რომ ჩვენ შეგვიძლია ვიყოთ ხიდი და თანამშრომლობის სფერო ამ ორ სუპერსახელმწიფოს შორის. კავკასია ძალიან მნიშვნელოვანია და რუსული აგრესიის შემდეგ ეს კიდევ უფრო თვალსაჩინო გახდა დასავლეთისთვის. მაგრამ დასავლეთისათვის რუსეთთან ურთიერთობაც ასევე სტრატეგიულად მნიშვნელოვანია. ჩვენი საგარეო პოლიტიკის დიდი ძალისხმევა მიმართული უნდა იყოს აი, იმ ოქროს შუალედის მოძებნაზე, რაც არის საერთო ინტერესები. აგვისტოს მოვლენების მერე, ბევრად უფრო გართულდა ასეთი ინტერესების მოძებნა რუსეთთან. პრაქტიკულად, მათ შექმნეს რეალობა, საიდანაც უკან დახევა მათთვის სისუსტის გამოვლინების ტოლფასი იქნება, რაც უდიდესი შეცდომაა მათი მხრი-

დან. მაგრამ ამ პირობებშიც უნდა შევინარჩუნოთ აფხაზეთის და ცხინვალის რეგიონის არალიარების პოლიტიკა საერთაშორისო თანამეგობრობის მხრიდან, და მოვახერხოთ გავაჩინოთ პირდაპირი დიალოგის შესაძლებლობა აფხაზეთს მხარესთან. დარწმუნებული ვარ, წლების შემდეგ ჩვენს შორის შედგება ისეთი დიალოგი, რომელიც შეგვაძლებინებს ერთიან სახელმწიფოებრივ სივრცეში თანაცხოვრების ფორმებზე მოლაპარაკებების გამართვას. ამ ეტაპზე აუცილებელია საერთაშორისო მექანიზმების ჩართვა, რომ კონფლიქტი აღარ განმეორდეს; იმიტომ, რომ ნდობა იმდენად დაბალია ქართულ-ოსურ და აფხაზეთს მხარეებს შორის, ახლა რეალურად რაიმე მნიშვნელოვან მოლაპარაკებაზე წასვლა არარეალისტურია.

რაც შეეხება რუსეთს, მომავალში რუსეთთან ურთიერთობის ნორმალიზაციის შესაძლებლობები გაჩნდება. მე ასეთ შესაძლებლობად მესახება ახალი ადმინისტრაცია ვაშინგტონში. რუსეთ-ამერიკის ურთიერთობები ახალ ეტაპზე გადადის და ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, რუსეთ-ამერიკის სტრატეგიული დიალოგის ნაწილად დავრჩეთ.

როგორია ამერიკის ახალი ადმინისტრაცია და როგორი იქნება ამერიკის შემდგომი ურთიერთობა საქართველოსთან?

ამერიკის ახალ ადმინისტრაციას არ ჩამოუყალიბებია, კონკრეტულად რომელი ჯგუფი იმუშავებს საქართველოზე და რეგიონზე. დარწმუნებული ვარ, რომ ამერიკა-საქართველოს სტრატეგიული მოკავშირეობა გამყარდება და, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, ეს არ იქნება დამოკიდებული პერსონალებსა და პიროვნულ ურთიერთობებზე. ამის ერთ-ერთი მაგალითი, ძალიან მნიშვნელოვანი, ხელმოწერილი ქარტიაა.

>>> ბაბრქილა ბვ. 113

ლილიან როსის საუბარი ქლინთ ისთვულთან

საუბარი ჩაინერა კახა თოლორდავა

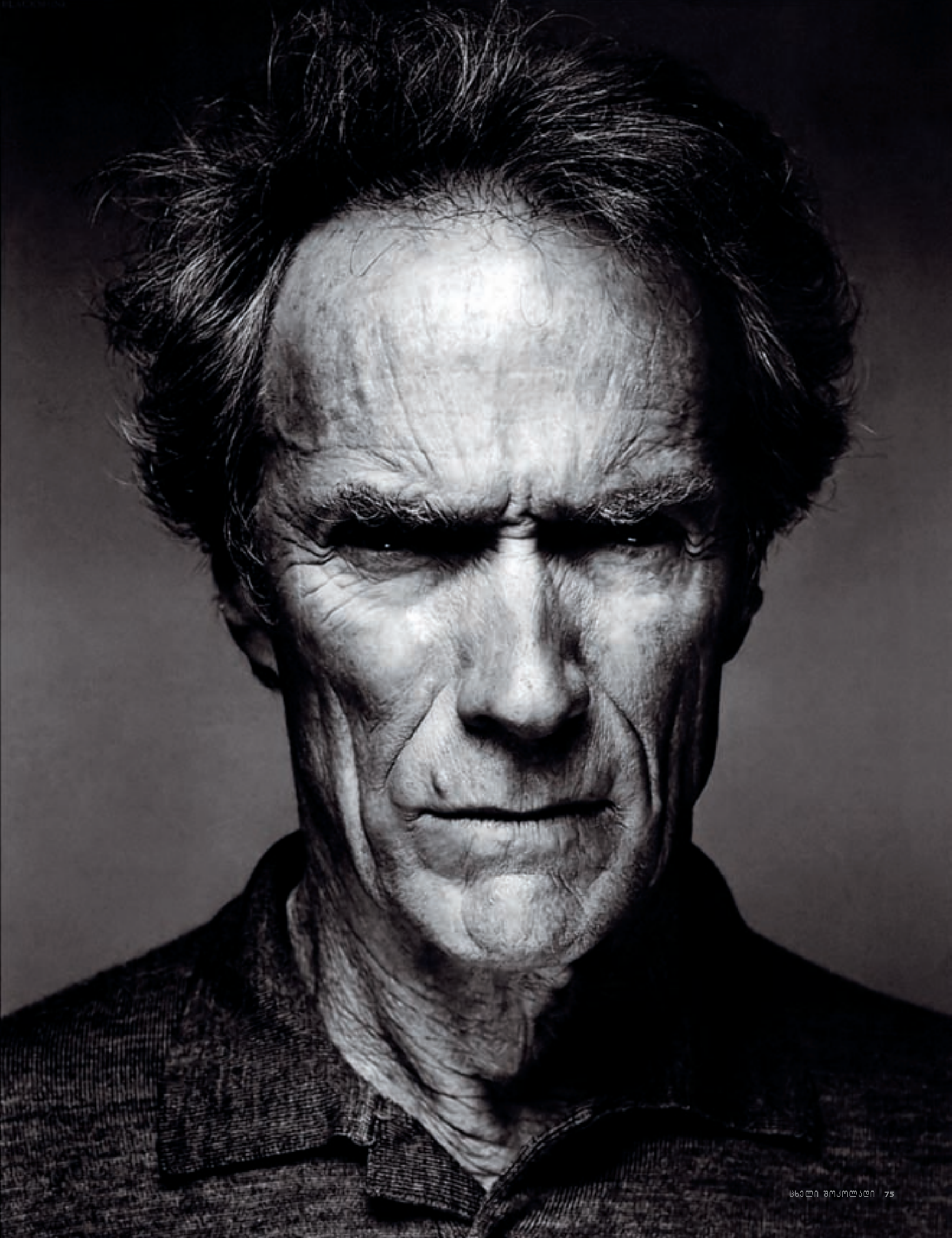
თარგმნა თამარ ბაბუაძე

ტექსტის რედაქცია: კახა თოლორდავა

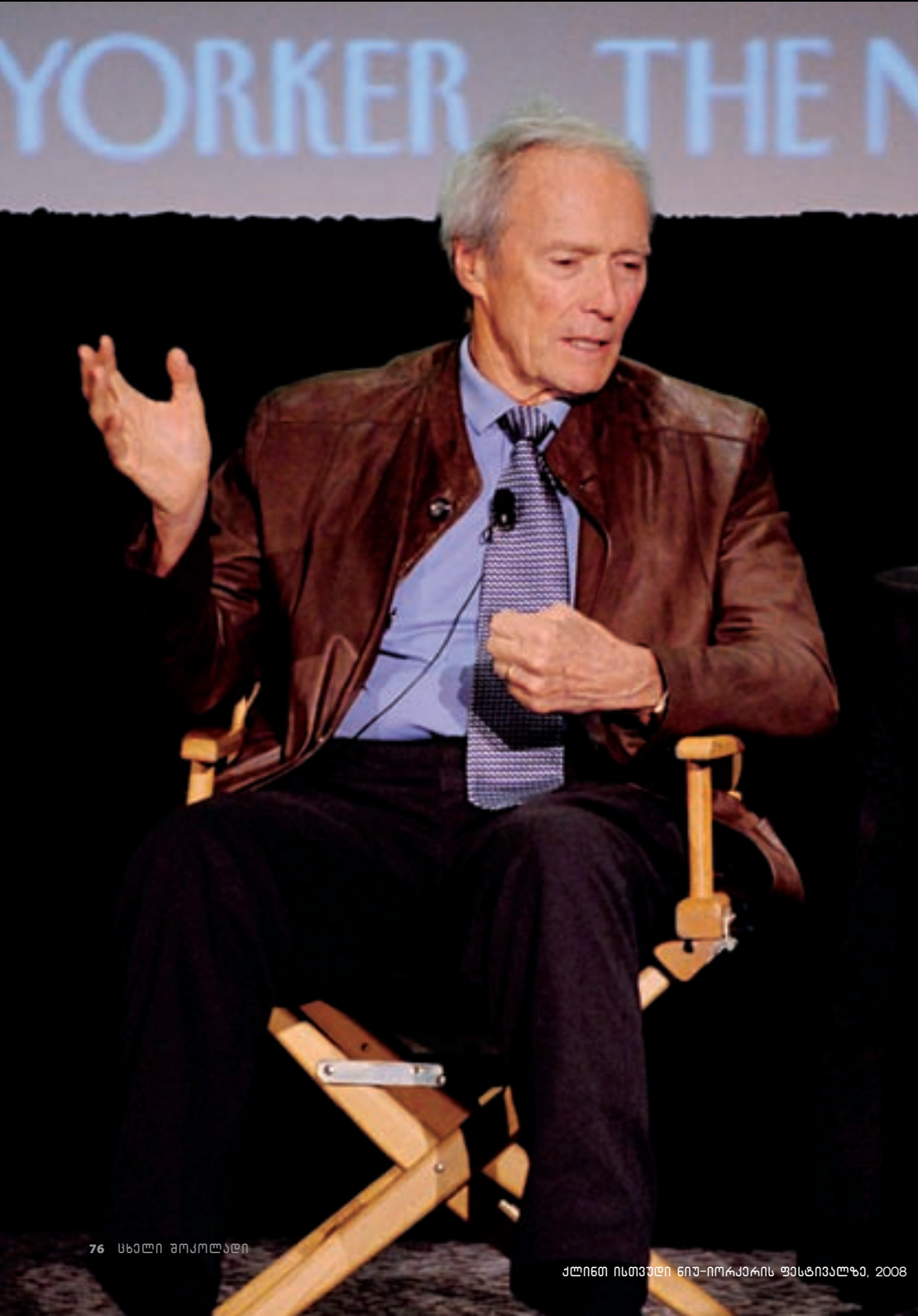
„ნიუ იორკერის“ ფესტივალის, ოქტომბერი, 2008

როდესაც მხარბეჭიანი დაცვით გარშემორტყმული სამოცდაწვიდმეტი წლის ქლინთ ისთვული ამერიკის რეჟისორთა გილდიის შენობიდან გამოვიდა „ნიუ იორკერის“ მკითხველებთან შეხვედრის დასრულების შემდეგ, შესასვლელთან შეკრებილი „ფანების“ რიგებში წარმოუდგენელი ჩოჩქოლი ატყდა. ზუსტად ისეთი, ფილმებში რომ გვინახავს. „ქლინთ! ქლინთ! Make my day! – ღრიალებდნენ ქალები და კაცები მის ყველაზე ცნობილ ფრაზას ფილმიდან „ბინძური ჰარი.“ ისთვულმა ისე გაიარა მისივე დაცვის მიერ რის ვაივაგლახით გაჭრილი ვინრო ცოცხალი კორიდორი, რომ სახიდან ღიმილი არ მოუცილებია. მას ათი-ათასობით ასეთი კორიდორი აქვს გავლილ-გარბენილი და როგორც ყველა მისი რანგის „სელებრითიმ“, მანაც კარგად იცის, რომ ასეთ კორიდორში თუნდაც ერთი წამით შეჩერებაც კი შეიძლება საბედისწერო აღმოჩნდეს. ამ განეგ-გამონევაში ისე მოხდა, რომ ხალხში გავეჭვდეთ, იქიდან გამოსვლა ვეღარ მოვახერხებ და იმ ნაკადმა ისთვულის ლიმუზინთან ძალიან ახლოს მიმაგდო. ისე ახლოს, რომ სანამ ისთვული მანქანის მიმართულებით მოძრაობდა, ჩემგან რამდენიმე მეტრში მდგარი უზარმაზარი საყურაიანი ზანგი მისი დაცვიდან სერიოზულად ანერვიულდა. ვინაიდან იმ ჩოჩქოლში მისთვის შეუძლებელი აღმოჩნდა ჩემთან ახლოს მოსვლა, თვალთ მანიშნა მაქაურობას მოცილდით. „სად ტრაკში წავიდე-მეთქი“ – გავუბრაზდი თვალბითვე და, ჩემივე „სიტყვების“ გასამართლებლად, განწირული მზერა მიმოვატარე გარშემო. მიხვდა, რომ მართალი ვიყავი და თავი დამანება, თუმცა თვალს მაინც არ მაცილებდა. მაღლა აწეული ფოტოაპარატების ტყეში გახლართული ისთვული კი მიახლოვდებოდა. ჩემი ფოტოაპარატი მოვიმარჯვე, „შოკოლადისთვის“ ექსკლუზიური ფოტოს გადასაღებად, თუმცა, როგორც წესი, ასე არ ვიქცევი ხოლმე. ამასობაში კი ისთვული კორიდორს გამოცდა და იმ საყურაიანი ზანგის გულის გასახეთქად ლამის პირისპირ შევეჩხეთ ერთმანეთს. მე ბოლოჯერ გავიფაფხურე უკანდასახევი გზის გასაკაფად. იმდენი მოვახერხე, რომ უკანა კარის შესასვლელი გავანთავისუფლე. მერე კი ჩვენი მზერა გადაიკვეთა... მანქანაში ჩაჯდომამდე ისთვულმა გაკვირვებით შემომხედა. მე დამნაშავედ გავუღიმე და ფოტოაპარატი მოვიმარჯვე... სწორედ იმ დროს, როდესაც გადასაღებ ლილაკს თითი დავაჭირე, უკნიდან ვილაცამ ხელი გამკრა. ისთვული მანქანაში შეაგდეს და სულ რაღაც ორიოდ წამში ლიმუზინი უკვე ქუჩის ბოლოში იყო. მე ფოტოაპარატის მონიტორს დავეხედე. მონიტორზე ვილაც ქალის გადღვებილი მომღიმარე სახე ჩანდა... იმავე დღეს, როდესაც ლამის ნიუ-იორკში დავეხეტებოდი, ჩემი ყურადღება რომელიღაც ოტელთან შეკრებილმა ბრბომ მიიქცია. ნიუ-იორკში ეს ჩვეულებრივი ამბავია. ეს იმას ნიშნავს, რომ შენობაში ვილაც „სელებრითია“, გარეთ კი მას თავყვანისმცემლები ელოდებიან. ჩემი იქ ყოფნისას ასე ელოდებოდნენ მადონას, ითან ჰოუქს, და ვილაც უცნობ მსახიობ გოგონას. მოკლედ business as usual... ვინაიდან ბრბოს ტროტუარი გადაკეტილი ჰქონდა, შეჩერება მომიწია. მიწოდდა მეკითხა თუ ვის ელოდებოდნენ, მაგრამ გადავიფიქრე. ტროტუარიდან სავალ ნაწილზე გადავიდი და იქვე მდგარ ლიმუზინს ავუქციე გვერდი. სწორედ ამ დროს ატყდა ღრიალი და უბედურება. მარჯვნივ გავიხედე და შიშისგან კინაღამ ჩავიკეცე. ცოცხალ კორიდორში საყურაიანი ზანგის უკან ქლინთ ისთვული დავინახე. ისინი და დაცვის დანარჩენი წევრები ლამის სირბილით მორბოდნენ მანქანისკენ. „ქლინთ! ქლინთ! Make my day!“ – ყვიროდნენ კაცები და ქალები. არც კი მიფიქრია ფოტოაპარატის ამოღება...

კახა თოლორდავა

„არ ვიცი, რა შეიძლება მივიჩნიო ბარდავჯეს მომენტად. უბრალოდ, არასდროს ვჩერდები. სხვადსხვა თემით ვინტერესდები და თუ საჭუთარ თავს არ გავიფიქრებ, ყველანაირი ახალი სდა და ექსპერიმენტი ჩემთვის მისასალმებელია.“

„ნიუ იორკერი“: შეიძლება ითქვას, რომ ძალიან გაგვიმართლა, რადგანაც დღეს ჩვენი სტუმრები ლეგენდარული მსახიობი, და ლეგენდარული ავტორი იქნებიან. ლილიან როსი ჟურნალში მეორე მსოფლიო ომის დასრულებისთანავე მოვიდა. ის ჩვენი ავტორების იმ იშვიათ რიცხვს განეკუთვნება, ვისაც „ნიუ იორკერის“ ოთხივე რედაქტორთან უმუშავია. ქალბატონი ლილიან როსი, მიუხედავად მისი ასაკისა, დღემდე ერთ-ერთი ყველაზე ენერგიული და ნაყოფიერი მწერალია. ხშირად ხდება, რომ სანამ ჩვენ იმაზე ვფიქრობთ, ესა თუ ის მასალა როგორ გავაშუქოთ, ლილიანს იმ მასალაზე სტატია უკვე დანერილი აქვს და დილაობით, სამსახურში მისვლისთანავე ელ-ფოსტაში მხვდება ხოლმე. მერე კი, როდესაც მას ვურეკავ კომპლიმენტის სათქმელად, ლილიანს უკვე ახალი სტატია აქვს დაწყებული. მას ასე, გთხოვთ მიესალმოთ, ქალბატონი ლილიან როსი.

ლილიან როსი: ბატონ ისთვუდს მალე მოვიხმობთ სცენაზე, მაგრამ მანამდე მინდა, რამდენიმე სიტყვა ვთქვა მასზე. ქლინთ ისთვუდს უყვარს ცხოველები და სახლში თუ ესტუმრებით, იქ ბინადარი ცხოველებიდან რამდენიმე აუცილებლად შეგეგებებათ ზღურბლზე. მის სახლში ცხოვრობს ზემინენით ნერვიული ლორი, წამდაუნუმ ავეჯს რომ ეჯახება ხოლმე, პატარა ვირთხები, რომლებსაც ისთვუდი სანოვარათი კვებავს, თუთიყუში, რომელიც გაუჩერებლად გაჰკივის: „მე შენ მიყვარხარ,“ და ვინ მოთვლის კიდევ ვინ... ამის გარდა, მის სანახავად მეზობელი სახლიდან ერთი ქათამიც დაიარება ხოლმე.

ბატონებო და ქალბატონებო, ქლინთ ისთვუდი!

კადრი ფილმიდან „CHANGELING“

სასტარო ფილმიდან „GRAN TORINO“

კადრი ფილმიდან „კარგი, სული, ბოროტი“

ქლინთ ისთვუდი: ეს ქათმის ამბავი ნეტა არ მოგეყოლა... ეს ხალხი იფიქრებს, რომ ვიღაც მანიაკი ვარ...

ლილიან როსი: რამდენიმე წლის წინ თქვენზე დანერვილ სტატისას ასეთი სათაური დავარქვი – „ჩვეულებრივი“. ეს თქვენივე ფრაზაა, რომელიც იმ პერიოდში იხმარეთ, სკორსეზეს „ბლუზის ისტორიის“ ერთ-ერთ სერიოზულ რომ მუშაობდით. თქვენ თქვით: „მინდა ყველაფერი შეუფერადებლად დავაფიქსირო, ისე, როგორც სინამდვილეშია, უბრალოდ, ჩვეულებრივად.“ თქვენი ფილმები ერთი შეხედვით მარტივ მაგრამ უნივერსალურ თემებზეა აგებული, – დანაშაულსა და სინანულზე, სიყვარულსა და დაკარგვის ტკივილზე, უმანკობასა და ღალატზე. თუ არ ვცდები, 1995 წელს თქვენ გადაიღეთ *Bridges of Madison County*, რომელიც, ჩემი აზრით, კინოს ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე შთამბეჭდავი სასიყვარულო ისტორიაა; იქ თქვენ თამაშობთ ფოტოგრაფის როლს, რომელიც მერილ სტრიპის გმირს შემთხვევით შეხვდება და მათ ერთმანეთი უყვარდებათ. რამდენად გარდამტეხი აღმოჩნდა თქვენს კარიერაში ეს ფილმი? ვგულისხმობ იმას, რომ ამ ფილმის დასრულების შემდეგ თქვენ ერთმანეთზე რთულ თემებს შეეჭიდეთ. თუნდაც თქვენი ბოლო ფილმი ავიღოთ, რომელიც, ჩემი აზრით, დღევანდელი უმწვავეს პრობლემას ეხება. მოკლედ, ჩემი კითხვა ასეთია: იყო თუ არა ისეთი მომენტი თქვენს ცხოვრებაში, როდესაც მიხვდით, რომ ახალი გამოწვევის წინაშე იდევით?

ქლინთ ისთვუდი: არა, ალბათ არა... საერთოდ საკმაოდ ძნელია ასეთი გადაწყვეტ მომენტებზე საუბარი. ახლა, როდესაც თქვენს მიერ შერჩეულ ეპიზოდებს ვუყურებდი ჩემი ძველი ფილმებიდან, ერთადერთი რასაც

ვფიქრობდი ისაა, რომ თურმე რამდენი თეთრი პიგმენტი შემპარვია თმაში... როგორ გავჭალარავებულვარ! რაც შეეხება *Bridges of Madison County*-ს, ეს ფილმი ლიტერატურულ წყაროს ეყრდნობა, სადაც ისტორია მთავარი გმირის პირითაა მოყოლილი. ესაა ფოტოგრაფი კაცი, რომელიც ამერიკის დასავლეთ შტატებში მოგზაურობს. ჩვენმა სცენარისტმა რიჩარდ ლაგრავენსმა კი ამბის თხრობა სცენარში ქალს დააკისრა და, ჩემი აზრით, ფილმი უფრო საინტერესოც გახდა... თქვენ შეკითხვას რომ დავუბრუნდეთ, არც კი ვიცი, რა შეიძლება მივიჩნიო გარდამტეხ მომენტად ჩემს ცხოვრებაში. უბრალოდ, ვცდილობ ერთ ადგილზე არ გავიყინო, არ გავმეორდე, სხვადასხვა თემებს შევეჭიდო... ექსპერიმენტი ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანია. ერთხელ მკითხეს, – აპირებ თუ არა ფილმ *Dirty Harry*-ს გაგრძელებასო. იცით, ჩემთვის პოლიციელი ჰარის ისტორია უკვე გავლილი ეტაპია. ვითამაშე და მორჩა, სხვა პერსონაჟებზე გადავერთე; ანდა, რაღა უნდა შემემატებინა ამ პერსონაჟისთვის? რითია საინტერესო პენსიაზე გასული პოლიციელი რომელიც სიბერეშიც „მაგნუმს“ დაატარებს? დეპრესიაში ჩამაგდეთ ამ თქვენი შეკითხვით! არა, გარდამტეხი მომენტების შესახებ ვერაფერს გეტყვით, უბრალოდ, წინსვლას განვაგრძობ, ესაა და ეს. მუშაობა ჩემთვის სიამოვნებაა და მთავარი სწორედ ისაა, რომ ეს გრძნობა არ დავკარგო.

„ნიუ იორკერი“: ვხვდები რასაც ბრძანებთ, მაგრამ ახლა, როდესაც თქვენი ფილმებიდან ნაწყვეტებს ვუყურებდი, გამიჩნდა შეგრძნება, რომ რაღაც ეტაპზე თქვენთვის მართლა დადგა ის მომენტი, როდესაც თოფიანი, საშიში პერსონაჟებისგან თავის დაღწევა მოგიწიათ. როგორც კი ეს მოახერხეთ, თქვენს ფილმებში საინტერესო ქალი პერსონაჟები

გაჩნდნენ. შეიძლება თქვენთვის რთული იყოს ამის ახსნა, მაგრამ მეჩვენება, რომ ამ შემთხვევაში ინტერესების ცვლასთან გვაქვს საქმე...

ქლინთ ისთვუდი: შეიძლება მართალი ბრძანდებით, თუმცა შეიარაღებული და საშიში გმირების როლები, ვფიქრობ, საინტერესო გამოცდილება იყო ჩემთვის. სიამოვნებასაც მანიჭებდა. მერე კი, რაღაც ეტაპზე, დაახლოებით 70-იანი წლებიდან, კამერის უკან გადავინაცვლე. სამწუხაროდ, სმირად ხდება ხოლმე, რომ როგორც კი ამას ვამბობ, რამდენიმე დღეში ტელეფონი რეკავს და ვიღაც-ვიღაცები მართლაც რომ დიდებულ როლებს მთავაზობენ. „მისტიკური მდინარის“ შემდეგ გადაჭრით ვთქვი, მორჩა, კამერის უკან დგომა მომწონს, ეს ჩემი ადგილია, ჰოდა, აღარსად წავალ, აქვე დავრჩები-მეთქი, მაგრამ შემდეგ გამოჩნდა როლი ჩემსავე ფილმში *Million Dollar Baby* და ამ როლზე მუშაობა ძალიან სასიამოვნო აღმოჩნდა. მერე კი მოკლე ტაიმ-აუტი ავიღე ფილმით *Changeling*, და ამ ფილმის დასრულების შემდეგ ჩემმა ბოლო, ჯერ კიდევ ბოლომდე დაუმონტაჟებელმა *Gran Torino*-მ ისევ „შემამაგდო“ მსახიობის ტყაუმი. აი, სწორედ ეს ცვლილებები მომწონს ჩემს პროფესიაში! დიდი უცნაური კაცია *Gran Torino*-ს მთავარი გმირი! პირწავარდნილი რასისტი, რომელიც წარსულით ცხოვრობს და აზრზეც კი არაა თუ რა შეიცვალა მსოფლიოში. მერე კი, რაღაც ეტაპზე, ის იწინიებს.

ლილიან როსი: რამდენად რთული აღმოჩნდა თქვენთვის *Changeling*-ი და ის თემატიკა, რაც ამ ფილმშია? ფილმში ხომ გაცილებით უფრო ღრმა შრეებია, ვიდრე, მარტივად რომ ვთქვათ, ქალის თვალთ დანახული ამბავი? ამ ფილმში ქალის როლი და ადგილიც საზო-

კატრინ ფილმინა „CHANGELING“

გადოებაში სულ სხვაგვარია, არა? ზუსტად ისეთი, როგორც 1928 წელს იყო.

ქლინთ ისთვუდი: გეთანხმებით და მეც სწორედ ამან „დამქოქა“. გასული საუკუნის ორმოციან წლებში, როდესაც ჯერ კიდევ ბავშვი ვიყავი, ჩემი საყვარელი ფილმები სწორედ ის იყო, სადაც სრულყოფილი ქალი პერსონაჟები იყვნენ. ასეთ ფილმებს დღეს ლამის ფემინისტურ კინოს უწოდებენ, მაშინ კი ყველაფერ ამას უფრო ღრმა დატვირთვა ჰქონდა. ამიტომაც, ინგრიდ ბერგმანს და ბეთ დევისს არასდროს აკლდათ დიდებული როლები. შემდეგ კი, დადგა დრო, როდესაც ეს ტენდენცია შეიცვალა და ამის შემდეგ იშვიათად თუ ნახავდით ფილმს სრულყოფილი ქალი პერსონაჟით. Changeling-ი ძალიან ტრაგიკულ ისტორიას მოგვითხრობს. სიუჟეტი მართლაც რომ შემადრწუნებელია! შეიძლება ითქვას, რომ ის ზრდასრულ მაცურებელზე გათვლილი ჰორორის ჟანრის ფილმია იმ საშინელი დამოკიდებულების გამო, რაც ფილმის მთავარმა პერსონაჟმა ქალმა იმდროინდელი ლოს ანჯელესის პოლიციის დეპარტამენტისა და პოლიტიკური ესტებლიშმენტის გამო გადაიტანა. მიუხედავად იმისა, რომ

იმ ეპოქის ქალები საერთოდ არანაირი მხარდაჭერით არ სარგებლობდნენ, ფილმის მთავარმა გმირმა, ერთი თანამოაზრის დახმარებით, ბოლომდე იბრძოლა სისტემის წინააღმდეგ. ჩემთვის ამ ისტორიაში ყველაზე ნიშანდობლივია პარალელები დღევანდლობასთან, ვგულისხმობ ბავშვების წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულებებს. ჩემი აზრით, ეს ყველაზე დიდი დანაშაულია, რომელიც ყველაზე მკაცრ სასჯელს იმსახურებს.

ლილიან როსი: მაგრამ აქ აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ მსახიობების შესანიშნავი თამაშიც. მათი ყურება უდიდეს სიამოვნებას განიჭებს. თქვენ შესანიშნავად გაცოცხლეთ 1928 წლის რეალობა. ასე ხელშესახებად აღდგენილი ისტორია მართლაც არაჩვეულებრივი სანახაობაა.

ქლინთ ისთვუდი: გეთანხმებით, Changeling-ში შესანიშნავი მსახიობების მთელი გუნდი თამაშობს. მთავარი გმირის როლი ზედგამოჭრილი აღმოჩნდა ანჯელინა ჯოლისთვის, რომლის ნიჭსაც უსაზღვროდ დიდ პატივს ვცემდი ყოველთვის. თუმცა, მას ხშირად უშლის ხოლმე ხელს საკუთა-

რივე გარეგნობა. ის ულამაზესი ქალია და ხშირად მაცურებლისთვისაც მისი სილამაზე ფარავს ხოლმე ყველაფერ დანარჩენს... არადა, ის უდავოდ ნიჭიერი მსახიობია! როცა ამ ფილმს ნახავთ, თავად დარწმუნდებით ამაში. მიხვდებით, რომ თუ მის ნიჭს სათანადოდ არ აღიარებდით, ეს პიარ კამპანიების უარყოფითი ფაქტორის ბრალი იყო და სხვა არაფერი. კარგი როლები ჰქონდათ მაიკლ ქელისა და ჯეფრი დონოვანსაც; ბავშვებმაც დიდებულად გაართვეს თავი ყველაფერს...

„ნიუ იორკერი“: როდესაც Mystic River-ის ერთ-ერთ ყველაზე მძიმე სცენას იღებდით (როდესაც შონ პენის პერსონაჟი თავისი ქალიშვილის დალუპვის ამბავს იგებს), მახსოვს, ლილიანს უთხარით, რომ ეს სცენა სულ სხვაგვარად წარმოგედგინათ, მაგრამ შონ პენმა თავისებური მიდგომა შემოგთავაზათ, რამაც საბოლოო ჯამში ეპიზოდს მართლაც განსაკუთრებული ეფექტი შესძინა. საინტერესოა, როგორი იყო თქვენი თავდაპირველი ჩანაფიქრი?

ქლინთ ისთვუდი: აქ საქმე სხვა რამეშია. მე თითქმის ასევე წარმომედგინა ყველაფერი, უბრალოდ, არ ვიცოდი, როგორ გადამე-

კადრი ფილმიდან „ნატილიანი იოკოპოლიტი“

კადრი ფილმიდან „MILLION DOLLAR BABY“

ლო ეპიზოდი ისე, რომ შონ პენი პოლიციელების ზედახორაში არ დასახიჩრებულყო. ამიტომაც დეტალურად გავიარეთ მთელი ეპიზოდი. ერთად მოვიარეთ გადასაღები მოედნის ყოველი კუთხე-კუნჭული, ავუსხენი, როგორ იმოძრაებდნენ კამერები, რას მოიმოქმედებდნენ ბიჭები, რომლებიც პოლიციელების როლებს ასრულებდნენ. ბოლოს შევთანხმდით, რომ რეპეტიცია არ გვჭირდებოდა. ამ ეპიზოდზე ბევრი ფირის დახარჯვა არ შეგვეძლო. ამიტომ მალე გადავიღეთ ყველაფერი. გადასაღებ მოედანზე ყოფნისას, მე, როგორც წესი, ყველაფერს ვაფიქსირებ ხოლმე. ჩემს მოედანზე კამერები სულ ჩართულია, ყველაფერს ვიღებ, მომწონს თითოეული ნიუანსის ფირზე აღბეჭდვა, თუნდაც ეს სამუშაო პროცესი იყოს. კამერა მაშინაც კი მუშაობს, როცა მსახიობები რეპეტიციებს გადიან. ხშირად, ამ მასალებიდან ამოღებული დეტალები ეპიზოდებს უფრო რეალურს ხდის. თუმცა, უნდა ვაღიარო, რომ ამ კონკრეტული სცენის გადაღებისას ეს საკმაოდ რთული აღმოჩნდა.

ლილიან როსი: თქვენმა მეგობარმა, ერთმა არაჩვეულებრივმა კაცმა, რომელიც ცოტა ხნის წინ გარდაიცვალა, მითხრა, – ქლინტი ყველა წესის დარღვევით იღებს კინოსო. ხომ ვერ მეტყვი, რას გულისხმობდა ის?

ქლინტი ისთვუდი: ვფიქრობ, გულისხმობდა იმას, რომ ბევრი რეჟისორი ცდილობს, ფილმის გადაღების პროცესი რალაც მისტიკურ პროცესად წარმოაჩინოს. არადა, მისტიკური ამაში არაფერია. შენ რეალობა უნდა გადაიტანო ფირზე და ამისთვის გჭირდება მხოლოდ კარგად დისციპლინირებული გადამღები ჯგუფი. ყველა მზადყოფნაში უნდა

იყოს! მათ იციან, რომ თითო სცენაზე კილომეტრებით ფირს ვერ დავხარჯავ და ვერც ათობით რეპეტიციას გავივლი. ჩვენ რეალობა უნდა „შევაკავოთ“ და ეს ძალდაუტანებლად უნდა მოხდეს. აი, ამ ფილოსოფიით ვხელმძღვანელობ ფილმის გადაღების პროცესში. ასეთი მიდგომა „ძველებისგან“ ვისწავლე, იმ ეპოქის ადამიანებისგან, რომლებიც მართლა ჯადოსნურ კინოს აკეთებდნენ...

ლილიან როსი: დავუბრუნდეთ თქვენი კარიერის დასაწყისს და იმ დროს, როდესაც მონანილობა მიიღეთ ვესტერნის ჟანრის ტელესერიალში „ნედლი ტყავი.“ რამდენად მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა ის თქვენს კარიერაში? მოგცათ თუ არა მან ისეთი რამ, რასაც დღემდე შეგნებულად იყენებთ ხოლმე?

ქლინტი ისთვუდი: Rawhide – ჩემთვის ეს, პირველ რიგში, სამსახური იყო. ეს იყო სტაბილური, ანაზღაურებადი სამუშაო, რაც ჩვენს ინდუსტრიაში საკმაოდ იშვიათია. მოგესხენებათ, რომ სამუშაოს პოვნის პროცესი მსახიობისთვის თევზაობასავითაა, ხან გაქვს როლი, ხან კი არა. იმ დროს უმუშევარი ვიყავი, ამიტომაც დავთანხმდი. გადაღებები რამდენიმე წლის განმავლობაში გრძელდებოდა და მსახიობის პროფესიის შესახებ შეძლებისდაგვარად ბევრი რამ ვისწავლე. სერიალზე იმ დროის შესანიშნავი რეჟისორები მუშაობდნენ, ნამდვილი პროფესიონალები. მათგან ვინც მომწონდა, ვსწავლობდი, ხოლო ვინც არა, ვფიქრობდი თუ როგორ მოვიქცეოდი მათ ადგილზე რომ აღმოვჩენილიყავი. ასე რომ, ეს მართლაც ძალიან სასარგებლო, ცოცხალი გამოცდილება იყო, რომელიც 5 წელიწადს გაგრძელდა. მერე კი იტალიაში წავედი, სერჯიო ლეონესთან სამუშაოდ. აი, კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი გამოცდილება!

წახვიდე საზღვარგარეთ და იმუშაო რეჟისორთან, რომელიც ინგლისურად საერთოდ ვერ ლაპარაკობს... მე მისი არ მესმოდა, მას კი ჩემი... მოკლედ, თუ ცოდნის მისაღებად მზად ხარ, სწავლის პროცესი შეიძლება მთელი ცხოვრება გაგრძელდეს.

„ნიუ იორკერი“: ლეონზე რას იტყვით?

ქლინტი ისთვუდი: მის გადასაღებ მოედანზე ყველაფერი სხვანაირად ხდებოდა. მუშაობ რალაც პერიოდის განმავლობაში, შემდეგ სადილის დრო მოდის და ისვენებ, თუმცა ეს დასვენება რამდენიმე საათით ინელეება, მერე კი ყველას სძინავს ორი საათი... გადაღებების პირველ დღეს სადილზე რამდენიმე ჭიქა ღვინო დავლიე და გადამღები ჯგუფის წევრების სახელები ვეღარ გავიხსენე. მაშინ ვთქვი, – მორჩა, ხვალ ასე აღარ მოვიქცევი, მირჩვენია, გადასაღებ მოედანზე დავრჩე, რალაცებს დავაკვირდე და გვიან ვისადილო, ვიდრე ასე გაგრძელდეს-მეთქი. სხვაგვარად რომ მოვექცეულიყავი, უბრალოდ გავლოთ-დებოდი! სერჯიოსთან მუშაობა კი ძალიან სასიამოვნო იყო. საოცარი იუმორი ჰქონდა და მიუხედავად იმისა, რომ მაშინ იტალიური არ ვიცოდი, მეც კი ვხვდებოდი ამას. უზღვა-ვი ფანტაზიის მქონე ადამიანი იყო, ბავშვით მდიდარი წარმოსახვა ჰქონდა და ეს მის ფილმებშიც ჩანს.

ლილიან როსი: ის შტრიხები შემთხვევით აღმოაჩინეთ, მოგვიანებით თქვენი პერსონაჟის, „ბლონდის“ განმსაზღვრელ მახასიათებელ ნიშნებად რომ იქცა? – ვგულისხმობ მოჭუტულ თვალებს, პირში გაჩრილ მომცრო ზომის სიგარას...

- შენ ღმერთი ხარ? - ჰკითხეს მათ ბუდას.
- არა, - უპასუხა მან.
- აბა, ანგელოზი?
- არა.
- წმინდანი?
- არა.
- მაშ, ვინ ხარ შენ?
- გამოღვიძებული, - უპასუხა ბუდამ.

ტულკუ

ავტორი: ნინო ჯაფიაშვილი
ფოტო: დავით მისხი

ძოგჩენ რანაკ დზა პატრულ რინპოჩე ტულკუდ ბავშვობაში აღიარეს. ტულკუს ტიბეტში იმ ლამებს უწოდებენ, რომელთაც წინა ცხოვრებაში შეეძლოთ ნირვანაში გადასულიყვნენ, თუმცა, სხვა ცოცხალი არსებების მიმართ თანაგრძნობის და სიყვარულის გამო, მათ ადამიანად ხელახალი დაბადება საკუთარი ნებით აირჩიეს.

„ყველა ხელახლა იბადება, ყველა რეინკარნაციაა, მაგრამ ტიბეტელი ბუდისტები აღ-

მოაჩენენ ხოლმე ძალიან, ძალიან სპეციფიკურ რეინკარნაციებს. ამ გასხვივსებულმა არსებებმა წინა ცხოვრებაში გონების ჭეშმარიტი ბუნების რეალიზება შეძლეს. ამ მომენტში შენ შეგიძლია შეწყვიტო ხელახალი დაბადება, შეწყვიტო რეინკარნაციის პროცესი ან შეგიძლია გააგრძელო ცოცხალი არსებების სწავლება და დახმარება. ასეთ განსაკუთრებულ რეინკარნაციებს ტიბეტელები ტულკუს ვეძახით. ვინც რეინკარნა-

ციად მიაჩნიათ, იმ პიროვნებასთან მიაქვთ მისი წინა ცხოვრებიდან რაიმე ნივთები, მაგალითად – სათვალე, ჯამები და სხვა საგნების გვერდით აწყობენ. ტულკუმ საკუთარი უნდა ამოიცნოს. ის, რაც შენია, უნდა იცნო, ხომ ასეა?“ – მშვიდად მეკითხება პატრულ რინპოჩე.

მეოთხე და დღევანდელი პატრულ რინპოჩე ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ტიბეტელი ლამის, პირველი პატრულ რინპოჩეს რეინკარნაციად

„ბუდიზმი ეს ძალიან ტოლერანტული სისტემაა, რომელსაც ანვიტარაბს სიზრძენს. და რაც უფრო ბრძენი ხდება, მით ღია ხდება შენი ბონებას; არ რჩები ცალმხრივი და შეზღუდული, მზად ხარ, მიიღო ყველაფერი.“

არის აღიარებული. როდესაც ვეკითხები, ახსოვს თუ არა მას, როგორ მიაგნეს, ღიმილით მპასუხობს: „შენ ბევრი არაფერი იცი ამის შესახებ, არც სხვებმა, ხომ ასეა? ყველაფერი არც მე ვიცი, თუმცა ტყუილი იქნება, რომ ვთქვა, საერთოდ არაფერი მახსოვს და არაფერი ვიცი-მეთქი. ამიტომ, მოდი, საკითხი ასე დავსვათ: ვთქვათ, ვიმეორებ, ვთქვათ, მე ვარ პატრულ რინპოჩეს რეინკარნაცია. რა მევალება, რა არის ჩემი საქმე? რატომ მომძე-

ბნეს, რატომ ამომიცნეს, რატომ დამარქვეს მასწავლებელი?

პატრულ რინპოჩე მთელ ტიბეტში უდიდესი ოსტატი იყო. მას ძალიან ბევრი მიმდევარი ჰყავდა, ბევრს უყვარდა და ისიც ყველას ეხმარებოდა; ასწავლიდა, როგორ გაყოლოდნენ ბუდას გზას და გამხდარიყვნენ თავისუფლები. ჩემი საქმეც მხოლოდ ეს არის – მისი მიმდევარი ვიყო, მისი სწავლება გავაგრძელო.

პირველ პატრულ რინპოჩეს თავისი 500 წინა ცხოვრება ახსოვდა. როცა გონების სრულ რეალიზებას აღწევ, მაშინ ყოვლისმცოდნე ხდები. ასეთი იყო ბუდა. და ასეთი რეინკარნაციებიც, როგორც წესი, ბუდები არიან, გესმის?“

პირველი პატრულ რინპოჩე მე-19 საუკუნის ტიბეტში, ქამის პროვინციაში დაიბადა. ის ძოგჩენის სკოლის უდიდესი მასწავლებელი და ძალიან ექსცენტრიული ბერი იყო.

როგორც წესი, ბუდისტი ბერები მირთმეულ ძღვენს მონაფეებს და მათხოვრებს ურიგებდნენ, ან მონასტრებისა და ბიბლიოთეკების მშენებლობას ახმარდნენ. პატრულ რინპოჩე კი ყველაფერს ყრიდა. მან მთელი ცხოვრება როგორც უპოვარმა ისე გაატარა, გამოქვაბულიდან გამოქვაბულში ხეტიალში. ერთი ჩვევა ჰქონდა: ნებისმიერ საჩუქარს, რაგინდ ძვირფასიც უნდა ყოფილიყო, იქნებოდა ეს ფული, ოქრო თუ სხვა რამ, ის უბრალოდ ზურგს უკან მოისროდა ხოლმე. როდესაც კელია ძღვენით ივსებოდა და თავისუფალი სივრცე აღარ რჩებოდა, პატრულ რინპოჩე იქაურობას ტოვებდა და სხვა განმარტოებულ ადგილას გადადიოდა. ხალხი მიტოვებულ ძღვენს „ბებერი პატრულის საგანძურს ეძახდა“. ბერის ავტორიტეტის გამო, განძის ხელის ხლებას თავიდან ვერავინ ბედავდა. თუმცა, დროთა განმავლობაში „ბებერი პატრულის საგანძურიც“ გაიქურდა. როდესაც ეს ამბავი დიდი ჯამიანგ ქჷნცე ვანგპოს ყურამდე მივიდა, მან გაბრაზებულმა თქვა: „ამ შტერმა პატრულმა არ იცის, როგორ გამოიყენოს ძღვენი. იმის მაგივრად, რომ თავისი ღვაწლი ქველმოქმედებით გაამდიდროს, განძს ქურდებს უგდებს ხელში, ნამდვილი სულელია!“ ამ ამბის შემდეგ პატრულ რინპოჩემ კიდევ უფრო ექსცენტრიული გადანყვეტილება მიი-

ღო. მირთმეული ძღვენი მან უზარმაზარი ქვის კედლის მშენებლობას დაახარჯა. თითოეულ ქვაზე ერთადერთი მანტრა იყო ამოტვიფრული – „ომ მანი პედმე ჰუმ“.

პატრულ რინპოჩეს მეოთხე რეინკარნაციას მე თბილისში შევხვდი. რამდენიმე წელია, მას აქ მოსწავლეთა პატარა ჯგუფი ჰყავს, რომლებთანაც რამდენიმე დღით ჩამოსვლას წელიწადში ერთხელ მაინც ახერხებს.

– რინპოჩე, რატომ იფიქრეთ, რომ საქართველოში ჩამოსვლა კარგი იდეა იქნებოდა. როგორ მოხვდით აქ?

„არაფერი დამიგეგმია, შემთხვევით აღმოვჩნდი. თუმცა ჩემი გრძნობებიდან გამომდინარე, შეიძლება რაღაც კარმული კავშირი მქონდეს საქართველოსთან. როცა აქ ვარ, ყოველთვის ძალიან ბედნიერად ვგრძნობ თავს – როგორც საკუთარ სახლში, საკუთარ ოჯახში. ამიტომ აქ პატარა მინა ვიყიდე და ცენტრიც დავაარე,“ – მიუბნება რინპოჩე.

პატრულ რინპოჩეც, პირველი პატრულის მსგავსად, ტიბეტში, ქამის პროვინციაში დაიბადა. ამბობენ, რომ ბავშვობაში კითხვა არ უსწავლია – მამამ ერთხელ აღფავიტი და ასოების კომბინაცია აჩვენა და ეს საკმარისი აღმოჩნდა. მას სკოლაში არასდროს უვლია, ჩვეულებრივი სოფლელი ბიჭივით თოთხმეტ წლამდე ოჯახთან ერთად ცხოვრობდა, შემდეგ კი ძოგჩენის მონასტერში წავიდა. სადაც გალობა, წმინდა ცეკვები, მუსიკა, ხატვა, მანდალების შექმნა და მანტრების კითხვა სრულყოფილად შეისწავლა. („უღლტურისთვის ხელოვნება მიზანია, ბუდიზმისთვის კი მხოლოდ საშუალება. ხელოვნება ბუდიზმს სიბრძნის ასპექტში ჩამორჩება,“ – ეს ფრაზა პატრულ რინპოჩეს ერთ-ერთ საიტზე წავიკითხე და ახლა გამახსენდა, როდესაც დაფვიქრდი, რატომ ასწავლიან ბუდისტ ბერებს ხელოვნებას.)

ექვსი წლის შემდეგ პატრულ რინპოჩე ძოგჩენის შრი სინგხის უნივერსიტეტში გადავიდა, სადაც მას ბუდას სწავლება უდიდესმა ტიბეტელმა სულიერმა მოღვაწეებმა გადასცეს. დედის სიკვდილის შემდეგ ის ერთი წლით იმ გამოქვაბულში გამოიკეტა, სადაც პირველმა პატრულ რინპოჩემ თავისი ცნობილი წიგნი „ჩემი სრულყოფილი მასწავლებლის სიტყვები“ დაწერა.

ისტორია

30 წლისამ კი ტიბეტი დატოვა და პილი-გრიმი გახდა, ჯერ ინდოეთში ჩავიდა, შემდეგ კი, ისევ შემთხვევის წყალობით, ევროპაში აღმოჩნდა. თავისი მოწაფეების თხოვნით, ის უკვე ათ წელზე მეტია, რაც იქ ცხოვრობს. „მე თავშესაფარი ბელგიაში ვითხოვე, ასე რომ, ახლა ბელგიელი ვარ, – ხმამაღლა იცინის ტიბეტელი ბერი და ამბობს, – ახლა კი შეიძლება ქართველიც გახდეს.“ პატრულ რინპოჩეს მთელ მსოფლიოში – თხუთმეტამდე დპარმა ცენტრი და ასობით მოსწავლე ჰყავს. თავისი ძვირფასი დროის უმეტეს ნაწილს ის ქვეყნიდან ქვეყანაში ფრენასა და ცოდნის გადაცემას ანდომებს. ის იმ ათასობით ტიბეტელ სულიერ ლიდერს შორის აღმოჩნდა, რომლებმაც ჩინეთის ოკუპაციის შემდეგ სამშობლო დატოვეს.

– რინპოჩე, თუ შეიძლება ტიბეტის ოკუპაციის დადებით მხარედ ჩაითვალოს ის, რომ, თქვენი და სხვა ლამების წყალობით, ბუდიზმი უფრო ხელმისაწვდომი გახდა მთელი მსოფლიოსთვის, საქართველოს ჩათვლით?

„ჩვენ ძალიან ძლიერად ვართ მიჯაჭვულები საკუთარ სხეულს. კატარა პრობლემა და, მაშინვე ვინცაბთ წუნუნს და მოთქმას. თუკი ვიღებთ სიტუაციას, თუ შეგვიძლია მოსაგებოთ მომენტში არსებობა, მაშინ სიკვდილის კი არაა ისე რთული, სიკვდილის კი არ არის დიდი გამოწვევა.“

„ბუდას სწავლება არავის საკუთრება არ არის. ის ყველას ეკუთვნის. თავად ტიბეტში, შესაძლებელია, პრაქტიკოსების რიცხვი შემცირდა, მაგრამ ბევრი დიდი ოსტატი მაინც იქ დარჩა და ამიტომ ვფიქრობ, რომ ეს ცოდნა ტიბეტში არასდროს გაქრება.“

თუმცა ისიც მართალია, რომ ეს ცოდნა ახლა უფრო მეტად აღწევს დასავლეთამდე და, შეიძლება ითქვას, რომ დასავლეთისთვის ბუდას სწავლება უფრო და უფრო ჩვეულებრივი ხდება. მე მხოლოდ ერთ-ერთი ვარ მათ შორის, ვინც ასწავლის. ერთი ქვეყნიდან მეორეში ვმოგზაურობ, შეიძლება კარმული კავშირებიც კი მქონდეს იმ ადამიანებთან, რომლებიც მოულოდნელად, სრულიად შემთხვევით ჩემი ოჯახის წევრები ხდებიან. ერთად ვსწავლობთ, ერთმანეთს ცოდნას ვუზიარებთ, განვითარებაში ვეხმარებით, ბედნიერებას განვიცდივთ.“

– როგორ ფიქრობთ, სულ უფრო დიდი დანტერესება ბუდიზმით ცვლის თუ არა სამყაროს უკეთესობისკენ?

„რაც თვალსაზრისით – კი, თუმცა ძალიან ძნელია, ჩვენი სამყარო კარგის საშუალებით შეცვალო. ეს სამყარო ყოველივე ცუდის ძალიან დიდ ზეგავლენას განიცდის. გამარჯვებული ყოველთვის ცუდი გამოდის, კარგი კი – ნაგებული. ეს ჩვენი ბუნებაა, ეს რეალობაა. აი, ვთქვათ, ლამაზი სახლის აშენებას სჭირდება ბევრი ფული, ბევრი მასალა და ბევრი დრო, მის დანგრევას კი ერთი წამი. თვალის ერთ დახამხამებაში შეგიძლია ყველაფერი მტვრად აქციო.“

პატრულ რინპოჩე მიხსნის, რომ ბუდიზმი არ არის სოციალური მოვლენა. ეს სრულყოფილების ინდივიდუალური ძებნაა. ბუდიზმი მას საკუთარ თავში ეძებს. ის მარტო მიდის წინ თავის სულიერ გზაზე. რა თქმა უნდა, ბუდიზმის იდეები ზეგავლენას ახდენს მათზე, ვინც მას მიჰყვება, მაგრამ თავისთავად ის არანაირ სოციალურ მიზნებს არ ისახავს, არ ისწრაფვის, შექმნას გავლენის ჯგუფი და საზოგადოების მოწყობის წესებს არავის ახვევს თავს.

ნელოვანი რამაა. როდესაც გონება ბედნიერია, იქ მატერია მნიშვნელობას კარგავს. როდესაც გონება იტანჯება, მთელი ამ ქვეყნის სიმდიდრეც რომ გქონდეს, ბედნიერი ვერ გახდები. ამიტომ, ძალიან მნიშვნელოვანია იმის გაანალიზება, თუ როგორ მუშაობს გონება. ჩვენ გვჭირდება მეცნიერული მეთოდები იმისათვის, რომ ვმართოთ გონება, დავამშვიდოთ და გავხადოთ უფრო სტაბილური, ვაკონტროლოთ საკუთარი ემოციები.

ჩვენ, ბუდიზტები, ზოგიერთ ადამიანს, ზოგიერთ მასწავლებელს ვეძახით ოსტატს. მაინც რატომ ვხმარობთ ტერმინს – „ოსტატი“? იმიტომ, რომ ისინი საკუთარ გონებას განკარგავენ. ისინი უდიდესი ოსტატები არიან საკუთარი თავის და აღქმის მართვაში. თუკი ჩვენ ვისწავლით საკუთარი გონების მართვას, უმაღლესი არსებები გავხდებით, უმაღლესი სიბრძნით და რეალიზაციის უნარით. ბუდიზმში ჩვენ ასეთ არსებებს გასხვოსნებულს ვუნოდებთ, არსებებს, რომელთაც ბუდას გონების რეალიზება მოახერხეს.“

– შეგიძლიათ უფრო დეტალურად ახსნათ, რას ეძახით ბუდიზტები ბუდას გონებას?

„ბუდას გონება ეს არის გონების ჭეშმარიტი ბუნება, ორიგინალური გონება, ბაზისური გონება, თუ გნებავთ.“

მოდით, განვიხილოთ წყლის მაგალითზე. წყალი შეიძლება იყოს ჭუჭყიანი და შეიძლება იყოს სუფთა. რატომ? იმიტომ, რომ წყალს აქვს ბუნება. ეს ბუნება არც ჭუჭყიან წყალს ეკუთვნის და არც სუფთა წყალს. რომ არა ეს ბუნება, წყლის რაღაც ნაწილი მხოლოდ ჭუჭყიანი იქნებოდა და ვერასდროს შევძლებდით მის განმეწმადს, წყლის მეორე ნაწილი კი იქნებოდა მუდმივად სუფთა და ვერასდროს შევძლებდით მის დაბინძურებას.

ზუსტად ასევე აქვს ბუნება ყველაფერს, ყველა ფენომენს. თავისი ბუნება აქვს გონებასაც. გონების ჭეშმარიტ ბუნებას სწორედ რომ ბუდას გონებას ვეძახით. ეს შენი პირადი პოტენციალია, შენი გონების ხარისხი.

მაგალითად, როცა ბრაზობ, ეს დაბინძურებული გონებაა. მაგრამ ასეთი სახით გონება არ არის მუდმივი, უცვლელი. იგივე შეიძლება ვთქვათ ბედნიერ გონებაზეც. ბედნიერი გონება სუფთა გონებაა, თუმცა არც ეს მდგომარეობაა მუდმივი და უცვლელი. მაგრამ გონებას აქვს უნარი, იყოს ამ ორივე მდგომარეობაში, გამოავლინოს ეს ორი მდგომარეობა, ამის მიზეზი კი გონების ჭეშმარიტი ბუნებაა. ბუდიზტები ამას ჭეშმარიტ ბუნებას ვარქმევთ. ეს არის წყარო ორივე მდგომარეობისა.

ბუდიზტებისთვის გონება ყველაზე მნიშვნე-

>>> ბაბრქილება გვ. 119

ჯაშუშის სხოვრება

ინტერვიუ მერაბ მამარდაშვილთან

ქსაუზრა ან შავალი

თარგმნა ლიკა ბარძინიშვილმა

ინტერვიუ პირველად დაიბეჭდა ჟურნალში "Искусство Кино" 1991

ეს ინტერვიუ მერაბ მამარდაშვილმა გარდაცვალებამდე რამდენიმე თვით ადრე მისცა ფრანგ ჟურნალისტს ან შევალის. იგი გულის შეტევით გარდაიცვალა, როცა მოსკოვიდან თბილისში მოემგზავრებოდა. ეს დიდი ქართველი ფილოსოფოსის ბოლო ინტერვიუა...

90-იანი წლების სტუდენტები მის არც ერთ ლექციას არ ვაცდენდით. ეს ალბათ უფრო ინტუიციით ხდებოდა, ახალგაზრდა ადამიანის ინტუიციით, რომელიც ჭეშმარიტებას მთელი გულით ესწრაფვის. და მაინც, ჩვენ ყველამ, უფროსებმაც და ახალგაზრდებმაც, ის შეცდომა დავუშვიტ, რა ზეც მერაბ მამარდაშვილი გვაფრთხილებდა. იქნებ არც ახლა იყოს გვიან...

ინტერვიუ 1990 წლის 20 აგვისტოს მშფოთვარე თბილისში, საარჩევნო კანონის მიღებიდან რამდენიმე დღეში მის ბინაში შედგა. ეზოში სამშენებლო სამუშაოები მიმდინარეობდა და ისეთი ხმაური იყო, იძულებული გაგხდით, რამდენჯერმე შეგვეწყვიტა საუბარი.

ან შევალის: გვიამბეთ ახლა სად ასწავლით, რა თემებზე კითხულობთ ლექციებს ან უფრო ფართოდ – რას იკვლევთ ამჟამად?

მერაბ მამარდაშვილი: მოსკოვში, როგორც ამბობენ ხოლმე, „გასტროლებზე“ მივდივარ, რადგან თბილისში ვცხოვრობ და ვმუშაობ. იქ მეგობრების და იმ ადამიანების მიწვევით მივმგზავრები, ვისაც ჩემი ნაშრომები აინტერესებს, მაგალითად – კინემატოგრაფიის ინსტიტუტსა და ფილოსოფიის ინსტიტუტში. თბილისში ვკითხულობ ლექციებს თეატრალურ ინსტიტუტში და სახელმწიფო უნივერსიტეტში. თემები სიტუაციურად ჩნდება. ამას წინათ მე მათ შევთავაზე ლექციების კურსი მარსელ პრუსტზე. რომანი „დაკარგული დროის ძიება“ ქართულად ნათარგმნი არ არის, ამიტომ ლექციების კურსს, „ცნობიერების გზათა ტოპოლოგია“, რუსულ ენაზე ვკითხულობდი, რაც ბევრს არ მოსწონდა. საინტერესოა, როცა ადამიანთა გზები იკვეთება ან აზრების თანხვედრა ხდება, როცა მათი ბედისწერის განსაზღვრაც კი შესაძლებელია. პრუსტი, ჩემი აზრით, ჭეშმარიტი მწერალია. მის შემოქმედებაში ასახული სულის სიღრმე-

თა წვდომის არეალი და აზროვნების სივრცე არაჩვეულებრივი მასალაა ცნობიერების თეორიის შესასწავლად.

მთელი სიცოცხლე ცნობიერების პრობლემას მივუძღვენი. დღეს ჩემი პროფესიული ინტერესი იმ საბედისწერო თემებს ემთხვევა, რაც ადამიანებს ალელვებთ. ამიტომ უფრო ხშირად მიწვევენ რუსეთში, სადაც სულიერებაზე, სულზე, შინაგან ცხოვრებასა თუ შინაგან თავისუფლებაზე საუბარს აღმერთებენ. ოცნლანი პაუზის შემდეგ მე ისევ ყურადღების ცენტრში ვარ.

ან შევალის: ნუთუ ქართველები ნაკლებად ინტერესდებიან ამ საკითხებით?

მერაბ მამარდაშვილი: დიახ – გაცილებით. ქართველებს ჰქონიათ, იქნებ ცდებიან, რომ თანდაყოლილი სულიერება ახასიათებთ, და ამიტომ არ იტანჯებიან ტიპური რუსული ავადმყოფობით, როდესაც ყრუდ გამუდმებით გტკივა სული. თუ ტკივილი არსებობს, ესე იგი სული ცოცხლობს. ქართველები მოვლენებს და საგნებს სხვაგვარად უყურებენ. ისინი სამხრეთელები არიან, მხიარულები და სიცოცხლის მოყვარულები, **bon vivant**. შესაძლოა, ახლა ყველაფერი შეიცვალოს, მაგრამ ისტორიულად ეს განსხვავდება რუსული ტკივილისგან, რომელიც პატივისცემის ღირსია, მაგრამ მაინც თავის თავზეა შეყვარებული. არ მინდა შთაბეჭდილება შეგექმნათ, თითქოს ყველა ქართველი არის **bon vivant**, არც ასე მარტივადაა საქმე.

ან შევალის: როგორ განსაზღვრავდით თქვენს ფილოსოფიურ კრედოს?

მერაბ მამარდაშვილი: არსებობს განზოგადებული განსაზღვრა, რომელიც ერთდროულად ხსნის ყველაფერს და არაფერს. მე მეტაფიზიკოსი ვარ. წარსულში ჩემი მოღვაწეობის სფეროს მეტაფიზიკა ერქვა. იგი მოიცავს ყოფას, ცნობიერებას, შეცნობას, ონტოლოგიას და ასე შემდეგ. ჩემი ფილოსოფიის და კვლევის ძირითადი საგანი, არსებითად, კლასიკური და კარტეზიანული ხედვაა, ანუ თანამედროვეობის ფილოსოფია – **cogito**.

ან შევალის: ასე რატომ აინტერესებთ დღეს რუსებს ცნობიერების პრობლემები?

მერაბ მამარდაშვილი: ეს მხოლოდ რუსებს არ ეხებათ. სიტუაცია მეტისმეტად ზოგადია – მე პოსტკოტალიტარულს ვუნოდებდი. მაგრამ რუსებს ერთი სპეციფიკური ნიუანსიც ახასიათებთ, რაც ძველ რუსულ ტრადიციასთანაა დაკავშირებული, რომელიც ქრისტიანობის ისტორიული ინტერპრეტაციიდან მომდინარეობს. რუსულ მართლმადიდებლობას ახასიათებს თავისებური დათრგუნულობა და ნაღველი. ეს სულის ემბრიონული მდგომარეობაა, სულის ჩაგრულობა, რომელსაც მოსწონს ასე ყოფნა. ისტორიულად, რუსული კულტურა მუდამ გაურბოდა ფორმებს, ამ თვალსაზრისით იგი ქაოსთან უფრო ახლოსაა, ვიდრე ყოფიერებასთან.

ინტერვიუ

ეს ძალიან საინტერესოა, რადგან ყოველთვის არსებობს მეტაფიზიკური ასპექტები, რომელთა საფუძველიც ისტორიის, პოლიტიკის, ეკონომიკის ან სოციალური ყოფის სიღრმეშია და რეალურად შეესატყვისება პირველად, მთავარ არჩევანს, რომელსაც თითოეული ადამიანი აკეთებს. ინდივიდი მეტაფიზიკურ არჩევანს ისე აკეთებს, რომ მხოლოდ მისი ემპირიული ქცევაა შესამჩნევი. სხვათა შორის, პოლიტიკასა და სოციოლოგიაში ასეთი არჩევანი ყურადღების მიღმა რჩება, იქ ზედაპირული რაციონალური სქემები მუშაობს, სადაც მიზანი და მისი მიღწევის გზები უფრო ფასეულია. არსებითად, საფუძველში, მხოლოდ თავისუფალი ნება დევს, რომელიც არჩევანს აკეთებს თავისუფლებასა და მონობას შორის, რადგან მონობაც არჩევანია. თავისუფლებით სარგებლობა ადამიანური ფენომენია. თუ ადამიანი მონაა, ეს მისი არჩევანია – არა შეგნებული და რაციონალური, არამედ თითქოს სუფრასთან მჯდომმა გადაწყვიტა, იყოს მონა და არა თავისუფალი ადამიანი.

ან შევალიე: ახლა ევოლუცია ხდება? კეთდება არჩევანი მონობასა და თავისუფლებას შორის?

მერაბ მამარდაშვილი: დიახ. ესაა ბრძოლის არსი. ახლა ამ სპეციფიკურ რუსულ ნიადაგს ვემშვიდობებით და შეგვიძლია პრობლემა რუსული ფაქტორის გარეშე განვიხილოთ. ვაცნობიერებთ ამას თუ არა, ბრძოლა მაინც გრძელდება. საბჭოთა სივრცე, რომელზეც რუსი ერი დომინირებს, და ეს სივრცე ბევრად მეტს მოიცავს ვიდრე ნაციის ცნებაა, ცდილობს გათავისუფლებას ამ სიტყვის ევროპული გაგებით, როგორც ის განმარტებულია აშშ-ს კონსტიტუციაში ან საფრანგეთის ადამიანის უფლებათა დეკლარაციაში. ამ ბრძოლას არავითარი კავშირი არ აქვს ნაციონალიზმთან, მაგრამ შესაძლოა, ეროვნულ მოძრაობაში ჰპოვოს გამოხატულება.

ჩვენ ახლა ვსაუბრობთ მოქალაქის რეალურ თავისუფლებაზე, ადამიანის უფლებებზე, თავისუფალ საზოგადოებაზე, რომელიც თავის თავს განაგებს, ვსაუბრობთ ბურჟუაზიამდელ პრივილეგიათა გაუქმებაზე. სიტყვა „ბურჟუა“ სულ სხვა მნიშვნელობით გამოიყენება, „კაპიტა-

„საქმე ისაა, რომ არავის არაფერი გაეგება და არს ერთგანთის ესეით. ჩვენ კოსტოტალიტარული მდგომარეობიდან გამომდინარე. გარედან არსებული ჯაჭვები გაწყდა, ამიტომ შინაგანმა ბოროტობამ და დეფორმაციამ იჩინა თავი, სამოქალაქო და კოლიტიკური აზრი ჩაახშეს, ასი წელია, ამ კოლიტიკით არავინ ყოფილა დაკავებული.“

ლისტს“ ნიშნავს, რაც არ შეესატყვისება მის პირვანდელ მნიშვნელობას. სინამდვილეში ის წარმოიშვა გერმანული სიტყვა „ბიურგერიდან“, რაც მოქალაქეს ნიშნავს. ამ განსაზღვრებიდან სამოქალაქო დემოკრატია მდე მივდივართ, რაც ევროპული დემოკრატისა და კულტურის საფუძველია. აქ სერიოზული კრიზისები არ იგულისხმება. ნუ ვიაზროვნებთ მხოლოდ თანამედროვე ხატებით, ნუ წარმოვიდგენთ ნიუ-იორკს ან მეხიკოს მრავალმილიონიანი მოსახლეობით და ურბანიზაციის პრობლემებით. ფლორენციაც ქალაქი იყო, ქალაქის ცივილიზაცია, აი, ეს არის ევროპა.

ან შევალიე: როგორ ფიქრობთ, შეძლებს საბჭოთა კავშირი ამ გზით წასვლას?

მერაბ მამარდაშვილი: საქართველოს და რუსეთის პრობლემაც ესაა, ჩაებან ამ საერთო ბრძოლაში, რომელიც ევროპაში ბობოქრობს. თავად ევროპა ამ ბრძოლის შედეგია. შეიძლება ითქვას, რომ XIV საუკუნიდან თეოკრატიული ილუზიების და სახელმწიფოების ხანა დასრულდა, მეტაფიზიკური ანუ ფილოსოფიური თვალთახედვით, ტოტალიტარული საზოგადოება და სახელმწიფო უკვე რეგრესს ნიშნავს და საზოგადოებას ცივილი-

ზაციამდელ, ბურჟუაზიამდელ მდგომარეობაში აბრუნებს. კორპორატივიზმი, პრივილეგიები, საზოგადოებრივი ფენები ძალაუფლებას იბრუნებენ, ჯერ ერთი, იქიდან ცოცხალი ვერ გამოაღწევთ, მეორე – მოგინვეთ იმ ფაქტის კონსტატაცია, რომ სტრუქტურების აბლაბუდაში გამომწყვდეულხართ, მიუხედავად იმისა, თუ როგორ გესმით თქვენი ადგილი სამყაროში ან იმ ამოცანის არსი, რომლის შესრულებაც დაგისახავთ. ეს ყველაფერი კი აბსურდამდე მიდის. თქვენ განსახიერებთ კლასიკურ მდგომარეობას, რომელშიც ექსპერიმენტულად რეალიზდება სულიერი ცხოვრების და საერთოდ ცხოვრების დიადი კანონი, რომელიც მოციქულმა პავლემ ჩამოაყალიბა. გახსოვთ, მან გაიმეორა სოკრატეს მიერ წარმოთქმული აზრი: „მსურს ერთი და ვაკეთებ მეორეს. მსურს სიკეთე და ჩავდივარ ბოროტებას“. ეს სიტუაცია ადამიანური ყოფის ერთი ეპიზოდია. წარ-

მოიხსენიებს, რომ მთელი ცხოვრება შედეგადად იმგვარი ეპიზოდებისგან როგორც ახლა ხდება. მე ახლა აბსტრაქტულად აღვწერე ჩვენს ქვეყანაში მიმდინარე ბრძოლა.

მინდა თქვენი ყურადღება გავამახვილო ფილოსოფიურ მეთოდზე და გარწმუნებთ, რომ ფილოსოფიის აბსტრაქტული ფორმულირება ბევრად უფრო ახლოს არის რეალობასთან, ვიდრე თავად რეალობაა. რატომ არ მაძლევთ უფლებას, გავაკეთო ჩემი საქმე ისე, როგორც მე მესმის? შესაძლოა, ისე მოხდეს, რომ იმ ადგილასაც კი ვერ აღმოვჩნდეთ, სადაც ამ საქმის კეთება შემძლეა? იქნებ ეს ადგილი უკვე დაკავებულია სხვა ადამიანის მიერ, რომელიც ამ საქმისთვის შეუფერებელია?

დემოკრატია – შრომის თავისუფლებაა და არა შრომის აუცილებლობა, როგორც სოციალისტურ და კომუნისტურ უტოპიებშია ფორმულირებული. შრომის თავისუფლება, ნიშნავს საქმის გაკეთებას ისე, როგორც თქვენ ეს გესმით. ამიტომ აქ შრომის ადგილი არ არის. სოციალიზმმა ის, როგორც ფენომენი, მოსპო, შემოქმედების შედეგის დონეზე გაანადგურა. შეხედეთ ეზოს, სადაც უაზროდ მოძრაობს მანქანა. იგი მუდმივად ერთი და იგივე ოპერაციას აკეთებს. ამტვრევენ ასფალტს, რაღაც სამუშაოს ასრულებენ, ისევე ასფალტს აგებენ, ორი თვის შემდეგ ისევე ამტვრევენ. ეს ნგრევა აისახება ან შედეგზე ან შრომის ნაყოფიერებაზე, მუშაობის სურვილზე, შრომის დისციპლინაზე. ბოლოს კი მოდის სილატაკე.

შრომის განადგურება სოციალიზმისთვის დამახასიათებელი ნიშანია. სოციალიზმი შრომის მტერია. სოციალიზმი სიღარიბეა, რადგან მხოლოდ შრომას მოაქვს სიმდიდრე. შრომა განადგურებულია, ამიტომ ვართ ღარიბები. თუ არსებობს სურვილი, რომ ამ სავალალო მდგომარეობიდან გამოვიდეთ, არა ავითარებთ მეშვეობით, არამედ თავისუფალი შრომის აღდგენის გზით... თავისუფალი შრომა – ეს არის სამოქალაქო საზოგადოება.

ან შევალი: სამოქალაქო საზოგადოების დაბადება ნიშნავს თუ არა კადრების წმენდას?

მერაბ მამარდაშვილი: ეს დაუშვებელია. როცა ვიყენებთ ტერმინს „წმენდა“, 1917 წლის ბოლშევიკების გზას ვადგებით. მათ ჩათვალეს, რომ იციან სად, ვინ და როგორ უნდა გაანაწილონ. ეს განაწილების იგივე ეთიკაა და არა წარმოება. დავუშვათ მე ვიცი, რა უნდა გავაკეთო. ვნიშნავ X და Y-ს რაიმე პოსტებზე, და ყველაფერი მოძრაობაში მოდის. საბჭოთა სისტემამ უკვე გა-

მოიყენა კადრების დანიშვნის ეს მეთოდი და სახეზეა ამ ავანტიურის მეტაფიზიკური და სულიერი აბსურდულობა, რომელიც ფენომენს, რომელსაც ადამიანი ჰქვია, სრულიად ეწინააღმდეგება.

ეს საკითხი ბავშვობიდან მაინტერესებდა. ვეჭვობდი, რომ არსებობს ყოფიერების ონტოლოგიური და არა ეკონომიკური, პოლიტიკური ან იურიდიული კანონები. ყოფიერების განსაზღვრული ნაწილი სრულიად გარდაუვალია, მას ვერსად წაუხვალ.

რასაც ირგვლივ ვხედავთ – ჩვენს ჭუჭყიან სახლებში, ცარიელ მაღაზიებსა და ადამიანთა სახეებზეც კი, რომლებიც ცხოველურად იკრიჭებიან – ძალადობა, საღიზმი, უკანონობა ათწლეულების განმავლობაში გროვდებოდა და გამოსავალს ვერ პოულობდა, რადგან სახელმწიფოს მონოპოლია ძალადობაზე იყო დაფუძნებული. ახლა, როცა მონოპოლია დანგრეული და ნეიტრალიზებულია, ადამიანის „მეს“ მთელი სიბინძურე ბნელი კუნჭულებიდან დაიძრა. თუ სამოცდაათი წელი გეძინა, არა მართალის უმანკო ძილით, როცა განწმენდილი იღვიძებ, შეიძლება სახეშეცვლილმაც გაიღვიძო, იქნებ რომელიმე მწერადაც გადაიქცე, როგორც ეს კაფკას ერთ პერსონაჟს დაემართა. აი, რა ხდება მოსკოვშიც და თბილისშიც.

მოხსნა თანამედრობიდან ერთნი და დანაშაულები, ეს პასუხი არ არის. საიდან მოვლენ სხვები? იქნებ მარსზე მოვიძიოთ ისინი? იქნებ ძილი ეს ადამიანები მართლაც მწერებად გადაიქცენ? რამდენი ცვლილება მოხდა ადამიანში საბჭოთა პერიოდში? საბჭოთა ადამიანი – უხილავი დეგრადაციის და დეფორმაციის პროდუქტია. ძალიან ძნელია ამ ჯაჭვის განყვეტა. იქნებ პროცესი შეუქცევადიც აღმოჩნდეს? ამ კატეგორიებით უნდა ვიზროვნოთ, თუ გვსურს, იმედის წვეთი მაინც დაიბადოს. სხვა შემთხვევაში, არაფერი გამოვა.

ან შევალი: თქვენ ოდესღაც ინფანტილიზმზე ლაპარაკობდით, რომელიც მხოლოდ ახალგაზრდებისთვის არ არის დამახასიათებელი. უკავშირდება ეს მოვლენა იმას, რაზეც ახლა ვსაუბრობდით?

მ. მამარდაშვილი: ეს ერთი და იგივეა. როცა რეგრესზე ვლაპარაკობ, ბავშვობასთან დაბრუნებას ვგულისხმობ. ეს ტრაგედიაა. სწორედ ესაა იმის ღრმა აზრი, რაც ახლა ხდება. უკვე ვისაუბრეთ რუსების ტრადიციულ უარყოფით დამოკიდებულებაზე ფორმის და წესრიგის მიმართ. როცა ამ კატეგორიებს უნდობლობას უცხადებენ, იქმნება თეორია, რომ ადამიანი უზარმაზარი შინაგანი სიმდიდრის მფლობელია, მისთვის

ერთი ფორმა არასაკმარისია, და რომ მის ტალანტს ნებისმიერი ფორმის მიღება შეუძლია. ერთი რუსი მწერალი ამბობდა, რომ ესპანელთან ესპანელი ხარ და ფრანგთან – ნამდვილი ფრანგი.

ამასთან დაკავშირებით ერთი ანეკდოტი მაგონდება. დავუშვათ, ეს ამბავი საფრანგეთში ხდება. ერთხელ დედოფალმა სამეფო კარზე სახელგანთქმული კომედიანტი მიიწვია და მაშინდელი ცნობილი პერსონაჟების განსახიერება სთხოვა. მსახიობმა ითამაშა დონ კარლოსი, ჰამლეტი, თეატრალური რეპერტუარის დიდი საყვარლები განსახიერა. ბოლოს აღტაცებულმა დედოფალმა სთხოვა მას, საკუთარი თავი წარედგინა. კომედიანტმა დედოფლის წინაშე მუხლი მოიყარა და თქვა: „თქვენო უდიდებულესობავ, მაპატიეთ, პირად ცხოვრებაში – იმპოტენტი ვარ“. უნდა ვკითხოთ რუსს, თუ ის უფრო მეტად ესპანელია, ვიდრე ესპანელი და უფრო ფრანგი, ვიდრე თავად ფრანგი, მაშინ ვინ არის ის სინამდვილეში?

გონებრივი თვალსაზრისით, ბავშვი სულიერების ნაყოფია. მისი ემბრიონული მდგომარეობა კი – ის არჩევანია, რომლისკენაც ტრადიციული რუსული კულტურა მიიღწვის, თუმცა XX საუკუნეში სხვაც ბევრი იყო. აღნიშნული ტენდენცია ერთადერთი არ იყო, მაგრამ მუდმივად ემბრიონული მდგომარეობისკენ მიისწრაფოდა. დედის საშობო ხომ თბილა და დაცული ხარ.

მოდით, ეს მეტაფორა საბჭოთა სახელმწიფოს მოვარგოთ. საბჭოთა „მოქალაქე“ სახელმწიფოსთან მიმართებაში სწორედ რომ ემბრიონს ნაგავდა. მას სურდა, რომ როგორც ჩანასახს, ისე შემოკვროდა საშვილოსნო. დედა კი იქნებ ბოროტიც აღმოჩენილიყო. ადამიანი – ბავშვი კი მონას ნაგავს, რომელიც სულ თავს იმართლებს. ის სულ გაიძახის, – „არა, მე დამნაშავე არა ვარ“. ჩანასახის ამ იდიოტური მოთქმა-გოდებით კვდებოდნენ ბოლშევიკები KFe-ს ციხეებში. ასეთი მსხვერპლი ინვესს თანაგრძნობას?

ღრმა მეტაფიზიკური აზრი თავის გამოხატულებას სოციალურ და ემპირიულ ზედაპირზე ჰპოვებს. თქვენ ხედავთ კავშირს სახელმწიფოსა და ხალხს შორის, როცა პირველი ეხმარება მეორეს, ის კი ამ დახმარებას იღებს? რისთვის დგას ეს დაუსრულებელი რიგები? როცა ისინი ითხოვენ ბინებს, პურს... ისინი თავიანთი „უფლებებისთვის“ იბრძვიან, ოღონდ აქ არ ვსაუბრობთ ადამიანის უფლებებზე ევროპული გაგებით. ეს ჩანასახის „უფლებებია“, რომელსაც დახმარება სჭირდება და არა უფლება.

ასეთია მდგომარეობა. ახლა პარლამენტს ვქმნით. თუ ჩვენი აზროვნების სტილი არ

ინტერვიუ

შეიცვლება, სულ ასე ვიძახებთ: „მე უფლება მაქვს, ეს უსამართლობა“.

ან შევალე: როგორ ფიქრობთ, მიიყვანს ეროვნული აღორძინება ხალხს მომწიფებულ მდგომარეობამდე?

მ. მამარდაშვილი: დიას, თუ აზრი გონებას დაიპყრობს; თორემ შეიძლება ეროვნული თავისუფლებისკენ ისწრაფვოდეს ისე, რომ ამ აზრით არ იყო გამსჭვალული. შეიძლება ამ მიმართულებით იარო, იმოქმედო ისე, რომ ეროვნული თავისუფლების მიზანი შინაგანად გინათებდეს გზას. ამისათვის მხოლოდ შენ კი არ უნდა ილაპარაკო, სხვასაც უნდა დაუთმო სიტყვა, დროდადრო შეჩერდე, გააზრებისთვის მოიტოვო სივრცე და დრო. აუცილებელია, ადამიანმა თავს მისცეს იმის შანსი, რომ მიხვდეს და ჩანვდეს რაღაცას. თუ სულ ვმოქმედებ, არ ვჩერებები, ვიმეორებ უკვე ასჯერ ნათქვამს, რაიმეს გაგების არავითარი შანსი არ გამაჩნია.

ჩემთვის ეროვნული ამოცანების გადაჭრა ნიშნავს, შექმნა თავისუფალი და აყვავებული საქართველო, ძლიერი – არა იმპერიალისტური ან მილიტარისტული აზრით. თავისუფალი განვითარება ხდება იქ, სადაც ცხოვრობენ და სუნთქავენ ზოგადსაკაცობრიო ტრაგიზმით (ამ სიტყვის მეტაფიზიკური გაგებით), უგუნური კინკლაობების გარეშე; სადაც არ შეჩერდებიან იმ კარის წინ, რომლის იქით, შესაძლოა, ტრაგიზმის განცდა დახვდეთ, რაც ადამიანის ცხოვრებას ბუნებრივად ახასიათებს. უნდა შეგეძლოს ღირსებით მიიღო ადამიანური ტრაგედია. ეს ტრაგედია რომ გადაიტანო, ადამიანი უნდა იყო, ჩვენ კი, საბჭოთა ადამიანები, ჯერ ასეთები არ ვართ. მიმაჩნია, რომ ქმნის პროცესი საქართველოში სწორედ ამ მიმართულებით უნდა წარიმართოს. ჩემთვის ეროვნული განთავისუფლება ფორმალა, რომელიც სამოქალაქო საზოგადოების დაბადებამდე მიგვიყვანს. არ მგონია, ჩემი თანამემამულეები სამოქალაქო საზოგადოების და კერძოდ საზოგადოების შენების აუცილებლობას აცნობიერებდნენ. საზოგადოების ფენომენი აზრის თავისუფლებაშია. საზოგადოება და სახელმწიფო სხვადასხვა რამაა. საზოგადოება დამოუკიდებელ ადამიანთა ჯგუფია, რომელთა ინტერესები კრისტალიზდება და სადაც პოლიტიკური მრავალპარტიულობა რეალურად არსებობს.

ჩვენთან არის მრავალპარტიულობა, მაგრამ არ არის მრავალპარტიული სინამდვილე. მოსახლეობის რომელი ჯგუფის ინტერესებს გამოხატავს, მაგალითად, ნაციონალ-დემოკრატიული პარტია? საჭიროა

სინამდვილის სტრუქტურირება. საზოგადოება სახელმწიფოსგან დამოუკიდებელი უნდა იყოს, სახელმწიფო კი საზოგადოებრივი სამსახურის ორგანიზმი. ჩვენთან ეს არ არის, რადგან არ არის საზოგადოება. არც სახელმწიფოა ამ სიტყვის კლასიკური გაგებით. სახელმწიფომ ჩაყლაპა საზოგადოება, რადგან ეს, სახელმწიფო კი არა, მისი აჩრდილია.

სიტყვათა შეთანხმებამ, რაც მხოლოდ მეტაფორა გვეგონა და არა ცნება, სწორ ახსნამდე მიგვიყვანა. როცა ვამბობ „აჩრდილი“, კიდევ ერთ ნაბიჯს ვდგამ მეტაფორის შემდგომი განვითარებისკენ. მოჩვენების, მოლანდების წარმოდგენა სისხლს, ზომბებს, ვამპირს უკავშირდება. თუ ჩვენი სახელმწიფო აჩრდილია, წინ ბევრი მსხვერპლი გველის, ბევრად მეტი, ვიდრე ანტიჰუმანურ, რაციონალურ სახელმწიფოში შეიძლება იყოს. აქ ჩემი პროფესიული ინტერესების ცენტრში ვხვდებით, რომლის საგანს ცნობიერების შესწავლა წარმოადგენს.

ან შევალე: როგორ ახსნით იმას, რომ ქართული თვითშემეცნება ასეთი მრავალფეროვანი და ურთიერთგამომრიცხავი ფორმებით გამოვლინდა? საიდან ამდენი ერთმანეთზე გამძვინვარებული და განცალკევებული პარტია, ასოციაციები და ა.შ.?

მ. მამარდაშვილი: საქმე ისაა, რომ არავის არაფერი გაეგება და არც ერთმანეთის ესმით. ჩვენ პოსტკოლტალიტარული მდგომარეობიდან გამოვდივართ. გარედან არსებული ჯაჭვები განყდა, ამიტომ შინაგანმა ბორკილებმა და დეფორმაციამ იჩინა თავი, სამოქალაქო და პოლიტიკური აზრი ჩაახშეს, ასი წელია, აქ პოლიტიკით არაფერს ყოფილა დაკავებული.

როცა სახელმწიფო ვახსენე, რომელმაც საზოგადოება შთანთქა, ვიგულისხმე, რომ საბჭოთა სახელმწიფო არ იყო პოლიტიკური ფენომენი. ასევე იყო კომუნისტური პარტიაც. ეს უფრო საზოგადოებრივი ცხოვრების ფორმა გახლდათ, ცხოვრების წესი. სახელმწიფო სულ სხვა რამაა. სახელმწიფო ხელისუფლების გარეშე არ არსებობს. სად არის საბჭოთა კავშირში ხელისუფლება? ამ აზრამდე ფილოსოფიური ანალიზით მივედი. მე ტრადიციებმა გამზარდეს და საბჭოთა საზოგადოების პირმშო არ ვარ. ვისაც საბჭოთა ხელისუფლებასთან რაიმე კავშირი აქვს, მას ეს არ ესმის. მე ვხედავ, რომ ეს არის ხელისუფლება ხელისუფლების გარეშე. მართვა შუამავლების გზით ხორციელდება. ეს ინდივიდები არიან, რომლებიც საკუთარ თავს მართავენ, მაგრამ მფარველობის ქვეშ იმყოფებიან. იგივე ხდება, როცა ერთმა-

ნეთს ებლაუჭებიან, სიძულვილში იქნება ეს თუ სიყვარულში. სწორედ ეს სიყვარულ-სიძულვილი აერთიანებს ამ ხალხს რიგებში, იქ არის სოლიდარობის გრძნობაც, გაუცხოებაც და სიძულვილიც. ეს მთელი სამყაროა, რომელიც დახურულ ჭურჭელში მოთავსებულ მორიელს ნააგავს.

ბოლო დროს ოდნავი პროგრესი შეინიშნება. პოლიტიკურ არენაზე სტრუქტურათა მონესრიგების პროცესი მიმდინარეობს. ეს წინგადადგმული ნაბიჯია, იმის მიუხედავად, თუ რას ვფიქრობ მე ელცინზე და მის პოლიტიკურ პროგრამაზე. წინააღმდეგეც რომ ვიყო, ამას არ აქვს მნიშვნელობა. პირველად რუსეთში პოლიტიკურ არენაზე სტრუქტურათა მონესრიგება ხდება, გამორჩევა ახალი ფორმები, რომლებმაც საგანთა ამორფულობა გადაეწესა. არ ღირს წინ აღუდგე იმას, რაც არ არის. სად არის სახელმწიფო, სად არის პარტია? პროცესი დაიწყო. მე არ ვიღებ ელცინის პროგრამას, მაგრამ მისი ქმედების შედეგად გარკვეული წესრიგი შეიმჩნევა. ის, რაც ფარულად არსებობდა, ახლა ცხადი გახდა და ეს პოლიტიკური ცხოვრების ნაწილია.

პოზიტიურად მიმაჩნია ყველა პროცესი, რომელიც საქართველოში სტრუქტურათა მონესრიგებას განაპირობებს. როგორ ვინცე მე მუშაობას? ვამზადებ ჩემს სანერ მაგიდას, ვაწყობ ნივთებს, დღიურებს, დოკუმენტებს, საბეჭდ მანქანას ან პერსონალურ კომპიუტერს. წინ სამუშაო მელის. ეს არ ნიშნავს იმას, რომ აუცილებლად ვიმუშავე, მაგრამ სივრცის სტრუქტურისა და აუცილებელია. როგორ გამოვალთ ამ მდგომარეობიდან? ვიცხოვროთ და ვნახოთ. ყველას უნდა მიეცეს საშუალება, გამოთქვას აზრი ისე, რომ არ ჩაახშოს სხვისი ხმა ყვირილით, მუქარით ან ეროვნული ინტერესების ღალატის ბრალდებით. უპირველეს ყოვლისა კი, შეაჩერეთ ის ხალხი, ვინც ძალიან ჩქარობს. მე რადიკალური ნაციონალისტების უფლებებზე ვსაუბრობ.

ან შევალე: ანუ?

მ. მამარდაშვილი: მემარჯვენე ნაციონალისტები არიან გამსახურდიას დაჯგუფების წევრები. სახიფათო ის კი არ არის, რომ ეს დაჯგუფება არსებობს, ის უნდა არსებობდეს, სტრუქტურისა და ცილის ჩემი პრინციპებიდან გამომდინარე, მაგრამ სტრუქტურა ისეთი უნდა იყოს, რომ მათ უფლება არ მიეცეთ, გააჩუმონ სიმართლე საქართველოს პატრიოტული იერის, მისი ისტორიის ან მომავალი საქართველოს სახელით. ამას წინ უნდა აღუდგეთ. თავად ამ ტენდენციას აქვს არსებობის უფლება. პოლიტიკური სპე-

ქტრი ჯერ არ არსებობს, მხოლოდ ცალკეული პიროვნებები ჩანან, რომლებიც ხელის ცეცებით მიიკვლევენ გზას. დღეს ვხედავთ არა პარტიებს, არამედ პიროვნებებს. საჭიროა ყველა პარტია გამოხატავდეს რომელიმე სოციალური ან ეკონომიკური ჯგუფის ინტერესებს, რომლებიც ერთმანეთისგან ინტერესებით და სტატუსით განსხვავებულნი არიან.

ან შევალე: როგორ ფიქრობთ, ბოლო დღეების მოვლენები ამ პროცესის ერთი ეტაპია?

მ. მამარდაშვილი: იმედი ვიქონიოთ, რომ ასეა. წინ უნდა აღვუდგეთ ფარისეველთა მცდელობას, შეაჩერონ ეს პროცესი. ჩვენ ახლა მოძრაობაში ვიმყოფებით და ეს უნდა გაგრძელდეს. ზუსტად არ ვიცი, საით მივდივართ, მიმართულებას ვიმედოვნებ გზაში გავარკვევთ. მაგრამ არ უნდა შეგვაჩერონ და გვითხრან, რომ „საქართველომ უნდა დაიცვას ქართული სისხლის სინმინდე“. ნუ ვიჩქარებთ, ეს მხოლოდ მონიფულ ადამიანებს ესმით. სამწუხაროდ, კულტურული და პოლიტიკურად მომზადებული ადამიანი ირგვლივ ცოტაა. არ მინდა გამოვიყენო სიტყვა „ინტელიგენცია“, რომელსაც ვერ ვიტან, განსაკუთრებით იმ თვითტკობის ინტონაციით, რომლითაც მას წარმოთქვამენ ხოლმე. განსაკუთრებული ალტაცებით ამ სიტყვას რუსულად წარმოთქვამენ. იგი ევროპულ ენებში არ არსებობს, ჩვენთან კი ლამის სექსუალური, ეროტიული სიამოვნება ახლავს თან. მძულს ეს თვითტკობის გრძნობა.. მე კომპეტენტურ, მოზრდილ ადამიანებზე მოგახსენებთ. ისინი ცოტანი არიან, რადგან მათი ენერჯია სხვა მიმართულებით წარმართეს, თვითგადარჩენის ინსტინქტამდე დაიყვანეს. რასაკვირველია, ქართული ღირსება ცოცხლობს. ჩვენ არ გვსურდა, მიგველო ეს ნეხვური, ლატაკური ყოფა, რომლითაც რუსები კმაყოფილები იყვნენ. მათთვის ის მისაღები აღმოჩნდა, ჩვენთვის, ქართველებისთვის კი – არა.

მაგრამ, საბოლოო ჯამში, თითოეული ცდილობს, გადარჩეს დამოუკიდებლად, რადგან ნავეში მარტოა თავის ახლობლებთან და ნათესავებთან ერთად. მარტოა, ვის გარეშე?

**„თავისუფალი განვითარება
ხდება იმ, სადას
ცხოვრობენ და სუნთქავენ
ზოგადასაკავშირით
ტრაგიზმით, უზუსტი
კინკლაობების ბარაში;
სადას არ შეჩარღებანი იმ
ქარის წინ, რომლის იქით,
შესაძლოა, ტრაგიზმის
განსდა დახვდეთ. უნდა
შეხაძლოს ღირსებით
იილო ადამიანური
ტრაგედია. ეს ტრაგედია
რომ ბაღიბანო, ადამიანი
უნდა იყო, ჩვენ კი,
საზჭოთა ადამიანები, ჯერ
ასეთები არ ვართ.“**

რესპუბლიკის? res publica – ანუ საზოგადოებრივი საქმე, საზოგადოებრივი სივრცე. XIX - XX საუკუნეებში იტალიაში საზოგადოების დაცემის ტენდენცია დაიწყო, დაირღვა საზოგადოებრივი კავშირები და გაბატონდა პრინციპი „ყველა საკუთარი თავისთვის“. ეს ყველაფერი იტალიელებისთვის დამახასიათებელი მომხიბვლელით ხდებოდა. ჩვენთანაც ასეა – ასეთივე მიმზიდველობით დაცურავს ყველა თავისი ნავით და გაურბის, არაფრად აგდებს საზოგადოებრივ ინტერესს.

შეხედეთ თბილისურ სახლებს, ტროტუარებს, საზოგადოებრივ გარემოს – ჭუჭყიანი ჭიშკრები, გაცვეთილი სახლები, ვირთხები და ჩამონგრეული კედლები; ასეთია იგი გარედან. სამაგიეროდ, შიგნით ნახავთ კეთილმონყოილ სახლებს, ავეჯით და ნივთებით გადატვირთულს, მაღალხარისხიან აპარატურას. ეს ატმოსფერო ქართველის საკუთარი თავის მიმართ პატივისცემას ასახავს, რაც არ გააჩნიათ რუსებს. ის, რაც ჩემს გარშემოა, საკუთარი თავის მიმართ ჩემს დამოკიდებულებაზე მეტყველებს. მაგიდაზე ვაფენთ სუფრას და არა გაზეთს. რუსებს შეუძლიათ თევზი გაზეთის ნახევზე შეჭამონ. ნორმალური ქართველი ამას არ გააკეთებს. ნაჭუჭის შიდა მხარე ქართველის საკუთარი თავის მიმართ პატივისცემას, მისი ღირსების გრძნობას ასახავს. ნაჭუჭის მიღმა – ასფალტი და ქუჩებია, ანუ საზოგადოებრივი სივრცე, სამოქალაქო სივრცე, რაც საპირისპიროზე მეტყველებს. ეს არის ფიზიკური სახე იმ სოციალური და სულიერი ფენომენისა, თუ რა დამოკიდებულება აქვს ქართველს res publica-ს მიმართ.

მოდით, შევხედოთ ამას მეორე მხრიდან. ჩვენს დემოკრატიას მთავარი წინაპირობა არ გააჩნია. მე უკვე გამოვიყენე სიტყვა – res publica, რაც დემოკრატიული სისტემის პიკს წარმოადგენს. პოლიტიკური დემოკრატია შეუძლებელია საზოგადოებრივი სივრცესთან დამოკიდებულების გარეშე, რასაც res publica ანუ რესპუბლიკური ურთიერთობა ჰქვია. სხვა ვარიანტი გამოორიცხულია. შესაძლოა, იყოთ რესპუბლიკელი და მონარქიულ პოლიტიკურ რეჟიმში ცხოვრობდეთ, მაგალითად – ინგლისში.

მიახლოება

ალექსი აბაშვიანი – „შემოქმედი და დრო“

ავტორი: დავით ბუსრიკიძე

გასული წლის ნოემბერში, როცა ომისა და ეკონომიკური კრიზისის გამოძახილი ჯერ მხოლოდ „დაკარსიული უპარტიურასავით“ ჟღერდა, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში სწორილი ქართველი კომპოზიტორის, ალექსი მაჭავარიანის საიუბილეო კონცერტები გაიმართა. 95 წლის თარიღის აღნიშვნა თითქმის უხედავია, მაგრამ მხოლოდ ერთი შეხედვით. სინამდვილეში, ეს იყო შეხვედრა უსამართლოდ დავიწყებულ მუსიკასთან და კომპოზიტორთან, რომელსაც ალბათ ყველაზე მეტად შეიძლება უწოდო შექსპირთან და რუსთაველთან დაგებობრებულნი; უფრო ზუსტად, მათი მასშტაბით შთაბრძნებულნი.

ხუთწლიანი დისტანცია 2013 წელთან, ანუ დავიწყებული კომპოზიტორის ასი წლის იუბილესთან, სინამდვილეში არის ამ მნიშვნელოვან თარიღთან მიახლოება. ამდენად კონცერტები, რომლებიც კონსერვატორიის დიდ საკონცერტო დარბაზში ჟღერდა, შეიძლება აღმოჩენის სიხარულს ან დიდი ხნით დავიწყებულ, სასიამოვნო გახსენებას შევადაროთ. პირველად შესრულდა დიდი სიმფონიური სიუიტა ბალეტიდან „ჭირვეულის მორჯულება“; აგრეთვე რომანსები „ცისა ფერს“, „ტყემ მოისხა ფოთოლი“ და გურამიშვილის ლექსზე შექმნილი შესანიშნავი ლირიკული ჰიმნი „სხივო, მზეთა მზის სახეო“, და რასაკვირველია, ფრაგმენტები გენიალური ბალეტიდან „ოტელო“...

თითქმის არ არსებობდა პრემია ან ნოდება საბჭოთა სახელოვნებო „კოორდინატთა სისტემაში“, რომელიც არ გაემეტებინოთ კომპოზიტორ ალექსი მაჭავარიანისათვის: საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტი, სახელმწიფო და რუსთაველის პრემიის ლაურეატი, მრავალი ორდენის კავალერი. და მინც, განსაკუთრებულია 1974 წელს, მილანის „ლა სკალასთან“ არსებული გალერეა „ბრანდებეს“ პრემია, რომელიც ფილმ-ბალეტ „ოტელოს“ მუსიკისათვის მიენიჭა კომპოზიტორს.

დიდი წარმატებისა და აღიარების ფონზე ძალიან უცნაურია, რომ დაახლოებით ბოლო ოცდაათი წლის განმავლობაში მისი ადრეული თუ გვიანი ნაწარმოებები თითქმის არ სრულდებოდა. იქნება ეს მძლავრი, ეპიკური სიმფონიები (40-50-იან წლებში დაწერილი პირველი და მეორე სიმფონია და სიმფონიური პოემები „ხორუმი“ და „მუმლი მუხასა „ფორმალისმი“ ბრალდებით ლამის აკრძალული

იყო), შესანიშნავი ბალეტები („ოტელო“, „ვეფხისტყაოსანი“, „ფიროსმანი“, „ჭირვეულის მორჯულება“), საოპერო ქმნილებები („მამა და შვილი“, „პამლეტი“, „მედეა“), ლირიკული რომანსები, ინსტრუმენტული კონცერტები, თუ მუსიკა კინოფილმებისა და სპექტაკლებისთვის (განსაკუთრებით პოპულარული იყო მუსიკა ფილმისთვის „ორი ოკეანის საიდუმლოება“).

იქნებ არის გარკვეული ირონია ან დრამატული სიმბოლიკა გორში, მუსიკოსის ოჯახში დაბადებული კომპოზიტორის ბედსა და საბჭოთა დიდი ბელადის აღმასვლა-დაცემაში? ან იქნებ საერთოდ არსებობს ამგვარი

ალზევებისა და დავიწყების უხილავი, მაგრამ სასტიკი პარალელობის ნიშნები?! ნებისმიერ შემთხვევაში, ეს კითხვები ფორმალური ნიშნების გამო მინც ჩნდება.

დღეს განსაკუთრებით უცნაურად მოჩანს „ოტელოს“ და „ვეფხისტყაოსანთან“ დაკავშირებული ქვეტექსტები და ისტორიები, რომელსაც მკითხველი მალე გაეცნობა წიგნში „შემოქმედი და დრო“. ამ წიგნზე მუშაობა უკვე დასრულებულია და, კომპოზიტორის შვილის, ვახტანგ მაჭავარიანის თქმით, ორსამ თვეში გამოიცემა, მანანა კორძაიას ძალისხმევითა და რედაქტორობით.

„ოტელოს“ და „ვეფხისტყაოსნის“ იმპულსი

ბალეტი „ოტელო“, რომელიც 1957 წელს დაიდგა და რომელიც დღესაც აბოდებთ ვახტანგ ჭაბუკიანის თაყვანისმცემლებს, ალექსი მაჭავარიანის მუსიკის წყალობით ისტორიაში შევიდა, როგორც ყველაზე საინტერესო შექსპირული ბალეტი. ჭაბუკიანის გამაოგნებელი ქორეოგრაფიული ენერჯია და ცეცხლოვანი ცეკვის გამონათება; პლუს სოლომონ ვირსალაძის ფერადოვანი სამყარო და დაუვინყარი კოსტიუმები, ოდისეი დიმიტრიადის თავშეკავებული დირიჟორობა, დღესაც ჩვენი მუსიკალური მითოლოგიისა და სიამაყის საგანია.

„ძალიან მომეწონა ბალეტი „ოტელო“. ბრწყინვალე მუსიკაა, ბრწყინვალე წარმოდგენა. ეს ვახტანგ ჭაბუკიანის, სოლიკო ვირსალაძისა და, განსაკუთრებით, ალექსი მაჭავარიანის დიდი წარმატებაა... და ისევ მუსიკაზე მინდა ვთქვა, რომელიც საოცრად შთაბეჭდავი, ელვარე და ენერჯიულია,“ – ნერდა 1958 წელს, მოსკოვში გამართული წარმოდგენის

„ძალიან მომეწონა ბალეტი „ოტელო“. ბრწყინვალე მუსიკაა, ბრწყინვალე წარმოდგენა. ეს ვახტანგ ჭაბუკიანის, სოლიკო ვირსალაძისა და, განსაკუთრებით, ალექსი მაჭავარიანის დიდი წარმატებაა... და ისევ მუსიკაზე მინდა ვთქვა, რომელიც საოცრად შთაბეჭდავი, ელვარე და ენერჯიულია,“ – ნერდა 1958 წელს, ალბრტოვანაბული დიმიტრი მოსტაქოვიჩი.

ისტორია

შემდეგ აღფრთოვანებული დიმიტრი შოსტაკოვიჩი.

„ვეფხისტყაოსნის“ მუსიკას ბევრი რამ აქვს საერთო ვაგნერის „ტრისტან და იზოლდასთან“. მსმენელი მხურვალედ შეხვდა ალექსი მაჭავარიანის შესანიშნავ მუსიკას“.

„ნიუ-იორკ თაიმსი“, 1986 წელი.

„მაჭავარიანის „ოტელოს“ მუსიკა არის კაცობრიობის გრძობათა და ვნებათაღელვის კალეიდოსკოპი. გამოხატავს ექსპრესიას და დინამიკას, ნათელია და აღსავსეა პოეზიით; ამავე დროს გამოირჩევა ფერების ბრწყინვალეობით“.

„ზუდლოიჩე ცაიტუნგი“, 1990 წელი

„ალექსი მაჭავარიანის მეორე სიმფონიაზე შესანიშნავმა ფრანგმა ქორეოგრაფმა ჟოზეფ რუსილომ შექმნა ბალეტი „მეფე უნდა მოკვდეს“. მასში ექვისტენციური და ესთეტიკური პრობლემები ისეა გადაჯაჭვული, ხოლო ულამაზესი მუსიკის მიხედვით დადგმული სპექტაკლი ისეთი გრანდიოზული სილამაზისაა, რომ ანტიკური ძეგლები და ტრაგედიები გასხენდებოდა“.

„ლა მარსელიეზა“, 1979 წელი

ამგვარი შეფასებებით სავსეა მსოფლიო პრესა. როცა ლეგენდარული ქორეოგრაფი და მოცეკვავე სერჟ ლიფარი პარიზში, „ოტელოს“ წარმოდგენას დაესწრო, აღიარა, რომ „მსგავსი ტემპერამენტისა და ენერჯის

მუსიკა იშვიათად მოუსმენია“. ხოლო მუსიკალურ და საბალეტო წრეებში აღიარებულმა მკაცრმა კრიტიკოსმა, ანა კისელგოფმა, რომელიც, სამი ათეული წელია, „ნიუ-იორკ თაიმსის“ ქორეოგრაფიის განყოფილების მიმომხილველია, ასეთი რამ განაცხადა: „მე ვნახე, როგორ დაფრინავდა ეს ხორციელი ვნებებით სავსე მავრი (იგულისხმება ვახტანგ ჭაბუკიანი – დ. ბ.) და მივხვდი, რომ საქართველო უდიდესი საცეკვაო სტიქიისა და მუსიკალური კულტურის ქვეყანაა“.

„შემოქმედი და დრო“ – ნიზნის ფრაგმენტები და კომენტარები

„დაპირებები. აი, ახლა შევალთ კომუნიზმში... დაპირებები. მხოლოდ და მხოლოდ დაპირებებით.“

აცე, ვირო... ამ გაზაფხულზე გასხივოსნდებით.

ნუ გეშინიათ, სულ მალე მწვანე იონჯა მოვა. გასხივოსნდებით...
სად არის შენი მეობა, ადამიანო, სად არის შენი სიტყვის ძალა?“

ცხადია, ცნობილი კომპოზიტორი ამგვარი „თეთრი ლექსით“ დაპირებულ კომუნიზმს ვერ მოესწრო. ის კი არა, სიცოცხლის ბოლოს მისი თაობის მრავალ გამოჩენილ ხელოვანს „მწვანე იონჯაც“ სანატრელი გაუხდა. ადამიანის „გასხივოსნების“ გულუბრყვილო-პოეტური თეორია კი საბაზრო ეკონომიკისა და ველური კაპიტალიზმის კანონებმა ასო-

ცმანეთიან, მაგრამ უფრო ჰუმანურ სოციალიზმთან ერთად იმსხვერპლა.

კომპოზიტორი და სამყარო, ხელოვანი და დრო – ამ საბედისწერო რითმას ასახავს დიდი მწერალი თომას მანი თითქმის ყველა ნოველასა და რომანში. ალექსი მაჭავარიანის „შემოქმედი და დროც“ თითქოს ადრიან ლევერკურისა და გუსტავ ფონ აშენბახის ქართველი კოლეგის გვიანდელი გამოძახილია:

„პირველი შემთხვევაა, რომ ასეთი სიმძიმე მანვეს გულზე მოსკოვში ჩამოსვლის შემდეგ. ობიექტური მიზეზის გარდა, რაც გარკვეულ პოლიტიკურ დაძაბულობაში გამოიხატება, ამინდიც უწყობს ხელს ჩემს მძიმე განწყობას. მთელი დღეა, გადაუღებლად წვიმს. მე გარკვეული საქმეები მაქვს მოსაგვარებელი ლონდონში გამგზავრების წინ.“

ისე, მაინც ბედნიერი ვარ. ვატომ მოსკოვში 120 მუსიკოსისაგან შესანიშნავი ორკესტრი ჩამოაყალიბა, რომელმაც პირველი კონცერტი ლენინგრადში (პეტერბურგში) გამართა და მართლაც დიდი წარმატებით. ახლა ეს ორკესტრი სრული შემადგენლობით, სამხატვრო ხელმძღვანელთან – ვახტანგ მაჭავარიანთან ერთად, მინვეულია ლონდონის „როიალ ალბერტ ჰოლში“. უმშვენიერეს და უდიდეს დარბაზში, რომელიც 5000-ზე მეტ მაყურებელსა თუ მსმენელს იტევს. ლონდონის ყველა ცენტრალურ გაზეთსა და ჟურნალში განთავსებულია რეკლამა ამ კონცერტის თაობაზე. პროგრამა სოლიდურია და საკმაოდ რთული: პოლ დუკას „ჯადოქრის მოწაფე“, რახმანიხო-

ვის მესამე საფორტეპიანო კონცერტი და მეორე განყოფილებაში დიმიტრი შოსტაკოვიჩის გრანდიოზული მეთაუ სიმფონია.“

სხვათა შორის, არც ალექსი მაჭავარიანის შვილს, დირიჟორ ვახტანგ მაჭავარიანს ჰქონია იოლი გზა ხელოვნებაში: მუსიკალური განათლება ჯერ ცენტრალურ სამუსიკო სასწავლებელში მიიღო, ხოლო შემდეგ თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში. საფორტეპიანო განათლებას დირიჟორობა არჩია და მოგვიანებით სადირიჟორო ფაკულტეტი დაამთავრა ოდისეი დიმიტრიადის ხელმძღვანელობით. სწავლა განაგრძო მოსკოვში გენადი როფდესტვენსკისთან, ხოლო სტაჟირება ვე-

ნის სამუსიკო აკადემიაში, სახელოვან კარლ ოსტერრაიჰერთან, მისი თქმით, მნიშვნელოვანი პროფესიული ეტაპი აღმოჩნდა. მუშაობდა სანკტ-პეტერბურგის მარინის თეატრში.

1990 წელს დააარსა „მოსკოვის საფესტივალო ორკესტრი“, რომელიც ნიჭიერი მუსიკოსებით იყო დაკომპლექტებული. მოგვიანებით 1996 წელს ევგენი მიქელაძის სახელობის სახელმწიფო სიმფონიური ორკესტრის სამხატვრო ხელმძღვანელი ხდება. დიდი ხნის განმავლობაში ორკესტრს არ ჰქონდა საკუთარი დარბაზი, რის გამოც, ხან ოპერის სარეპეტიციო დარბაზს იყო შეფარებული, ხან თბილისის რკინიგზის კულტურის სახლს. ორკესტრმა მრავალი საინტერესო კონცერტი და საღამო გამართა. ამჟამად ვახტანგ მაჭავარიანი გერმანიაში ცხოვრობს და მოღვაწეობს.

„თითქმის ერთი თვე დავეყავი ლენინგრადში, ამ ბრწყინვალე ქალაქში. დავესწარი „ვეფხისტყაოსანის“ გენერალურ რეპეტიციას და ოთხ პრემიერას. საოცრად კარგ ხასიათზე ვარ, მაგრამ ყოველ დიდ სიხარულს მოსდევს დიდი წუხილი. ასეა ცხოვრება. დიდი ხნის სიხარული არავის შერჩენია, ხოლო თუ წუხილი ჩაგაცივდა, ძნელად მოგშორდება... თუ არ გამოიჩენ დიდ სიმტკიცესა და ნებისყოფას. ახლა სწორედ ასეთი სევედა დამეუფლა. იქნებ იმიტომ, რომ ბალეტი თბილისში არ დაიდგა. არ ვიცი.“

დისონანსი ისევ თბილისიდან წამოვიდა. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი კულტურის დარგში, გურამ ენუქიძე, „ვეფხისტყაოსნის“ დადგმასთან დაკავშირებით მისალოც ტელეგრამას უგზავნის მხოლოდ დამდგმელ ქორეოგრაფს – ოლეგ ვინაგრადოვს, თითქოს მე, როგორც ცოცხალი ავტორი ამ ზემინსა, არ ვარსებობდე. კულტურ-

ის სამინისტროს ხომ საერთოდ არ მოუხდენია რეაგირება ამ ფაქტზე. განა უცნაური არ არის ეს ყოველივე? განა ჩემი „ვეფხისტყაოსნის“ გამარჯვება კიროვის (ამჟამად მარინის – დ.ბ.) საოპერო თეატრის სცენაზე არ ნიშნავს ჩემი ერის კულტურის გამარჯვებას?“

კულტურასთან მეტ-ნაკლებად დაახლოებულითათვისაც კი ცნობილია, რომ 70-იანი წლებიდან მოყოლებული ცენტრალური კომიტეტის ახალი მდივანი ედუარდ შევარდნაძე თავისი კულტურული შლეიფით (კულტურის სამინისტრო, ოპერისა და ბალეტის თეატრი, სახელმწიფო კონსერვატორია), რბილად რომ ვთქვათ, არასოდეს სწყალობდა მსოფლიოში აღიარებულ კომპოზიტორს ალექსი მაჭავარიანს. ამბობენ, რომ ეს „ოტელოს“ წარმატებას და ჭაბუკიანის დევნადისკრედიტაციას უკავშირდება, რომელსაც კომპოზიტორი იზიარებდა. ასეა თუ ისე, მისი მუსიკა, ფაქტობრივად, ორი ათეული წელი არ სრულდებოდა!

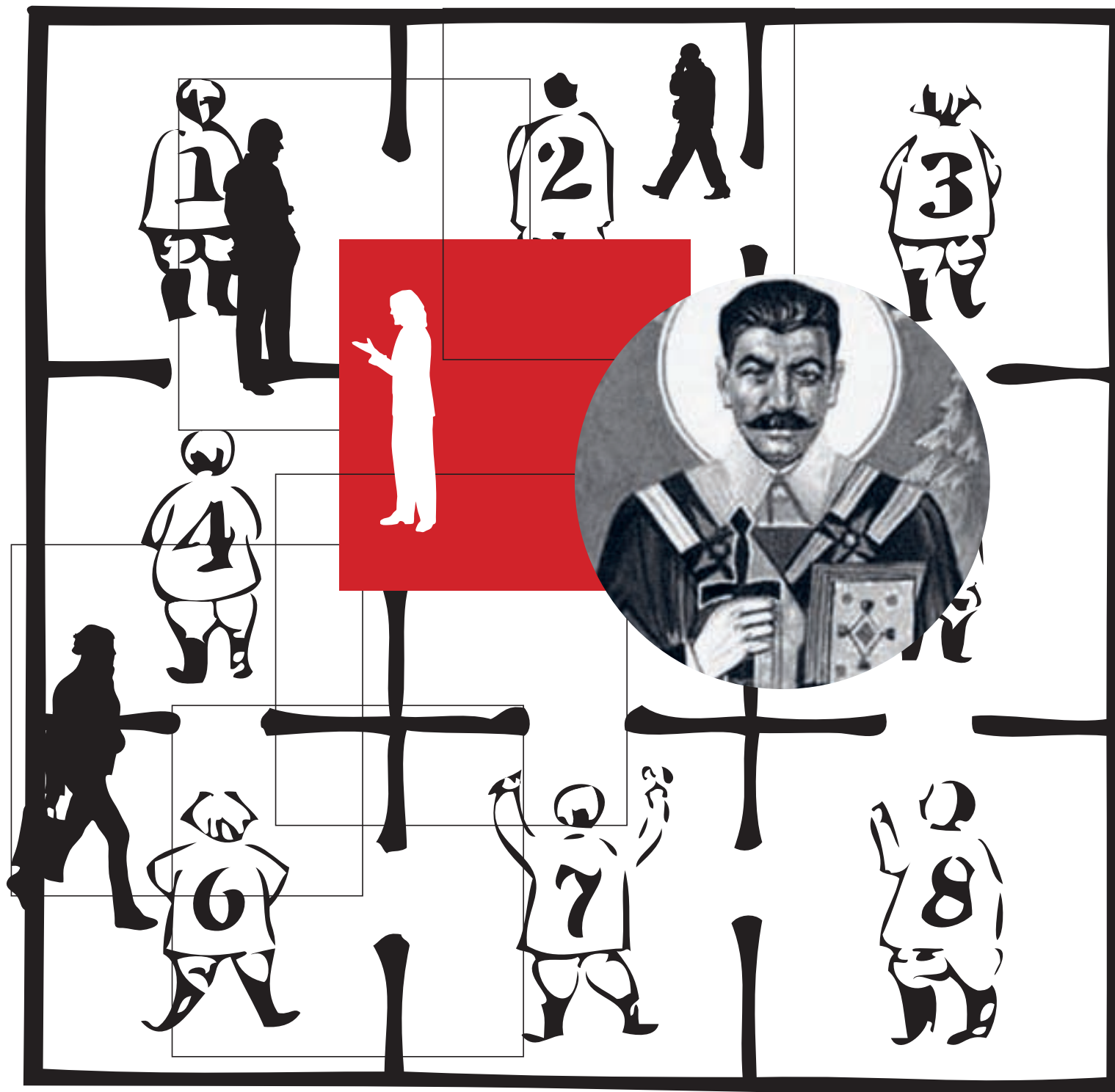
არადა, ის არის კომპოზიტორი, რომლის ბალეტი „ოტელო“ ოცზე მეტ ქვეყანაში დაიდგა, ხოლო ჭაბუკიანის სახელი მთელმა მსოფლიომ შეიტყო; კომპოზიტორი, რომლის მეორე სავიოლინო კონცერტს ლამის ყველა სახელოვანი მუსიკოსი უკრავდა – ლეგენდარული იეჰუდი მენუხინით დაწყებული, იმხანად სრულიად ახალგაზრდა ლიანა ისაკაძით დამთავრებული; კომპოზიტორი, რომელმაც ბალეტ „ვეფხისტყაოსანით“ ავთენტური, თვითმყოფადი, მაგრამ პოეზიასთან დაახლოებული ხატი შექმნა; კომპოზიტორი, რომლის შექსპირული სამყარო („ოტელო“, „ჰამლეტი“, „ჭირვეულის მორჯულება“) მართლაც უნიკალურია და ასე დავეინყებულება საკუთარ სამშობლოში.

იქნებ, როცა ასი წლის იუბილეს უფრო მეტად მივუახლოვდებით, მაშინ უფრო ვისწავლოთ საკუთარი დიდი შემოქმედების დაფასება? და კიდევ ერთი, ფინალური ფრაგმენტი ალექსი მაჭავარიანის წიგნიდან „შემოქმედი და დრო“:

„როდესაც მივფრინავ საქართველოს ცაზე, ყოველთვის ვოცნებობ ამინდმა შესაძლებლობა მომცეს, კიდევ ერთხელ გადავხედო ზემოდან კავკასიონს. ლენინგრადიდან რომ მოვფრინავდი, მაშინაც სასოებით გავცქეროდი კავკასიონის თოვლით და ყინულით გადავერცხლილ მწვერვალებს. იმ კლდეებს, რომელზეც ამირანი-პრომეთე მიაჯაჭვეს ღმერთებმა; იმ ხავერდოვან, ლივლივა შავი ზღვის სანაპიროს, სადაც იაზონმა ოქროს სანმისთან ერთად გაიტაცა აიეტის ასული მედეა. ეს თემები მოსვენებას არ მადლებს!“

„დაპირებები. აი, ახლა შევალთ ქოფნიფში... დაპირებები. ახლოდ და ახლოდ დაპირებები. ასე, ვირო... ამ გაჯაფხულა გასხივოსნდებით. ნუ გაჟინიათ, სულ გალი მწვანე იოწვა იოწვა. გასხივოსნდებით... სად არის შენი მებოჯა, ალაშიანო, სად არის შენი სიტყვის ძალა?“

ჩაკეტილი საზოგადოება და მისი დარჩალები

ავტორი: ბიორბი მანსურაძე

საზოგადოების ჩაკეტილობა, განსხვავებით მისი ღიაობისაგან, ისეთი მდგომარეობაა, როდესაც საზოგადოება არათუ არ ან ვერ ვითარდება, არამედ იგი მაქსიმალურად ეწინააღმდეგება ყოველ სიახლეს, რომელსაც მასში გარკვეული ცვლილებების შეტანა შეეძლებოდა. თუმცა, ეს სულაც არ ნიშნავს, თითქოს ჩაკეტილი საზოგადოება არ იცვლებოდეს. მისი ცვალებადობა მიმართულია არა სიახლისაკენ, არამედ სიძველის გაცოცხლებისა და გატოტალურებისაკენ, რასაც, საბოლოო ჯამში, საზოგადოება თვითიზოლაციისაკენ მიჰყავს, აუცხოებს სამყაროსა და ეპოქისაგან და მას ანაქრონულს ხდის. დროსთან შეუსაბამობა კი ჩაკეტილ საზოგადოებაში წარმოშობს კონფლიქტებს გარე სამყაროსთანაც და თავად საზოგადოების წიაღშიც, რაც დროთა განმავლობაში არა მხოლოდ არაადეკვატური რეაქციებით, არამედ ერთგვარი კოლექტიური პარანოიითაც ვლინდება ყოველივე ახლის, უცნობისა თუ უცხოის მიმართ.

ჩაკეტილ საზოგადოებას ჰყავს თავისი „დარაჯები“ – იდეოლოგიური კასტა, რომელიც მუქარით, დაშინებით, ნაძქვებლობითა თუ მანიპულაციით ცდილობს, წინ აღუდგეს სიახლეებს და არ დაუშვას საზოგადოების გახსნა, რაც, პირველ რიგში, მათი ძალაუფლების დაკარგვას მოასწავებს. ამისათვის ისინი მაქსიმალურად ცდილობენ, სრულ აბსურდამდე მიიყვანონ საკუთარი წარმოდგენები, რომლებიც მათ ერთადერთ და უეჭველ ჭეშმარიტებად მიაჩნიათ, და ხშირად ძალადობის მეშვეობითაც კი თავს მოახვიონ იგი საზოგადოებას. XVI-XVII საუკუნეებში ასეთ მოვლენას ევროპულმა განმანათლებლობამ ობსკურანტიზმი, ანუ სიბნელის მიმდევრობა (ლათ. Obscura – „ბნელი“) უწოდა. ობსკურანტები იყვნენ ადამიანები, რომლებიც რაციონალურ, დოგმატიკისგან თავისუფალ და მეცნიერულ აზროვნებას კიდევ უფრო გაბუნდოვნებულ და გააბსურდულებულ რელიგიურ დოგმებსა და მითებს უპირისპირებდნენ და საღი და ნათელი აზრების წინააღმდეგ ილაშქრებდნენ. მოგვიანებით ობსკურანტიზმი ტოტალიტარული რეჟიმების მთავარ იდეოლოგიურ ინსტრუმენტად იქცა, რომელიც ყოველგვარი კრიტიკული და თავისუფალი აზროვნების ჩასახშობად გამოიყენებოდა. თანამედროვე, „პოსტტოტალიტარულ“ ხანაში ობსკურანტიზმის გამოვლინებებია სხვადასხვა სახის

ფუნდამენტალიზმები, რომლებიც ფსიქიკური თუ ფიზიკური ძალადობით ებრძვიან დემოკრატიას და მისი არსებობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრინციპს – ლაიციზმს, ანუ სახელმწიფოსა და რელიგიური ინსტიტუციების გამიჯვნას. ამ მიმდინარეობის ყველაზე ცნობილი მაგალითია ტერორისტული ორგანიზაცია ალ-ქაიდა, რომელიც უკვე თავის სახელწოდებაშივე აცხადებს საკუთარ მიზნებს (არაბ. ალ-ყაიდა – „ყაიდაზე დგომა“), სადაც ყაიდის, ნეს-ჩვეულების დაცვა იგულისხმება. 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტმა მთელი მსოფლიო ისლამურ ფუნდამენტალიზმსა და მის საფრთხეზე ალაპარაკა, რამაც ყურადღება მოაღწია ფუნდამენტალიზმის იმ ფორმებზე, რომლებიც სხვა რელიგიებიდან, კერძოდ კი ქრისტიანობიდან მომდინარეობს. ეს, პირველ რიგში, პოსტსაბჭოთა სივრცეში გაჩენილ მართლმადიდებლურ ფუნდამენტალიზმს ეხება, რომელიც უკანასკნელი ოცი წლის მანძილზე სულ უფრო მეტად ექსტრემალურ და, ამასთანავე, კუროიზულ სახესაც იღებს რუსეთსა და საქართველოში, რომლის „იდეალი“ არა ქრისტიანული უნივერსალიზმი ან „მოყვასის სიყვარულის“ იდეაა, არამედ სტალინური ყაიდის ტოტალიტარიზმი და არათავისუფალი აზროვნება.

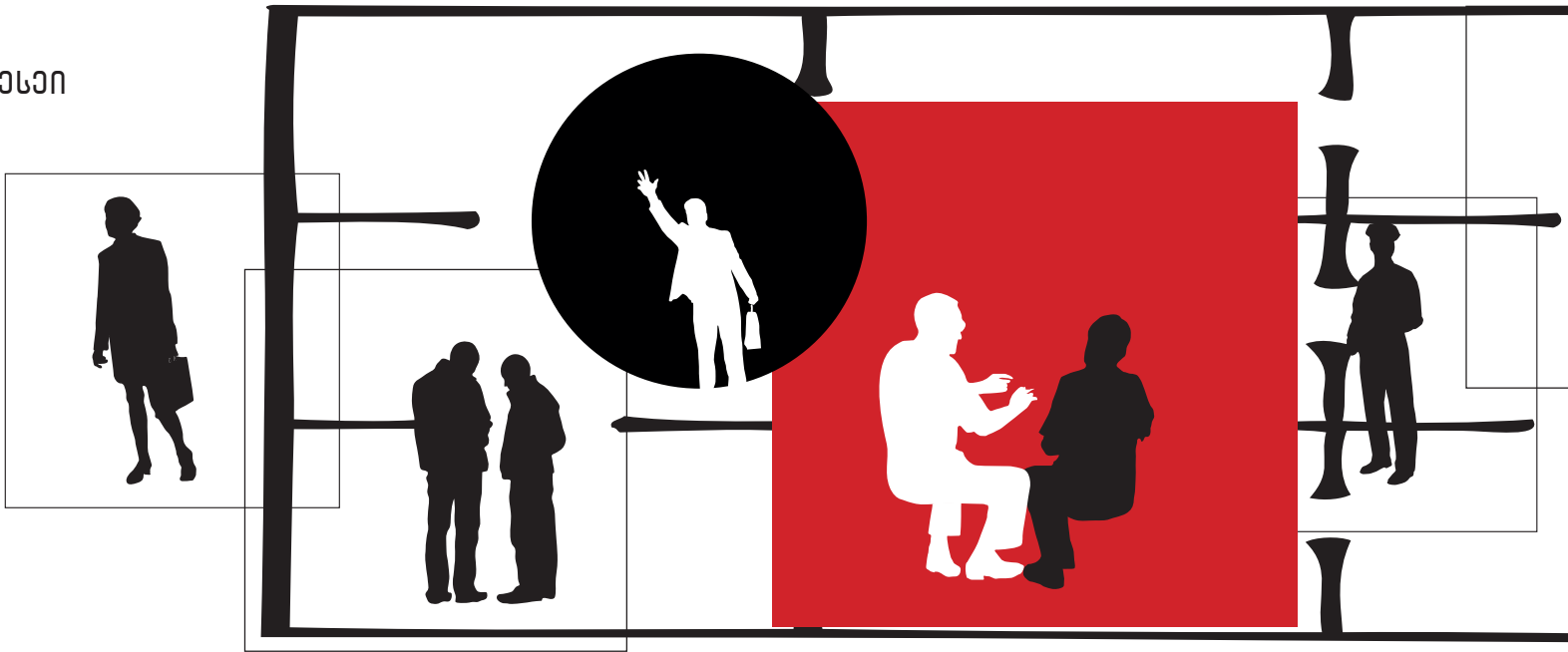
„სწორი აზრის ქონა“

მართლმადიდებლობა ბერძნული სიტყვის orthodoxein-ის ქართული თარგმანია და სიტყვასიტყვით „სწორი აზრის ქონა“ ნიშნავს. „სწორ აზრზე“, ჭეშმარიტებაზე მონოპოლიის პრეტენზია ყველა რელიგიას აქვს, რაც შუა საუკუნეებში ჩვეულებრივი მოვლენა იყო და არსებულ სამყაროს ნესრიგს გამოხატავდა. „ახალი დროება“ კი, რომელიც განმანათლებლობითა და სეკულარიზაციით ანუ საკრალური საზროვნო და ყოფითი პრინციპების „გამიწიურებით“ დაიწყო და მან, ჭეშმარიტებაზე მონოპოლიის ნაცვლად, აზრთა სხვადასხვაობა, მათი მშვიდობიანი თანაარსებობა და დიალოგი დაამკვიდრა. ეს კი თანამედროვე დასავლური ტიპის დემოკრატიული საზოგადოების არსებობის საფუძველია, სადაც ადამიანი თავად ირჩევს საკუთარი აზროვნებისა თუ ყოფის პრინციპებს და მისი რეგლამენტირების უფლება მხოლოდ კონსტიტუციას აქვს. ერთი რომელიმე რელიგიური თუ პოლიტიკური ძალის

მიერ ჭეშმარიტებაზე კვლავაც საავტორო უფლების დატაცება დღეს უკვე ფუნდამენტალიზმია, რომლის გამარჯვებაც მხოლოდ ტოტალიტარული რეჟიმების მეშვეობითაა შესაძლებელი. ამის ბოლო ყველაზე წარმატებული ნიმუში ირანის ისლამური რევოლუციაა, რომლის შედეგადაც ამ ქვეყნის ყველა სახელმწიფო დაწესებულება და ყოფითი სფეროც სასულიერო პირების მიერ კონტროლდება.

თუმცა, ტოტალიტარიზმი არამხოლოდ სახელმწიფოს ძალგან სტრუქტურებსა და რეპრესიებზეა დამყარებული. მისი უმნიშვნელოვანესი საფუძველი თავად მოქალაქეების მხრიდან არჩევანის თავისუფლებაზე, პასუხისმგებლობაზე უარის თქმა და მისი რომელიმე ავტორიტეტული ინსტანციისთვის მინდობაა, რომელსაც მერე ისინი უსიტყვოდ და უკრიტიკოდ ემორჩილებიან, რადგანაც, მათი რწმენით, ამ ინსტანციამ იცის, რა არის „სწორი აზრი“, განსაკუთრებით მაშინ, თუკი ის ზებუნებრივი ძალების სახელით ლაპარაკობს. ეკლესია მზა პასუხებს იძლევა და „მართალი“ ცხოვრების ნორმებს აწესებს, რომლისადმი მორჩილებაც ადამიანებს გარკვეულ გონებრივ „კომფორტს“ უქმნის, განსხვავებით თავისუფალი აზროვნებისაგან, რომელიც არჩევანის თავისუფლებას გულისხმობს, რაც უსასრულო სულიერ შრომასა და ძალისხმევასთანაა დაკავშირებული. შემთხვევითი არაა, რომ „მწვალელობის“ აღმნიშვნელი ქრისტიანული ტერმინი „ერესი“ (ბერძნ. ჰაირესის) „არჩევანს“, „ამორჩევას“ ნიშნავს. „მწვალელები“ ყოვლისმცოდნე ინსტანციის ავტორიტეტს არ აღიარებენ ან მათ მზა პასუხები და რეცეპტები არ აკმაყოფილებთ და დაწესებული ნორმებისა თუ დოგმებისაგან დამოუკიდებელ ცხოვრებასა და აზროვნებას ცდილობენ. თუ საზოგადოება თავისუფალია, თავისუფალია იმის ფასად, რომ მას აბსოლუტური ჭეშმარიტების ერთი ნიმუში არ გააჩნია და იგი იძულებულია, ჭეშმარიტებათა უსასრულო სიმრავლეში საკუთარი არჩევანი გააკეთოს, იპოვოს ან თავად შექმნას ის, რაც მის სულიერ თუ ინტელექტუალურ მოთხოვნილებებს დააკმაყოფილებდა.

რელიგიური განწყობის მომძლავრება კი, რომელიც ბოლო დროს მთელ მსოფლიოში, განსაკუთრებით კი პოსტტოტალიტარულ სივრცეში შეიმჩნევა, სულიერი კულტურის

კრიზისსა და, საზოგადოდ, სულიერების ვაკუუმზე მიუთითებს, როდესაც ადამიანები უამრავ რთულ და მწვავე პრობლემაზე კულტურიდან ვეღარ იღებენ პასუხს. ასეთ დროს ეკლესია ხშირად ფსიქიკურ კრიზისში მყოფ ადამიანებს სულიერების ფასტ-ფუდით ამარაგებს, მორჩილებითა და რიტუალის დაცვით რთული პრობლემების მოგვარებას ჰპირდება. როდესაც მარქსი ან ნიცმე რელიგიას ნარკოტიკს უწოდებდნენ, ასეთი შედარებით ისინი რელიგიის ტკივილგამაყუჩებელ და გამაბრუებელ ეფექტს უსვამდნენ ხაზს, რისი მეშვეობითაც მხოლოდ სინამდვილეზე და ტკივილებზე დროებით თვალის დახუჭვა შესაძლებელი. ასეთი სუროგატები კი არათუ პრობლემას ვერ აგვარებენ, არამედ მათ საზოგადოება გარე სამყაროსადმი გაუცხოებასა და შიდა რეალობასთან კონფლიქტებამდე მიჰყავს, რისი პირველი ნიშანიცაა რელიგიურ გარემოებში აგრესიისა და ფუნდამენტალიზმის ზრდა. ფუნდამენტალიზმი კი მაშინ ჩნდება, როდესაც რელიგია მთლიანად პოლიტიკურ შინაარსს იძენს და იდეოლოგიებს ჩაენაცვლება და შემდეგ აგრესიული ფორმით იწყებს საკუთარი ერთადერთი და უეჭველი ჭეშმარიტების საზოგადოებისათვის თავზე მოხვევას. თუ უკანასკნელი ოცი წლის საქართველოში მიმდინარე პროცესებს დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ მართლმადიდებლობამ პოლიტიკური იდეოლოგიების ადგილი დაიკავა, მათ ჩაენაცვლა და სრულიად გეგმაზომიერად კონტრსეკულარიზაციის შესრულება დაიწყო, რომელიც თანდათანობით სრულიად ფუნდამენტალისტურ სახეს იღებს და ქართული საზოგადოების პოლიტიკური და ინტელექტუალური განვითარების მთავარ შემფერხებელ ფაქტორად გადაიქცევა.

„საქართველო გაბრწყინდება!“ ანუ პოლიტიკური მართლმადიდებლობა

საკმაოდ გავრცელებული მოსაზრების თანახმად, რომლის ერთ-ერთი პირველი ავტორიც ღრმადმორწმუნე მართლმადიდებელი რუსი ფილოსოფოსი ნიკოლაი ბერდიაევია, საბჭოთა კომუნისტური იდეოლოგია არა მარქსიზმიდან, არამედ მართლმადიდებლობიდან აღმოცენდა. გერმანელი ფილოსოფოსის ოსვალდ შპენგლერის აზრით კი, რუსეთში კომუნისტების გამარჯვება ჯერ კიდევ პეტრე I-ის მიერ დაწყებულ რუსეთის გავეროპულების მცდელობაზე ტრადიციული რუსული მართლმადიდებლობის რევანში იყო. სტალინის პიროვნებაში მართლმადიდებლობის სამშობლოს – ბიზანტიის იმპერატორის ტიპის აბსოლუტისტური ხელისუფლება აღდგა. იმპერატორი კი მართლმადიდებლურ პოლიტიკურ თეოლოგიაში ქრისტეს თანაარსად და, ამდენად, უმაღლეს რელიგიურ ავტორიტეტად აღიქმებოდა. შესაბამისად, მართლმადიდებლობას ბიზანტიაშიც და მის „სამართალმემკვიდრე“ რუსეთშიც ხელისუფლების მთავარი იდეოლოგიური ფუნქცია ჰქონდა. ოქტომბრის რევოლუციისა და 20-იანი წლების მოდერნისტული ექსპერიმენტების შემდეგ საბჭოთა კავშირში სტალინმა გაიმარჯვა, რომელმაც ევროპიდან შემოსული სეკულარიზაცია შეაჩერა და მის მიერ შემოტანილი განმანათლებლური თუ ლიბერალური იდეები საბოლოოდ ალაგმა და მთელი ახალი საბჭოთა იმპერია თავის მართლმადიდებლურ-მესიანისტურ ფესვებთან დააბრუნა, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ეკლესიას კომპარტია ჩაენაცვლა, სამებას – ცოცხალი თუ უცვდავი ბელადები. ძირითადი პრინციპი კი უცვლელი დარჩა: არსებობს ერთადერთი „სწორი აზრი“ და მისი განმსაზღვრელი

ერთადერთი ინსტანცია (ეკლესია/პარტია), ხოლო ვინც მას არ იზიარებს და თავისუფალ ან კრიტიკულ აზროვნებას ცდილობს, როგორც ერეტიკოსი თუ „ხალხის მტერი“, განადგურებას საჭიროებს. 1937 წლის რეპრესიები ბევრი საბჭოთა მოქალაქისათვის განკითხვის უამად აღიქმებოდა, რომელსაც კომუნისტების სახით „ათასწლოვანი სამეფოს“ აშენება უნდა მოჰყოლოდა. შემთხვევითი ფაქტი არაა მართლმადიდებლური ეკლესიის ლოიალობა სტალინის მიმართ: განსხვავებით ლენინისაგან, ეკლესიას სტალინი არასდროს აღუქვამს „სატანად“ ან „ანტიქრისტედ“ და უკვე 30-იანი წლების ბოლოდან მის სახელზე ლოცულობდა. ამისი მიზეზი კი არა მხოლოდ შიშია, არამედ უფრო მეტად ის, რომ თბილისის სასულიერო სემინარიის ყოფილ მოსწავლეში ეკლესია, თუმცა სახელმეცველილ, მაგრამ მაინც ბიზანტიურ-მართლმადიდებლური იმპერიის ამაღორძინებელს ხედავს (ამდენად, სრულიად ლოგიკური იქნებოდა ოდესმე სტალინის წმინდანად შერაცხვა!). გავრცელებული მოსაზრების თანახმად, საბჭოთა კავშირის რღვევის პროცესში მართლმადიდებლური ეკლესია იმის დაბრუნებას შეუდგა, რაც მას არა მხოლოდ საბჭოთა იდეოლოგიამ, არამედ ჯერ კიდევ ევროპიდან შემოსულმა სეკულარიზაციამ წაართვა. ასეთი წარმოდგენა მხოლოდ ზედაპირულ სიმართლეს ასახავს, რომელშიც ნაკლები ყურადღება ექცევა ერთ უმნიშვნელოვანეს მომენტს, რომელიც პოსტსაბჭოთა ხანაში მართლმადიდებლური ეკლესიის მომძლავრების გადამწყვეტი ფაქტორია: მართლმადიდებლობა ენაცვლება საბჭოთა იდეოლოგიას, ინახავს და რეანიმირებს სტალინისტურ სააზროვნო და მსოფლმხედველობით პრინციპებს. თუკი ადრე საბჭოთა

გაერთიანებული ეროვნული ორგანიზაციის პოლიტიკური იდეოლოგიის ადგილი დღევანდელ და სრულიად გლობალიზაციის კონტრასტულარული პერიოდის შესრულება დაიწყო, რომელიც ქართული საზოგადოების პოლიტიკური და ინტელექტუალური განვითარების მთავარ შეფერხებელ ფაქტორად გადაიქცა.

იდეოლოგიური აპარატი იცავდა მოქალაქეებს დასავლური და ლიბერალური იდეებისაგან, დღეს ამ ფუნქციას ძირითადად მართლმადიდებელი ეკლესია და მასთან არსებული სრულიად ფუნდამენტალისტური შინაარსის საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ასრულებენ, რომლებიც სტალინური ყაიდის ტოტალიტარული ცნობიერების მთავარ ბასტიონს წარმოადგენენ. ასეთი ზეგავლენის მოპოვება კი ეკლესიამ არა მხოლოდ იდეოლოგიური ვაკანსიის დაკავებით, არამედ ახალი იდეოლოგიური ჰიბრიდის შექმნით შეძლო. ეს ჰიბრიდი კი ნაციონალიზმის საკრალიზაციითა და საკრალურის ნაციონალიზაციითაა მიღებული. ეკლესიამ სეკულარულ სამყაროს ეროვნულობის იდეა წაართვა და მთელი „მინიერი“ სფეროების დაუფლებას შეუდგა.

საქართველოში კონტრასტულარიზაციის დასაწყისის თარიღი 1987 წელია, როდესაც ეკლესიამ საქართველოში სეკულარიზაციის პირველი ავტორი, საეკლესიო ენის საერთო შეცვლის მთავარი ინიციატორი ილია ჭავჭავაძე წმინდანად შერაცხა. ამით სეკულარიზმი, როგორც ეროვნული იდენტობის საფუძველი, საეკლესიო მფლობელობაში გადავიდა, ილია ჭავჭავაძე კი ახალი ქართული პოლიტიკური მართლმადიდებლობის პირველი იდეოლოგიურ სიმბოლოდ იქცა. კონტექსტიდან ამოგლეჯილი ილია ჭავჭავაძის სიტყვები – „ენა, მამული, სარწმუნოება“ მთავარ საბჭოთა ლოზუნგს – „პროლეტარებო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!“-ს ჩაენაცვლა. ასეთი სინთეზით კი თავად მართლმადიდებლობამ დაიწყო ქართული ნაციონალიზმის იდეოლოგიურ ბაზისად ჩამოყალიბება, რომელშიც, ერთი მხრივ, საერო პიროვნებებისა და ღირებულებების გასაკრალურება, მეორე მხრივ, ზენაციონალური და უნივერსალური

ქრისტიანული სიმბოლიკის ნაციონალიზაცია და მისი გაქართულება მიმდინარეობს. ეროვნული მოძრაობის ეთნოცენტრიზმს ერწყმის მართლმადიდებლობის, როგორც ეროვნული იდენტობის განმსაზღვრელის ფაქტორი, რაც უკვე არა მხოლოდ საქართველოში მცხოვრებ ეთნიკურად არაქართველებს რიყავს საქართველოსგან, არამედ ყველა ქართველ არამართლმადიდებელსაც. ასეთი ჰიბრიდის პირველი პოლიტიკური ძალის დემონსტრაცია იყო 1990 წლის 28 ოქტომბერს სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის ილია II-ის ბრძანება: „სახელითა მამისა და ძისათა და სულისა წმიდისათა ვბრძანებ: დღეიდან ყოველი ქართველი ადამიანის მკვლელი, მიუხედავად მსხვერპლის (მოკლულის) დანაშაულისა ან უდანაშაულობისა, გამოცხადდეს ქართველი ერის მტრად. მკვლელის სახელი და გვარი შეტანილ იქნას საპატრიარქოს სპეციალურ წიგნში და გადაეცეს თაობიდან თაობას, როგორც სამარცხვინო და დასაგმობი. საგანგებო ბრძანება ესე მიღებულია, რათა საქართველოში იქნას თავიდან აცილებული უმძიმესი ცოდვა და დანაშაული ღვთისა და ერის წინაშე – ძმათა კვლა“ (ხაზგასმები სტატიის ავტორისაა). ასეთი შინაარსის ბრძანების მართლმადიდებლურობაზე მსჯელობა თეოლოგებს მივანდოთ. ყურადღებას კი მხოლოდ ორ მომენტზე გავამახვილებ: პირველია ქართველი ერის როგორც ძმათა, ანუ სისხლით მონათესავე თვისტომთა ერთობის განსაზღვრება, დაფუძნებული ნათესაობის ელემენტარულ სტრუქტურაზე, რომელიც გვაროვნული თემისგან არ განსხვავდება, ხოლო თანამედროვე ტერმინოლოგიით ეთნოცენტრიზმი ეწოდება. მეორეა თავად ტერმინი „ერის მტერი“, რომელიც სტალინისეული „ხალხის მტრის“

პარაფრაზა და ეროვნული მოძრაობის ლიდერთა ლექსიკონშიც მათი სტალინისტური აზროვნების პროდუქტად გაჩნდა. ამ ბრძანების მნიშვნელოვანება კი ისაა, რომ პატრიარქი არა მხოლოდ ქართველი ერისა და მისი მტრის განსაზღვრებას იძლევა, არამედ საერო ხელისუფლების უფლებამოსილების იურიდიულ ფორმას – „ბრძანებას“ გამოსცემს და ამით საკრალურ და საერო სფეროებს ალრევს. თუმცა კი ასეთი ალრევა უფრო უკეთ გასაგები გახდება, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ მთელი ახალი ქართული „ეროვნული იდეა“ ამ სფეროების ალრევითა და სინთეზითაა მიღებული.

გარდა მე-12 საუკუნის მიწურულს გაჩენილი საქართველოს ღვთისმშობლისადმი ნიღბვედრობის იდეისა, რომელიც გვიანსაბჭოთა ხანაში ქართულ მესიანიზმად იქნა გაგებული ახალი ქართული ნაციონალიზმის იდეოლოგიის (აკაკი ბაქრაძე, ზვიად გამსახურდია) მიერ, ეკლესიას შემოაქვს ახალი ჰიბრიდული სიმბოლო: „ზეციური საქართველო“. ეს კი იოანეს „გამოცხადების“ 21-22 თავებში აღწერილი სრულიად ზენაციონალური „ზეციური იერუსალიმის“, რომელიც აპოკალიფსის შემდეგ მინაზე უნდა აშენდეს, გაქართულებული და, ქრისტიანული მსოფლმხედველობის პრინციპებიდან გამომდინარე, ერთობ გაფულგარულებული ვარიანტია. 1989 წლის აღდგომის ღამეს კათალიკოს-პატრიარქი ილია II-ს ეკლესიის ისტორიაში უანალოგიო ნაციონალისტური ლიტურგიული ფორმულა შემოაქვს: „ქრისტე აღსდგა, ქრისტე აღსდგა, საქართველო აღსდგა!“, რომლის მეშვეობითაც ქრისტეს სხეულის საქართველოსთან გაიგივება ხდება.

>>> ბაზრქილება გვ. 123

ჯალრი ფილმიდან „ქეთო და კობე“

„ვნებებით სავსეს, ვიგონებ წარსულს“...

ავტორი: ლანა ლომოვარიძე

მივიღე მოწვევა, ვყოფილიყავი თბილისის საერთაშორისო კინოფესტივალის ჟიურის თავმჯდომარე, რასაც სიამოვნებით დავთანხმდი, რადგანაც ეს ნიშნავდა გარკვეული დროით კინოს სამყაროში დაბრუნებას. და იყო კიდევ ერთი მიზეზი: ყველა სეროიზული კულტურული მოვლენა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მაშინ, როცა ქვეყანას უჭირს, უჭირს სულიერად და მატერიალურად, როცა საზოგადოებას მკურნალობა და ნუგეში სჭირდება, და შენ კი იცი, რომ დიდი გადასახედიდან მხოლოდ ხელოვნებას ხელეწიფება ადამიანთა საერთო ტკივილის შემსუბუქება. და აი, რამდენიმე დღე, დილიდან საღამომდე ჩავიძირე კინოში – ფილმების ყურება, საუბრები კინოზე, შეხვედრები ქართველ და უცხოელ კინემატოგრაფისტებთან, ჟიურის წევრების გაცნობა, ერთად გატარებული საათები, საერთო სადილები და საღამოები, და ისევ – ფილმები, ისევ – მათი ანალიზი, გაუთავებელი ბჭობა კინოენის სიახლეებზე. ანუ ხდება ყველაფერი ის, რაც არაერთხელ განმიცდია მსოფლიოს სხვადასხვა კინოფესტივალზე და რაც დროებით მაინც აშოშმინებს ჩემს მუდმივ და გაუნელებელ ნოსტალგიას ამ საოცარი მოვლენის მიმართ, რომელსაც კინო ჰქვია. სასიამოვნოა ის, რომ თბილისის საერთაშორისო კინოფესტივალის უკვე არსებობს, როგორც ქართული კულტურის შემადგენელი ნაწილი, რომ მან შეძლო თავისი ტრადიციის დამკვიდრება და ჰყავს საკუთარი მაცურებელი. ეს კი მისი შემქმნელის – გაგა ჩხეიძის და მასთან ერთად ნინო ანჯაფარიძის უტყუარი დამსახურებაა.

ნლევანდელი კინოფესტივალის ახალგაზრდა რეჟისორების ნამუშევრებს ეძღვნებოდა, მათ პირველ და მეორე ფილმებს. ჟიურის შეხვედრების მთავარი თემა იყო თანამედროვე ევროპული კინოს ტრადიციებზე საუბარი. ჩემთვის გამოიკვეთა რამდენიმე მნიშვნელოვანი მომენტი:

1) საყოველთაო გლობალიზაციის პირობებში ნათლად იჩენს თავს ამ მოვლენის საპირისპირო ტენდენცია – მეტი ყურადღება ქვეყნის და პიროვნების თვითმყოფადობის მიმართ. „საერთო სოფელი“, ანუ გლობალიზაციის შედეგად ერთ სოფლად ქცეული პლანეტა და ამ ფონზე – ახალგაზრდების განსაკუთრებული ინტერესი ყოველი კონკრეტული სოფლისა თუ ქალაქის, ოჯახის, მშობლებისა და შეილების ურთიერთობის მიმართ. თუმცა ეს ტენდენცია ახალი არ არის, ის მუდამ არსებობდა ხელოვნებაში: მაგალითისთვის ფოლკლორულ კმარა, რომელიც მთელი სიცოცხლე თავის მშობლიურ სოფელზე (რომელსაც გამოგონილი სახელი „იოკნაპატოვა“ დაარქვა) და მის მაცხოვრებლებზე წერდა, ანუ იმაზე, რაც იცოდა ყველაფერზე უკეთ და სწორედ ამით გახდა მისი რომანები ასე საინტერესო ყვე-

ლასათვის და ასე დატვირთული ზოგადსაკაცობრიო იდეებით. ასევე დანიის პრინცის, ჰამლეტის კერძო ხვედრი და მისი ძირეული პრობლემის – „ყოფნა-არყოფნის“ – უნივერსალურობა.

2) ფილმების მოქმედების არე – ეპოქა ბერლინის კედლის დანგრევის მერე. ამ დროისათვის დამახასიათებელი ქაოსი, ნგრევა, შენების ნაცვლად, აბსურდული სიტუაციები; გადაულახავი დაპირისპირებები საზოგადოებაში, სიცოცხლის გაუფასურება, უაზრო სიკვდილი. ყველაფერი ის, რაც ასე ტრაგიკულად დაატყდა თავს ჩვენს ქვეყანასაც.

3) განსაკუთრებული აქცენტი ნაციონალიზმის ფენომენზე. ნაციონალიზმის იდეა, ასეთი აუცილებელი, როცა ის საკუთარი ქვეყნის სიყვარულს და სხვების პატივისცემას ნიშნავს და ასეთი საშიში, როცა ექსტრემიზმსა და სხვების უარყოფაში გადადის და ამით თავის თავს ანადგურებს. რამდენი უბედურება დაატყდა თავს ჩვენს ქვეყანას ამ მოვლენასთან დაკავშირებული ვენებების აღზევების გამო!

ჩვენმა პატარა საერთაშორისო ჟიურიმ დიდი ენთუზიაზმით და ცხოველი კამათების შედეგად მოპოვებული ერთსულოვნებით იმუშავა. ვფიქრობ, რომ ვერცხლის და ოქროს პრობლემე ფესტივალის საუკეთესო ფილმებს მივანიჭეთ.

ამ ფესტივალზე ნამდვილი სიხარულიც განვიცადე, ის მიმა კალატოზოვილის კონკურს გარეთ ნაჩვენები „ველური ველის“ ნახვას მოჰყვა. ძლიერი, მძაფრი რეჟისურა, რომელიც შეთავსებულია სისადავე, სიმკაცრე და სინაზე, სინაზე, რომელიც ნამდვილად ღრმა და გულში ჩამწვდომი ხდება მაშინ, როცა მისი გარემო ასეთი მკაცრია და შეუბრალებელი. მიხარია, რომ ფილმის ავტორია მიშა, ჩემი ახლობლების – ტიტოს და ჯინას – შვილი, დედაჩემის ახლობლების – რაისა მიქაძის და მიშა კალატოზოვის შვილიშვილი.

ვსხედვართ გოგი მესხიშვილის და მაკას მშვენიერ სახლში, რომელსაც ხელოვნების სავანეც შეიძლება დაარქვა, შეგვეცვივით მაკას მიერ მომზადებულ უგემრიელეს კერძებს, დევი ხეჩინაშვილი გაუთავებლად ყვება ხან სასაცილო და ხან სამწუხარო ამბებს. მიშა დიდ და კეთილ დათვს მაგონებს, ის უფრო ჩუმად არის, მხოლოდ თვალები უციმციმებს ეშმაკურად. ვუყურებ მიშას და თვალწინ სულ სხვა სურათი მიდგება: ომის მესამე თუ მეოთხე წელი, წვიმიანი შემოდგომა, ცივი და მშვიერი თბილისი, მე კი გულამოგლეჯით მივრბივარ ზემელისკენ, მელიქ აზარიანცის სახლში, გუგასთან. გუგა ჩემი მეგობარია და დღეს მოხდა საოცრება – 7 თუ 8 წლის მერე გადასახლებიდან დაბრუნდა გუგას დედა! ის და დედაჩემი ახალგაზრდობიდან მეგობრები იყვნენ, მერე შემთხვევით ერთად მოხვდნენ „პოტამაში“, ქალთა ცნობილ საკონცენტრაციო ბანაკში, იქიდან დედა უკიდურეს ჩრდილოეთში, ჯერ აუშენებელ ვორკუტაში გადაისროლეს, რაისა კი დაბრუნდა... იმ გაუგებარი და შემადრწუნებელი სამყაროდან დაბრუნებული პირველი დედა! მივრბივარ და ლელვისგან სული ყელში მებჯინება... არ ვიცი, რას ველოდი, მაგრამ ნამდვილად არა იმას, რაც დამხვდა: ფანჯარასთან იდგა თხელი, სულ ახალგაზრდა და ძალიან, ძალიან ლამაზი ქალი! ერთდროულად ტანჯული და მომღიმარე სახით! შემომხედა დაკვირვებული მზერით და მაშინვე მითხრა:

მომეჩვენა, რომ ეს ასეთი ჭირბაგოვლილი ქალი სულ მარტო იყო აქ, თავის ქვეყანაში, თავის სახლში. ბუბა მეორე ოთახში ახანაბაბას ელაპარაკებოდა, პატარა ჯინა იქვე კუთხეში თავაშობდა თავისთვის, კიდევ იყვნენ ვილაცები, ახლობლები და ნაცნობები, იდგა ამ სიტუაციისათვის დამახასიათებელი ჟრიაშული... მე კი ბავშვური მაქსიმალიზმით სულ სხვა რაღაც მინდოდა, ზუსტად არ ვიცოდი – რა, ალბათ, უფრო აშკარად გამოხატული, დიდი ს ი ხ ა რ უ ლ ი!

და არა ყოველდღიურობა! მაშინ არ ვიცოდი, რომ სიხარულსაც სხვადასხვა ფერი აქვს და ის შეიძლება ჩვეულებრივობით შეიმოსოს, ან ჩაიმალოს ჩვეულებრივობაში. რამდენიმე წლის მერე იგივე გადამხდა მე თვითონ, როცა დაბრუნდა დედა და იმ პირველ დღეს ჩემი მთავარი გრძნობა იყო ის, რომ არაფერს არ ვგრძნობდი, რაც მთავარია, არავითარ სიხარულს!

მიშას მამის მამაც, ცნობილი მიშა კალატოზოვი, დედას ახალგაზრდობის მეგობარი იყო. მათ ერთად გადაიღეს პირველი ფილმი – „18 – 28“. და როცა ასპირანტურის დამთავრების

ტი ლანკა, და? მე პირდაღებული შევცქეროდი და ხმას ვერ ვიღებდი. თუმცა ის ქალი იმ პირველი წუთიდან, იმ პირველი სიტყვების გაგონებისთანავე – ტი ლანკა, და? – შემიყვარდა და ეს გრძნობა რაისას ცხოვრების ბოლომდე გამყვა. მოგვიანებით ასევე გამოვინა გულაგიდან დაბრუნებული ქეთუსია ორახელაშვილის სილამაზემ, მერე დედაჩემის მშვენიერებამ. მართლაც საკვირველია, ეს ციხე და გულაგამოვლილი ქალები თითქოს საგანგებოდ იყვნენ დალდასმულნი ისეთი სილამაზით, რომელიც ვერ მოსპო ვერც ციხემ, ვერც წამებამ, ვერც 40-გრადუსიან ყინვაში შეშის ჭრამ, ვერც შვილებთან დაშორებამ და უიმედობამ. ისინი დაბრუნდნენ, მშვენიერები და, რაც მთავარია, სიკეთისთვის გულგახსნილები, დაბრუნდნენ იმისათვის, რომ ჩვენთვის სიცოცხლის სიყვარული შეთავგონებინათ... იმ დღეს კი რაღაც გაურკვეველი განცდა დამეუფლა. მომეჩვენა, რომ ეს ასეთი ჭირბაგოვლილი ქალი სულ მარტო იყო აქ, თავის ქვეყანაში, თავის სახლში. გუგა მეორე ოთახში ამხანაგებს ელაპარაკებოდა, პატარა ჯინა იქვე კუთხეში თავაშობდა თავისთვის, კიდევ იყვნენ ვილაცები, ახლობლები და ნაცნობები, იდგა ამ სიტუაციისათვის დამახასიათებელი ჟრიაშული... მე კი ბავშვური მაქსიმალიზმით სულ სხვა რაღაც მინდოდა, ზუსტად არ ვიცოდი – რა, ალბათ, უფრო აშკარად გამო-

ხატული, დიდი ს ი ხ ა რ უ ლ ი!

და არა ყოველდღიურობა! მაშინ არ ვიცოდი, რომ სიხარულსაც სხვადასხვა ფერი აქვს და ის შეიძლება ჩვეულებრივობით შეიმოსოს, ან ჩაიმალოს ჩვეულებრივობაში. რამდენიმე წლის მერე იგივე გადამხდა მე თვითონ, როცა დაბრუნდა დედა და იმ პირველ დღეს ჩემი მთავარი გრძნობა იყო ის, რომ არაფერს არ ვგრძნობდი, რაც მთავარია, არავითარ სიხარულს!

მიშას მამის მამაც, ცნობილი მიშა კალატოზოვი, დედას ახალგაზრდობის მეგობარი იყო. მათ ერთად გადაიღეს პირველი ფილმი – „18 – 28“. და როცა ასპირანტურის დამთავრების

მერე ვგიკუმი გადაწყვიტე სწავლის გაგრძელება (გადაწყვეტილება, რომელიც ანგრევდა ჩემს უკვე აწყობილ პროფესიულ ცხოვრებას – ლექციების კითხვისა და წიგნების გამოცემის ჩათვლით – და მთელ ჩემს მომავალს ეჭვქვეშ აყენებდა), დედა ერთადერთი ადამიანი იყო, ვინც მიხვდა ჩემი არჩევანის სერიოზულობას და ბევრი ყოყმანის მერე სწორედ კალატოზოვის მისწერა წერილი დახმარების თხოვნით. ასე შევხვდი ბატონ მიშას, მის სახლში კუტუზოვის პროსპექტზე. ვისხედით დიდ, ძველებურ საფარძლებში, ვსვამდით ჩაის, ვლაპარაკობდით, მე კი გარედან ვხედავდი ამ შეხვედრის არსს: დიდი ბატონი, რომელიც ოდნავ შეფარული ირონიით ზემოდან დასცქერის რაღაც გაუგებარი სურვილებით შეპყრობილ სასაცილო გოგოს. დღესაც ყურში ჩამესმის მისი ხავერდოვანი ხმით ნათქვამი: არ მესმის, როგორ შეიძლება, გონიერმა ადამიანმა თავი დაანებოს უიტმენის და თავორის თარგმნას და წიგნების წერას და გადაეშვას ისეთ აუნყოფელ და აბსურდულ სამყაროში, როგორიც კინოა. მით უმეტეს, რომ დღეს ჩვენს ქვეყანაში ამ კინოს გადაღების საშუალებაც არ არსებობს! ყველაზე მეტი რასაც შეიძლება მიაღწიოთ, ეს იქნება სამ წელიწადში ერთხელ რომელიმე სულელი ტიპის ასისტენტად მუშაობა! – მე წამოვხტი და პროტესტის ნიშნად თავანუელი კარისკენ გავქანდი, ბატონმა მიშამ გაბრაზებული შეძახილით გამაჩერა... მერე დაუ-

პარიზული ჩანაწერები

რეკა გერასიმოვს, რომელსაც სახელოსნო ჰქონდა ვეიკში, მე ამაყად და ხაზგასმული გულგრილობით ვუსმენდი მის საუბარს. უხერხული დუმილი ჩამოვარდა. და უცებ გავიგონე სიტყვები: „თქვენ ვერ წარმოიდგენთ, რამდენს ნიშნავდა ნუცა ჩემს ცხოვრებაში!“ – თქვა და დიდი ხნით გაჩუმდა. მე გვერდიდან გავხედე, და მის თვალებში დავინახე... ზუსტად არ ვიცი – რა, იქნებ სევდა, იქნებ სინანული, ან იქნებ უბრალოდ დაფიქრება... და მაშინვე ვიფიქრე, რომ ეს დიდი ბატონი მარტო ნიჰილისტი და სკეპტიკოსი არ არის, არამედ რაღაც სხვა... მას მერე მე ვგიკიც დავამთავრე, ფილმებსაც ვიღებდი და ბატონ მიშასთან ხშირად დავდიოდი კიდეც, ვისხედით ხოლმე მის დიდ, კომფორტულ სალონში, ვსვამდით ჩაის და ვსუბრობდით. და ერთხელ მან ისიც მითხრა, რომ რაღაცით დედაჩემს ვგავდი...

ფესტივალმა კიდეც ერთი სიხარული გვაჩუქა: ახალგაზრდა გერმანის ძალიან ძლიერი ფილმი „ქალაქის ჯარისკაცი“ და სრულიად განსაკუთრებული მერაბ ნინიძე. მერაბი ყოველთვის მომწონდა, როგორც მსახიობი, მან ჩემ „ორომტრიალშიც“ ითამაშა და დამაჯერებელი და საინტერესო სახეც შექმნა. მერაბი მაშინაც, ადრეულ ახალგაზრდობაშიც გამოირჩეოდა პროფესიისადმი დამოკიდებულებით, სიღრმით, შეთავაზებული როლის წვდომის უნარით და იშვიათი ფოტოგენურობით. მაგრამ იმან, რაც ამ ფილმში ვნახეთ, ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა და, ჩემი აზრით, მხოლოდ ერთი დასასიათების ღირსია: ეკრანზე ცოცხლობს, მოქმედებს, იტანჯება, სასონაკვეთილებაში ვარდება და უბრალოდ არსებობს საოცარი ძალის პერსონაჟი, შექმნილი დიდი მსახიობის მიერ! დიახ, მე არ მემინია ამ სიტყვის ხმარების: ასეთი სიძლიერის და ექსპრესიის სახე მხოლოდ ლოურენს ოლივიეს დონის მსახიობმა შეიძლება შექმნას. მერაბი უკვე ამაღლდა ამ დონემდე. და მე მიხარია, რომ ამგვარი ტრაგიზმის შექმნელი ის პატარა ბიჭია, რომელიც ახლაც თითქმის შეუმჩნეველად არსებობს ჩვენს გვერდით და, როცა მოგმართავს, მორცხვად და თავმდაბლად იღიმება.

ხოლო ალექსეი გერმანთან შეხვედრამ ჩემში წარსულის კიდეც ერთი ფურცელი გააცოცხლა. 1961 წელია. მე დავასრულე ჩემი პირველი ფილმის „ერთი ცის ქვეშ“ გადაღება და შევიტანე განცხადება საფრანგეთში წასასვლელად, კინემატოგრაფისტთა ჯგუფთან ერთად. საშინლად ველავდი, არ ვიცოდი, გამიშვებდნენ თუ არა. ვისაც არ უცხოვრია იმ აბსურდულ საბჭოთა სინამდვილეში, მან არ იცის, რას ნიშნავდა იმ დროს საზღვარგარეთ გაშვება. და აი, წასვლამდე ორი დღით ადრე გავიგე, რომ უარი მითხრეს, რაც ნიშნავდა, რომ სამუდამოდ „ნევიეზდნო“ ვხდებოდი. მაშინ კიდეც ერთხელ დამეფულა ბავშვობაში არაერთხელ განცდილი უფულებობის დამთრგუნველი გრძობა... მაგრამ იმჯერად იღბალი ჩემკენ შემობრუნდა, ალბათ იმიტომ, რომ დრო უკვე მაინც შეცვლილი იყო და ბოლოს და ბოლოს მაღალჩინოსნების ჩარევის შედეგად მე აღმოვჩნდი პარიზის შუაგულში, კაპუცინების ბულვარზე, პატარა მყუდრო სასტუმროში. პარიზში მოხვედრა თავისთავად ბედნიერებას მგვრიდა, მაგრამ მთავარი მიზანი მაინც ჩემი ორი დეიდის ნახვა იყო. ეს ორი დეიდა, ორი ინგილო ქალი, რომელთაც მთელი სიცოცხლე საფრანგეთში გაატარეს და იმის გამო, რომ ვერ დათმეს საქართველოს მოქალაქეობა, სამუდამოდ „აპატრიდებად“, ანუ უსამშობლოებად დარჩნენ. როგორ მენახა, შეუმჩნეველად ჩემი დეიდები? ემიგრანტებთან შეხვედრა ხომ სულ უბრალოდ აკრძალული და დაუშვებელი იყო საბჭოთა კანონებით. ჩემი აფორიაქება გავანდე ალექსეი გერმანს, ჯგუფის ყველაზე ხნიერ წევრს, ცნობილ მწერალს და ფარულ დისიდენტს, რომელმაც მაშინვე ასეთი გეგმა შეიმუშავა: კიდეც ერთ მწერალთან, ალექსანდრ გალიჩთან ერთად მათ გერმანების ოთახში შეიტყუეს ჯგუფის ადრევე გაშიფრული „კაბეგეშნიკი“ და მთელი საღამო მასთან ერთად სვამდნენ არაყს. მე კი ამასობაში ვნახე ჩემი დეიდები, რომლებიც კონსპირატიულად მელიოდებოდნენ სასტუმროს სადარბაზოსთან

ბაგრატის – ჩემი დეიდის, ბოკას ქმრის „კამიონში“ (იოგურტის და-სარიგებლად განკუთვნილ ერთი ბენო ავტობუსში), კამიონი გაქანდა ქეთოს პატარა ბინისკენ ლეკურბის ქუჩაზე, იქ ყველამ ერთად – ქეთომ, ბოკამ, ბაგრატმა, ვანიჩკამ – ბევრი ვიტყვი და ვიცინეთ, მერე ისევ ყველამ ერთად გამომაქანეს სასტუმროსკენ, სადაც მე სასწრაფოდ გამოვეწყე საშინაოდ და გულუბრყვილო და მოწყენილი სახით კარზე მივუკაკუნე გერმანებს... მერე არყის სმით და ცნობილ მწერლებთან ურთიერთობით გაბედნიერებული „კაბეგეშნიკი“ გავისტუმრეთ, რომლის წასვლაც გერმანმა ხელის ერთმანეთზე რამდენჯერმე შემოკვრით აღნიშნა, – ესეც ასეო, – და კიდეც დიდხანს ვისხედით ერთად, კმაყოფილი ჩატარებული აქციით და კვბ-ს გაცურებით და შემთვრალი და გათამამებული გალიჩი მღეროდა თავის დისიდენტურ და განმაურებულ სიმღერებს:

Уходят, уходят, уходят друзья,

Одни в никуда, а другие в князья.

კიდეც ერთი სასიამოვნო მოულოდნელობა ქართული კინოს სამყაროში: ახალგაზრდა პროდიუსერმა აჩიკო გელოვანმა წამოიწყო უმნიშვნელოვანესი საქმე – ძველი ქართული ფილმების აღდგენა! პირველი აღდგენილი ფილმი „ქეთო და კოტე“, ვახტანგ ტაბლიაშვილის შედეგრი, ასე უცნაურად ამოვარდნილი იმდროინდელი კინოს კონტექსტიდან. განახლებული გამოსახულება კი მართლაც აღმაფრთოვანებელია... და აი, მერაბ კოკოჩაშვილის მიერ ამ ფილმის ნაწყვეტებზე დაყრდნობით გადაღებული სურათი „სიხარულის სახლი“. სცენარის ავტორია აკა მორჩილაძე, პროდიუსერი – იგივე აჩიკო გელოვანი, მთხრობელი – რამაზ ჩხიკვაძე. მერაბმა შექმნა ძალიან თავისებური ფილმი, დოკუმენტურობისა და მხატვრულობის ნარევი, დინამიური და ნოსტალგიით გამსჭვალული; ყარაჩოღელების დროინდელი თბილისის განუმეორებელი ატმოსფერო, თვალწარმტაცი ნაწყვეტები „ქეთო და კოტედა“, აკა მორჩილაძის მშვენიერი ტექსტი და მისი წარმომთქმელი – ასაკის შედეგად დაბრძენებული და მაინც ახალგაზრდულად შემართული, მარადიული ნიჭიერებით გამორჩეული რამაზ ჩხიკვაძე. ეკრანზე და მასთან ერთად დარბაზშიც ნამდვილი სიხარული სუფევს, ამგვარ დადებით ემოციებს მონატრებული მაყურებელი აპლოდისმენტებს არ იშურებს. და აქვე თავს იჩენს კიდეც ერთი უაღრესად სასიხარული ტენდენცია: პროდიუსერმა სამახსოვრო საჩუქრებით და ფულადი პრიზებით დაასაჩუქრა „ქეთო და კოტეს“ მონაწილე, დღეს ცოცხალი მსახიობები; შეუჩვეველნი ამგვარ ყურადღებას, ისინი მოკრძალებულად ამოვიდნენ სცენაზე, ზოგი მათგანი ფილმში საქანელაზე ქანაობდა მედეა ჯაფარიძესთან ერთად, ზოგი მის გუნდს შეადგენდა და მღეროდა „ჩუმად, ჩუმად, ჩუმად, ჩუმად, არვინ გავიგოს“, მათ შორის – ჩემთვის ახლობელი ეთერი ჟორდანიას, რომელთანაც ერთად ვმუშაობდი მრავალი წლის წინ. ეს ისეთი შესანიშნავი განცდაა – მონაწილე ვახდე ადამიანის ღვაწლის დაფასებისა, რაც, სამწუხაროდ, ასეთი იშვიათობაა ჩვენს სინამდვილეში! და ყველაზე გასახარელი კი ის არის, რომ ამ კეთილშობილურ ტენდენციას თბილისში ამკვიდრებს სულ ახალგაზრდა და თითქოს არა თბილისელი კაცი! მაგრამ აჩიკო ხომ ნანა ანჯაფარიძის და ვიკა გელოვანის შვილია. ისინი კი, მოსკოვში ცხოვრების მიუხედავად, ნამდვილი თბილისელები და სულ უბრალოდ ქართველები არიან. მათი სახლი მოსკოვში ყოველთვის იყო საქართველოს პატარა ნაგლეჯი, მეც იქ არაერთი მშვენიერი საღამო გამიტარებია, ნანას ყურადღება და მზრუნველობა ჩემთვის მძიმე პერიოდში კი არასოდეს დამავინყებდა...

ადამიანი ცხოვრობს ერთდროულად ანმყოში და წარსულში, დღეს და გუშინ. ხანდახან „გუშინ“ უფრო ცოცხალია, ვიდრე „დღეს“, უფრო დატვირთული მოვლენათა მრავალფეროვნებით, გრძობათა სიმძაფრით, სიგიჟითაც კი.

ვნებებით სავსეს, ვიგონებ წარსულს, სიუხვეს ფერთა ...

ასე ამბობს ვერლენი. და მასთან ერთად მეც ხშირად ვიგონებ წარსულს, სავსეს ვნებებით და ფერთა სიუხვეთ. უფრო ზუსტად, რაღაც წუთებით ვცხოვრობ წარსულში და ვგრძნობ, როგორ მდიდრდება იმ გარდასული ვნებებით ეს ხშირად ერთფეროვანი დღევანდლობა – ის ვნებები ხომ ისედაც არსებობენ შენში და მხოლოდ შენს ძალისხმევას ელიან, რომ გაცოცხლდნენ და ამოტივტივდნენ. და მე მინდა ასეთი რჩევა მივცე ჩემი ასაკის ადამიანს: ხანდახან შეეცადე, მოსწყდე ყოველდღიურობას, გადაეშვა წარსულში, თუნდაც ის ტრაგიკული იყოს, დაწერო იმის შესახებ, რამაც დალი დააჩნია შენს ცხოვრებას, და თვალნათლივ დაინახავ, როგორ ღრმავდება და ფაქიზდება შენი კავშირი შენსავე ეპოქასთან და ქვეყანასთან. ეს კი შენც გჭირდება და ქვეყანასაც, ვინაიდან ამ ცალკეული განცდებისა და ფიქრების დაფიქსირებით იქმნება ეპოქის საერთო სახე.

78 წლის ასაკში კიბოთი გარდაიცვალა ჰაროლდ პინტერი. „ამ გარდაცვალების შედეგად დაისადგურა დიდმა სიჩუმემ. დადუმდა სინდისი, სინდისი ადამიანისა, რომელიც იბრძოდა ლიტერატურის, ძირითადად თეატრის ფრონტზე, მაგრამ ამავე დროს ჩართული იყო სამყაროს სვლაში, რომლის გადახვევებსაც ამხელდა დიდი სიმტკიცით“, – წერს „ლე მონდი“. „მიუხედავად ტანჯვისა, რომელიც იკითხებოდა მის მშვენიერ სახეზე, ის იყო ისეთივე ელეგანტური, იუმორით სავსე და გალანტური. ის ნამდვილი არისტოკრატი იყო, საუკეთესო საუკეთესოთა შორის“.

როცა ეკითხებოდნენ, რატომ დაიწყო პიესების წერა, პასუხობდა ჩინური ანდაზით: „ადამიანები ადიან მთაზე იმიტომ, რომ ისინი აქვე არიან“, რაც ნიშნავდა, „კარისკაცის“ ავტორი წერდა თეატრისთვის იმიტომ, რომ თეატრი აქვე იყო.

ბერტოლდ ბრეტისა და სამუელ ბეკეტის გვერდით პინტერი დარჩება, როგორც მე-20 საუკუნის უდიდესი დრამატურგი. მან თქვა ახალი სიტყვა თეატრალურ ენაში, რომელსაც თვითონ ასე ახასიათებდა: „ის, რაც ჩვენ გვესმის, მინიშნებაა იმაზე, რაც არ გვესმის“. მისი აზრით, ჩვენთვის დამახასიათებელი არა არაკომუნიკაბურობა, არამედ ზედმეტი კომუნიკაბურობა. „ჩვენ ვურთიერთობთ მაშინაც, როცა ვდუმვართ, ვინაიდან დუმილი არის აგრესია ადამიანისა ადამიანის მიმართ. მის განთქმულ დუმილებში, თუ მათ ყურს მიუგდებთ, გავიგონებთ ტყუილს“, – ასე ამბობს რეჟისორი კლოდ რეჟი.

ნობელის პრემიის მიღებისას პინტერი ამბობდა: „სიმართლე თეატრ-

ში ყოველთვის მიუწვდომელია. მის ძიებაში არის რაღაც იძულებითი. ცალკეული სიმართლებები ებრძვიან ერთმანეთს, ასახავენ ერთმანეთს, უგულბელყოფენ ერთმანეთს, ზემოდან დაჰყურებენ ერთმანეთს, ბრმანი არიან ერთმანეთის მიმართ. მაგრამ მოქალაქე ვალდებულია, გაარჩიოს სიმართლე ტყუილისაგან. როცა სარკეში ვიხედებით, გვგონია, რომ ანარეკლი ზუსტია. მაგრამ გაინძერით ერთი მილიმეტრით და გამოსახულება შეიცვლება. ფაქტობრივად, ჩვენ ვხედავთ ანარეკლების უსასრულო გამას. მწერალმა ხანდახან უნდა დაამსხვიროს სარკე, რადგანაც სიმართლე გვიყურებს თვალებში სარკის მეორე მხრიდან. მე მჯერა, რომ მიუხედავად ყველა არსებული წინააღმდეგობისა, იყო ინტელექტუალურად დამოუკიდებელი და გქონდეს, როგორც მოქალაქეს, მტკიცე, სტოიკური და შეუცვლელი გადაწყვეტილება, დაინახო ნამდვილი სიმართლე ჩვენი ცხოვრებისა და ჩვენი საზოგადოებისა, არის ჩვენი საბედისწერო მოვალეობა. იმპერატიული მოვალეობა“.

მიხარია, რომ ქართულმა თეატრმა ჯერ კიდევ 80-იან წლებში პატივი მიაგო პინტერს: ნანა ხატისკაცმა რუსთაველის თეატრის პატარა სცენაზე დადგა მისი „კარისკაცი“, იმდროინდელი ქართული რეპერტუარისთვის უჩვეულო, დახვეწილი, შავი იუმორითა და ტრაგიზმით სავსე სპექტაკლი. ორი ძმა და კარისკაცი. ავთო მახარაძე, მერაბ თავაძე და ბორის ნიფური... სამი ადამიანი, აბსურდულ სიტუაციაში ჩართული, ერთმანეთში ჩახლართული ბედით, ერთმან-

ეთზე ბატონობის წყურვილით შეპყრობილი. ნანამ, რომელიც სულით ხორცამდე რეჟისორი იყო და ნამდვილი ნოვატორი, მხატვრული ინტუიციით შექმნა ის სივრცე, რომელიც თურმე არსებითი იყო პინტერის დრამატურგიაში: სპექტაკლში ბატონობდა პინტერისეული დუმილი, პერსონაჟთა უეცარი გაჩუმება, რომლის საშუალებითაც ადამიანები ურთიერთობენ და ახორციელებენ აგრესიას ერთმანეთის მიმართ. დუმილი, რომელიც თავის თავში იტევს ტყუილს. რეჟისორმა ამოატივტივა პიესის არსი:

ყველაზე ბანალურ სიტუაციაში – ორი ძმის ურთიერთობაში – გამოააშკარავა ადამიანის შემაშფოთებელი მისწრაფება, დაიმორჩილოს მეორე ადამიანი, ძალაუფლების მოპოვების წყურვილი – ადამიანის იმპერატიული მოთხოვნილება. სამწუხარო ის არის, რომ სპექტაკლი მაყურებელმა თითქმის ვერ ნახა. ის გენერალური რეპეტიციის მერე აკრძალეს; როგორც ჩანს, ცენზურამ მასში საბჭოთა სინამდვილისთვის შეუფერებელი ტენდენციები დაინახა.

ვფიქრობ ნანა ხატისკაცზე – რეჟისორზე. მისი პალიტრის მრავალფეროვნებაზე. მისი სპექტაკლები – ასე თანამედროვედ ევროპული და ასე ძირეულად, ტრადიციულად ქართული.

>>> ბაზრქმლიბა გვ. 124

ნობელის პრემიის მიღებისას ჰაროლდ პინტერი ამბობდა: მე მჯერა, რომ მიუხედავად ყველა არსებული წინააღმდეგობისა, იყო ინტელექტუალურად დამოუკიდებელი და გქონდეს, როგორც მოქალაქეს, მტკიცე, სტოიკური და შეუცვლელი გადაწყვეტილება, დაინახო ნამდვილი სიმართლე ჩვენი ცხოვრებისა და ჩვენი საზოგადოებისა, არის ჩვენი საბედისწერო მოვალეობა. იმპერატიული მოვალეობა“.

ქალაუფლების დისკურსი საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიაში

<<< ლასაწყისი გვ. 40

ბექა მინდიაშვილი - როდესაც 2006 წელს საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა საშობაო წირვა ნახევარი საათის დაგვიანებით გაუშვა, როგორც ვიცო, ძალიან დიდი განგაში ატყდა საპატრიარქოდან ხელისუფლების მიმართ და ხელისუფლება მაუწყებლის საქმიანობაში ჩაერია. ასეთი ფაქტი ბევრია. არაფერი ვიცით ეკლესიის ეკონომიკური საქმიანობის შესახებ, რაც ასევე ძალიან საინტერესოა, განსაკუთრებით იმ ფონზე, რომ ბოლო წლების განმავლობაში ეკლესია დიდი მინათმფლობელი გახდა. ეს რეალობა აღუწერელია, საზოგადოებისთვის უცნობია ბევრი რამ. ის, რომ ამაზე არავინ საუბრობს, სწორედ ცენზურის ბრალია. შეგვიძლია ვისაუბროთ როგორც ხელისუფლების, ისე ეკლესიის ავტორიტარიზმზეც. ცენზურა ეხება კულტურის სფეროსაც. შეიძლება გავიხსენოთ, რომ საპატრიარქოს პოზიციის შემდეგ აკრძალულა სპექტაკლები, ჩამოუხსნიათ აბრები და ა. შ.

ფიქრია ჩიხრაძე - საპირისპირო მაგალითებიც არსებობს. ეკლესია შეიძლება ვალდებულად თვლიდეს თავს, გამოხატოს პოზიცია. გავიხსენოთ „და ვინჩის კოდი“, როცა ფილმის ჩვენება საპროტესტო აქციების ფონზე მიმდინარეობდა.

ზურაბ კიკნაძე - ეკლესიამ ბევრი რამ განსაზღვრა ჩვენი სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებასა და ჩამოყალიბებაში. ახლა დრო შეიცვალა და დღეს ეკლესიას უნდა, ის უფლებები აღიდგინოს, რაც ფეოდალურ ხანაში ჰქონდა, სურს, ფეოდალი გახდეს. ეს ხომ აბსურდია. კონკორდატის პრეამბულაში ეწერა, რომ ეკლესია დაზარალდა 200 წლის და, განსაკუთრებით, ბოლო 70 წლის მანძილზე. მაგრამ მაშინ ხომ მთელი ქართველი ხალხი დაზარალდა. დღეს ეკლესია ხალხისგან განზე გადაა. ვინ უნდა აუნაზღაუ-

როს ქონება, იმავე ხალხმა, ვინც თვითონაც დაზარალდა? გაიხსენეთ, ეროვნული მოძრაობა რელიგიური მოძრაობა იყო. სწორედ მაშინ იყო, კათოლიკური ეკლესიები რომ მიიტაცეს. მაშინ საქართველოში კათოლიკური მრევლი ცოტა იყო, მაგრამ რაც უნდა ცოტა იყოს მრევლი, ეს მაინც კათოლიკური ეკლესიის მყოფობაა საქართველოში და მათ ჰქონდათ უფლება, შესულიყვნენ საკუთარ ტაძრებში. რატომ არ დაიდო ასეთივე შეთანხმებები კათოლიკურ ეკლესიასთან? კათოლიკეები გუშინ არ მოსულან საქართველოში. რატომ ხდება ასე? ამას არავინ არ ეხმაურება. ვფიქრობდი, რომ ებრაელებს მაინც არ შეექმნებოდათ პრობლემა, რადგან სინაგოგები ვერ გადაკეთდებოდა ეკლესიებად. რამდენიმე წელიწადი იყო დავა სინაგოგაზე, ყველამ ვიცოდით, რომ ეს შენობა სინაგოგა იყო. მაშინ აკადემიკოსი ბერიძე მოვიდა სასამართლოზე და თქვა, - ეს ტიპური ქარვასლააო. პატრიარქმაც ასე თქვა, - ქარვასლააო. როცა არ გვინდა, ვერ გავარჩევთ ქარვასლას სინაგოგისგან. მერე ებრაელებმა მოიგეს ეს პროცესი.

ზურაბ აბაშიძე - თუ გვინდა, რომ თავისუფალ საზოგადოებაში ვიცხოვროთ, არ უნდა არსებობდეს ტაბუ არსად, არც ერთ სფეროში, მაგრამ მაინც სიფრთხილისკენ მოგიწოდებთ. თუ რაღაც ორგანიზებულობაა ამ ქვეყანაში და ერთმანეთს ქვებს არ ვესვრით, ეს ეკლესიის დამსახურებაა. აქ საჭიროა ფორმის მონახვა, დარწმუნებული უნდა ვიყოთ არგუმენტებში. ჩვენი პატრიარქის ავტორიტეტის გამო, მის ირგვლივ უამრავი ხალხი ტრიალებს. ალბათ ამ ხალხიდან ვიღაც დამოუკიდებლადც მოქმედებს. სიფრთხილესა საჭირო, რომ მთავარი ძარღვი არ დავაზიანოთ. მე ბოლო 6 თვის მანძილზე ჩემი მცირე კონტაქტით ვერ დავინახე, რომ საპატრიარქოს ხელისუფლებაზე გავლენის რაიმე მექანიზმი აქვს. პირიქით, მომიჩვენა, რომ კონტაქტი მინიმალურია.

ბექა მინდიაშვილი - დღეს თეოკრატიის არა, მაგრამ იეროკრატიის ნიშნებზე საუბარი ნამდვილად შეიძლება. 2004-2005 წლებში დღევანდელ ხელისუფლებას ჰქონდა პრეტენზია, რომ თვითონ ყოფილიყო უზენაესი მმართველი. მასსოვს შემთხვევა, როცა სპეცნაზი შევიდა ერთ-ერთ მონასტერში, რადგან ეგონათ, რომ იქ დამნაშავე იმალებოდა. ამის შემდეგ შინაგან საქმეთა მინისტრი ჩავიდა მეუფე ზენონთან და ბოდიში მოუხადა, რადგან ეს იყო ზღვარს გადასვლა. ის ადამიანი, ვინც ოპერაცია დაგეგმა და განახორციელა, თანამდებობიდან გაათავისუფლეს. ეკლესიამ აჩვენა, - ჩემთან შემოსვლის უფლება არ გაქვთო; ასევე ფერიის მთის ამბავი - მაშინ მეუფე დიმიტრი აცხადებდა, - ეს საქართველოს მიწაა და ადრე ეკლესია ყოველთვის იქ აშენებდა ტაძარს, სადაც მოესურვებოდაო. როგორც ჩანს, ეს არის ორ ძალაუფლებას შორის ჭიდილი. დღეს ხელისუფლებას ასეთი ამბიცია აღარ აქვს, უკვე კარგად იცის, ვინცაა ამ ქვეყანაში უზენაესი.

მართლმადიდებელ ეკლესიას აქვს იმის რესურსი, რომ საკუთარი თავი დაიცვას, რელიგიურ უმცირესობებს კი ეს რესურსი არ გააჩნიათ. ჩვენი ვალია, რომ მართლმადიდებლობის დაცვა არ მოხდეს უმცირესობების დაკნინების ხარჯზე. ეს ძალიან მნიშვნელოვანია ჩვენი ეკლესიისთვისაც. არა აქვს მნიშვნელობა, ეკლესიასთან ურთიერთობის რა პოლიტიკური რეჟიმი იქნება. ინგლისში ნაციონალური ეკლესიის ცნება არსებობს და ეპისკოპოსები ლორდთა პალატის წევრები არიან, მაგრამ ინგლისის ანგლიკანური ეკლესია ე.წ. სექტანტური ჯგუფების პირველი დამცველია.

ჩვენთან ეკლესიის გავლენა ერთნაირად ძლიერია ოპოზიციაზეც და ხელისუფლებაზეც. ეკლესიას უნდა, პოლიტიკური პროცესების წარმმართველი იყოს. სწორედ ამას უკავშირდება განცხადებები იმის შესახებ, რომ მომავალი პოლიტიკური ინსტიტუცია ეკლესიის წიაღში დაიბადება და მონარქი ეკლესიის კარზე უნდა აღიზარდოს.

მაია ცაცანაშვილი - აქ ითქვა, რომ თეოკრატიზმის საფრთხე არსებობს, ტერმინი „კონკორდატი“ ახსენეთ, რაც სწორედ თეოკრატიის მარჯვენა ბიძგია. სწორედ კონკორდატის დადების შემდეგ შეიქმნა ვატიკანი. ხელშეკრულებას ჰქვია „საკონსტიტუციო შეთანხმება საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიასა და სახელმწიფოს შორის“. ამერიკაში რელიგიის მხრივ ასეთი მდგომარეობაა: კონსტიტუციაში ეს არანაირად არაა დაფიქსირებული, იქ დაახლოებით 3000 რელიგიური ორგანიზაციაა და მათ შორის ფინანსდება 1200. ევროპაში ორი ტიპის მოდელია - ერთია სახელმწიფო რელიგიის მოდელი, მაგალითად, ბრიტანეთსა და საბერძნეთში, და მეორე - სახელმწიფოებრივი, როცა სახელმწი-

ფო სუბიექტებსა და ეკლესიებს შორის იდება ხელშეკრულებები. რაც შეეხება საქართველოს საკონსტიტუციო მოდელს, რადგან კონსტიტუციაში ჩაინერა, რომ ეკლესიას განსაკუთრებული როლი აქვს საქართველოს ისტორიაში, ამ როლის დასადგენად შეიქმნა ეს საკონსტიტუციო შეთანხმება. ევროპაში თავისუფლება ტრადიციული რელიგიების ფონზე განვითარდა, ამერიკაში კი ცარიელ ნიადაგზე წარმოიშვა და, თავისთავად, განსხვავებულია. ჩვენი მოდელი ევროპულთან რადიკალირად მიახლოებულია, მაგრამ არა იმ სტატუსით, როგორც ევროპაშია ცალკეული ეკლესიების მიმართ. რომელმა კონფესიამაც უნდა იჩივლოს ევროსასამართლოში, მათ არავინ სთხოვს საბუთს, რეგისტრირებულია თუ არა. დაცვის მექანიზმები რელიგიური ორგანიზაციებისთვის სტატუს კვოდ არსებობს. როცა ეკლესიის მიერ ცენზურაზე საუბრობთ, და თან ტერმინ „კონკორდატს“ ხმარობთ, ინფორმაციულ ომს აწარმოებთ ეკლესიის წინააღმდეგ. ეს ხელშეკრულება საფრთხე მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდებოდა, თუ მას კონკორდატის შინაარსი ექნებოდა.

ნუგზარ პაპუაშვილი - მაგრამ ამ ხელშეკრულებაში იკითხება სრულიად ანტიკულტურული ცნობიერება. როდესაც კულტურის ძეგლი

ცხადდება რომელიმე ეკლესიის საკუთრებად, ყოველთვის არის იმის შანსი, რომ ნებისმიერმა კონფესიამ მოითხოვოს ისტორიულად თავისი ძეგლი. მაგალითად, ჩვენში არსებობს უძველესი ხელნაწერი, ლაილაშის ბიბლია. ესაა უძველესი ებრაული ხელნაწერი. ამაზე ცნობილი ძეგლი ქართულ ხელნაწერებში არ არსებობს. მისი გატაცებაც კი უნდოდათ, მაგრამ ეს ამბავი არ გახმაურებულა. შარშან საქართველოსა და თურქეთის კულტურის სამინისტროებს შორის უნდა დადებულიყო ხელშეკრულება ისტორიული ძეგლების რესტავრაციის თაობაზე. თურქეთის მხარე თანახმა იყო, აღედგინა ტაო-კლარჯეთის ქართული ძეგლები, რომლებიც დღეს სავალალო მდგომარეობაშია, სამაგიეროდ ითხოვდა სამი მეჩეთის რესტავრაციას - თბილისში, ახალციხესა და ბათუმში. ბუნებრივია, აღდგენილ მეჩეთებს მხოლოდ კულტურული დანიშნულება ექნებოდათ, ისევე, როგორც ქართულ ეკლესიებს თურქეთში. ამ მნიშვნელოვან ხელშეკრულებას ეკლესიის ზენოლის შემდეგ ვეღარ მოეწერა ხელი. ეკლესია ასეთ შემთხვევებშიც ფარად იყენებს საკონსტიტუციო ხელშეკრულებას.

ზურაბ კვიციანი - ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ ეკლესიას სახელმწიფოს რესურსები

სები სექტების წინააღმდეგ ბრძოლისთვის სჭირდებოდა. ხშირად მსმენია მაღალი რანგის მღვდელმთავრებისგან, რომ თუ სახელმწიფო არ დაეხმარებათ, სექტების წინაშე ეკლესია უმწეოა. არადა, ძალიან სახიფათოა ეკლესიისა და სახელმწიფოს „ჩახუტება“.

რამდენად შესაძლებელია მართლმადიდებლობის თანამედროვე ლიბერალურ ღირებულებებთან შეთავსება?

ზურაბ კვიციანი - საბერძნეთში მართლმადიდებლობა სახელმწიფო რელიგიაა, და იქ კონსტიტუციაში ჩანერილია, რომ ეკლესია სახელმწიფოსთან გადაჯაჭვულია. ეს ბიზანტიური მოდელია. დღევანდელ საბერძნეთში ეს იმიტაციაა, და მიუხედავად სამართლებრივი მხარისა, ეკლესიას არ აქვს დიდი უფლებები, იმიტომ, რომ იქ ლიბერალური სულისკვეთება გამაჯდარი აქვს საზოგადოებას. აბა, გამოვიდეს რომელიმე პარტია და თქვას, რომ არ აღიარებს ლიბერალურ ღირებულებებს. რუსეთშიც კი, როგორც ნუგზარმა თქვა, ეკლესიაში გაცილებით მეტი თავისუფლებაა. რუსეთის ეკლესიას დიდი გავლენა აქვს რუსეთშიც და მთელ მსოფლიოშიც. ნუ დაგვაინყვებთ, ყველაზე დიდი თეოლოგები რუსები არიან -

უიზუაღ დღეა Live Show

MARIANOFF EXPRESS-ში

მეჩანოვიჩის ქ. # 8
სპ. +995 32 36 95 16 +995 32 36 03 25

ბერდიაევი, ლოსკი, მამა სერგი ბულგაკოვი. ჩვენი პატრიარქი ხშირად იმონებს მათ. რუსეთთან კულტურული კავშირების განწყევტა არც ეკლესიას უნდა მოუნდეს და არც სხვებს.

ბექა მინდიაშვილი - თქვენ დასახელეთ ძალიან დიდი ავტორიტეტები, რომელთაც თვითონ რუსეთის ეკლესია დევნიდა. ისინი არც საქართველოს ეკლესიაში არიან პოპულარულები. სამწუხაროდ, ჩვენი ეკლესიის თანამედროვე რეალობა აცდენილია სახარებისეულ ღირებულებებს. ის, რა ღირებულებებითაც ცხოვრობს ეკლესია, წინააღმდეგობაშია დემოკრატიულ და ლიბერალურ ღირებულებებთან, ასევე – სახარებისეულ მოძღვრებასთან, რომელსაც ადამიანის თავისუფლების პატივისცემა უდევს საფუძვლად.

ის, რაც კათოლიკურ ეკლესიაში გასული საუკუნის 60-იან წლებში მოხდა – აჯორნამენტო, განახლება, ჩვენთან არ მომხდარა. იქ მაშინ განხეთქილება იყო, რომლის ძირითადი მიზეზი სხვისი თავისუფლების აღიარება იყო. ამ კრებამ გადაწყვიტა, რომ თუ კათოლიკე არ ხარ, მაინც რჩები ღვთის ხატად. ასეთი მარტივი რამ განხეთქილების მიზეზი გახდა. მართლმადიდებლობა ჩვენთან აცდენილია რწმენას და გაგებულია იდეოლოგიად, პოლიტიკურ ინსტრუმენტად. სწორედ ესაა ბიზანტიზმი. არადა, ეკლესიის ერთადერთი ამოცანა და მისიაა, დაუკავშიროს ადამიანი ქრისტეს მოძღვრებას, დაუკავშიროს მეორე ადამიანს სიყვარულით.

ნუგზარ პაპუაშვილი - ერთ საინტერესო მაგალითს გავიხსენებ – იყო ასეთი ეპისკოპოსი ამბროსი მედიოლანელი, რომელმაც თეოდოსი იმპერატორი არ შეუშვა ეკლესიაში იმის გამო, რომ მან არიანელებს სცემა. თვითონ მართლმადიდებელი იყო, მაგრამ არიანელები დაიცვა. რა თქმა უნდა, ეკლესიის ფესვებში დემოკრატიული ღირებულებები დევს.

მაია ცაცანაშვილი - გეტყვით, რომ სადაც უნდა ნახვიდეთ, ყველგან შეგხვდებით ასეთი შეხედულებები. საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია აღიარებს, რომ ჩემი თავისუფლება მთავრდება იქ, სადაც იწყება თქვენი თავისუფლება. უფლებები ვალდებულებების გარეშე არ არსებობს. მესმის, რომ თქვენ, როგორც მორწმუნეს, გული გტკივთ რაღაცაზე, მაგრამ ეკლესია საზოგადოებრივი ერთობაა, სადაც რაღაც წესები მოქმედებს, ისევე – როგორც სახელმწიფოში. თქვენ ბრძანეთ, რომ რაღაც ცვლილებებია საჭირო. კანონი არასდროს არაა დასრულებული, ის უნდა განვითარდეს, მუშაობა უნდა გაგრძელდეს. დღეს ასეთი სურათია – რაც ერი, ის ბერი. შესაძლოა, რაღაც პრობლემები არსებობს, ვფიქრობ, მაინც უფრო ემოციის დონეზე ვსაუბრობთ, ვიდრე

გააზრებულად. სამართლებრივი საკითხები სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს.

ზურაბ კიკნაძე - საქმეც ისაა, რომ სასამართლოს არ გამოაქვს ეკლესიის საწინააღმდეგო განაჩენი, სწორედ ესაა პრობლემა. და ეს გამოთქმა, „რაც ერი, ის ბერი“, საშინელია. იმიტომ, რომ ბერი ბევრად უფრო მაღლა უნდა იდგეს.

ფიქრია, დღეს თუკი რაიმეზე შეთანხმდა ოპოზიცია და ხელისუფლება, ეს სწორედ ეკლესიასთან დამოკიდებულებაა. შეიძლება, მოსახლეობის ნდობა ეკლესიას იმანაც მოუტანა, რომ ინსტიტუტები, რომელიც ქვეყანაში უნდა მუშაობდეს, ცუდად მუშაობს. თვითონ ეკლესიისთვის რამდენად მომგებიანია პოლიტიკოსების და ხელისუფლების ამგვარი დამოკიდებულება?

ფიქრია ჩხრაძე - არ არის მომგებიანი და ეკლესიისთვისაც და სახელმწიფოსათვისაც ბევრად უკეთესი იქნება, რომ სფეროები რეალურად იყოს გამიჯნული. ნამდვილად ჯობს, მიქცევა-მოქცევა იმ სფეროში არ არსებობდეს. ბევრი ადამიანის წინაშე დგას ეს პრობლემა – წინააღმდეგობაშია თუ არა დემოკრატია და ქრისტიანული ღირებულებები. მეც ბევრი მიფიქრია ამაზე, იმიტომ, რომ მართლმადიდებელი ვარ. ბექა ამბობდა, რომ თავისუფალი ნება არის რწმენის საფუძველი და ასეა დემოკრატიისაც. ეს ჩემს რელიგიურ მრწამსში და პოლიტიკურ მოღვაწეობაში დიდ კომფორტს მიქმნის. თუმცა, არის თემები, რომლებიც კონკრეტულ შემთხვევებში, შეიძლება ერთმანეთს შეეჯახოს. შეიძლება, რაღაც შეცდომებია დაშვებული ჩვენს თანამოქალაქეებთან, კონფესიებთან მიმართებაში, მაგრამ შეცდომები ბევრ სხვა სფეროშიც დაიშვა. აფხაზეთსა და ოსებთან მიმართებაში ხომ დავუშვით შეცდომები, რომლებიც გამოუსწორებელ ზღვარს მიუახლოვდა? მაგრამ ვფიქრობთ, რომ გამოსწორდება. ეს პოსტსაბჭოთა პერიოდის პრობლემები უფროა, ვიდრე ეროვნული ხასიათის თვისება. გუშინ ვუყურებდი ლატვიისა და რუმინეთის მოვლენებს. ერთგან 1000 კაცი გამოვიდა ქუჩაში, მეორეგან 2000. ის ადგილები დაინგრა და დაიღწა. ჩვენთან 100 000 კაცი გამოსულა ქუჩაში, მაღლობა ღმერთს, მსგავსი არაფერი მომხდარა. როგორც აფხაზეთთან და ოსებთან უნდა დავალაგოთ ურთიერთობა, ისევე უნდა დავალაგოთ კონფესიებთანაც. მე ვცდილობ, ეს პოლიტიკურად გააკეთო. თუ მეუბნებით, რომ ხმალი უნდა ამოვიღო და ეკლესიას ვეკვეთო, არ გავაკეთებ ამას, იმიტომ, რომ მიმაჩნია, გულშემატკივრის პოზიციიდან ბევრი რამის გაკეთება შეიძლება; არ ვთვლი, რომ ეკლესიას უნდა ნავუყენო პრეტენზია დემოკრატიულობასთან დაკავშირებით, როცა

ყველა სფეროში უკიდურესად მძიმე პრობლემებია. მიმაჩნია, რომ საზოგადოების დემოკრატიზაცია ბევრი სფეროს დემოკრატიზაციას მოითმანს. პოლიტიკური კონიუნქტურა ეკლესიის მიმართ ძალიან ცუდია, და სულ ვცდილობ, ჩემი თავი გავაკონტროლო. ძალიან არ მიყვარს კამერის თანხლებით ეკლესიაში მისვლა, მაგრამ ხანდახან მაინც მიწევს. პოლიტიკოსები კრიზისის დროს საპატრიარქოს და პატრიარქს მიმართავენ, რადგან საზოგადოებაში გამოკვეთილი ინსტიტუტები არ არსებობს, მედია და სამოქალაქო საზოგადოება ვერ ასრულებს თავის ფუნქციას და ვისაც ავტორიტეტი აქვს, სწორედ იმას მიმართავენ. ამაში ცუდი არაფერია...

ზურაბ აბაშიძე - ზუსტად ასეთივე პროცესები მოხდა რუსეთშიც, პოსტსაბჭოთა მართლმადიდებლურ ქვეყნებშიც – ელცინმა, კურჩამ, ლუკაშენკომ იგივე გააკეთეს. ეს გააკეთეს ცენტრალური აზიის ქვეყნებში. რელიგიის გამოყენება ძალაუფლებისთვის პოსტკომუნისტური ქვეყნებისთვის დამახასიათებელია.

ნუგზარ პაპუაშვილი - ვერ დაგეთანხმებით. თუ დღეს რუსეთში სახელმწიფოს აქვს გავლენა ეკლესიაზე, ჩვენთან პირიქით – ეკლესიის გავლენა სახელმწიფოზე, ეკლესია ახდენს დიქტატს სახელმწიფოზე. ბექამ სწორად აღნიშნა, ჩვენთან თეოკრატიის კი არა, იეროკრატიის, სასულიერო პირების დიქტატია.

ეკლესიისთვის რამდენად მომგებიანია ეკლესიის გავლენა სახელმწიფოზე და პირიქით?

მამა ზაზა - ძალაუფლებისკენ ლტოლვა, მთავრობისმოყვარეობა ადამიანის ერთ-ერთი სისუსტეა. მაგრამ ეკლესიას, უპირველეს ყოველისა, ზემინიერი დანიშნულება აქვს, ესაა გზა ზეციური იერუსალიმისკენ. როდესაც ეკლესიის და სახელმწიფოს ასეთი მკვეთრი ბმაა, ეს მთელი საზოგადოებისთვისაა საზიანო. მაინც ვფიქრობ, ასე იმიტომ ხდება, რომ სახელმწიფო პრობლემებს ვერ აგვარებს. თუ ყველა შეასრულებს თავის ფუნქციას, მაშინ გვექნება ლიბერალური დემოკრატია, სადაც ყველა ადამიანს შეეძლება საკუთარი რესურსების გამოვლენა.

ბექა მინდიაშვილი - მთავარი პრობლემა, ჩემი აზრით, ჩვენს საეკლესიო ცნობიერებაშია. ვერ ვპოულობთ ორიენტირს იქითკენ, რომ დავუბრუნდეთ ცოცხალ რწმენას. ეკლესიაში დღეს, სამწუხაროდ, ლიბერალური ფლანგი აღარ არსებობს. გარკვეული თვალსაზრით, მამა ზაზაც დევნილია. სამწუხაროდ, ძირითადი დისკურსი დღევანდელ ეკლესიაში ძალაუფლების დისკურსია.

რატომ საშიშია ისრაელმა ლაზარეო

კავშირი პრესაში
ინტელექტუალური ტარაზი
კონკრეტული ტარაზი
4 იანვარი, 2009

<<< ლასაწყისი გვ. 48

პალესტინელებს სრულიად განსხვავებული ხედვა აქვთ. ბუტუ აცხადებს, რომ, რაც ისრაელი ლაზიდან გავიდა, ისინი ყველაფერს აკეთებდნენ, რომ ეკონომიკა არ განვითარებულიყო. „როდესაც ისრაელები გავიდნენ, იმედი მოგვეცა, რომ ლაზელ პალესტინელებს ოდნავ მაინც მიეცემოდათ თავისუფლად ცხოვრების საშუალება. იმედი გვექონდა, რომ სასაზღვრო პუნქტები გაიხსნებოდა. ნამდვილად არ ველოდით, თუ მათხოვრობა მოგვინებდა ჩვენთან სა-

ჭმლის შემოტანის უფლების მისაღებად,“ – განმარტავს ბუტუ.

მისივე თქმით, სამი წლის წინ, ჯერ კიდევ ჰამასის არჩევამდე ისრაელს უკვე ბლოკადაში ჰყავდა მოქცეული ლაზა. პალესტინელები იძულებულნი იყვნენ, მიემართათ შეერთებული შტატების სახელმწიფო მდივნის კონდოლიზა რაისისთვის და მსოფლიო ბანკის პრეზიდენტ ჯეიმს ვოლფენსონისთვის, რათა მათი ზეწოლით, ისრაელს ნება დაერთო, თუნდაც რამდენიმე სატვირთო მანქანა ყოველდღიურად შესულიყო ლაზას ტერიტორიაზე. ისრაელი დათანხმდა ამ

მოთხოვნას, თუმცა მოგვიანებით პირობა არ შეასრულა. „ეს ყველაფერი ჰამასის არჩევნებში გამარჯვებამდე ხდებოდა. ასე რომ, ყველაფერი, რასაც ისრაელი იჩემებს, ერთი დიდი მითია. თუ უკვე არ არსებობდა ჩვენი იზოლირებისკენ მიმართული პოლიტიკა, რატომ დაგვეჭირებოდა რაისის და ვოლფენსონის შუამავლობა შეთანხმებისთვის?“ – კითხულობს ბუტუ.

იოსი ალფერმა, მოსადის სადაზვერვო სამსახურის ყოფილმა ჩინოვნიკმა და სამშვიდობო მოლაპარაკებების საკითხში მამშინდელი პრემიერ-მინისტრის, ეჭუდ ბარაკის ყოფილმა მრჩეველმა, განაცხადა, რომ, მისი აზრით, ლაზას ბლოკადა მცდარი სტრატეგიაა, რომელმაც, შესაძლოა, გააძლიერა კიდევ ჰამასი: „არ მგონია, ვინმეს შეეძლოს იმის დამადასტურებელი არგუმენტების მოტანა, რომ ბლოკადა კონტრპროდუქტიული იყო, თუმცა, ცხადია, მის პროდუქტიულობასაც ვერავინ დაამტკიცებს. ძალიან დიდი შანსია იმისა, რომ კონტრპროდუქტიული ყოფილიყო. ეს არის კოლექტიური სასჯელი, უმძიმესი ჰუმანიტარული განსაცდელი. ბლოკადამ ვერ აიძულა პალესტინელები, ისე მოქცეულიყვნენ, როგორც ჩვენ გვსურდა. მაშ, რატომ მიემართავთ ამ მეთოდს? ჩემი აზრით, ხალხმა ნამდვილად დაიჯერა, რომ თუ ლაზას მოსახლეობას ვაშიმშილებთ, ისინი ჰამასს აიძულებენ, შეტევები შეწყვიტოს. ეს მცდარი პოლიტიკაა, რომელსაც სრულიად დაუფიქრებლად კვლავ და კვლავ ვიმეორებთ.“

დეგაპრინტი
DEGAPRINT

სიფრული ოფსეტური ბეჭდვა
ტელ.: +995 32 995007 / 998843
ფაქსი: +995 32 995681

degaprint@caucasus.net

მარში საქართველოზე

<<< დასაწყისი გვ. 60

თავიდან სანდრა და მიშა ქვინსში დასახლდნენ. მათი ბინა სარდაფში იყო, ბინის მფლობელი კი „სულ ელექტროენერჯის დაზოგვას“ სთხოვდათ. სანდრა Cheesy Pizza-ში მუშაობდა და საათში ოთხ დოლარს იღებდა, მაგრამ დაახლოებით ერთ წელიწადში ორივემ მოახერხა ნიუ-იორკის იურიდიულ ფირმებში სამსახურის შოვნა და საცხოვრებლადაც ზემო ვესტ-საიდში გადავიდნენ. „მშვენიერი იყო, თითქმის ფუფუნებაც კი“, – მითხრა სააკაშვილმა.

მომდევნო წელს სააკაშვილმა სადოქტორო ხარისხის დაცვა გადაწყვიტა და ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტში საერთაშორისო სამართლის შესწავლა დაიწყო. სადისერტაციო თემად აირჩია უტი პოსტდოქტორის – საერთაშორისო სამართლის პრინციპი, რომლის მიხედვითაც ახლად შექმნილ ავტონომიურ სახელმწიფოებს იგივე საზღვრები უნდა დარჩეთ, რაც დამოუკიდებლობის მოპოვებამდე ჰქონდათ. სააკაშვილმა ამ პრინციპის არსი – სამხრეთ ოსეთსა და აფხაზეთზე აშკარა მინიშნებით – ასე განმარტა: „ყოველი არალეგალური ქმედება უნაყოფა“.

როდესაც ვაშინგტონში სასწავლებლად ჩავიდა და, თეთრი სახლის პირდაპირ, ლაფაიეტის სკვერში, უამრავი უსახლკარო ადამიანი და ვირთხები აღმოაჩინა, მახლობელი ქუჩები კი მოუვლელი დახვდა, საშინლად შეშფოთდა. „მივხვდი, სინამდვილეში როგორი შეიძლება იყოს სხვა ქვეყნების მთავრობები, – იხსენებს სააკაშვილი, – გზა მართლა საშინელ მდგომარეობაში იყო, უარეს დღეში – ვიდრე გზები შევარდნაძის დროს. მაგრამ, რადგან ადგი-

ლობრივი ხელისუფლება არ ფლობდა საკმარის თანხებს გზების შესაკეთებლად, ამაზე არავინ წუხდა. მერე რა, რომ ეს გზა თეთრი სახლისკენ მიდიოდა. წარმოიდგინეთ, აგერ აქვე ზის მსოფლიოს ყველაზე ძველამოსილი პრეზიდენტი, მაგრამ ასფალტის შეკეთება კი ვერ მოუხერხებია!“ – აგრძელებს სააკაშვილი, – „ისინი ამას ძალაუფლების განაწილებას უწოდებენ. ვილაციისთვის ეს დემოკრატიაა, მე კი ამას არაეფექტურ მართვას დავარქმევდი“.

საკაშვილმა სადოქტორო კურსის დასრულება ვერ მოახერხა. 1995 წელს ზურაბ ჟვანიამ, შევარდნაძის პარტიის, მოქალაქეთა კავშირის ერთ-ერთმა ახალგაზრდა რეფორმატორმა, საქართველოში დაბრუნება და სასამართლო სისტემის რეფორმირებაში ჩართვა სთხოვა. სააკაშვილის სადოქტორო თემის ხელმძღვანელმა თომას ბურგენტალმაც, რომელიც წარსულში ჰოლოკოსტს გადაურჩა, ახლა კი ჰააგის საერთაშორისო სასამართლოს მოსამართლეა, თავის სტუდენტს შინ დაბრუნება ურჩია. სააკაშვილი ბურგენტალის სიტყვებს ასე იხსენებს: „მისინე, სულაც არა ხარ ვალდებული, ეს დისერტაცია დანერო. შეცვალე შენი ქვეყანა და ამას ახალი ქვეყნის შენება დაარქვი. ბევრად უფრო საინტერესო იქნება“.

საკაშვილი უკან დაბრუნდა და პარლამენტში სახელისუფლებო სიით შევიდა. 1999 წელს მან ვაკეში, თბილისის იმ უბანში იყარა კენჭი, რომელიც გასული საუკუნის ორმოცდაათიან, სამოციან წლებში აშენდა, პერიოდში, როდესაც საბჭოთა არქიტექტურა ჯერ კიდევ „აპარატრიკების“ კლასისთვის მუშაობდა და გულუხვად ასაჩუქრებდა მათ მალაქჭერიანი, პარკეტიანი ბინებით. „ჩემი

კონკურენტი საგადასახადო ინსპექციის ძალიან კორუმპირებული ხელმძღვანელი იყო, – იხსენებს სააკაშვილი – მეგონა, რომ ადვილად გავიმარჯვებდი, რადგან ახალგაზრდა ვიყავი, თანამედროვე და ა.შ. და ა.შ. მაგრამ გამოკითხვებმა გვაჩვენა, რომ ძალიან დიდი მაჩვენებლით მისწრებდა. ეს იყო პირველი რეალური საარჩევნო კამპანია საქართველოში. პირველი ბილბორდი, პირველი ნეგატიური სარეკლამო რგოლი, საერთოდ პირველი პოლიტიკური რეკლამა ტელევიზიით. ეს იყო ნამდვილად კლასიკური დასავლური კამპანია, – ამბობს სააკაშვილი, – და მე 50 ხმით გავიმარჯვე“.

2000 წელს შევარდნაძემ სააკაშვილი საკუთარ იუსტიციის მინისტრად დანიშნა. სულ მალე ის კაბინეტის სხდომაზე მინისტრების ახალ-ახალი „დაჩების“ სურათების ფრიალით შეიჭრა, უკან კამერები მისდევდა. ეს საქციელი – გაბედული, თვითდარწმუნებული და მედიის ყურადღებაზე გათვლილი, მისი მომავალი ქმედებების მოდელად იქცა. ერთი წელიც არ იყო გასული, რომ სააკაშვილი თანამდებობიდან გადადგა, საკუთარი პოლიტიკური პარტია შექმნა და თბილისის საკრებულოს თავმჯდომარე გახდა.

ახალგაზრდა პარლამენტარის რანგში სააკაშვილი ვაშინგტონს რამდენჯერმე ეწვია ჟენიასთან ერთად – იმ კაცთან ერთად, რომელმაც მიშას საქართველოში დაბრუნება ურჩია და რომელსაც კაპიტოლიუმში ყველა კარზე დაკაკუნება შეეძლო, თუკი ის საერთოდ კი იღებოდა. (საკაშვილმა უმალ გაიაზრა, თუ რამხელა მნიშვნელობა ჰქონდა ვაშინგტონში კონტაქტების დამყარებას და უკვე, როგორც პრეზიდენტმა, რეასი ათასი დოლარი გადაუხადა „ორონ სტრატეჯის“ – ორკაციან ლობისტურ ფირმას, რომელსაც ჯონ მაკეინის ახლო მრჩეველი რენდი შონინი ხელმძღვანელობდა). სააკაშვილი იხსენებს: „დიდი რუკა გვედო და მათ ვუხსნიდით, „ეს ამერიკაა, ეს რუსეთი. ეს საქართველო. ეს კი მილსადენი. აი, რატომაც საქართველო მნიშვნელოვანი“.

საკაშვილის პრეზიდენტობის პირველი თვეები თავბრუდამხვევი იყო. პოლიციის თანამშრომელთა უმეტესობა სამსახურიდან დაითხოვეს, შეცვალეს და კრიმინალურმა შემთხვევებმაც იკლო. გადასახადები შემცირდა, მაგრამ სახელმწიფო შემოსავლებმა იმატა. სახელმწიფო სამსახურები გააუქმეს და კორუფციაში დადანაშაულებული მინისტრების დაპატიმრებებს ნაციონალური ტელევიზიებით გადასცემდნენ. თბილისში სააკაშვილს ძირითადად იმის გამო აკრიტიკებენ, რომ მოუთმენლობით, მან ის ინსტიტუტები დაამხო, რომლებსაც დემოკრატიული რეფორმების საფუძვლები უნდა

შექმნა. „უწყურები და ვხედავდი, მოქმედებდა ისე, თითქოს ჯულიანის სამოქმედო გეგმას მისდევდა და ისიც მინახავს, როგორ იმეორებდა პუტინის ნაბიჯებს,“ - ამბობს ლინკოლნი მიტჩელი, საერთაშორისო პოლიტიკის პროფესორი კოლუმბიიდან, რომელიც 2 წლის განმავლობაში თბილისში, ამერიკულ არასამთავრობო ორგანიზაციაში, ნაციონალურ დემოკრატიულ ინსტიტუტში მუშაობდა - „თითქოს მხრებზე ორი ანგელოზი აზის - კეთილი და ბოროტი. კეთილი ანგელოზი კეთილი საქმეებისკენ უბიძგებს, ბოროტი კი იმას კარნახობს, თუ რა უნდა გააკეთოს, რომ ის მიიღოს, რაც სჭირდება“.

2007 წლისთვის საქართველოს მშპ 12%-ზე მეტით გაიზარდა, ხელახლა დაიგო გზები, განახლდა სკოლები და საავადმყოფოები, განვითარდა ბინათმშენებლობა, გაკეთდა შადრევნები (ერთ-ერთი მათგანი კი ფილმ „მისია შეუძლებელია“ თემატური კომპოზიციის თანხლებით ჩუხჩუხებს). პირდაპირმა უცხოურმა ინვესტიციამ გასულ წელს 1.7 მილიარდ დოლარს მიაღწია, ჩატარდა ათასობით ობიექტის პრივატიზაცია, უცხოელი ბიზნესმენი, რომელიც საქართველოში, უკვე ათწელიწადზე დიდი ხანია, ცხოვრობს, საქართველოს მთავრობას ლიბერტიზაციულად მიიჩნევს. „მიღწონ ფრიდმანი იამაყებდა,“ - ამბობს ის. თუმცა მიღწევებისადმი მაინც სკეპტიკურადაა განწყობილი. „პრივატიზაციის ბევრი შემთხვევა არაგამჭვირვალედ ჩატარდა, გამჭვირვალე პროცედურებს კი უამრავი დაბრკოლება შეხვდა,“ - ამბობს ბიზნესმენი (მაგალითად, რამდენიმე სანარმო უცხოეთში რეგისტრირებულ ისეთ ფირმებს მიჰყიდეს, რომელთა მფლობელთა ვინაობა ბუნდოვანი იყო).

ერთმა მრჩეველმა მითხრა, რომ სააკაშვილის პროექტი ასე გამოიყურება: „ამბავი იმის შესახებ, თუ როგორ ცდილობს 200 დასავლელი ბიჭი ოთხნახევარი მილიონი ქართველის ოცდამეერთე საუკუნეში გადმოთრევას“. სააკაშვილმა გამოიყენა ევროპელ და ამერიკელ მრჩეველთა დახმარება; ისეთების, როგორიც კუნინია. გარდა ამისა, თავიდანვე მიიღო ფინანსური დახმარება აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტისგან და ასევე არაპირდაპირ - სოროსის ფონდიდანაც. საკუთარ ადმინისტრაციაში კი მაღალ პოსტებზე უცხოური პასპორტის მქონე სპეციალისტები დანიშნა (მისი პირველი საგარეო საქმეთა მინისტრი საქართველოში საფრანგეთის ყოფილი ელჩი იყო, მისი ეკონომიკის მინისტრი საქართველოს და ამერიკის მოქალაქეა, ხოლო ბოლო დრომდე თავდაცვის მინისტრად საქართველოსა და ისრაელის მოქალაქე ჰყავდა). ამ ყველაფრის გამო, რუსეთში გამყარდა აზრი, რომ საქართველო დასავლეთის სატე-

ლიტია (რუსული ელიტისთვის კი დასავლეთი იგივეა, რაც ამერიკა).

საკაშვილის მინისტრები ამტკიცებენ, რომ მათი პოსტმოდერნული ეკონომიკური ექსპერიმენტი მოსკოვს აშინებს, რადგან იქმნება იმის პრეცედენტი, რომ რეგიონში რუსეთის დახმარების გარეშე ბევრის მიღწევა შესაძლებელი. მაგრამ ეკონომიკურმა რეფორმებმა ჩვეულებრივ, რიგით ქართველებს ბევრი ვერაფერი მოუტანა და ეიფორიაც, რომელიც ვარდების რევოლუციას მოჰყვა, გაიფანტა.

ლევან რამიშვილი, რომელიც თბილისში, თავისუფლების ინსტიტუტში მუშაობს, ამბობს, რომ უმუშევრობის მაჩვენებელი საქართველოში 18%-ს აღწევს, ხოლო თბილისში უფრო მაღალიც კია. ბევრი რეფორმა, მაგალითად განათლებისა და ჯანდაცვის, ან არაეფექტურად განხორციელდა, ანდა საკმარისად დაფინანსებული არ გახლდათ. „დანარჩენ პოსტსაბჭოთა რესპუბლიკებთან შედარებით, საქართველო ერთ სულ მოსახლეზე მშპ-ს ყველაზე მცირე ნაწილს ხარჯავს განათლებაზე, - ამბობს რამიშვილი, - მაშინ, როდესაც სამხედრო ბიუჯეტი უკვე მთელი სახელმწიფო ხარჯის მესამედს შეადგენს - ყოველთვის ხდება ხოლმე რაღაც კრიზისი, რომელიც მთელ პოლიტიკურ ყურადღებას, რესურსსა და ეკონომიკურ ბერკეტებს იზიდავს“.

თბილისში თანდათან მომწიფდა აზრი, რომ რაც დრო გადის, სააკაშვილის მთავრობა მით უფრო უპასუხისმგებლოდ იქცევა, არაფრად აგდებს რიგითი ადამიანების პრობლემებს და კანონის უზენაესობას. 2007 წლის 2 ნოემბერს 50 000 ადამიანი პროტესტის ნიშნად ქუჩაში გამოვიდა - მასა, რომელიც ვარდების რევოლუციის საპროტესტო ტალღასაც კი გაუწევდა კონკურენციას. ამ ხალხში ზოგიერთი ეკონომიკური სიტუაციის გამო იყო უკმაყოფილო, ზოგიერთი მიიჩნევდა, რომ მთავრობა კორუმპირებულია და ზოგი კი სააკაშვილის ყოფილი თავდაცვის მინისტრის კორუფციაში ბრალდებით დაბრუნებამ აღაშფოთა. გამოძიება დაწყებული იყო, როდესაც თავდაცვის მინისტრმა სატელევიზიო გამოსვლაში განაცხადა, რომ ოპოზიციური პარტია ჩამოაყალიბა, ხოლო სააკაშვილი პოლიტიკურ მკვლევარებსა და სხვა კრიმინალურ ქმედებებში დადანაშაულებულს (საკაშვილმა ამ ბრალდებებს აბსურდული უწოდა და თავდაცვის მინისტრმაც ხანმოკლე პატიმრობის შემდეგ მათზე უარი თქვა). სატელევიზიო არხი „იმედი“, რომლის მფლობელიც მილიარდერი ოლიგარქი ბადრი პატარკაციშვილი იყო, საპროტესტო დემონსტრაციებს პირდაპირ ეთერში გადასცემდა და სააკაშვილის რეჟიმის დამხობის მოთხოვნების გადაცემით დემონსტრანტებს კიდევ უფრო აქე-

ზებდა. როდესაც სააკაშვილმა პარლამენტის კიბეებზე მოშიშმილე 70-მდე მომიტინგის დასაშლელად პოლიცია გაგზავნა, „იმედმა“ ესეც გააშუქა, რაც ფაქტობრივად საპროტესტო ტალღის გაძლიერებისკენ მონოტონურად უდრიდა. შეიკრიბა ასობით მომიტინგე, სპეცდანიშნულების შენაერთებმა ცრემლსადენი გაზისა და რეზინის ტყვიების გამოყენებით ქუჩა განმინდეს. შემდეგ პოლიცია „იმედში“ შეიჭრა, დალუნა არხის სტუდიები, უცხოელი ჟურნალისტები და სტუდიის სტუმრები იატაკზე პირქვე დაანგინა, მაუწყებლობა კი გათიშა. სააკაშვილმა ათდღიანი საგანგებო მდგომარეობა შემოიღო და გამოაცხადა, რომ მისი ხელისუფლების დასამხობად მოწყობილი საპროტესტო გამოსვლები რუსეთის მიერ დაგეგმილი შეთქმულების ნაწილი იყო.

სოზარ სუბარმა, საქართველოს სახალხო დამცველმა (მის მოვალეობებში სამოქალაქო თავისუფლებების დაცვა შედის) მითხრა, რომ დემონსტრანტთა და პოლიციას შორის ჩადგომას ცდილობდა, როცა თავადაც სცემეს. „ჩემმა თანამშრომელმა წამოიძახა: „რას აკეთებ, ის სახალხო დამცველია“ და მასაც უთავაზურს“. სააკაშვილის მთავრობის მიერ მიღებული კანონები პოზიტიურ რეფორმებს მართლაც გულისხმობდა, მაგრამ, სუბარის თქმით, პრაქტიკაში კანონები არ ტარდება, რეალურად სასამართლოებსა და მოსამართლეებზე პოლიტიკური ზეწოლა კიდევ უფრო გაიზარდა. „საკმარისია, პროკურორმა წარბი აწიოს და მოსამართლემ უკვე იცის, რა გააკეთოს. კანონი მმართველი პარტიის მოთხოვნებს მოარგებს ისე, თითქოს ლუდოვიკო მე-14-ის ეპოქაში ვცხოვრობდეთ“. სუბარმა პოლიციის ძალადობის რამდენიმე ფაქტი გაიხსენა, ახსენა ქონების კონფისკაციის, საგადასახადო პოლიციის მიერ ბიზნესმენების დევნის შემთხვევებიც. სუბარის ომბუდსმენობის კანონით გათვალისწინებული ხუთი წლიდან ოთხი უკვე გავიდა. ვადის დასრულებამდე თანამდებობიდან მას ვერ მოხსნიან, მაგრამ მიაშობო („და საქართველოში საქმეები ყოველთვის ასე გვარდება“), რომ რამდენიმე თვის წინ ძველმა უნივერსიტეტელმა მეგობარმა დაურეკა და უთხრა, რომ თუ გადადგებოდა, დამოუკიდებელ სააგენტოში სამსახურს მისცემდნენ, გაცილებით მაღალი ანაზღაურებით. „მერე კი იტყოდნენ, რომ ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო გადავდექი“.

საკაშვილის ამერიკელი მხარდამჭერები მისი დემოკრატიის შესახებ გამოთქმულ ეჭვებს გაურბიან. ერთმა დასავლელმა დიპლომატმა ისიც მითხრა, რომ ზომები, რომლებიც ნოემბერში დემონსტრანტთა წინააღმდეგ გაატარეს, არაფრით განსხვავდება ევროპის დედაქალაქებში აპრობირებული პრაქტიკისგან. მაგრამ ქუჩაში გამოსულ პროტესტანტთა

ტალღამ სააკაშვილის თვითრწმენა შეარყია და აიძულა, ვადამდელი საპრეზიდენტო არჩევნები დაენიშნა. როგორც თვითონ მითხრა, ეს გადანყვეტილება მისი ცხოვრების ყველაზე სარისკო ნაბიჯი იყო. „ჩვენ ვცხოვრობდით ქალაქში, რომელშიც ადამიანებს ვძულდით,“ - მითხრა სააკაშვილმა. 2008 წელს ხმების 53%-ით ის ხელახლა აირჩიეს, მაგრამ მან თბილისის უმეტეს უბანში არჩევნები წააგო.

შემოდგომის ერთ ღამეს პარლამენტის წევრთან ერთად რესტორან „კოპალას“ ტერასაზე ვსადილობდი. ის მიყვებოდა, რომ ვარდების რევოლუციამდე ასეთ კარგ რესტორანში სადილს ვერ შეძლებდა. ეკონომიკურ მიღწევებს სააკაშვილის მთავრობას უწონებდა, მაგრამ ვიდრე სუფრასთან ვისხედით, გაუჩერებლად აკრიტიკებდა მას ქედმაღლობის, რჩევის გაუთვალისწინებლობისა და უაზრო, გაუთვლელი ნაბიჯების გამო. მიაბო, როგორ შეხვდა საერთო მეგობართან ერთად სააკაშვილს ვარდების რევოლუციიდან რამდენიმე კვირაში. მეგობარმა სააკაშვილს უთხრა: „ხედები ხომ, რომ ახლა ამ დანყველილი ქვეყნის პრეზიდენტი გახდები და სულ დაგვაქცევ იმიტომ, რომ გიყი ხარ“. სააკაშვილმა პასუხად გაიცინა: „რადაცას ყოველთვის მოვიფიქრებ, - თქვა და თითები დაატკაცუნა, - სიტუაციიდან მაინც გამოვძვრები.“

საკაშვილის ორივე საარჩევნო კამპანიის პლატფორმა ეკონომიკური კეთილდღეობა იყო, მაგრამ ყველა ხვდებოდა, რომ სეპარატისტული რეგიონები, აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი, მაინც მისი პრიორიტეტი იქნებოდა. საზოგადოდ ქართველებისთვის აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთს – რომელთა მოსახლეობაც ყოველთვის შერეული ეთნიკური წარმომავლობის იყო – სამშობლოს განუყოფელ ნაწილად განიხილავენ. შესაბამისად, დაკარგული რეგიონების დაბრუნება მათი მთავარი პატრიოტული სურვილი გახლავთ.

2004 წელს სააკაშვილმა შეძლო, აღედგინა კონტროლი აჭარაზე, შავი ზღვის სანაპიროზე მდებარე ავტონომიურ ოლქზე, რომელიც თურქეთს ესაზღვრება. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის მომენტიდან აჭარას ყოფილი საბჭოთა ფუნქციონერი, ასლან აბაშიძე ფეოდალივით მართავდა. მისი პირადი ბრძანებით, ბათუმში, აჭარის დედაქალაქში ყველა სახლი თეთრად შეღებეს; ვაშინგტონთან დაახლოების მიზნით, ჰილარი კლინტონის ძმებს თხილის ბიზნესზე ექსკლუზიური უფლებები შესთავაზეს. პორტისა და საბაჟოს შემოსავლებიც პირდაპირ მის ჯიბეში ხვდებოდა. აბაშიძე არაპოპულარული ფიგურა იყო, მაგრამ მოსკოვის მხარდაჭერით სარგებლობდა. სააკაშვილმა აჭარაში საპროტესტო მოძრაობა შეაგულა და აბაშიძეს სანქციებიც დაუწესა - იმედოვნებდა, რომ

ვარდების რევოლუცია ზღვის პირასაც განმეორდებოდა. ბოლოს აბაშიძემ თავშესაფარი რუსეთს სთხოვა, სააკაშვილი კი ტელევიზიით გამოვიდა და განაცხადა: „ასლანი გაიქცა. აჭარა თავისუფალია!“ ამ თავბრუდამხვევი წარმატებიდან მალევე მან ყურადღება სამხრეთ ოსეთისკენ მიმართა.

2004 წლის აგვისტოში სააკაშვილმა ქართველი პოლიციელები სამხრეთ ოსეთში, საზღვართან არსებული ბაზრობის დასახურად გააგზავნა, სადაც კონტრაბანდული სიგარეტითა და საწვავით ვაჭრობდნენ. აქციას ქართველ მშვიდობისმყოფელთა და ოსების შეიარაღებული ბანდების შეტაკება მოჰყვა. ამერიკელებმა განგაშის ზარი შემოკრეს. ერთი დასავლელი დიპლომატი მიყვებოდა: „ცუდ ამბავში გახვიდნენ, ვფიქრობ, ორივე მხარე იყო დამნაშავე“. დიპლომატმა სააკაშვილს დაპირისპირების შეწყვეტა მოსთხოვა. „ის გაცეცხლდა, ჯანდაბას, ამბობდა, ასეთ ვითარებაში ცხოვრება შეუძლებელია“, მაგრამ უკან დაიხია. ამ ამბის გახსენებისას, სააკაშვილი გამომიტყდა, რომ იმედს მაინც არ კარგავს. ჰგონია, რომ ერთ რამეში სამხრეთ ოსეთის ლიდერების დარწმუნებას აუცილებლად მოახერხებს – დემოკრატიული, ეკონომიკურად აყვავებული საქართველო რუსეთზე უკეთესი პარტნიორი იქნება. „მოთმინება გვჭირდება“, – ამბობს სააკაშვილი. ლონდონის სტრატეგიული კვლევის საერთაშორისო ინსტიტუტის წამყვანი თანამშრომლის, ოქსანა ანტონენკოს აზრით, პრობლემა ისაა, რომ სააკაშვილი ძირეულად არასწორად აფასებს ოსების გრძნობებსა და მტრული განწყობების ინტენსივობას. „როდესაც გაცნობიერა, რომ მხოლოდ ქარიზმითა და დასავლეთში ინტეგრაციის სწრაფვის დემონსტრირებით ფონს ვერ გავიდოდა, მან ახალი მიმართულება მოსინჯა, რითაც კიდევ უფრო მეტად უგულვებელყო იმ ადამიანების სურვილები, რომელთაც ის არ უყვარდათ, ანუ აფხაზეთისა და ოსებისა, და გადანყვიდა „პოტიომკინის სოფლების“ გაშენებით გარეგნულად შექმნა სამშვიდობო პროცესის იმიჯი“.

საკაშვილმა ვერც ის გათვალა, თუ რამდენად მტკიცედ ჰქონდა გადანყვეტილი რუსეთს რეგიონში თავისი ჰეგემონიის შენარჩუნება. „შეუძლებელია, კავკასიაში დასუსტებული რუსეთი წარმოიდგინო, - მითხრა მოსკოვის პოლიტიკური და სამხედრო ინსტიტუტის თანამშრომელმა, სერგეი მარკვედონოვმა, - ეს ჩვენი ტრადიციაა, გასაგებია, რომ ევროპელებისთვის ამის გაგება რთულია, მაგრამ ამ ფაქტორის უგულვებელყოფა უბრალოდ შეუძლებელია“.

ამასობაში სააკაშვილი სამხედრო საკითხებში სულ უფრო მჭიდროდ თანამშრომლობდა დასავლეთთან. მან ერაყში 2000 ჯარისკაცი

გაგზავნა (ქართული კონტინგენტი, ამერიკულ-ლისა და ბრიტანულის შემდეგ, რაოდენობრივად მესამე ადგილზე იყო, ვიდრე აგვისტოს ომის გამო ქართული შენაერთები საქართველოში არ დააბრუნეს) და, ბუშის ადმინისტრაციის მხარდაჭერით, ნატო-ში განწევრიანების საკითხსაც აქტიურად ლობირებდა. სამი ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკა, ლიტვა, ლატვია და ესტონეთი უკვე განწევრიანდნენ ნატო-ში, რუსეთის მთავრობას კი საქართველოს ნატო-ში განწევრიანების შორეული პერსპექტივაც კი საშინლად აავებს. მაშა ლიპმანმა მითხრა, რომ მოსკოვში ნატო-ს ექსპანსიას განიხილავენ, როგორც „შემოჭრას სივრცეში, რომელსაც რუსეთი საკუთარი გავლენის ლეგიტიმურ სფეროდ განიხილავს“.

2006 წელს საქართველომ შპიონაჟის ბრალდებით ოთხი რუსი ოფიცერი დააპატიმრა. საპასუხოდ რუსეთიდან იქ მცხოვრები რამდენიმე ათასი ქართველი გამოაძევეს, ქართული პროდუქტის ექსპორტს რუსეთში ემბარგო დაუწესეს, საჰაერო მიმოსვლა და პოლიტიკური კავშირები შეზღუდეს. რამდენიმე კვირის შემდეგ სააკაშვილმა სამხრეთ ოსეთის ქართულ სოფლებში არჩევნები ჩაატარა. სამხრეთ ოსეთის ყოფილ პრემიერ-მინისტრს და სამხედრო ლიდერს, დიმიტრი სანაკოევს, რომელიც ახალი ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი გახდა, რეგიონის პრორუსული მთავრობისთვის კონკურენცია უნდა გაენია. სანაკოევმა თბილისის ფულით ბინები, საავადმყოფოები, სპორტული ობიექტები ააშენა, მაგრამ ოსების უმეტესობისთვის ის მოლაღატედ და მარიონეტად იქცა. რუსეთმა კი სამხრეთ ოსეთის მოქალაქეებს პენსიები გაუზარდა და უფრო ინტენსიურად დაიწყო რუსული პასპორტების გაცემა. ოსურ და ქართულ ბლოკ-პოსტებთან ორმხრივი ცეცხლი ჩვეულ მოვლენად იქცა, გასულ ივლისში კი სანაკოევი ძლივს გადაურჩა ტერაქტს.

მოვლენები, რომლებიც ამის შემდეგ განვითარდა, დღემდე კამათის საგანია. ჯერ კიდევ აგვისტოს დასაწყისში ოსურ სამხედრო შენაერთებსა და ქართულ პოლიციას შორის სროლები სიტუაციის მორიგ გამწვავებად აღიქმებოდა. მერე, ქართული მხარის ვერსიით, თავდასხმა მათ პოზიციებზე უფრო ინტენსიური გახდა და ცეცხლი უკვე ზოგიერთი ქართული სოფლის მახლობლად გაიხსნა. ოსებთან მოლაპარაკებების მცდელობა ჩაიშალა. „რუსებმა სრულიად ღიად განაცხადეს უარი ჩვენთან კონტაქტზე, ხოლო სეპარატისტებმა – უკან დახევაზე, რაც ძალიან უჩვეულო იყო,“ – ამბობს სააკაშვილი. მისი აზრით, ეს ყველაფერი ქართველთა პროვოცირების მიზნით წინასწარ დაიგეგმა (რუსების მტკიცებით, პირიქით, მოლაპარაკებებზე უარს ქართული მხარე აცხადებდა). თემურ იაკო-

ბაშვილი, საქართველოს რეინტეგრაციის მინისტრი ამ მოვლენებს შემფოთებული და ოდნავ დაბნეული ადევნებდა თვალს. 7 აგვისტოს შუადღეს ის ცხინვალში იმ კვირაში მეორედ ჩავიდა. ქუჩები თითქმის დაცარიელებული დახვდა. „უცნაური იყო, - მითხრა იაკობაშვილმა, - უცებ მივხვდით, რომ ქალაქი მთლიანად უკაცრიელი იყო. ცუდი წინათგრძნობა გაჩნდა - ქუჩაში არც მანქანები მოძრაობდა და არც გამგელები დადიოდნენ. თითქოს, ცხინვალის ომისთვის ემზადებოდა“.

იაკობაშვილმა მითხრა, რომ რუსული სამშვიდობო ძალების მეთაურს, მარატ კულახმეტოვს შეხვდა. კულახმეტოვმა უთხრა, რომ ოსებს ველარ აკონტროლებს, მაგრამ ივარაუდა, რომ ქართველების მიერ ცალმხრივად ცეცხლის შეწყვეტა სიტუაციას განმუხტავდა. იმ დღეს, 7 საათზე სააკაშვილმა ტელევიზიით ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ განცხადება გააკეთა, ოს მებრძოლებს ამნისტიას, ხოლო რეგიონს ფართო ავტონომიას დაჰპირდა. მაგრამ ქართველების მტკიცებით, ოსები დაბომბვებს მაინც აგრძელებდნენ („თაიმის“ ცნობით, ევროპულ სამხედრო დამკვირვებლებს დაბომბვა იმ მომენტამდე არ შეუნიშნავთ, სანამ ქართულმა არტილერიამ არ გახსნა ცეცხლი). იმ საღამოს სააკაშვილს დაურეკეს და უთხრეს, რომ დასტურდება მონაცემები, რომელთა მიხედვითაც, რუსულმა შენაერთებმა როკის გვირაბი, სამხრეთ ოსეთისა და რუსეთის დამაკავშირებელი ერთადერთი გზა გადაკვეთეს, - იხსენებს იაკობაშვილი. სააკაშვილმა ყურმილი დაკიდა: „გაფითრდა. მე ვკითხე, რაშია საქმე-მეთქი. „ისინი მოდიან,“ - უპასუხა იაკობაშვილს და ჰკითხა: „როგორ ფიქრობ, მეორე ისრაელი გავხდებით?“ (რუსული ხელისუფლება ამბობს, რომ როკის გვირაბში იმ ღამეს სამშვიდობო ჯარების როტაციასთან დაკავშირებულ რუტინულ გადაადგილებებს ახორციელებდნენ). სააკაშვილი მეუბნებოდა, რომ თავის დასავლელ პარტნიორებთან დაკავშირება სცადა, მაგრამ ბუში, ისევე, როგორც პუტინი, იმ დროს უკვე პეკინში, ოლიმპიური თამაშების გახსნას ესწრებოდნენ. 23:30 წუთზე, სააკაშვილის ბრძანებით, ქართულმა არტილერიამ ცხინვალს ცეცხლი გაუხსნა. ყუმბარები ქალაქის საცხოვრებელ უბნებსა და რუსული სამშვიდობო შენაერთების ყაზარმას მოხვდა.

მომდევნო ოთხი დღის განმავლობაში რუსულმა ავიაციამ ქართული ბატალიონები გაანადგურა. რუსულმა ტანკებმა ქვეყნის მთავარი გზატკეცილი დაბლოკეს, ალყა შემოარტყეს საპორტო ქალაქ ფოთს, ქართულ სამხედრო ბაზებს და დასავლეთ საქართველოს მოედნენ. რუსები ამტკიცებდნენ, რომ ამ ქმედებით ოსებს იცავდნენ, მაგრამ მსოფლიოში თითქმის ყველამ კონფლიქტი

„ცივი ომის“ და რუსული სამხედრო საფრთხის დაბრუნებად აღიქვა. თბილისის ქუჩებში მაისურები გამოჩნდა, წარწერებით „Stop Russia“ და „პარალა 1968“.

გაურკვეველია, რაზე ფიქრობდა ან რის მიღწევას იმედოვნებდა სააკაშვილი, როდესაც კონფლიქტის ასეთ ესკალაციაზე წავიდა. მისიერი შედეგი კი ასეთი მიიღო: დაპირისპირება სამხრეთ ოსეთთან სრულმასშტაბიან ომში გადაიზარდა და კონფლიქტში რუსეთი ჩაერთო. 11 აგვისტოს სააკაშვილმა წინააღმდეგობის შეწყვეტის ბრძანება გასცა. ამ დროს, ცეცხლის შეწყვეტის მიზნით, პროცესში სარკოზიც ჩაერთო. ექვსპუნქტიანი შეთანხმება ორივე მხარეს ომამდელ პოზიციებზე დაბრუნებას სთხოვდა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, რუსულ და ოსურ სამხედრო შენაერთებს დღემდე ოკუპირებული აქვთ სამხრეთ ოსეთის ის რაიონები, რომლებიც ომამდე ქართული ადმინისტრაციის კონტროლს ექვემდებარებოდა. იგივე ხდება აფხაზეთში, კოდორის ხეობაში (რუსები ამბობენ, რომ ისინი აქ ოსებისა და აფხაზების თხოვნით იმყოფებიან). დაიღუპა ოთხასზე მეტი ქართველი, მათი უმეტესობა მშვიდობიანი მოქალაქე იყო. კონფლიქტს 150 ოსი და, რუსეთის მონაცემების თანახმად, 64 რუსი ჯარისკაცი ემსხვერპლა. გაჩნდა 200 000 იძულებით გადაადგილებული ადამიანი. უკვე თვეები გავიდა, მაგრამ 20 000 ქართველი საკუთარ სახლებში, სამხრეთ ოსეთის ქართულ სოფლებში ვერ ბრუნდება.

პირად საუბარში ყველა დასავლელმა დიპლომატმა მითხრა, რომ საქართველოს შეტევა ცხინვალზე შეცდომა იყო. ისინი სააკაშვილს ქედმაღლობაში სდებენ ბრალს და რუსეთთან მიმართებაში მის პროვოკაციულ პოლიტიკას სკეპტიკურად აფასებენ. გარკვეული თვალსაზრისით, სააკაშვილს მაინც გაუმართლა. რუსულმა რეაქციამ, რომელიც სააკაშვილის დაჟინებული მტკიცებით: „აგრესია იყო და არა რეაქცია“ - ამერიკა და ევროპა გააერთიანა - მათ რუსეთი დაგმეს. რა შედეგებს მოიტანს ეს ყველაფერი გრძელვადიან პერსპექტივაში, გაურკვეველია. რიჩარდ ჰოლბრუკმა მითხრა: „ფიქრობ, რომ ყველამ ნააგო. ქართველებმა ნააგეს თუნდაც იმიტომ, რომ საქართველოს ეკონომიკამ საშინელი დარტყმა მიიღო და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები შეჩერდა, კრედიტების შემცირება კი ცუდ შედეგებს მოიტანს. და ვეჭვობ, რომ მიმას პოზიციები გამყარდეს. რუსებმა ნააგეს იმიტომ, რომ მათი რეალური მიზანი სააკაშვილის დამხობა იყო, არადა, დასავლეთის მიერ გარიყულნი აღმოჩნდნენ. უკვე ყველამ ცალსახა ფაქტად აღიარა, რომ რუსეთი მეზობლებისთვის ძალიან საშიში ძალაა. ნატო-მ და აშშ-მ კი იმიტომ ნააგეს, რომ მიხვდნენ, პატარა დემოკრატიული ქვეყნისთვის,

რომელსაც მხარს უჭერდნენ, ვერაფრის გაკეთება ვერ შეძლეს“.

სექტემბერში სააკაშვილი ნიუ-იორკში გაერო-ს ყოველწლიური სესიის გახსნას დაესწრო. ძალიან უნდოდა ამერიკული მხარდაჭერის სტიმულირება. უკვე ცნობილი იყო, რომ ამერიკა საქართველოს მილიარდი დოლარით დაეხმარებოდა. დანიელ კუნინს როკფელერის ცენტრში შეეხვდი, ის სააკაშვილს ელოდებოდა, რომელსაც NBC-ის ჟურნალისტისთვის, ბრაიან უილიამსისთვის ინტერვიუ უნდა მიეცა. კუნინი ბედნიერი ჩანდა. Transparency International-ს ახალი გამოქვეყნებული ჰქონდა ახალი კვლევა „კორუფციის ინდექსის“ შესახებ, რომელშიც საქართველომ 79-ე ადგილიდან 67-ზე გადაინაცვლა და ბევრად წინ აღმოჩნდა, ვიდრე რუსეთი, რომელიც 147-ე ადგილზე გავიდა: „ეს ნამდვილი საჩუქარია. უკვე ჩავამატე სააკაშვილის ტექსტში,“ - მითხრა კუნინმა.

შუადღეს სააკაშვილმა გენერალურ ასამბლეაში სიტყვა წარმოთქვა. რუსეთს სახელით არ მოიხსენიებდა, მას „მეზობელს“ უწოდებდა, გმობდა შეტევას საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობაზე და საერთაშორისო საზოგადოებას ომის გარემოებების გამოძიებას სთხოვდა. მან კიდევ ერთხელ დაადასტურა საკუთარი ერთგულება დემოკრატიული ღირებულებებისადმი და დემოკრატიული რეფორმებისკენ მიმართული ძალისხმევის გაორმაგებისა და მეორე „ვარდების რევოლუციის“ დაწყების პირობაც დადო. შემდეგ ვესტიბიულში გავიდა, მიესალმა ქართველ დემონსტრანტებს, რომლებსაც ხელში პლაკატები ეჭირათ და Stop Russia-სა და „მიშა, მიშა“-ს სკანდირებდნენ. მერე კი იმ მიღებაზე დასასწრებად შებრუნდა, რომელსაც პრეზიდენტი ბუში მართავდა.

დაახლოებით ნახევარ საათში შეხვედრა დასრულდა და სააკაშვილი ესკალატორთან შუა აზიის ქვეყნის პრეზიდენტთან დასალაპარაკებლად შეჩერდა. პრეზიდენტმა ხელი ჩამოართვა და წავიდა. სააკაშვილი შეყოვნდა და ამ დროს ვესტიბიულში პრეზიდენტი ბუში და გაერო-ში ამერიკის ელჩი, ზალმეი ხალიზადი გამოჩნდნენ. სააკაშვილი მათ მიუახლოვდა, ბუშს ერთი ხელი გადახვია, ხოლო მეორე ჩამოართვა და ხალიზადის თბილად მიესალმა. სამივე ესკალატორზე ავიდა და სანამ ბუში და ხალიზადი ლიფტში შევიდოდნენ, სამნი ძველი მეგობრებით საუბრობდნენ.

მერე სააკაშვილი შესასვლელთან იდგა და მანქანას ელოდებოდა. აღზნებული იყო. ხელში „ნიუსუიკის“ ნომერს ატრიალებდა, რომელშიც მისი სურათი იყო გამოქვეყნებული და თავის ახალ საათს მაჩვენებდა: „კენეტ ქოლია. მაიაში ვიყიდე“. (საკაშვილს

საათები უყვარს, ის წელიწადში რამდენიმეს ყიდულობს და როცა მობეზრდება, გააჩუქებს ხოლმე). მითხრა, რომ ბუშის ვახშამზე დარჩენა არ სურდა. „ჯერ ერთი, ასეთ მიღებებზე წესიერად არასდროს გაჭმევენ და თან მუგაბეს გვერდზე გსვამენ“.

ნიუ-იორკში სააკაშვილის დაცვას დიდი ჯაფა ადგა. როდესაც ნიუ-იორკში, როგორც პრეზიდენტი, პირველად ჩავიდა, დაცვა მას „ენერჯაიზერის“ ბაჭიას ეძახდა. ახლაც გარბოდა, „თაიმისს“ რედაქტორთან მიიჩქაროდა, რომელსაც შუადღეს უნდა შეხვედროდა. თანმხლები პირები მეექვსე ავენიუზე მიატოვა. „აბა, პრეზიდენტი ასე უნდა დაქროდეს?“ – ქოშინებდა მისი პროტოკოლის ხელმძღვანელი. ჭამითაც ძალიან ჩქარა ჭამს, ორი ხელით, პირველი ლუკმის ღებვა დამთავრებული არ აქვს, მეორეს მიადგება ხოლმე. ლაპარაკითაც სწრაფად ლაპარაკობს. ნიუ-იორკში ყველას ელაპარაკა: მაკინსს, პეილინს, ჰენრი კისინჯერს, ჯორჯ სოროსს, ბენ კი-მუნს, რიჩარდ გირს (ერთადერთი, ვინც ვერ ნახა, ბარაკ ობამა იყო). ინტერვიუ მისცა NBC-ს, CNN-ს, BBC-ს, PBC-ს და FOX News-ს. უკვე კვირის ბოლოს კი ხუმრობდა, ორად ორ არხზე არ გამოვჩენილვარ, Foot Network-სა და Animal Planet-ზეო. გაერო-ში გამოსვლამდე ბილ კლინტონთან იმუსაიფა ერთი საათი: „გასაოცარია, ამერიკელი არ ვარ, მაგრამ თავისიანად აღმიქვამენ და ჩემი აზრის მოსმენაც აინტერესებთ, – მითხრა სააკაშვილმა, – არც ერთი ევროპელი არ მეჭორავებოდა ასე“.

სალამოებს სულ გარეთ ატარებდა, შინ ღამის ორ-სამ საათამდე არ ბრუნდებოდა. სააკაშვილს წვეულებები უყვარს: ერთ ღამეს დაცვასთან ერთად სასტუმრო ჩელსის კორიდორში ნახავდით, მეორე ღამეს ობამასა და მაკინის პირველი დებატების საყურებლად – ვესტ ვილიჯში გამართულ წვეულებაზე. თანამედროვე ხელოვნების მუზეუმში არქიტექტურის გამოფენაზე ახალი იდეების დასაზერად მივიდა. მაშინაც კი, როდესაც მისი დელეგაციის დიდი ნაწილი თბილისში დაბრუნდა, სააკაშვილი ნიუ-იორკში დარჩა. პროტოკოლის თანამშრომლები ფრენის განრიგს გაუთავებლად ცვლიდნენ, რადგან გამგზავრებას აყოვნებდა. ვკითხე, – შინ საქმეები როგორ მიდის-მეთქი: „ისე კარგად, როგორც ველოდით“. სააკაშვილს ძალიან ახარებდა, რომ ომის შემდეგ საქართველოში მისმა რეიტინგმა მოიმატა. მაგრამ უკმაყოფილების ნიშნებმაც თანდათან იჩინა თავი. ნინო ბურჯანაძემ, რომელიც ვარდების რევოლუციის ერთ-ერთი ლიდერი იყო და რომელმაც მაისის საპარლამენტო არჩევნების წინ სააკაშვილის პარტია დატოვა, განაცხადა, რომ პრეზიდენტთან ზაფხულის მოვლენ-

ებთან დაკავშირებით 43 შეკითხვა აქვს და ომის გარემოებების გამოძიება მოითხოვა. (როცა სააკაშვილს ბურჯანაძეზე ვკითხე, მიპასუხა: „ის არავის უყვარს“). სააკაშვილთან დაახლოებულმა ერთმა-ერთმა მინისტრმა მითხრა, რომ ვადამდელი არჩევნების შესახებ რეფერენდუმს მხარს დაუჭერს, როგორც კონსტიტუციით დასაშვებ მექანიზმს, რომლის მეშვეობითაც სააკაშვილის გადადგომა შესაძლებელი გახდება, თუ საზოგადოებრივი აზრი მთავრობის წინააღმდეგ შემობრუნდება. (საკაშვილის მეორე ვადა 2013 წლის იანვარში იწურება. კონსტიტუციის თანახმად, მას კიდევ ერთი ვადით ხელისუფლებაში მოსვლის უფლება არ აქვს). როგორც ჩანს, მინისტრი, ზაფხულის მარცხის გამო, საკუთარი და თავისი კოლეგების პასუხისმგებლობაზე წუხდა. „ხალხი განსჯის, – მუბნებოდა ის, – ხალხი განსჯის იმის მიხედვით, თუ როგორ შეეძლებოდა ეკონომიკური პრობლემების დაძლევა და ომთან დაკავშირებული პოლიტიკური დისკუსიის წარმართვას“.

ნიუ-ორკიდან დაბრუნების შემდეგ, ერთ-ერთ საღამოს მე და სააკაშვილი აჭარაში, შავი ზღვის სანაპიროზე, სამთავრობო აგარაკზე ჩავიდით. ორი დღით ადრე ანგელა მერკელი, გერმანიის კანცლერი, რუსეთის პრეზიდენტი დიმიტრი მედვედევის სანკტ-პეტერბურგში ბალტიის მილსადენის შესახებ მოსალაპარაკებლად შეხვდა. ამ მილსადენით დასავლეთ ევროპასა და გერმანიას გაზი უნდა მიანოდონ. იმავე პრესკონფერენციაზე ანგელა მერკელმა განაცხადა, რომ არ ეთანხმება საქართველოს განვერდიანებას ნატო-ში. ვკითხე, – გუნება ხომ არ წავიხდით-მეთქი. „არ არის სასიამოვნო, – მიპასუხა სააკაშვილმა, – ის ბალანსირებას ცდილობს, მაგრამ ახლა ბალანსირების დრო არ არის“. ის იმ ზენოლაზე ლაპარაკობდა, რომელსაც რუსეთი უკრაინაზე ახორციელებს. მითხრა, რომ ვიქტორ იუშჩენკოს, უკრაინის პრეზიდენტს წინა საღამოს ელაპარაკა და ის ძალიან ალღელებული ჩანდა. მერე ისევ პუტინის ქედმაღლობაზე აღაპარაკა.

საკაშვილს გულწრფელად მიაჩნია, რომ ზაფხულის ომი არ წაუგია. „ჩვენ არ გვეგონა, რომ ცხინვალის აღება გამარჯვებაა. რა, ჩაიბარო კიდევ ერთი ქართული ქალაქის მართვა – ესაა გამარჯვება?“ იმ ტერიტორიების დაკარგვას, რომლებიც სეპარატისტების კონტროლქვეშ მოექცა, დიდ პრობლემად არ მიიჩნევს. „და რა მერე? ორი ქართული რაიონი. ეს სულაც არ ნიშნავს წაგებას. ჩვენ საომარ მდგომარეობაში ვიმყოფებით და ეს ამ ბრძოლაში მხოლოდ ერთ-ერთი პოზიციაა. უფრო მნიშვნელოვანი საკითხი რუსეთის გავლენისგან გათავისუფლებაა, – ამბობს სააკაშვილი და დასძენს – და ასევე რუსეთის გაზვიადებული რეაქცია“.

„თუ ვინმეს იმის ილუზია ჰქონდა, რომ ორასი წლის შემდეგ რუსეთის გავლენას ერთ კვირაში დავაღწევდით თავს, ეს დიდი შეცდომა იყო, მაგრამ პროცესი დაიწყო. ეს რეგიონში რუსეთის გავლენის დასასრულის დასაწყისია, – დასძინა მან, – თუმცა, ვისურვებდი, რომ ჩემი მცდელობა აღმოჩნდეს წარმატებული და ამას კიდევ ერთი თაობა არ დასჭირდეს“.

ამერიკის საარჩევნო კამპანიის დროს სააკაშვილი ფრთხილობდა, როდესაც მაკინთან მეგობრობაზე ეკითხებოდნენ, აზრს მოზომილად გამოთქვამდა და მუდამ იმას უსვამდა ხაზს, რომ ორივე პარტია უჭერს მხარს და რომ ჯო ბაიდენტანაც მეგობრობს. როდესაც არჩევნების შემდეგ ველაპარაკე, ობამასა და საკუთარ თავს შორის პარალელებს ავლებდა: იხსენებდა, რომ კოლუმბიაში სწავლისას ხშირად ორივეს გაუთენებია ღამე ქუჩაში, როცა სტუდენტური საცხოვრებლის კარი იკეტებოდა; და ორივეს, როგორც ახალგაზრდა პრეზიდენტებს, დიდი მოლოდინის ტვირთი ამძიმებდათ, რომელიც მათ ამომრჩეველმა დააკისრა. „მე რევოლუციას სათავეში ხუთი მილიონი ქართველის გამო ჩავუდექი, ის კი – 6 მილიარდი ამერიკელისთვის. მაგრამ ვიცი, რომ როდესაც ყველას უყვარხარ, შენში იმას ხედავენ, რისი დანახვაც სურთ“. თუმცა, მას მაინც ადარებდა ერთი ფაქტორი, კერძოდ კი ახალი ტენდენცია, უმტკიცონ ობამას და იმ ადამიანებს, რომელთაც თეთრი სახლი უნდა დაიკავონ, რომ საქართველო და უკრაინა დათარსული პროექტებია, რომლებიც უნდა მიაგდო და უარი უთხრა“.

საკაშვილმა ისიც მითხრა, რომ რამდენიმე დღის წინ ობამას ელაპარაკა. მიუხედავად იმისა, რომ დეტალებს არ ჩასძიებია, ობამა კარგად ინფორმირებული და საქართველოს მიმართ კეთილგანწყობილი ეჩვენა. თუმცა, სააკაშვილმა ისიც აღიარა, რომ ეკონომიკური კრიზისის გადაჭრით გართული ახალი ადმინისტრაციისთვის შეიძლება საქართველო პრიორიტეტი ვეღარ იყოს. „საქართველოს მიტოვება იოლი საქმეა იმიტომ, რომ ჩვენ არ გვყავს ამერიკაში დიდი ლობი და არც დიდი ინტერესები. ყველაფერი იმაზეა დამოკიდებული, რამდენად იდეალისტური აღმოჩნდება ამერიკა“.

ადრე სააკაშვილმა ასეთი რამ მითხრა: „ამერიკელებთან შეგიძლია არ ითამაშო, იყო ის, ვინც ხარ და ისინიც ბუნებრივად მიგიღებენ. მათგან არასდროს გამიგია, რომ ჩემზე ეთქვათ, – ფიცხია, ანდა ძალაუფლების მოყვარეო. ევროპელებისგან კი ასეთი შეფასებები ბევრჯერ მსმენია. იმიტომ, რომ ევროპელებისთვის, რაღაც თვალსაზრისით, სპონტანურობა სახიფათო ამბავია“.

„საქართველოში უნდა დამთავრდეს მესიხის მოლოდინი“

<<< ლასანისი ბპ. 68

ბევრი რამ არ ვიცით თქვენი ბიოგრაფიიდან და ბევრი დეტალი თქვენს შესახებ – შესაძლოა, იმის გამო, რომ თქვენი კარიერა დიდხანს სპეცსამსახურებთან არის დაკავშირებული და ჯერჯერობით არ არის ხელმისაწვდომი. დიდი ძალისხმევით შედეგად გავიგეთ, რომ გაიარეთ წვრთნა ამერიკის სამხედრო ბაზაზე, არიზონაში, ფორტ ჰუაჩუკაში...

არასოდეს მქონია სურვილი, ვყოფილიყავი სახელმწიფო სამსახურში, იმიტომ, რომ მამაჩემი იყო და მახსოვს, ოჯახისათვის ეს რამდენად მძიმე ტვირთი იყო. ამიტომ, იურისტობას ვაპირებდი. მაგრამ აფხაზეთის მოვლენებმა შეცვალა ჩემი ცხოვრების გზა და მაშინ მივიღე გადაწყვეტილება საქართველოს სპეციალურ სტრუქტურებში მემუშავა. უშიშროების ორგანოებში 1994 წელს მივედი. მერე ვისწავლე უშიშროების აკადემიაში და გავაგრძელე მუშაობა კონტრდაზვერვით ორგანოებში. შემდეგ ამერიკა-საქართველოს ურთიერთობის ფარგლებში, მათ შორის, თავდაცვის და უშიშროების სფეროში, გაჩნდა შესაძლებლობები და აღმოჩნდა საზღვრის დაცვის დეპარტამენტში, რის შემდეგაც გავაგრძელე სწავლა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ფორტ ჰუაჩუკაში, სამხედრო დაზვერვის სკოლაში. არაფერი განსაკუთრებული, უბრალოდ გასწავლიანი, როგორ გათვალისწინებდნენ ოპერაციების სადაზვერვო უზრუნველყოფა. იყვნენ საერთაშორისო სტუდენტებიც, სამხედროები. აქ ვსწავლობდი წელიწადზე ცოტა მეტ ხანს. იქამდე სამხედრო ენის სწავლების სკოლა გავიარე.

დაბრუნების შემდეგ, გავაგრძელე მუშაობა უშიშროების სამსახურებში, თუმცა 1999-2001 წლამდე ვმუშაობდი შეერთებულ შტატებში, ჩვენს საელჩოში. 2001 წელს გავაგრძელე მუშაობა უშიშროების საბჭოში და 4 თვის მერე დავუბრუნდი უშიშროების სამსახურს, უკვე უშიშროების მინისტრის პირველ მოადგილედ და მაშინ იყო სწორედ, რომ კონტრტერორისტული მიმართულებით დაიწყო მუშაობა პანკისის ხეობაში და სხვა სამართალდამცავ სტრუქტურებთან ერთად ქართულ-ამერიკულ ერთობლივ ღონისძიებას ჩაუდგეი სათავეში. ვთვლი, რომ ეს იყო ერთ-ერთი ყველაზე წარმატებული ოპერაცია, რომელიც განვახორციელეთ. დეტალურად ვერ ვილაპარაკებ, მაგრამ პანკისის ხეობა ახლაც მშვიდი, წყნარი საქართველოს კუთხეა, მაშინ კი, შემძლია ვთქვა, რომ ის საქართველოს იურისდიქციას არ ექვემდებარებოდა. ეს იყო ყველაზე დიდი უწყებათაშორისი ღონისძიება.

ვარდების რევოლუციის მერე გავაგრძელე მუშაობა თავდაცვის სამინისტროში, მაგრამ ნ თვეში პრეზიდენტმა მიიღო გადაწყვეტილება, რომ აფხაზეთთან მოლაპარაკებას ჩავდგომოდი სათავეში. ეს მომენტიც გარდამტეხი იყო ჩემთვის, იმიტომ, რომ მანამდე ძნელად თუ წარმომედგინა, არათუ მოლაპარაკება აფხაზეთთან, ხელის ჩამორთმევაც კი. კონფლიქტთან პირადი ტრაგედია მაკავშირებს, ისევე, როგორც ათასობით ქართველს. ამ დანიშვნამ საშუალება მომცა, პირადი ნაცნობები გამეჩინა იმ წრეშიც კი, რომელშიც ყოველთვის მონიშნავდნენ ვხედავდი. ძალიან დაგვეხმარა არაფორმა-

ლური შეხვედრები, რომლებსაც სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაცია ატარებდა. თავიდანვე ძალიან ღია ლაპარაკი დაიწყო პრობლემებზე და შემდეგ მივედი იმ დასკვნამდე, რომ მხოლოდ წარსულში ყოფნა ხელფებს შეგვიკრავს, რომ წინ უნდა ვიმოძრაოთ. ბევრთან იმ იდეის ირგვლივ გავერთიანდით, რომ მოდი, პირველ ამოცანად დავისახოთ, რომ ეს საშინელება მეორედ აღარ განმეორდეს; რომ ჩვენმა შეილებმა იგივე არ გამოიარონ, რაც ჩვენ გამოვიარეთ.

შევძელი ნდობის მოპოვება, უფრო დინამიური გახდა პროცესები, აფხაზეთი ჩამოდიოდნენ თბილისში და მეც გამიჩნდა იმედი, რომ მშვიდობიანი მოლაპარაკებების წარმართვით საქართველოს გამთლიანება შესაძლებელი იქნებოდა.

აქ მინდა ხაზი გავუსვა, რატომ ვისმენდი ძალიან მოთმინებით ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლებისგან კრიტიკულ მოსაზრებებს. ვიდრე აფხაზეთთან ურთიერთობა არ გამიჩნდა, მეც არ მჯეროდა ამ პროცესის. ამიტომ, ვცდილობდი, მათთვისაც ამეხსნა ის, რაც მე დავინახე აფხაზეთთან ურთიერთობის დროს...

და რა იყო ეს? თანაცხოვრების სურვილი?

პირველ რიგში, აღარავის უნდოდა იმის განმეორება, რაც მოხდა. მეორე ის, რომ მიხედნენ, თვითიზოლაციაში ყოფნა მათთვის არ იყო მომგებიანი. ანუ, მათი სტატუსი კვლავ არ პასუხობდა მათსავე ინტერესებს, ისევე, როგორც ჩვენსას. ამიტომ, გაჩნდა შანსი, რომ ერთად დაგვეწყო მომავალზე ფიქრი, რა თქმა უნდა, დაშორიშორებული პოზიციებიდან, მაგრამ ვხედავდი ამ პოზიციების დაახლოების პერსპექტივას. შემდეგ უკვე პრეზიდენტმა მიიღო გადაწყვეტილება, რომ გაერო-ში გამეგრძელებინა მოლაპარაკება.

ეს უკვე მას შემდეგ, რაც სამშვიდობო პროცესი ჩაიშალა? ანუ მას მერე, რაც ჩაიშალა შეხვედრა სააკაშვილსა და შამბას შორის?

არ ვიცი, მე ასე ვერ დავუკავშირებ ამ ორ მოვლენას ერთმანეთს. პრეზიდენტის გადაწყვეტილება მივიღე, როგორც ჩვეულებრივმა სახელმწიფო ჩინოვნიკმა. თუმცა, მე თვითონაც ვთვლიდი, რომ ჩემი გაერო-ში ყოფნა სახარბიელო იქნებოდა და შეიძლებოდა ამის გამოყენება ქართული პოზიციების დასაცავად.

თქვენი აზრით, რამდენად ეფექტურად მუშაობს საერთაშორისო ორგანიზაციების, განსაკუთრებით გაერო-ს ინფრასტრუქტურა კონფლიქტების პრევენციის თვალსაზრისით?

აქვთ მათ ადეკვატური რესურსი იმისათვის, რომ ახალი სამყაროს ახალ გამოწვევებს უპასუხო?

არსებული კრიზისები იმაზე მეტყველებს, რომ ეს მექანიზმები არ არის ეფექტური, მაგრამ ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ სხვა მექანიზმი ჯერ არ არსებობს. ჩვენი ამოცანა ყოველთვის იყო და უნდა იყოს, რომ ამ ფრონტზეც წარმატებულები ვიყოთ, რომ ჩვენი პრობლემა ადეკვატურად იყოს წარმოჩენილი. არასოდეს მქონია იმის ილუზია, რომ აქედან მოვახერხებდით ამ კონფლიქტების დარეგულირებას და გადაწყვეტას. ყოველთვის დარწმუნებული ვიყავი, რომ კონფლიქტების მოგვარების გასაღები არის აფხაზებსა და ქართველებში, ოსებსა და ქართველებში. არც რუსეთში, არც ვაშინგტონში და არც ბრიუსელში. ჩვენ თუ არ გავიაზრეთ, რომ თანაცხოვრება გვჭირდება, სხვები, ჩვენს მაგივრად, ამ გადაწყვეტილებას ვერ მიიღებენ. ჩვენზეა, რამდენად გამოვიყენებთ საერთაშორისო ბერკეტებს საჩვენოდ, რამდენად მოთმინებით მივუდგებით დიპლომატიურ პროცესს. არის საუბარი რეფორმირებაზე; ცხადია, მათ შორის უშიშროების საბჭოს შემადგენლობის და გადაწყვეტილების ფორმების მიღების გადახალისებაზე, რასაც მე სკეპტიკურად ვუყურებ. ვეტოს მქონე ქვეყნებს აქვთ შინაგანი სოლიდარობა, რომ ეს პროცესი წინ არ წავიდეს. გაერო-ს რაღაც ტრანსფორმირება ალბათ მაინც მოხდება, მაგრამ მისი საქმიანობის ეფექტურობის ზრდა რამდენად გაზრდის ჩვენს რეგიონში კონფლიქტების გადაწყვეტის შესაძლებლობებს, ამაზე პასუხის გაცემა გამიჭირდება.

ისევ თქვენს ბიოგრაფიას დაუბრუნდეთ. ორ რამეზე ამხვილებენ ხოლმე ყურადღებას – „კულინარიელების“ თემა და თქვენი და იგორ გიორგაძის ურთიერთობა. ამ კონტექსტში, რა მითია და რა – რეალობა?

ჩემი აზრით, ეს გარკვეულწილად, საზოგადოების შეცდომაში შეყვანის მცდელობაა. თუმცა, „კულინარიელებთან“ დაკავშირებულ შეკითხვას თბილისშიც გავეცი პასუხი. ბევრი ნაცნობი მყავს, მაგრამ ბუნებრივია, არანაირი ურთიერთობა არ მქონია დაჯგუფებებთან, საქმობთან... ამიტომ, ასე დანვრისლებით ამაზე პასუხის გაცემას არ ვაპირებ. მეორე შეკითხვა უფრო საინტერესოა, იმიტომ, რომ ამას საფუძველი აქვს – ჩვენ წლების მანძილზე ვიყავით მეზობლები. საერთო საქმიანობიდან გამომდინარე, მას საკმაოდ ახლო ურთიერთობა ჰქონდა მამაჩემთან. მას შემდეგ, რაც გიორგაძემ დატოვა საქართველო, ბუნებრივია, მასთან არანაირი კავშირი

არ მაქვს. თუმცა, უშიშროების ორგანოებში ჩემი მუშაობა დაემთხვა იგორ გიორგაძის მუშაობის პერიოდს.

ეს მისი ნაკარნახევი გადაწყვეტილება ხომ არ იყო?

არა, მე თავად მივიღე ეს გადაწყვეტილება აფხაზეთში განვითარებული მოვლენების შემდეგ. ეს გადაწყვეტილება ქართული საჯარისო ნაწილების მარცხმა განაპირობა. ასე რომ, აქაც მითიური არაფერია, უბრალოდ მეზობლობა გვაკავშირებდა, სხვა – არაფერი.

ასევე მუშაობდით შევარდნაძის დროინდელ უშიშროების სამინისტროში, რომელიც ძალიან კორუმპირებული იყო და უამრავი ფაქტი არსებობს იმისა, თუ როგორ იყო ჩართული უშუალოდ ეს სამინისტრო ადამიანების გატაცებაში, იარაღის ბიზნესში, ნარკობიზნესში და ასე შემდეგ. როგორ მუშაობდით ამ სივრცეში? რამდენად იყავით ან არ იყავით ამ სისტემის ნაწილი?

დღეს რომ ვფიქრობ, გადამარჩინა იმან, რომ როცა ხელმძღვანელ თანამდებობებზე ვმუშაობდი უშიშროების სამინისტროში, მთლიანად გადართული ვიყავი კონტრტერორისტულ საკითხებზე, სხვა სფეროსთან არ მქონდა შეხება და უმეტეს დროს ვატარებდი რეგიონში – კახეთში და პანკისში. ამის გამო, ნაკლებად ვიყავი თბილისში და, აქედან გამომდინარე, უფრო დიდხანს გავძელი.

კორუმპირებული სისტემა იყო, ბუნებრივია. არ დაგიმალავთ, ძალიან რთული იყო პიროვნულადაც, როცა არ ერთვები კორუფციულ სისტემაში, ყველა ეჭვის თვალით გიყურებს, ყველას ჰგონია, რომ შენ ამ ნაბიჯებს იმიტომ დგამ, რომ სხვებს მერე კარიერულ წინსვლაში ხელი შეუშალო ან საშუალება მოგეცეს, რაღაცები დააბრალო. მე არასოდეს მქონდა მიზნად, სხვების კარიერაზე ან მათ დაბლოკვაზე მეფიქრა. ვიყავი კონკრეტული საქმით დაკავებული და დროც არ მრჩებოდა, შიდა ინტრიგებში ჩავრთულიყავი. ამიტომ, სწორედ ამის გამო, თავსებადობა-არათავსებადობის საკითხი კორუმპირებულ სისტემასთან ჩემთვის რთული არ ყოფილა. ჩემზე რაიმე იოტისოდენა ხელმოსაჭიდიც კი რომ ჰქონოდათ კორუფციულ გარემოსთან დაკავშირებით, ხალხს ეს, დიდი ხანია, ეცოდინებოდა, პრესის საკუთრება გახდებოდა.

სხვათა შორის, ის პირველი ნაბიჯები, რაც სააკაშვილმა ამ სტრუქტურებში გადადგა, ძალიან სწორი იყო. გაუზარდეს ხელფასები ხალხს და მოთხოვნაც აამაღლეს. პრაქტი-

კულად, თავიდან კორუფციული პირამიდის შერყევა შეძლეს. ჩემი გადმოსახედიდან ამ ხელისუფლების ყველაზე დიდი დამსახურება ესაა – კორუფციული პირამიდა მოისპო. კორუფცია არ გამქრალა, ცხადია, მაგრამ... ეს არის დასაფასებელი.

გუნდური მოთამაშე ხართ?

ყველგან, სადაც მიმუშავია, არასოდეს შემცვლია ჩემი ხელქვეითები იმის მიხედვით, პირადი ერთგულების რა ხარისხს ვგრძნობდი მათში. პირიქით, დავადასტურებ ის, რომ თუ მოახერხებ იმ ადამიანებთან მუშაობას, რომლებიც სკეპტიკურად და კრიტიკულად არიან შენს მიმართ განწყობილნი, ყველაზე დიდ ეფექტს იძლევა. სულ ისეთი სამსახური მქონდა, სადაც დილეტანტს ვერ დაეყრდნობოდი. პროფესიონალებს შენს გუნდში შეიძლება მოსწონდეს, შეიძლება – არა. ზოგთან პიროვნული შეუთავსებლობა გაქვს. ყოველთვის ვცდილობდი, ასეთი ხალხი შემენარჩუნებინა და მათი მეშვეობით გადამეწყვიტა დასახული ამოცანები. ყოველთვის ამართლებს ეს გზა, ყოველთვის.

უკვე გადაწყვეტით, ოპოზიციური პოლიტიკური სპექტრის რომელ ნაწილთან ითანამშრომლებთ და რომელთან – არა? ბევრს ესაუბრობთ ხოლმე ხელისუფლების წარუმატებლობაზე და იმ შეცდომებზე, რაც ხელისუფლებამ დაუშვა. ძალიან იშვიათად ვსვამთ კითხვებს ოპოზიციის მისამართით. უამრავი შანსი ჰქონდა ოპოზიციას, ელემენტარული ამოცანები გადაეჭრა და ვერ მოახერხა. კრიტიკულ სიტუაციებში ჩანდა მათი სისუსტე. ოპოზიციური სპექტრი საკმაოდ ჭრელიცაა. თქვენი აზრით, რა უფრო მნიშვნელოვანი და ეფექტური იქნება, ოპოზიციური სპექტრის გაერთიანება ერთის წინააღმდეგ, თუ ღირებულებითი თანხვედრა იმ ოპოზიციურ ძალებთან, რომლებთან ერთად საერთო მიზნისათვის იბრძობლებ?

არავისთან გამოვრიცხავ თანამშრომლობას. ჩემი პოზიცია ის არის, რომ რუსეთის ფედერაციასთან უნდა დავიწყოთ დიალოგი და ურთიერთობების დალაგება და როგორ შეიძლება, რომელიმე პოლიტიკურ ძალასთან გამოვრიცხო დიალოგი და თანამშრომლობის ფორმების ძებნა? მათ შორის – ხელისუფლებასთანაც. ძალიან მცდარი აზრია, თუ ვინმეს ჰგონია, რომ ხელისუფლების იზოლირება სწორი ტაქტიკაა შენი პოლიტიკური მიზნების მიღწევისათვის. ჩემი აზრით – პირიქით, ეს არის უპასუხისმგებლო პოლიტიკოსის ნაბიჯი. ხელისუფლებაშიც არიან პატიოსანი ადამიანები, ვისთანაც ურთიერთობა აუცი-

ლებელია და ვისი აზრის გაზიარება პრობლემატიკაზე მნიშვნელოვანი იქნება.

მქონდა შეხვედრები ოპოზიციის ძალიან ბევრ წარმომადგენელთან, მაგრამ ყველასთან – არა. კონსულტაციები გაგრძელდება თბილისში ჩემი ჩასვლის შემდეგაც. ღირებულებებითი თვალსაზრისით და იდეოლოგიურად ძალიან ახლო ურთიერთობები მაქვს ახალ მემარჯვენეებთან და რესპუბლიკელებთან. თუმცა, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ჩვენ შევძლებთ ერთ პოლიტიკურ ძალად ჩამოყალიბებას. ზოგადად, მე ვერ კიდევ არ მოვსულვარ პოლიტიკაში.

რა ფულით აპირებთ პოლიტიკური საქმიანობის დაწყებას?

ვერჯერობით საიმედოს ვერაფერს გეტყვით. ამ პოლიტიკური ნაბიჯისთვის არ ვემზადებოდი. ამიტომ, არანაირი წინასწარი კონსულტაციები შესაძლო ფინანსებზე არ მქონია. ვერ კიდევ ვეცნობი ზუსტ საკანონმდებლო შესაძლებლობებს იმასთან დაკავშირებით, თუ დაფინანსების რა გზები არსებობს. რამდენადაც მეუბნებიან, ეს ძალიან შეზღუდული და რთულია, რადგან არსებობს გამართული რეპრესიული მანქანა იმისათვის, რომ ოპოზიციური

პარტიების დაფინანსება მინიმუმამდე იყოს დაყვანილი. მაგრამ იმას დიდი ფინანსები არ სჭირდება, რომ ჩახვიდე და ხალხთან შეხვედრები დაიწყო. დღეს ამ კითხვაზე პასუხი ნამდვილად არ მაქვს. ეს ყველაზე დიდი კითხვაა, რომელიც ვერ ჩემთვისაც პასუხგაუცემელია.

რა იყო თქვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი მოვლენა, რომელმაც გავლენა იქონია თქვენს ცხოვრებაზე?

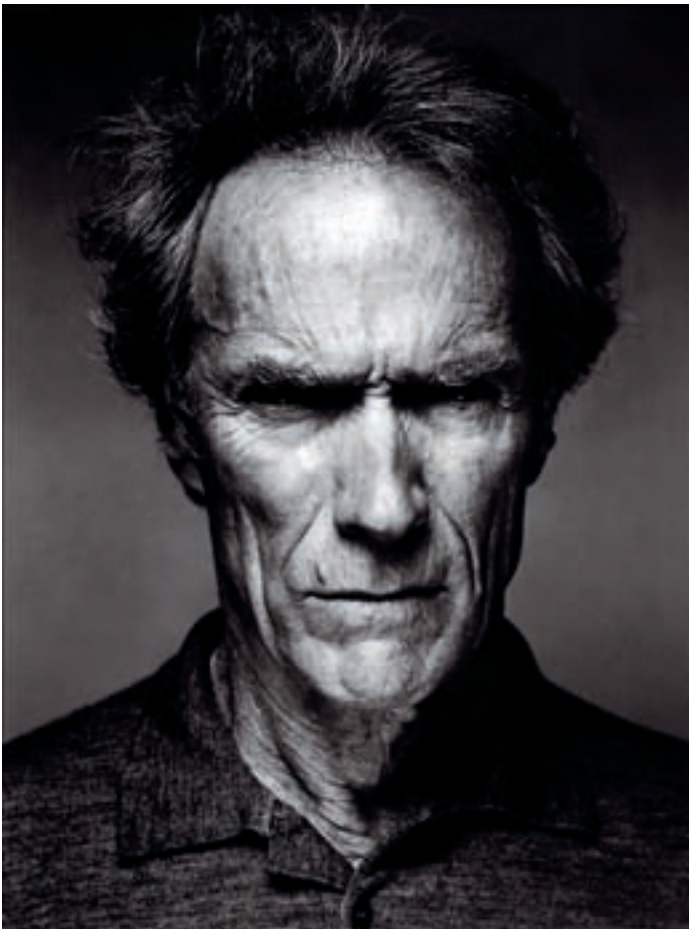
აფხაზეთის მოვლენებმა – ალბათ დიდწილად, და ასევე იმან, რომ ძალიან ადრე დავოჯახდი, 18 წლისა. საბედნიეროდ, ჩემი მეუღლე ჩემზე უფროსია, მან უფრო დაფიქრებით მიიღო ეს გადაწყვეტილება და ამიტომაც დღემდე ერთად ვართ. ალბათ ეს იყო გარდამტეხი აქამდე ჩემს ცხოვრებაში.

როგორი ურთიერთობა გქონდათ მამასთან – მნიშვნელოვანი ადამიანი იყო ის თქვენს ცხოვრებაში?

კი, მეგობრები ვიყავით, მაგრამ ამ თემაზე მხოლოდ ძალიან ვიწრო წრეში თუ ვილაპარაკებ. საჯაროდ ამაზე საუბარს ვერიდები, ბოდიში.

ფიქრობთ თუ არა, რომ თქვენი პოლიტიკური კარიერისთვის, შესაძლოა, პრობლემად იქცეს, რომ თქვენი ბიოგრაფიის დიდი ნაწილი სპეცსამსახურებთან არის დაკავშირებული და თქვენი ცხოვრების ბევრი დეტალი საჯარო განხილვის საგანი არ გამხდარა? ერთი გაკვეთილი, რაც სასწავლი გვაქვს, მგონი, სწორედ ისაა, რომ ვიდრე ადამიანში ამხელა ნდობას დავაბანდებთ, ის კარგად გავიცნოთ და ინფორმირებული გადაწყვეტილება მივიღოთ. სწორედ ამით არის მომხიბვლელი ამერიკის თითქმის ორწლიანი საარჩევნო პროცესი, როცა საპრეზიდენტო კანდიდატებს მედია „რენტგენის აპარატში“ ატარებს. თქვენ რამდენად ხართ მზად ამისათვის?

ძალიან კარგად მესმის ის ინტერესი, რაც საზოგადოებაში არსებობს ჩემი ბიოგრაფიის მიმართ და ამისთვის, ბუნებრივია, მზად ვარ. აბსოლუტურად ლოგიკურია და მიმაჩნია, რომ სწორია. საქართველოში საზოგადოება უნდა მიეჩვიოს იმას, რომ არ შეიძლება ადამიანს დაუკავშირო დიდი ემოციური მოლოდინი, ვიდრე არ გაარკვევ, რა ამოძრავებს მას და რა ღირებულებების მქონეა. ჩვენი ისტორიის უახლოესი წარსული კარგ მაგალითს გვაძლევს, რომ ემოციური არჩევანი აღარ უნდა გავაკეთოთ.

ლილიან როსის საუბარი ქლინთ ისთვულთან

<<< **ღასანყისი** გვ. 74

ქლინთ ისთვული: თქვენ წარმოიდგინეთ, მართლა მქონდა ასეთი თვალები. მაგრამ ვხვდები, რასაც გულისხმობთ, განსაკუთრებულ მედიდურ მზერას, არა?

ლილიან როსი: დიახ და საინტერესოა, მაშინ თუ ხვდებოდით, რამხელა შთაბეჭდილებას მოახდენდა ეს პერსონაჟი მაყურებელზე?

ქლინთ ისთვული: რა თქმა უნდა არა! უბრალოდ ვიცოდი, რომ ბედი უნდა მეცადა. დასაწყისში ეს ერთი მცირე ბიუჯეტისანი ფილმი იყო, რო-

მელსაც ესპანეთის სტეპებში ვიღებდით. მე ჩემთვის ვფიქრობდი, – აქედან თუ არაფერი გამოვა, ვერც ვერავინ ნახავს და ვერც ვერაფერს გაიგებენ-მეთქი. საბედნიეროდ, ყველაფერი კარგად დამთავრდა და ფილმმა საერთაშორისო აღიარება მოიპოვა. ეს გარკვეულწილად ექსპერიმენტი იყო. ცხოვრება სავსეა ასეთი შემთხვევითობებით და ხანდახან გეძლევა შანსი, ეს შემთხვევითობები შენს სასარგებლოდ გამოიყენო. ასეა კინოშიც. კინო ყველაზე დიდი შემთხვევითობაა...

ლილიან როსი: თქვენი ფილმებისათვის მუსიკის წერა *Mystic River*-ით დაიწყო თუ მემშლება?

ქლინთ ისთვუდი: არა, ეს გაცილებით ადრე მოხდა. მოკლე მუსიკალური თემა ჯერ კიდევ *Unforgiven*-ისთვის დავწერე და პერიოდულად ვაგრძელებდი ხოლმე საკუთარი მუსიკალური იდეების ჩემივე ფილმებში ჩაგდებას. რაც შეეხება *Mystic River*-ს, ეს გაცილებით რთული აღმოჩნდა. ყველაფერი ფილმის სამი პერსონაჟით დაიწყო. ამ როლებს თიმ რობინსი, შონ პენი და ქევინ ბეიკონი ასრულებენ. სწორედ ამ სამი პერსონაჟის გარშემო დავიწყე მუსიკალურ თემაზე ფიქრი. ძირითადად ფორტეპიანოსთან ვმუშაობდი. მართალია, საბოლოო ჯამში ფილმის მუსიკა ძალიან ღრმა და რთული არ გამოვიდა, მაგრამ ვფიქრობ, რომ კინოს თანმხლები მუსიკა არც უნდა იყოს ღრმა და რთული; ის უნდა მიჰყვებოდეს და აძლიერებდეს ფილმის თემას, ისე, რომ არ აჭარბებდეს მას. რაც შეეხება *Million Dollar Baby*-სთვის დანერგულ მუსიკას, თავიდან მარტივი მელიოდიამ მომივიდა თავში, ბლუზის სტილში, მაგრამ შემდეგ ის ფილმის წამყვან მუსიკალურ თემად ვაქციე.

„ნიუ იორკერი“: როდის იწყებთ მუსიკის წერას ფილმებისთვის, – როცა ყველაფერი მზადაა და მონტაჟიც დასრულებულია, თუ სანყისი თემა ფილმზე მუშაობის პროცესშივე გიტრიალებთ თავში?

ქლინთ ისთვუდი: ეს ყოველთვის სხვადასხვაგვარადაა. მაგალითად, მუსიკა *Unforgiven*-ისთვის ფილმზე მუშაობის დაწყებამდე დავწერე. იყო ერთი დიდებული გიტარისტი, რომელიც არაჩვეულებრივ, მარტივ მუსიკალურ თემებს ასრულებდა და შთაგონებაც მისგან მოვიდა. ზოგჯერ მუსიკა ადრე იწერება, უფრო ხშირად კი მონტაჟის დროს. მაგალითად, ჯოელ კოქსს, რომელიც *Mystic River*-ის მემონტაჟე იყო, უყვარს როდესაც მუშაობის პროცეს-

ში ყველა კომპონენტი ერთადაა შეკრული. ამიტომაც ამ ფილმისთვის მუსიკა მონტაჟის დროს დავწერე. ფილმებისთვის მუსიკის წერაც შემთხვევითობების კასკადზეა აგებული.

ლილიან როსი: ფილმში *Bridges of Madison County* ეროლ გარნერის თემა გამოიყენეთ, არა?

ქლინთ ისთვუდი: არა, ეროლ გარნერის კომპოზიცია ფილმში *Play Misty For Me* გამოვიყენე. ეს კომპოზიცია მან 40-იანი წლების ბოლოს დანერა და მოგვიანებით ტექსტიც მიუსადაგა. ამ სიმღერას რამდენიმე მომღერალი ასრულებდა, მაგრამ ფილმისთვის ორიგინალის გამოყენება ვარჩიე, რადგან ეს მუსიკა ტექსტის გარეშე უფრო ლირიული აღმოჩნდა და ფილმისთვისაც უფრო შესაფერისი.

ლილიან როსი: თქვენი მეუღლე დინა მიყვებოდა, რომ *Mystic River*-ზე მუშაობისას საათობით იჯექით ფორტეპიანოსთან და მონოტონური აკორდებით უწვრილებდით გულს. მერე კი, უეცრად ერთ საინტერესო მუსიკალურ იდეას გადაეყარეთ, რომელიც დინას მოეწონა და სწორედ მან გირჩიათ ამ თემის გამოყენება ფილმში.

ქლინთ ისთვუდი: ასეც ხდება ხოლმე. ხანდახან დინა მართლა მაძლევს რჩევებს და ხშირად ჩემი პირველი კრიტიკოსიც ის არის.

ლილიან როსი: შეგიძლიათ, გაიხსენოთ, როგორ უკრავდით რეგტიმებს ახალგაზრდობაში?

ქლინთ ისთვუდი: წარმოიდგინეთ, ხარ სკოლის მოსწავლე, არ თამაშობ ფეხბურთს, რადგანაც გარკვეული თვალსაზრისით ჩამორჩენილი ბავშვი ხარ. არა, ასე ლაპარაკი არ შეიძლება, ვთქვათ, უბრალოდ, სხვებზე უფრო ნელა აზროვნებ. ერთ დღესაც, რაღაც წვეულებაზე მოვხვდი, ვილაც ბიჭი იჯდა ფორტეპიანოსთან და ბუგი-ვუგის უკრავდა, გოგოები კი ბუზებივით ეხვეოდნენ გარს. ღმერთო, ამის დაკვრა მეც ხომ შემიძლია-მეთქი, გავიფიქრე. ნავედი სახლში და აშლილ პიანინოზე ვისწავლე დაკვრა. მერე პოპულარულ მელიოდიებზე გადავერთე, შემდეგ კი კლასიკური მუსიკაც შემიყვარდა, განსაკუთრებით კი შოპენი და, შეიძლება ითქვას, რომ ჩემი მუსიკალური თემების უმრავლესობა სწორედ შოპენთანაა დაკავშირებული. ძალიან მიყვარს ჯაზი. მიყვარს ოსკარ პიტერსონი და დეივ ბრუ-

ბეკი. ეროლ გარნერიც, რა თქმა უნდა, თუმცა ფორტეპიანოსთან მისებული მიდგომის სტილს ნამდვილად ვერ გავიმეორებ, იმიტაცია კი შემიძლია.

„ნიუ იორკერი“: თქვენ ასევე თამაშობდით მიუზიკლში *Paint Your Wagon* ლი მარვინთან ერთად, არა?

ქლინთ ისთვუდი: ასეა, მაგრამ ამაზე ხმამალა ნუ იტყვით.

„ნიუ იორკერი“: რა იყო ყველაზე დასამახსოვრებელი ამ ფილმზე მუშაობის დროს?

ქლინთ ისთვუდი: ყველაფერი საკმაოდ უცნაურად დაიწყო. ევროპაში ვიყავი გადაღებებზე, როდესაც ლონდონში ალან ჯეი ლერნერი ჩამოვიდა ჩემთან შესახვედრად და მთხოვა, მიუზიკლში მონაწილეობა მიმელო. ვიფიქრე, ღმერთო, რა სისულელეა-მეთქი. არ ვიყავი დარწმუნებული, რომ ეს კარგი იდეა იყო. მერე კი რატომღაც მაინც დავთანხმდი. ამ ფილმს აღმოსავლეთ ორეგონში ვიღებდით, დაახლოებით ექვსი თვის განმავლობაში. ლი მართლა არაჩვეულებრივი ადამიანი გახლდათ. დილიდან ღამემდეგ ბარში იჯდა და კოქტილებს მიირთმევდა. ერთხელ მისი ასისტენტი მოვიდა და მიმთხრა, – როცა ლი ლუდს გთხოვს, უთხარი, რომ არ გაქვსო. მე მივუგე: კი, მაგრამ, მე რომ მაქვს ლუდი ჩემს ტრაილერში, როგორ მოვატყუო ის კაცი? მოატყუეო, ჩამაცივდა. რატომ-მეთქი. იმიტომ, რომ ლუდით რომ იწყებს, მერე არაყზე გადადის და ველარც ჩერდებაო... რიჩარდ ბერთონიც ასეთი იყო. ის უელსელი იყო და ყველას კარგად მოგეხსენებათ თუ როგორ უყვართ სმა უელსელებს. ლამის სმის ჩემპიონატებს აწყობენ ხოლმე. ბერთონის და მარვინის გადამკიდე შეიძლება ალკოჰოლიკი გავმხდარიყავი, მაგრამ გადავრჩი და დღეს სერიოზულად მგონია, რომ რძე მართლაც გემრიელი და სასარგებლო სასმელია.

„ნიუ იორკერი“: მიუზიკლში თქვენი ხმა გამოყენებული, თუ პროფესიონალი მომღერლები მღერიან?

ქლინთ ისთვუდი: ჩვენი ხმაა, მაგრამ აქაც ყველაფერი საკმაოდ უცნაურად გადაწყდა. იმის ნაცვლად, რომ სტუდიაში ჩაენერათ ყველაფერი, ცოცხლად ვმღეროდით.

ლილიან როსი: იცით თუ არა, რას ფიქრობენ თქვენზე ის მსახიობები ვისაც თქვენთან უმუშავია? იქნებ ისაუბროთ იმაზე, თუ როგორია თქვენი დამოკიდებულება

მათ მიმართ? რა დოზით თანამშრომლობთ მათთან სასურველი შედეგის მისაღწევად?

ქლინი ისთუდი: დავიწყებ იმით, რომ ვფიქრობ, ძალიან ლოგიკურია, როდესაც მსახიობები რეჟისორობას იწყებენ. საერთოდ, უამრავი სხვადასხვა სპეციალობის მქონე ადამიანი ირჩევს ამ პროფესიას, ხშირად სცენარისტები, ოპერატორები, მაგრამ, მგონი, წლების განმავლობაში დაგროვებულმა შემთხვევებმა ნათელი გახადეს ის, რომ რეჟისორი, რომელიც ადრე მსახიობი იყო, უფრო გულისყურით ეკიდება არტისტების შრომას. საკმაოდ რთული მისიაა მიახვედრო მსახიობს, თუ როგორ აპირებ ამა თუ იმ სცენის გადაღებას და რას მოითხოვ მისგან. არა აქვს მნიშვნელობა, გამოცდილია თუ დამწყებია მსახიობი, ყველასთან ერთნაირი ტაქტიკა მაქვს – ვცდილობ, მუშაობის პროცესი გავუმარტივო. შეუმჩნევლად უნდა შეიყვანო როლში და შეუმჩნევლადვე აკონტროლო მისი თამაში; ისე უნდა დაინყოს მან გარდასახვა, რომ არ დაძაბო ჩიჩინით – მსახიობი ხარ, მიდი და ითამაშე. ასეთი უშუალო ატმოსფეროს შექმნა გადასაღებ მოედანზე აუცილებელია, თუ გინდა, რომ სასურველ შედეგს მიაღწიო.

ლილიან როსი: გამოგადგათ თუ არა იგივე მეთოდი ანჯელინა ჯოლისთან მუშაობისას? როგორც მითხრეს, ის Changeling-ში შეუდარებელია.

ქლინი ისთუდი: ანჯელინა ჯოლი გადასაღებ მოედანზე წედმიწვევით მომზადებული მოდის ხოლმე. იგივეს ვიტყვოდი მერილ სტრიპზეც და კიდევ ბევრ სხვა მსახიობზე, ვისთანაც წლების განმავლობაში მიმუშავია. ვინაიდან დღეს უკვე ყველამ იცის, რომ ექსპერიმენტები მიზიდავს, მსახიობები წინასწარ მომზადებულები მოდიან მოედანზე, წინადადებებით სავსენი, ზედმეტი საათები რომ არ დაგვეხარჯოს რეპეტიციებზე. მათ იციან, რომ შედეგს მათგან საკმაოდ მოკლე დროში ველი, და თუ ისინი კარგად მომზადებულნი არიან, სამუშაო პროცესიც უფრო ნაყოფიერი ხდება.

ლილიან როსი: Changeling-ზე მუშაობისას რამდენად ხშირად გიხდებოდათ დეტალური ახსნა-განმარტებების მიცემა მათთვის?

ქლინი ისთუდი: გადასაღებ მოედანზე საერთოდ ცოტას ვფილოსოფოსობ ხოლმე. ყოველთვის ვამჯობინებ, ჯერ ვნახო ის, რაც მათ მოიტანეს. თავიანთი როლები მათ ისევე კარგად იციან, როგორც მე.

ისინი სწავლობენ სცენარში აღწერილ ისტორიულ რეალობას, რაც ფილმებს უდევს საფუძვლად და მე მათ ვაძლევ იმის უფლებას, რომ მათ მიერ ინტერპრეტირებული ეს ცოდნა გადასაღებ მოედანზე მოიტანონ. ვეუბნები, დამანახე, რას ფიქრობ და რას გრძნობ შენ. ჩემთან ასეთი წესი მოქმედებს, იმოქმედე თავისუფლად და კამერაც შენზე იმუშავებს. მასხოვს, Unforgiven-ზე მუშაობისას, ერთ-ერთი სცენის გადაღებისას რიჩარდ შარისს და ჯინ ჰექმანს შევთავაზე, მოდი, ჯერ ცოტა წავირეპეტიციოთ-მეთქი, მაგრამ შუა რეპეტიციის დროს მივხვდი, რომ რალაც მართლაც ძალიან კარგი გამოგვდიოდა და აუცილებელი იყო ამ ყველაფრის ფირზე აღბეჭდვა. ამიტომაც, სასწრაფოდ შევაჩერე რეპეტიცია და კამერების ჩართვა ვუბრძანე ოპერატორებს და მათ ასისტენტებს. სწორედ ამ შემთხვევის შემდეგ დავიწყე განურჩევლად ყველა რეპეტიციის ფირზე დაფიქსირება, რადგანაც არასდროს იცი თუ რა შეიძლება მოხდეს. განსაკუთრებით კი მაშინ, როცა ბავშვებთან მუშაობ. ხანდახან ისე ვიღებ, რომ მათ არც კი იციან, კამერები ჩართულია თუ არა.

ლილიან როსი: ასეთ შემთხვევებში ზუსტად ის გამოდის ხოლმე, რაც წინასწარ გაქვთ დაგეგმილი, თუ გადაღებული მასალით გაოცებული რჩებით?

ქლინი ისთუდი: თუ ის გამომდის, რაც წარმომედგინა, ანდა კიდევ უკეთესი, ცხადია, ბედნიერი ვარ, თუ შედეგად უფრო ნაკლებს ვიღებ – ბუნებრივია, იმედგაცრუებული ვრჩები.

ლილიან როსი: გავიხსენოთ სცენა ფილმიდან Bridges of Madison County, როცა გარეთ წვიმს, მერილ სტრიპი კი მანქანაში ზის და მის მხერაში არის რალაც აბსოლუტურად მომწუსხველი. ეს მის მიერ იმპროვიზირებული სცენაა, თუ თქვენი ჩანაფიქრი?

ქლინი ისთუდი: არა, ეს მთლიანად მერილის იდეა იყო. რა თქმა უნდა, ამ სცენისთვის მზად ვიყავით, მაგრამ ყველაფერი დანარჩენი მისი დიდებული ტექნიკის შედეგია. მსახიობები გონიერი ადამიანები არიან, მაგრამ ამავე დროს ინტუიტიურად აზროვნებენ და ხვდებიან როდის რა არის საჭირო. მე აქ იმ გონიერებაზე არ ვსაუბრობ, რაც კოსმოსური ხომალდების ასაგებადაა აუცილებელი. ესაა გონიერება ინსტიქტურად აზროვნების დონეზე. ჩემი ვალია, სწორედ ამის გამოამყვანების შანსი მივცე მსახიობს.

ლილიან როსი: რა ხდება გადაღებების დასრულების შემდეგ. დიდ დროს ხარჯავთ მონტაჟზე?

ქლინი ისთუდი: ამ დროს ძირითადად მემონტაჟები მუშაობენ, ალაგებენ კომპონენტებს და აწყობენ კადრებს; იციან სცენარი და ამას იოლად ახერხებენ. თუ რალაც დეტალში ვერ გაერკვევიან, ტელეფონით ვესაუბრებით ერთმანეთს, ვუხსნი, თუ როგორ ვხედავ ამა თუ იმ ეპიზოდს. მე მათ ვენდობი, თანაც მაინტერესებს თუ რა გამოუვათ მათ ასეთი მუშაობის შედეგად.

ლილიან როსი: ვიცი, რომ თქვენ ზედმინეწით ლოიალური ბრძანდებით თქვენი გადაღებები ჯგუფის წევრების მიმართ, რომ არაფერი ვთქვათ თქვენს მეგობრებზე...

ქლინი ისთუდი: დიახ, მე როგორც წესი ერთსა და იმავე ადამიანებთან ვმუშაობ ფილმებზე. რაც შეეხება მეგობრებს, ჩემხელა რომ მოიყრებით ბევრი მეგობარი აღარ დაგრჩებათ. რამდენიმე ხნის წინ საშუალო სკოლის იუბილე მოვანწყვე და „კვორუმის“ შესადგენად, პარალელური კლასების დაპატიჟებაც მომიხდა. რამდენიმე ძველი მეგობარი კი მართლა შემომრჩა, და დღემდე ვურთიერთობ მათთან.

ლილიან როსი: კიდევ გყავთ ვერტმფრენი?

ქლინი ისთუდი: დიახ, მყავს და ხშირად დავფრინავ კიდევ.

ლილიან როსი: როგორც წესი, მარტო?

ქლინი ისთუდი: მხოლოდ მარტო. ვერავინ ბედავს ჩემთან ერთად ფრენას...

ლილიან როსი: ადრე ჩემთვის გითქვამთ, რომ ვერტმფრენით ფრენა მხოლოდ იმიტომ მოგწონთ, რომ თუ ზემოდან რალაც საინტერესო დაინახეთ, დაშვება შეგიძლიათ...

ქლინი ისთუდი: დიახ, ხშირად ვიქცევი ხოლმე ასე. თუ რამე საინტერესოს დავინახავ ზევიდან, ანდა თუ, ვთქვათ, გადავუფრენ ყვავილებიან მდელოს, აუცილებლად დავეშვები ხოლმე, დავათვალიერებ გარემოს ვერტმფრენიდან და მერე ისევ მაღლა ავფრინდები.

ლილიან როსი: იარაღს მართლა კარგად ფლობთ?

ქლინთ ისთვუდი: მონადირე არ ვარ, ცხოველებს არასდროს ვესვრი. მიზანში სროლა კი მიყვარს.

ლილიან როსი: ქუჩაში როცა დადიხართ, ბუნებრივია, გამვლელები გცნობენ. სატვირთო მანქანების მძღოლები ალბათ მოსვენებას არ გაძლევენ, როდესაც Dirty Harry-ის ხედავენ... როგორ იქცევით მსგავს სიტუაციებში?

ქლინთ ისთვუდი: ძირითადად იმედგაცრუებულები რჩებიან, ხელში „მაგნუმი“ რომ არ მიჭირავს...

ლილიან როსი: თქვენ ძალიან ბევრს მუშაობთ. არ გიფიქრიათ იმაზე, რომ შეიძლება დადგეს მომენტი, როდესაც ყველაფერი ყელში ამოგივით და გაჩერებას ისურვებთ?

ქლინთ ისთვუდი: არ ვიცი... როლს, რომელიც არ მომწონს, არც ვთამაშობ. ყოველთვის ვარჩევ ისეთ მასალას, რომელიც მიზიდავს, რომელშიც რაღაც ახალ გამოწვევას ვხედავ. იგივე ეხება რეჟისურასაც – რაც არ მომწონს და მიზიდავს, იმას არ ვიღებ. არ მომწონს მაყურებლის ემოციებზე თამაში, მათი განცდებით მანიპულირება. ამ დროს შედეგი ყოველთვის უხეირო გამოდის ხოლმე. პირველ რიგში, სცენარი უნდა იყოს ძლიერი, თუ ტექსტს და მოქმედებას არ მოაქვს თავდაპირველი მუხტი, მას ველარაფერი უშველის. მაგალითად, უინტერესო სცენარს მუსიკით ვერ გააკეთებლობილვ. მუსიკა სიუჟეტს ზომიერად უნდა შეუსაბამო, ისე, რომ ეპიზოდების შეკვრაში, აზრის განვითარებაში დაგეხმაროს. მაგრამ ზომიერება აუცილებელია, მუსიკის ემოციურობამ არ უნდა გადააჭარბოს მოქმედებას.

ლილიან როსი: მოდი, ახლა მაყურებელსაც ვთხოვთ დასვან შეკითხვები...

კითხვა დარბაზიდან: მოკლედ გკითხვით: კომედიის გადაღებას თუ გეგმავთ?

ქლინთ ისთვუდი: კარგად გაცინებას რა ჯობს, და კომედიაზე მუშაობაც მაგარია. ცოტა საფრთხილო გასაკეთებელია, მაგრამ სახალისო ნამდვილადაა. Changeling-ი ზედმეტად სერიოზულ პრობლემას ეხება და მასში კომედიურ ელემენტებს ვერ შევიტანდი, სამაგიეროდ, Gran Torino-ს არ აკლია მსგავსი ელემენტები, თუმცა ვერ ვიტყვით, რომ ეს ფილმი ცალსახად კომედიაა.

კითხვა დარბაზიდან: მოახლოებული არჩევნების ფონზე როგორ ფიქრობთ, რა თვი-

სებები უნდა ახასიათებდეს პრეზიდენტობის კანდიდატს?

ქლინთ ისთვუდი: ნლების წინ, როცა ყველა სტანისლაგსკის სისტემაზე ლაპარაკობდა, და როცა ყველა ცდილობდა, ეპოვნა საკუთარი სამსახიობო სტილის სრულყოფის გზა, ჯეიმზ ქეგნის ჰკითხეს, თუ რა იყო მისი სტილი და სისტემა. მან უპასუხა, – მაგრად იდექი და სიმართლე ილაპარაკე. ვფიქრობ, რომ მისი სიტყვები კარგი რჩევა იქნებოდა ნებისმიერი პოლიტიკოსისთვის.

კითხვა დარბაზიდან: რომელია თქვენი საყვარელი ფილმები?

ქლინთ ისთვუდი: მოდი, შორიდან დავიწყებ. ძალიან მომწონდა ჯონ ჰიუსტონის Treasure of Siera Madre და მისი ადრეული ფილმები, ჯერ კიდევ film noir-ის უანრში რომ მუშაობდა. ძალიან მომწონს ჯონ ფორდის Grapes of Wrath, არაჩვეულებრივი ფილმი. საერთოდ, ფილმები პოპულარული სიმღერებივითაა. რადგანაც ამ სიმღერებთან თქვენ საკუთარი ცხოვრების გარკვეულ ეპიზოდებს აკავშირებთ და ამ სიმღერების მეშვეობით იხსენებთ, თუ რას აკეთებდით ამა თუ იმ დროს... ძალიან, ძალიან ბევრი ფილმი მომწონს. ავიღოთ თუნდაც ბილი უაილდერის Sunset Boulevard, ან ჰოვარდ ჰოუქსის ნებისმიერი ფილმი. ახლებზე ვერაფერს გეტყვით, იმდენს ვმუშაობ, რომ ნახვასაც ვერ ვახერხებ.

კითხვა დარბაზიდან: ახლა ერთი ინტელექტუალური კითხვა უნდა დაგისვით და არ დაიბნეთ. კითხვა ასეთია: მთელი ცხოვრების განმავლობაში სულ სამი ცნობილი ადამიანის კოცნა მომწოდებია: რობერტ რედფორდის, ჯონ კენედი უმცროსის და, რა თქმა უნდა, თქვენი. ამას იმიტომ არ ვამბობ, რომ ახლა თქვენ აქ ხართ. რობერტ რედფორდსაც შევხვედრებარ პირისპირ, მაგრამ უნდა ვაღიარო, რომ თქვენს კოცნაზე ოცნება მაინც ყველას სჯობდა. უთქვამს თუ არა რომელიმე თქვენს პარტნიორ მსახიობ ქალს, რომ არაჩვეულებრივი კოცნა იცით?

ქლინთ ისთვუდი: დიას, რამდენჯერმე ყოფილა ასეც.

კითხვა დარბაზიდან: არ მინდა პოლიტიკისკენ წავიყვანო ეს საუბარი, მაგრამ როგორც ერთ-ერთ ყოფილ ჩინოვნიკს, მაინტერესებს, არ გაბრაზებთ ის, რომ რესპუბლიკელებს არასდროს შემოუთავაზებიათ თქვენთვის ვიცე-პრეზიდენტობის პოსტი?

ქლინთ ისთვუდი: სულაც არა. მართალი რომ გითხრათ, ერთხელ ერთ-ერთ თავყრილობაზე, რომელსაც პოლიტიკოსებიც ესწრებოდნენ, ჯონ მაკინი მომიახლოვდა და საუბარი გამიბა, მაგრამ სანამ თვითონ შემომთავაზებდა რამეს, დავასწარი და მივახალე: არც კი იფიქროთ! მართალია, ერთი პატარა ქალაქის მერი კი ვიყავი, მაგრამ პოლიტიკა არ მიზიდავს. პოლიტიკაში როცა ხარ, სული უნდა გაყიდო.

კითხვა დარბაზიდან: თქვენი შემდეგი ფილმი ნელსონ მანდელაზე იქნება. მე მანდელას დიდი თავყვანისმცემელი ვარ, მაგრამ ამავე დროს ვარ სამხრეთ აფრიკელი მსახიობი. ბუნებრივია, მაინტერესებს თუ როგორ აპირებთ ასეთ მასშტაბურ თემას გაუმკლავდეთ...

ქლინთ ისთვუდი: ნუ მაშინებთ... თქვენი რეპლიკის შემდეგ უკვე აღარ ვიცი, გამომივა კი რამე? ისე კი, ეს მართლაც რომ არაჩვეულებრივი ისტორიაა. როცა მანდელა ციხიდან გამოვიდა და პრეზიდენტი გახდა, იმის მაგივრად, რომ ადამიანების კანის ფერზე გაემახვილებინა ყურადღება, თავისი გუნდი პროფესიონალიზმის ნიშნით ჩამოაყალიბა. ჩინოვნიკებს ეგონათ, რომ მანდელას მოსვლის შემდეგ აუცილებლად უნდა დაეტოვებინათ პოსტები და შეგუებულებიც კი იყვნენ ამ აზრს, ალაგებდნენ ჩანთებს, ემზადებოდნენ... მან კი საქმის მცოდნენი თავიანთ პოსტებზე დატოვა, და შემდეგ იმდენი მოახერხა, რომ ქვეყნის გაერთიანებაც შეძლო. თუნდაც, აი, ეს ამბავი რად ღირს: სამხრეთ აფრიკას ჰყავდა ძალიან ძლიერი რაგბის გუნდი, რომელსაც რაგბის მსოფლიო ჩემპიონატში მონაწილეობა ეკრძალებოდა, და ისინი მხოლოდ იმიტომ აგრძელებდნენ ვარჯიშს, რომ თამაში უყვარდათ. მანდელა შეხვდა მათ და ყველაფერი გააკეთა იმისთვის, რომ მათში იმედი გაეღვივებინა. მან დაარწმუნა ისინი, რომ ღირსეულ თამაშს შეძლებდნენ და მართლაც ასე მოხდა – იმ ნელს სამხრეთ აფრიკის გუნდს ჩემპიონატში მონაწილეობის უფლება მხოლოდ იმიტომ მისცეს, რომ სამხრეთ აფრიკა მასპინძელი ქვეყანა იყო, მანდელას სიტყვებით გამხნეებულმა ეროვნულმა ნაკრებმა კი იმ დროის უძლიერესი გუნდი დაამარცხა. ნელსონ მანდელას ბიოგრაფია – ეს არის მაგალითი იმისა, თუ როგორ შეიძლება პოლიტიკოსმა საზოგადოება შთაგონებით აავსოს. ახლა ჩვენ ქვეყანაში ხალხს სწორედ ასეთი მოლოდინი აქვს. ამ ფილმით კი ყველანი მივხვდებით, რომ ისეთ ლიდერზე ოცნება, რომელიც მთელ ქვეყანას შთაგონებას და მომავლის იმედს დაუბრუნებს, უმნიშვნელოვანესია რამაა.

<<< **დასაწყისი გვ. 80**

ყველა ცოცხალ არსებას აქვს ბუდას ბუნება. ჩვენ ბუდისტებს არ გვწამს ღმერთის არსებობის. ჩვენ გვჯერა ქრისტეს და ბუდას არსებობის, მაგრამ კიდევ უფრო მეტად გვჯერა ბუდას ბუნების, როგორც ჩვენი პოტენციალის, ჩვენი რეალიზაციის ხარისხის.

თუკი შენც მოახერხებ შენი გონების აბსოლუტურ რეალიზებას, შენ გახდები შენი გონების და აღქმის მბრძანებელი, შენი გონების და აღქმის მმართველი. და შენი გონება აღარ იქნება დამოკიდებული ტანჯვის და ბედნიერების გარკვეულ დინებებზე. თუკი ერთხელ მოახერხებ გონების ჭეშმარიტი ბუნების რეალიზებას, გათავისუფლდები.

ბუდას გონებისთვის არა აქვს მნიშვნელობა, მდიდარი ხარ თუ ღარიბი. ის ყველას აქვს – ქალს, კაცს, ბავშვს, ახალგაზრდას, მოზუცს, ყველას. ამ თვალსაზრისით, ყველას შეუძლია ივარჯიშოს.

ბუდა სრულ თავისუფლებას გვაძლევს. თუნდაც ის, რაც მე ვთქვი, არ არის სავალდებულო, რომ ირწმუნოთ. თქვენ უბრალოდ ეს უნდა მიიღოთ იმისათვის, რომ გააანალიზოთ. ეს ძალიან, ძალიან მნიშვნელოვანია. არც სხვადასხვა სისტემების მიყოლაა სავალდებულო. ზოგიერთი სისტემა კარგია, ზოგიერთი არც ისე, ზოგიერთი ინტელექტუალურად გაზვიადებულია და არც ისე პრაქტიკული. თქვენ კი ღია და თავისუფლები უნდა იყოთ. ბუდა ამბობს, – რაც არ გინდა რომ გააკეთო, ნუ გააკეთებ. ბუდა იყო ადამიანი, რომელმაც დაამსხვრია და გააუფასურა ყველა მოლოდინი და ყველა კანონი. ჩემი აზრით, ის ყველაზე დიდი ჰიპი იყო. მაგრამ, იცი რა? ძალიან

მაგარი „ჰიპობაც“ არ არის კარგი – სამუშაოს ადვილად ვერ იშოვი.”

– თუკი ყველა ცოცხალ არსებას აქვს ბუდას ბუნება, რატომ ამბობთ ხოლმე ბუდისტები ადამიანთა ნაწილზე, რომ ისინი ჩვეულებრივი, უაზრო არსებები არიან?

„იმიტომ, რომ ეს ადამიანები მხოლოდ საკუთარი თავით არიან დაკავებულნი, მუდმივად მხოლოდ საკუთარ კეთილდღეობაზე ზრუნავენ. მაგრამ იგივეს არ აკეთებენ ცხოველებიც? როცა ცხოველს შია – ეძებს საჭმელს, როცა სწყურია, ეძებს წყალს. ჩვეულებრივი ადამიანები ძალიან გვანან ამ ცხოველებს. ისინი არასდროს ფიქრობენ სხვებზე და ჩვეულებრივი, ნორმალური არსებები არიან. ხანდახან მათ უაზრო ადამიანურ არსებებსაც ეძახიან. რატომ უაზრო? იმიტომ, რომ არ აცნობიერებენ ადამიანური არსებობის ფასს. მაშ რა აზრი აქვს იმას, რომ ისინი ადამიანებად დაიბადნენ?“

ჩვენ სულ სინანულში ვატარებთ დროს, პრობლემებზე ფიქრში, წუნუნში, რომ რაღაც არ გვყოფნის, უფრო მეტი გვინდა. და იმას ვერ ვაცნობიერებთ, თუ რას ვფლობთ. ჩვენ ვფლობთ უძვირფასეს ადამიანურ სხეულს, განსაკუთრებულ უნარებს და შესაძლებლობებს.“

– რა შეიძლება გახდეს ჩვენი გონებისთვის ყველაზე საშიში ხაფანგი?

„ბუდისტები თვლიან, რომ ხუთი რამ წამლავს გონებას: მიჯაჭვულობა, მრისხანება, ხიბლში ყოფნა, სიამაყე და შური. ჩვენ მუ-

დმივად საკუთარი თავით ვართ შეპყრობილები, სულ ასე ვფიქრობთ: მინდა ვიყო ბედნიერი, მინდა მქონდეს ყველაფერი. ეს ეგოზე ორიენტირებულობა შეზღუდულს ხდის ჩვენს გონებას. ასეთი მდგომარეობა გვაკარგვინებს სხვისი გაგების და თანაგრძნობის უნარს. ბუდას სწავლება – ეს, რაღაც თვალსაზრისით, ანტიდოტია ეგოზე ორიენტირებისგან. ის გვათავისუფლებს, გონებას გვიხსნის და უფრო მგრძნობიარეს გვხდის.

შეიძლება ვთქვათ, რომ ჩვენ, ადამიანებს გვიჭირს, დავავასოთ ის, რაც გვაქვს; ბედნიერები ვართ, მაგრამ ვერც კი ვხვდებით ამას.

როდესაც რაღაც მიღწევებზე ვფიქრობთ და გეგმებს ვანყობთ, ყოველთვის მომავალში ვიმყოფებით. აი, მე რაღაცას მივაღწევ, რაღაც მექნება, ბედნიერი ვიქნები, მაგრამ ახლა კი არა, მომავალში! ბედნიერება კი მხოლოდ აქ არის და ახლა.

მაგალითად, როდესაც ვსვამთ ჩაის და ჩვენი გონება აცნობიერებს ამას – აი, ახლა მე ვსვამ ჩაის. ამ დროს გონება მოცემულ მომენტშია და მას შეუძლია აღიქვას ჩაის ნამდვილი გემო. ესაა სწორედ სიცოცხლის გემო, რითაც ჩვენ სიცოცხლეს ვუსინჯავთ გემოს, ეს სიცოცხლის მომენტია. მხოლოდ ამ ჭეშმარიტების მომენტში, ცხოვრების მომენტში შეგვიძლია შევიგრძნოთ ჩაის ნამდვილი გემო. ასეთ მომენტებში ჩვენს გონებას სპონტანურად, მომენტალურად შეუძლია გახდეს ბედნიერი. ხოლო, როცა ვსვამთ ჩაის და ჩვენი გონება დაკავებულია რაიმეთი ან წარსულიდან ან თუნდაც მომავლიდან, გვიჭირავს ჭიქა ჩაი, ვსვამთ, მაგრამ ჩაი ქრება. ვინმემ შეიძლება გვკითხოს, – მოგწონს ჩაის გემო?

და შეიძლება ვუპასუხოთ, – კი, – მაგრამ სინამდვილეში ჩვენ ის არც კი გაგვისინჯავს, არც კი გაგვირკვევია, კარგია თუ არა.

იმისათვის, რომ ვიყოთ ბედნიერები ახლა და ამ მომენტში, არ არის საჭირო ძალიან, ძალიან შორს ყურება და შორეული გეგმების დაწყება. ამისათვის საჭიროა, რომ რასაც უნდა ვაკეთებდეთ, ჩვენი გონება მოცემულ მომენტს აცნობიერებდეს.

სად არის რეალობა? წარსულში? არა, ის უკვე წარსულია. მომავალში? არა, ის ჯერ არ დამდგარა. რეალობა მხოლოდ მოცემულ მომენტშია. გონებას მხოლოდ მოცემულ მომენტში შეუძლია ყოფნა. სწორედ მოცემული მომენტი არის ჭეშმარიტი რეალობა.

ნუ იფიქრებთ ასე: მე ბედნიერი ვიქნები ხვალ, მომავალ კვირას, მომავალ თვეს, მომავალ წელს, ეს ძალიან საეჭვო საქმეა. იცით რა, შეიძლება იმ მომენტისთვის სული განუტეოთ. ისე, ზოგიერთი ბუდისტი ბედნიერებას მომავალ ცხოვრებაშიც კი გეგმავს ხოლმე.

მოცემული მომენტის გონება, ეს უფირფასესი, გმირი გონებაა. ეს გონება არ არის დამოკიდებული შიშებზე და მოლოდინებზე. რა სიტუაციაშიც უნდა მოვხვდეთ, რა კატაკლიზმებიც უნდა შეგვემთხვეს, ამ გონებას დარტყმას ვერაფერი მიაყენებს. თუ ჩვენ მოცემული გონების აღმოჩენას შევძლებთ, რაც უნდა მოხდეს, ყველაფერი ბედნიერების წყაროდ იქცევა.“

– საოპერაციო მაგიდაზე ყოფნაც? – ეკითხება პატრულ რინპოჩეს მისი ერთ-ერთი მოწაფე.

„არ აქვს მნიშვნელობა, თუ მოცემული მომენტის გონებას ვაცნობიერებთ. თუ ვერ ვაცნობიერებთ, მაშინ ოპერაცია ოპერაცია ხდება, ძალიან მტკივნეული რამ. თუ შეგვიძლია ოპერაციის გაცნობიერება და მიღება, მაშინ ოპერაციაც კი არ არის დიდი ამბავი. როცა არ შეგვიძლია მიღება, მაშინ შიში გვიპყრობს. ფიქრობ: ცუდად რომ ჩაიაროს, რომ მოვკვდე? და ოპერაცია ტანჯვის მიზეზი ხდება.“

ოპერაცია ისე საერთოდ რთული რამეა, ეს გარემოებაა, სიტუაციაა. რომ მიიღო ის, გააცნობიერო, ასე უნდა იფიქრო – დიახ, მე მიგვიფარო ოპერაციაზე, მაგრამ ეს შეიძლება დიდი გამოცდილება გახდეს. შეიძლება მოვკვდე, მაგრამ მე ვერაფერს შევცვლი. მე ხომ როდესაც მაინც უნდა მოვკვდე და თუ გამოვკვდები, ძალიან კარგი.

როდესაც ბუდა შაკიამუნიმ პირველად ნახა, როგორია მოხუცებულობა, ავადმყოფობა და სიკვდილი, იკითხა:

– ეს რა, სინამდვილეა, ეს რეალობაა?

– დიახ, ყველა გადის ამ მდგომარეობას, – უპასუხეს მას.

– მეფე და მეფის ოჯახიც? – მაშინ ბუდა პრინცი იყო.

– კი, მეუფეო, მამაკაცი, მაგრამ ასეა. როდესაც მეფე და მისი ოჯახიც დაბერდებიან, იავადმყოფებენ და გარდაიცვლებიან, – უპასუხა მას მსახურმა.

– იქნებ შეიძლება ვიღაცას ფული გადაუხადოთ და თავიდან ავიცილოთ სიბერე, ავადმყოფობა და სიკვდილი? – იკითხა პრინცი.

– არა! ეს გარდაუვალია, მეუფეო, – მიუგო მსახურმა.

იგივეა ოპერაცია. არის რაღაც სიტუაცია, რომელთა თავიდან აცილება შეუძლებელია, გარდაუვალია და ჩვენ უნდა გავიაროთ ეს პროცესი. და ამ დროს უკეთესია, მიიღო ეს ყველაფერი, მაშინ ტკივილიც კი შეიძლება გაქრეს.

მეც გამოვიარე ოპერაცია. ეს რთული ამბავია. მინდოდა ამ პროცესის გამოცდა, გავლა, რაღაც გამოცდილების მიღება. მაგრამ იმდენი აირი მასუნთქეს, რომ უგონოდ დამეძინა. ოპერაცია საღამოს გამიკეთეს. დილით ძლიერმა ტკივილმა გამაღვიძა, ოპერაცია ისევ გრძელდებოდა, ვიფიქრე: ახლა მართლა გამოვცდი რა არის ეს-მეთქი, – და ისევ აირი და ისევ ძილი. როცა საბოლოოდ გავიღვიძე, უკვე პალატაში, საწოლში ვინეჭი. მოკლედ, ვერ გავიგე, ეს რა იყო.

ჩვენ ძალიან ძლიერად ვართ მიჯაჭვულები საკუთარ სხეულს. პატარა პრობლემა და, მაშინვე ვინეჭებთ ნუნუნს და მოთქმას. თუკი ვიღებთ სიტუაციას, თუ შეგვიძლია მოცემულ მომენტში არსებობა, მაშინ სიკვდილიც კი არაა ისე რთული, სიკვდილიც კი არ არის დიდი გამოწვევა.“

– როგორ უნდა აღმოაჩინო, გაერკვე, შეისწავლო, იპოვნო, რა არის მნიშვნელოვანი – რა შეიძლება გახდეს ჩვენთვის დასაყრდენი ცხოვრებაში და რა – სიკვდილისას?

„ბუდამ 84 ათასი სხვადასხვა სწავლება დატოვა, რაც ძალიან დიდი ცოდნის მარაგია. ყველა მათგანი გვასწავლის, თუ როგორ ვიცხოვროთ სწორად და როგორ მოვკვდეთ სწორად.“

როდესაც ჩვენ ბუდაზე ვლაპარაკობთ, ვფიქრობთ: ეს არის რაღაც უმაღლესი, განსაცვიფრებელი, განსაკუთრებული არსება. ბუდა ეს არის არსება, რომელიც ჩანდა საკუთარი გონების ბუნებას და მოახდინა საკუთარი გონების ჭეშმარიტი ბუნების რეალიზება. აბსოლუტური ჭეშმარიტების თვალთახედვით, არ არის რაიმე განსხვავება ბუდასა და სხვა არსებებს შორის. ჩვენც ისევე გვაქვს ეს აბსოლუტური ბუნება და, ამ თვალსაზრისით, ჩვენ თავად ვართ ბუდები.“

„შეხედე ამ ბებერ ძროხას. ის კმაყოფილია იმით, რომ ბოსელში ძინავს. შენ გჭირდება

ჭამა, სმა და მოსაქმება, ამას თავიდან ვერ აიცილებ, დანარჩენი შენი საქმე არ არის.“

პატრულ რინპოჩე

პატრულ რინპოჩე დოგჩენის სკოლის მასწავლებელია. „მე ვეკუთვნი, მე ვარ დოგჩენის მონასტრის ბერი,“ – მეუბნება ის. პირველი პატრულ რინპოჩეს ნაშრომი „ჩემი სრულყოფილი მასწავლებლის სიტყვები“ დღეს დოგჩენის ყველა მიმდევარის სამაგიდო წიგნია. პატრულის ამ და სხვა ნაწარმოებებზე დოგჩენის სხვადასხვა მასწავლებლები ლექციებს კითხულობენ. დოგჩენი ეს არის სწავლება ცნობიერების თავდაპირველი მდგომარეობის შესახებ, რომელიც ყველა ფენომენის, ცოცხალი არსებისა და საგნის ჭეშმარიტი ბუნებაა. ამ მდგომარეობაში შესვლა ნიშნავს, აღიქვა საკუთარი თავი ისეთად, როგორც ხარ სინამდვილეში, თავი დააღწიო მცდარი აღქმის ტყვეობას. ამ თავდაპირველი ჭეშმარიტი მდგომარეობის ჩანვდომა ნიშნავს დოგჩენის სწავლების ჩანვდომასაც. დოგჩენი უდიდეს სრულყოფილებას ნიშნავს. ის ბუდიზმის უმაღლესი სწავლებაა.

ნოშუნ ლუნგტოკი, რომელიც შემდგომ დოგჩენის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ოსტატი გახდა, თვრამეტი წელიწადი თავის მასწავლებელს პატრულ რინპოჩეს თითქმის არც ერთი წუთით არ მოშორებია. ნოშუნ ლუნგტოკი ძალიან ბეჯითად სწავლობდა და ვარჯიშობდა. თუმცა ჯერ არ ჰქონდა შეცნობილი პირველადი ცნობიერება.

ერთ მშვენიერ საღამოს პატრულ რინპოჩე და ნოშუნ ლუნგტოკი დოგჩენის მონასტრის ზევით, მაღალ მთებში კელიის წინ ისვენებდნენ. ძალიან ლამაზი ღამე იყო. სიჩუმეს მონასტრის ეზოში დაბმული ძაღლის ყეფა არღვევდა. პატრულ რინპოჩე მინაზე გართხმული ინვა და დოგჩენის სპეციალურ პრაქტიკას ასრულებდა. მან დაუძახა ნოშუნ ლუნგტოკს და ჰკითხა:

– შენ ამბობდი, რომ არ იცი, რა არის გონების ჭეშმარიტი ბუნება?

ნოშუნ ლუნგტოკი მიხვდა, რომ ეს განსაკუთრებული მომენტი იყო და სინანულით თავი დაუქნია.

– ამაში განსაკუთრებული არაფერია, – თქვა პატრულ რინპოჩემ ჩვეულებრივი საუბრის ტონით. და თავის მოწაფეს მის გვერდით წამოწოლა სთხოვა.

– ზევით, ცაში ხედავ ვარსკვლავებს?

– კი.

– გესმის, ძალი ყფს დოგჩენის მონასტერში?

– კი.

– გესმის, რასაც გელაპარაკები?

– კი.

– ჰოდა, დოგჩენის ბუნებაც ასეთია, უბრალოდ ასეთი.

ჯაზუზის სხოვრება

<<< ლასაწყისი გვ. 86

ეს არაფერს ნიშნავს. ეს დემოკრატიული ფორმა არ არის, მაგრამ დემოკრატიაა, რადგან დემოკრატიის მთავარი არსი „რესპუბლიკური აზროვნებაა“. ჩვენ ეს არ გავაჩნია. პარტიები თავისი უფლებებისთვის ზრუნავენ, რაც დემოკრატიის პირველი ნაბიჯი სულაც არ გახლავთ, თუ სიტყვა „ნაბიჯს“ არა ქრონოლოგიური, არამედ საწყისის, პირველადის მნიშვნელობით გამოვიყენებთ. პარტიებს შორის პარლამენტში ბრძოლა, მეათე ნაბიჯი შეიძლება იყოს. ეს ყოველივე უსარგებლოა, თუ უკან არ დავბრუნდებით, საწყის წერტილში და არ შევქმნით res publica-ს.

ჩვენ გვჭირდება რესპუბლიკა, რათა შემთხვევითობაზე არ ვიყოთ დამოკიდებული, განსაკუთრებით კი – რუსების გადაწყვეტილებებზე. ჯერჯერობით მათგან თავისუფლები არ ვართ. ანტირუსულ განწყობილებას პოლიტიკური ხასიათი აქვს, რადგან რუსებსა და ქართველებს შორის სიძულვილი არ არის, არანაირი შეტაკება ეროვნულ ნიადაგზე. ყველა არაკეთილმოსურნე სიტყვა მათ მიმართ ნათქვამი, ნებისმიერი ბრძოლა, მხოლოდ პოლიტიკურია. ნაციონალური ნიუანსები აქ არ არსებობს. მათი წარმოჩენა შესაძლოა აფხაზებთან ან ოსებთან მოხდეს, ისიც – უცილობის ან ისტორიული სიბრძნის გამო.

შეიძლება პრორუსული განწყობილების ბრალდება წამიყენონ, რადგან რუსულად

უაქცენტოდ ვლაპარაკობ და ეს უკვე ცუდის ნიშანია. მე დიდხანს ვცხოვრობდი რუსეთში და ბევრს ვნერ როგორც რუსულად, ისე ქართულად, მაგრამ ჩემში ანტირუსული საწყისი ბევრად უფრო მეტია, ვიდრე ჩვენს ანტირუს პოლიტიკოსებში, რადგან ისინი გარეშე მტრის ფაქტორებზე მეტისმეტად არიან კონცენტრირებულნი. ეს პოლიტიკური მიმართებაა და ვერც კი ამჩნევენ, რომ რუსების გადაწყვეტილებებზე დამოკიდებულება მათგან მომდინარეობს. ამას სამუდამოდ უნდა მოეღოს ბოლო.

არცთუ ცოტა ცოდავ შემოგვრჩა საქართველოს ისტორიიდანაც, რომლებიც ჩვენს თავზე უნდა ავიღოთ. ესეც გვეყოფა, რუსეთის ისტორიის მანკიერებები კი ჩვენი პასუხისმგებლობის სფერო არ არის. მთავარია, მათ გადაწყვეტილებაზე არ ვიყოთ დამოკიდებულები. მათ უფლება აქვთ, საკუთარი ბედი ისე გადაწყვიტონ, როგორც სურთ, ისევე – უარყოფითად და მარცხი განიცადონ ამ გზაზე.

ჩვენი საკუთარი გზა უნდა ვიპოვოთ. მხოლოდ ამის შემდეგ შეიძლება რუსულ დემოკრატიულ და პროგრესულ ძალებთან კონტაქტის დამყარება. აუცილებელი წინაპირობაა გზების ფიზიკური და შინაარსობრივი გაყოფა. გვეყოფა ერთად ტანჯვა და ნეხვში ერთად ცხოვრება.

ან შევალი: პირადად თქვენ პოლიტიკური ცხოვრების მიღმა დარჩით?

მ. მამარდაშვილი: არა, არც მთლად ასეა. თუმცა საკმაოდ სასაცილო როლი მაქვს – თეატრალურ პერსონაჟს ვგავარ, ისეთს, სცენაზე რომ ერთი წუთით გამოჩნდებიან და მერე ისევ გარბიან, შემდეგ ისევ უმიზეზოდ ვხედავთ მას და ისევ ქრება. ჩვეულებრივ, ეს დიდ სიცილსა და მხიარულებას იწვევს დარბაზში.

ტემპერამენტით და გონებით აქტივისტი არ ვარ. საზოგადოებრივი ორგანიზმის თავეაცობით სიამოვნებას ვერ ვიღებ. აქტივისტი ის ადამიანია, რომელიც მუდამ სხვათა საქმეებით არის დაკავებული. ეს ჩემს ხასიათში არ ზის. თუ რაიმე ამის მსგავსი გამაჩნდა, საბჭოთა წყობილებამ ჯერ კიდევ ბავშვობაში ჩაკლა. კომკავშირული ორგანიზაციის და

ნებისმიერი აქტივობის მიმართ სიძულვილი მთელი ცხოვრება თან მდევდა. სინამდვილეში ეს საქმიანობა მრავალ ამოცანას მოიცავს, ადამიანების დახმარებას გულისხმობს. ეს მესმის, მაგრამ ჩემი თავი აქტივისტის როლში ვერ წარმოვიდგენია. ფილოსოფოსს მარტოობა და სინყნარე სჭირდება. თუ პოლიტიკურ ცხოვრებაში ჩავებმები, აზროვნებისთვის აუცილებელი სიჩუმეს და მარტოობას უნდა შეველიო.

ამავე დროს, რასაც მე ვაკეთებ, ეს პოლიტიკაა, რადგან ვამბობ იმას, რასაც ვხედავ, გამოვხატავ ჩემს აზრებს – ჩემი საუბარი ხომ პოლიტიკური აქცენტებისგან შედგება. ვილაც ჩემი პოლიტიკური ოპონენტი ხდება, ვილაც პოლიტიკური მეგობარი. ამ თვალსაზრისით, მეც ჩართული ვარ პოლიტიკურ მოღვაწეობაში. არ ვესწრები ეროვნული ფრონტის კრებებს და კომუნისტური პარტიის წევრი ვარ.

ან შევალიე: ისევ კომუნისტური პარტიის წევრი ხართ?

მ. მამარდაშვილი: ჩემი პარტიაში ყოფნა პოლიტიკური აქტი არ არის და ვერც ჩემს პარტიულეთს მივანიჭებ პოლიტიკურ ფუნქციას. არ ვთვლი საჭიროდ, ეს ავუსხნა იმ ადამიანებს, ვინც პარტიულეთები გადაყარა. არ მალელებს, რას ფიქრობენ ჩემზე. არსებობს გარე და შიდა პარტიულობა. ენაც ორია – შიდა პარტიისთვის და გარე პარტიისთვის. თუ შენ შიდა პარტიას არ ეკუთვნი, პოლიტიკური აზრით, შენ სულაც არ ხარ პარტიის წევრი.

ახლა პარტიიდან გამოსვლა ნიშნავს, პოლიტიკური მნიშვნელობა მივანიჭო იმას, რაც არასდროს ყოფილა. პარტიულობა რაღაც სოციალური დაზღვევის მსგავსი იყო მაშინ. ამიტომ შევედი. ჩემი იქ შესვლა თავისებური სამუშაო მაგიდის მომზადება იყო, რადგან ფილოსოფიურ ჟურნალებთან თანამშრომლობას ვაპირებდი. ფილოსოფოსის საქმიანობა ამის გარეშე წარმოუდგენელი იყო, თანამშრომლობა კი – პარტიულეთის გარეშე. სულაც არ ვჩივი, ეს ჩემთვის ტრაგედია არ ყოფილა და არც პარტიის აცრემლებულ მსხვერპლად მომაქვს თავი.

მე ქართველი ვარ, ფილოსოფოსი. სიყმაწვილიდან შინაგან ემიგრაციაში ვიმყოფები. კარგად ვიცი, რას ნიშნავს იყო ჯაშუში. წარმატებული ჯაშუშიური საქმიანობისთვის, და არცთუ იშვიათად ეს შემოქმედებისთვის აუცილებელი პირობაა, ძალიან ჰგავდა გარემო მყოფებს. ფლობერი ამბობდა, რომ პირად ცხოვრებაში ის მეშინა (ფილისტერი), რაც მას აბსოლუტურ თავისუფლებას აძლევს ლიტერატურულ მოღვაწეობაში. დამოუ-

კიდებელი, თავისუფალი ადამიანის მანტიის ტარებას მეტისმეტად ბევრი ენერგია მიაქვს. შეიძლება ჰიპი გახდეთ, მაგრამ ამის უკან პრიმიტიული აზროვნება იმალება. რამდენი დრო უნდა დახარჯო სარკის წინ, რომ ასეთი განენილი გამოიყურებოდე. დარჩე შეუმჩნეველი და არ დაკარგო თავისუფლება: ეს იმდენად რთული ამოცანაა, მთელი სასიცოცხლო ძალები სჭირდება და თეატრალური შესტებისთვის ენერგია არ რჩება. მე პირადად თეატრალურობისკენ მიდრეკილი არ ვარ.

ან შევალიე: მინდა, კიდევ ერთ საკითხზე გკითხოთ აზრი – როგორ ახსენით რუსეთისა და საქართველოს გულგრილ დამოკიდებულებას გერმანიაში მიმდინარე მოვლენების მიმართ?

მ. მამარდაშვილი: მართალი ბრძანდებით. ეს პრობლემა რომ გაინტერესებდეს, ევროპაში უნდა ცხოვრობდე, არა – გეოგრაფიულად, არამედ ევროპული ცხოვრების წესით. ევროპაში ეს ალღელები იმიტომ, რომ მიღებული გადაწყვეტილება საერთოევროპულ მომავალზე აისახება. ეს ჩვენთვის მარსიახული ისტორიაა. ენა კი საერთო გვაქვს, მაგრამ სხვადასხვა პლანეტაზე ვცხოვრობთ.

ან შევალიე: და მაინც, გაისმის ფრაზა: ევროპის ნაწილი ვართო.

მ. მამარდაშვილი: ეს ჩვენი შინაგანი ცხოვრების ძალიან სერიოზული ფენომენია, რადგან ჩვენ თავად არ გვაქვს სინამდვილის საერთო საზოგადოება. თქვენი ენით ვსარგებლობთ, მაგრამ ჩვენი სინამდვილე არ შეესატყვისება თქვენსას. პირველი სიმპტომები ჯერ კიდევ პეტრე დიდის დროს გაჩნდა, რამაც რუსეთის ისტორიული თუ პოლიტიკური გზის არჩევაში გადაწყვეტი როლი შეასრულა. ასეთია ცნობიერების დეფორმირებული სტრუქტურის ერთ-ერთი ყველაზე სახიფათო ელემენტი.

საერთოდ, თავი და სხეული ერთი ბუნების არიან და ინფორმაცია, რომელიც სხეულიდან თავს გადაეცემა, ერთგვაროვანია. მოდით, მეტაფორულად ასე ჩამოვყალიბოთ: თავი (სადაც ხდება იმის გაცნობიერება, რაც სხეულს ემართება) და სხეული თავიანთი ბუნებით განსხვავდებიან – ასეთი მდგომარეობაა საბჭოთა კავშირის ხალხების და რუსეთის შემთხვევაში.

რუსი ინტელიგენციის ტრაგედია ისაა, რომ ენას, რისი საშუალებითაც მოვლენების გააზრება ხდება, არაფერი აქვს საერთო ამ მოვლენების არსთან და ეს მათთვის გაუგებარია. ჩვენთვის სულერთია, რა ხდება გერ-

მანიაში. თქვენ ეს პარადოქსალურად გეჩვენებათ, რადგან თვლით, რომ თუ ერთ ენაზე ვსაუბრობთ, ესე იგი, ერთი სინამდვილე გვაქვს, ანუ ენის საერთო ეკვივალენტი გავგაჩინია. ცდებით – სინამდვილის ნაწილი უნდა იყო, რომ ეს სინამდვილე გალღელებდეს.

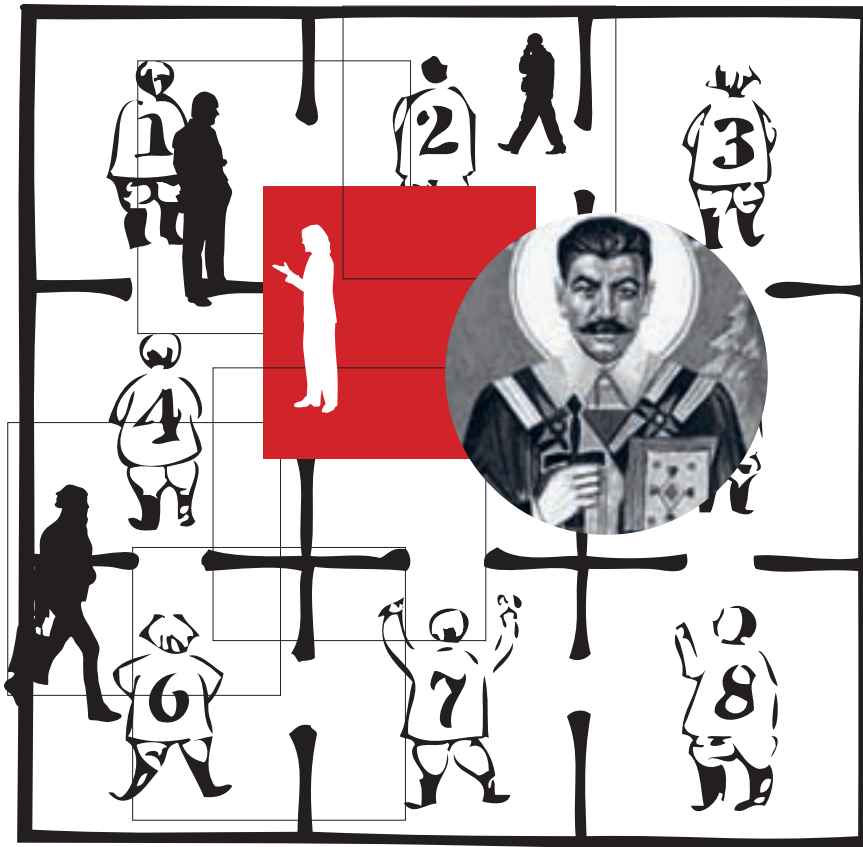
ახლახან აკრძალული სიტყვები „დემოკრატია“ და „კერძო საკუთრება“ გაათავისუფლეს ისე, როგორც ახალ აღთქმაში დემონების განდევნა მოხდა. ახლა ამ სიტყვების წარმოთქმა შეიძლება, მაგრამ გამოხატავენ კი ისინი კონკრეტულ რეალობას? არა, მათ სულში ფესვი არ აქვთ გადგმული. ასეთია საბჭოთა ადამიანების სამოქალაქო ცნობიერება.

ან შევალიე: დავუბრუნდეთ პოლიტიკურ სიტუაციას საქართველოში, სადაც გამსახურდია მთავარ როლს ასრულებს. როგორ შეაფასებდით მის მოღვაწეობას?

მ. მამარდაშვილი: გამსახურდიას მოღვაწეობა, ფაქტობრივად, დემოკრატიული გარდაქმნების დესტრუქტიულობაში გამოიხატება. სიტუაციის დესტაბილიზაციის გზით, გამსახურდია ცდილობს, ხალხის დაუოკებელი მღელვარება, ადამიანური ვნებები გამოიყენოს, ის, რაც ჰაერში ტრიალებს. მაგრამ ის პოლიტიკოსი არ არის, მხოლოდ თავისუფლებას მოყოლილი ემოციებით იკვებება.

თუ სიტუაციას გავანალიზებთ, დავინახავთ, რომ აწმყო ახალგაზრდებს ეკუთვნის. ეროვნულ მოძრაობაში ცოტაა მონიჭული ადამიანი, და ისინიც დიდად აქტიურები არ არიან. მხოლოდ ოცდაათ წლამდე ახალგაზრდები, უფროსები უკვე მიეჩვივნენ წინააღმდეგობის განევას იატაკქვეშეთში ან პროფესიული შინაგანი მოღვაწეობით. კინემატოგრაფია ამის მაგალითია. მათთვის ცნობილია იატაკქვეშეთის კანონები, იციან, როგორ მიიყვანონ საქმე ბოლომდე. ისინი ამ ბრძოლაში გაიზარდნენ და ჩამოყალიბდნენ.

იფიქრებდა ადამიანი პოლიტიკურ ბრძოლაზე, მაგრამ სივრცე გაივსო ვნებებით, ემოციებით, ამბიციებით. მონიჭულობა ნაკლად იქცა, რადგან უფროსები მობეზრდათ. ჩემი ფილოსოფიის ერთგული ვრჩები და გავუბრუნებ პოლიტიკაზე საუბარს ახალგაზრდებთან; უნებურად უფროსი თაობის კაცი ვხდები, ვინც მათ დაუსრულებლად რჩევა-დარიგებებს აძლევს. მათი მესმის – უფროსი თაობა მათთვის სიცოცხლესთან არ ასოცირდება. არ მინდა ვიყო იქ, სადაც ჩემი ნახვა არ სურთ. სურვილის არქონა ჯაშუშის ცხოვრების ერთი უდიადესი კანონია, რაზეც უკვე ვისაუბრე და რომელიც მე მეკუთვნის.

ჩაკეტილი საზოგადოება და მისი ღარჯები

<<< ლასანუხისი გვ. 96

ამგვარად სახეცვლილი და განაცონალის-ტურებული მართლმადიდებლობა ჯერ „პერესტროიკის“ ხანის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის, შემდგომ კი უკვე დამოუკიდებელი საქართველოს ძირითადი პოლიტიკური მოძღვრების სახეს იღებს, რომელიც ერთი, ასევე, სრულიად ბუნდოვანი და შელოცვის მსგავსი ფორმულირებით – „საქართველო გაბრწყინდება!“ გვირგვინდება.

„საქართველო გაბრწყინდება!“ – ქართული სახელმწიფოებრიობის ფაქტობრივად ერთადერთი პოლიტიკური „დოქტრინა“, რომელიც პოლიტიკური მართლმადიდებლობისა და ქართული ნაციონალიზმის შიბრიდმა წარმოშვა და უკანასკნელი ოცი წლის განმავლობაში ქართულ პოლიტიკურ ცნობიერებაში დომინირებს. რადგანაც ამ ხნის მანძილზე საქართველოში მოქმედ არც ერთ პოლიტიკურ ძალას რეალობასთან მიხედვით ქართული სახელმწიფოებრიობის არანაირი კონცეფცია არ შეუქმნია, ეს ფორმულა ერთადერთი პოლიტიკური რეალობის განსახიერებად იქცა. სწორედ მისი მადლით საქართველო ურჩხულებით, გველეშაპებით და მათთან მეზობლი გმირებითა და წმინდა-

ნებით დასახლებულ ერთგვარ ვირტუალურ სამყაროში იმყოფება და მხოლოდ სრულიად გაზღაპრებული წარსულის რეპროდუქციას ცდილობს. აქედან გამომდინარე, ასევე ლოგიკურია, ერთი მხრივ, პრეზიდენტების ეკლესიაში ფიცის დადების კურიოზული რიტუალი (პრეზიდენტობა, როგორც სეკულარული ინსტიტუცია, თავის არსში გამორიცხავს საკრალურ ლეგიტიმაციას) და მონარქიის აღდგენის, როგორც ქვეყნის გამთლიანების ერთადერთი გზის იდეები, რადგანაც საქართველო თავისი პოლიტიკური ცნობიერებით არა 21-ე საუკუნეში, არამედ საკუთარი ფანტაზიებით გამოგონილ შუა საუკუნეებში იმყოფება. მეორე მხრივ კი, 2002 წელს სახელმწიფოსა და საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის გაფორმებული საკონსტიტუციო შეთანხმება (კონკორდატი), რომელიც ამ ეკლესიას განსაკუთრებულ პრივილეგიებს ანიჭებს და, ფაქტობრივად, გზას უხსნის ერთგვარი თეოკრატიული საზოგადოების ჩამოყალიბებას, სადაც როგორც პოლიტიკური, ასევე, ყოფითი სფეროებიც საეკლესიო კონტროლს უნდა დაექვემდებაროს. აქედან გამომდინარე კი, მომავალი საქართველოს პროექტი აიათოლა ჰომეინის დროინდელ ირანს უფრო ნააგავს, ვიდრე ლაიცისტურ პრინციპზე და-

ფუნდებულ, ლიბერალური ღირებულებების თანამედროვე ევროპული ტიპის სახელმწიფოს. ამდენად, „საქართველოს გაბრწყინება“ თავისი არსით იმის გამოხატულებაა, რასაც ევროპელი განმანათლებლები ობსკურანტიზმს უწოდებდნენ: როდესაც გონებას, რაციონალურ აზროვნებას სრულიად ბუნდოვანი და არაფრის მთქმელი მითოსური ფორმულები უპირისპირდება და მის ჩახშობას ცდილობს. ასეთი განვითარება კი საქართველოში რელიგიური ფუნდამენტალიზმისა და ექსტრემიზმის ნიადაგს ქმნის, რომლის პირველი ნიშნებიც უკვე სახეზეა და ქვეყნისა და საზოგადოების მომავალს სერიოზული საფრთხითაც კი ემუქრება.

მართლმადიდებლური ფუნდამენტალიზმის სიმპტომები და მათსატყუარი

როდესაც მიმდინარე წლის 31 ოქტომბერს „მართლმადიდებელ მშობელთა კავშირის“ აქტივისტებმა და სამღვდლო პირებმა თბილისში პელოუინის მოზიემე ახალგაზრდები დაარბიეს, – ეს ფაქტი ფუნდამენტალიზმის სიმპტომია: რელიგიურ ფანტიკოსთა ჯგუფი ძალადობს და ფიზიკურად უსწორდება ადამიანებს, რომლებიც უცნაურად გამოიყურებიან, მათგან განსხვავებულად გამოხატავენ მხიარულებას, და, საერთოდ, არ ცხოვრობენ იმ წესების მიხედვით, რაც მათ ერთადერთ ჭეშმარიტებად მიაჩნიათ, ანუ არასწორი აზრი აქვთ. ეს კი ამ მართლმადიდებლებისათვის, როგორც „სწორი აზრის მქონეთათვის“, არათუ მიუღებელია, არამედ „სატანისტურია“ და ლიკვიდაციას ექვემდებარება, რაც უკვე ფუნდამენტალიზმის მეტასტაზებზე მიუთითებს. ფუნდამენტალიზმის მეტასტაზები ადამიანის ფსიქიკურ და მენტალურ უკანსვლას, ანუ დეგენერაციას იწვევს, რის გამოც, ადამიანს კარნავალურ ფორმაში გამოწყობილი მეორე ადამიანი შეიძლება სატანად ან ავსულად მოეჩვენოს, რადგანაც მისი გონება უძლურია სიმბოლო რეალობისგან განასხვაოს და საგნებს იმ სქემის მიხედვით აღიქვამს, რომელიც მასშია ჩაპროგრამებული. ამდენად, ფუნდამენტალისტი გულწრფელია, როდესაც იგი საკარნავალო კოსტუმში გამოწყობილ ახალგაზრდაში სატანას ებრძვის, ისევე, როგორც გულწრფელი იყო არაერთი ფანტიკოსი კომუნისტი, რომელიც 1937 წელს „ხალხის მტრებს“ ავლენდა და ხერხედა. ასეთ შემთხვევაში არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს ამას სტალინის სახელით გააკეთებ, თუ მართლმადიდებლობის.

ფანტიკოსები ყველგან არსებობენ, მათ შორის – დასავლეთის ყველაზე ლიბერალურ ქვეყნებშიც, მაგრამ ისინი რეალურ

საფრთხეს არ წარმოადგენენ, ვიდრე საზოგადოებას კანონმდებლობით, მედიითა და საზოგადოებრივი აზრის შემქმნელი ინსტიტუტების მეშვეობით მათგან თავის დაცვა და მათი განეიტრალება შეუძლია. მაგრამ როდესაც ფუნდამენტალიზმის მეტასტაზები ფართო მასებში იწყებს გავრცელებას, მაშინ საზოგადოებასაც და სახელმწიფოსაც მათგან თავდაცვის იმუნიტეტი უქვეითდება და უძლური ხდება, რათა წინააღმდეგობა გაუწიოს ექსტრემიზმს, ალასრულოს საკუთარივე კანონმდებლობა და დაიცვას მოქალაქეთა უსაფრთხოება. მედია არათუ არ აშუქებს, არ აჩვენებს მომხდარს, არამედ ერთადერთი გაზეთი „ალია“ ტრიბუნას უთმობს ფუნდამენტალისტებს და მათივე სიტყვებით აფასებს ამ ფაქტს, რაც იგივე იქნებოდა, რომ, ვთქვათ, 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტის შეფასებისათვის ალ-ქაიდას ტერორისტები მოეწვიათ. ასეთი დუმილისა და უძლურების მიზეზი არა მხოლოდ ისაა, რომ მედიას ან ხელისუფლებას უბრალოდ ეშინიათ ფუნდამენტალისტების, არამედ უფრო მეტად ის, რომ მათშიც შეაღწია ფუნდამენტალიზმის მეტასტაზებმა, დააავადა, დაასუსტა ისინი, დაუკარგა ეთიკური პრინციპები და დაუქვეითა გონებრივი უნარები. სწორედ ამიტომ, შესაძლებელი ხდება ეკლესიის ჩარევა მედიის საქმიანობაში, თვით ყველაზე „პროფანულ“ „რიალითი

შოუებშიც“ კი – ეს მან უნდა გადაწყვიტოს, თუ რომელი და როგორი ლიტერატურული თხზულების დაწერის უფლება აქვს მწერალს, როგორი სპექტაკლის დადგმის ამა თუ იმ თეატრს; საერთოდ, შეიძლება თუ არა წმინდანზე ეკლესიისგან განსხვავებული აზრის ქონა (თუ გავითვალისწინებთ, რომ არაერთი წმინდანად შერაცხული პიროვნება „ქართველი ერის წინაშე დამსახურებისთვისაა“ ამ რანგში აღზევებული, მათზე არაკანონიკურ ტონში საუბრის აკრძალვა ძალიან წააგავს თანამედროვე რუსული ინტერვენციების ლოგიკას, როდესაც, მაგალითად, აფხაზეთის ან სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობას ჯერ რუსული პასპორტები ურიგდებათ, შემდეგ კი საკუთარი მოქალაქეების დასაცავად რუსეთის ჯარები შემოდიან). კიდევ უფრო სახიფათოა ფუნდამენტალიზმის მეტასტაზების სკოლაში შეღწევა და მოსწავლეებში ობსკურანტული აზრებისა და ყოფის ნორმების გავრცელება, რაც არათუ მხოლოდ მოგვაგონებს საბჭოთა სკოლის სტერეოტიპებს, არამედ მათზე ბევრად უფრო ანაქრონულია და თავად განმანათლებლობის პრინციპების წინააღმდეგაა მიმართული.

ფუნდამენტალიზმის მეტასტაზები იმდენადაა მოდებული მთელ საზოგადოებაში, რომ ადამიანთა საკამოდ დიდი ნაწილი ქრონიკულად რელიგიურ რიტუალებში იმყოფება: ეკლესიის დანახვაზე იწერს პირჯვარს,

აკურთხებს ბინას, ავტოს, ყოფით ნივთებს, „მოდერის“ ლოცვა-კურთხევით მიდის შვებულებაში, ექიმთან, იღებს გადაწყვეტილებებს; თუ საჭიროა, იძალადებს კიდევ, რადგანაც ეს ძალადობა „სწორი აზრის ქონას“ ემსახურება და მოძალადეს თავი შეიძლება აპოკალიფტურ მხედრადაც წარმოუდგენია, რომელიც განკითხვის ჟამის მოახლოებას იუნყება, მით უმეტეს, რომ მას ისიც ასწავლეს, რომ განკითხვა ქართულ ენაზე ჩატარდება.

სახელმწიფო კი, რომელიც ასევე დასწავლულია ამავე მეტასტაზებით, უძლურია დაიცვას და განახორციელოს საკუთარი კონსტიტუცია, რომელიც რელიგიურ შუღლს, ადამიანის რაიმე ნიშნით დისკრიმინაციას და ექსტრემიზმს კრძალავს და საზოგადოებრივი ორგანიზაცია, რომელიც ამ აკრძალვებს სისტემატურად არღვევს. სახელმწიფო ვერ ახერხებს მას საკუთარივე კანონმდებლობა დაუპირისპიროს, რადგანაც მას სახელად „მართლმადიდებელ მშობელთა კავშირი“ ჰქვია.

ეკლესიის ასეთი ზესახელმწიფოებრივი უფლებები კი თავად სახელმწიფოს შინაგან რღვევას იწვევს, რომელიც საკუთარ იურისპრუდენციას ვედარ ფლობს და მთელ ქვეყანას თვითიზოლაციისაკენ მიაქანებს, სადაც თანდათანობით უკვე ყველაფერს ჩაკეტილი საზოგადოების დარაჯები განაგებენ.

„ვნებებით სავსეს, ვიბონებ წარსულს“...

<<< დასაწყისი გვ. 100

ასკეტური „კარისკაცი“ და ზღვარგადასული ფანტაზიით დატვირთული „სიბრძნე სიცრუისა“, მჩქეფარე „მერი პოპინსი“ და თავშეკავებულად ნაზი „პატარა პრინცი“, თელავის თეატრში განხორციელებული ბოლო დადგმები... ყველა ეს სპექტაკლი, და კიდევ ბევრი სხვა, თენგიზ მაღალაშვილთან ერთად დადგმული, ჩვენი შემოქმედებითი ცხოვრების ძალიან მნიშვნელოვანი ნაწილია. და როგორი აუცილებელია, გამოჩინდეს თეატრმცოდნე, რომელიც შეისწავლის ნანას (და თენგიზის) შემოქმედებას, მის თავისებურებას და ადგილს ქართულ კულტურაში.

ვფიქრობ ნანაზე, ჩემს უახლოეს, უახლოეს მეგობარზე, რომელთანაც ერთად ვარსებობდით ყოველდღიურად. ერთად ვმუშაობდით, სცენარებზე, ფილმებზე. ერთად ვატარებდით ზაფხულს, თელავში – ზაირასთან, ზღვაზე – ბიჭვინთაში; რომელთანაც ყველაფერი მაერთიანებდა – დამოკიდებულება დიდი თუ პატარა საზოგადოებრივი და პოლიტიკური მოვლენების მიმართ; რომელიც მაკლია ყოველ დღე, ყოველ წუთს; რომლის გარეშე არსებობაც ვერ წარმომედგინა.

და მაინც, ვარსებობ.

ეთერ თათარაიძეს და ამირან არაბულს ჩვენი მომავალი, საერთო სამუშაოს გამო შევხვდი. ჩემი წინადადებაა – წარვადგინოთ იუნესკოში, მსოფლიოს არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ნუსხაში შესატანად ფშავ-ხევსურული და თუშური ფოლკლორი. ეთერი და ამირანი კი ამ დარგის სპეციალისტები არიან და მათ მაშინვე დიდი ენთუზიაზმით გაიზიარეს ეს იდეა. ვფიქრობ, რომ ამ რთულ დოსიეს კარგი პატრონი გამოუჩნდა და ჩვენი ხალხური პოეზიისთვის გაკვალული იქნება გზა მსოფლიოს მემკვიდრეობისკენ.

ეთერ თათარაიძე, დიდი ხანია, მიყვარს, როგორც თვითმყოფადი და თავისებური პოეტი, თუში პოეტი, რომელმაც ქართული პოეზია განსაკუთრებული ინტონაციით გაამდიდრა. მაგრამ ახლა ამ თვალგანთვლებული ქალის და მორიდებულად მომღიმარე ამირანის სხვა მხარეც დავინახე: ჩემს წინ აღმოჩნდა ორი თავდადებული და უანგარო მშრომელი, ერთად შეჭიდებული დიდ და უაღრესად საჭირო საქმეს, ქართული კულტურის თავმდაბალი და მოკრძალებული მოამბავნი. როცა ასეთ ადამიანებს ხვდები, გული გინათდება და რწმუნდები, რომ ჩვენს კულტურას გადაშენება არ უწერია. „შენდობით მომიხსენიეთ“ – ასეთი სათაური აქვს მათ მშვენიერ წიგნს, მიძღვნილს ქართული ეპიტაფიებისადმი. ეს წიგნი მათი ათწლიანი თავდაუზოგავი შრომის შედეგია. მათ მოიარეს მთელი საქართველო, გადაიღეს და აღწუსეს უამრავი საფლავის ქვა მათზე ამოტვიფრული საოცარი გამოსახულებით და სამგლოვიარო ლექსით, რომელთაც „მგოსანნი გლოვისანი“ წერდნენ, როგორც მათ ხატოვანად უწოდებდნენ მემატიანე. ჩემთვის სასიამოვნოა ისიც, რომ ამ წიგნის არსებობა ზურაბ ჟვანიას სახელთანაა დაკავშირებული და მის ხსოვნას ეძღვნება.

ბარაკ ობამას ინიციატივით თეთრი სახლის ოვალურ კაბინეტში ერთმანეთს შე-

ხვდნენ ამერიკის პრეზიდენტები, ბოლო ხუთი პრეზიდენტი: მამა და შვილი ბუშები, კლინტონი, კარტერი და ობამა; ყველა – მაღალი (კარტერის გამოკლებით), თხელი, ლალი და მომღიმარი. მომხიბლავი გამოსახულება და თავის არსში სრულიად განსაკუთრებული მოვლენა. გარკვეულ დროს მსოფლიოს ხუთი უძლიერესი პიროვნება, სხვადასხვა მრწამსისა და იდეოლოგიის მატარებელი, რესპუბლიკელები და დემოკრატები, რომელთაც ყველა განსხვავების და დაპირისპირების მიღმა აერთიანებთ უმაღლესი იდეა: შეგნება იმისა, რომ ყველანი ამერიკელები არიან და თავის ქვეყანას ემსახურებიან! ბარაკ ობამა აცხადებს, რომ ის აფასებს ყველა მათგანის ღვაწლს და ყველას დაეკითხება აზრს მსოფლიოს უმნიშვნელოვანეს პრობლემებზე. აი, ეს არის დიდი პოლიტიკის ნამდვილი უწყვეტობა, ასეთი მნიშვნელოვანი და აუცილებელი ყველა სახელმწიფოსთვის. დადგება ოდესმე ასეთი დრო ჩვენი ქვეყნისთვისაც? მაშინ კი შეგვეძლება თქმა, რომ ნამდვილ დემოკრატიაში ვცხოვრობთ.

არ ხარ მოხუცი იქამდე, სანამ გამოძრავებს ცნობისმოყვარეობა ცხოვრების ყველა გამოვლინების მიმართ, და სანამ შეგიძლია აღფრთოვანდე. ჩემი ახალი ფორმულაა – ცნობისმოყვარეობა და აღფრთოვანების უნარი არის ახალგაზრდობის შენარჩუნების წამალი და სიბერის პრევენცია. ახალგაზრდა ხარ, სანამ გაინტერესებს და გიხარია! სწორედ ამიტომ არ ბერდება ლამის 90 წელს მიტანებული სუსანა (ტოროშელიძე), რომელსაც გარეთ გასვლა კი უჭირს, მაგრამ სულ ახალი და ახალი აღმოჩენებით ცხოვრობს ლიტერატურისა თუ ადამიანური ურთიერთობების სფეროში და ისეთი ხალისით გაპასუხობს ტელეფონში – კარგად ვარ, კარგად, – რომ... უბრალოდ ოპტიმიზმით ივსები.

მწერლის სიტყვა ნობელის პრემიის მიღებისას ყოველთვის განსაკუთრებული მოლოდინის განწყობას ქმნის. ასე იყო ამჯერადაც, როცა შვედეთის აკადემიის ოქროთი მოოჭვილი დარბაზის სცენისკენ მსუბუქი ნაბიჯით მიემართებოდა მაღალი, ახალგაზრდულად მოხდენილი ლე კლეზიო, რომელსაც ასე ახასიათებენ: „ის ქერაა, მაგრამ აქვს აბორიგენის ნაკვთები, თითქოს სინამდვილეში ფრანგი კი არ არის, არამედ ალბინოსი ინდიელი“.

„ეს არის სიტყვა, სადაც მე ვლაპარაკობ ეჭვის შესახებ“, – ამბობდა წინასწარ ლე კლეზიო. მისთვის ბევრად უფრო ბუნებრივია არსებობა მუდმივი დაეჭვებისა და არა

პატივის მიგების ატმოსფეროში. „რატომ წერს მწერალი?“ – ასეთი კითხვით იწყებს ნობელის ლაურეატი თავის სიტყვას და ასე პასუხობს: მწერალი არსებობს „პარადოქსების ტყეში“, რომელსაც ის არ უნდა გაუზრდოდეს, არამედ პირიქით, დამკვიდრდეს იქ, რათა ამოიცნოს ყველა დეტალი, შეისწავლოს ყველა ბილიკი, სახელი დაარქვას ყველა ხეს. მწერალი მოწმეა, მაგრამ თავის არსში მას უნდა მოქმედება; მოქმედება და არა მოწმედ დარჩენა. წერო, იოცნებო, წარმოისახო იმისათვის, რომ ეს სიტყვები, გამოგონებები, ოცნებები ჩაერიონ რეალობაში, შეცვალონ ადამიანთა გონებები და გულები, გახსნან უკეთესი სამყაროს კარი. და ამავ დროს სწორედ ამ წუთში რაღაც ხმა ჩასჩურჩულეს, რომ ეს არ მოხდება, რომ ამ სიტყვებს გაიტაცებს საზოგადოების ქარი, რომ ოცნებები ქიმერებად დარჩება. რა უფლება გაქვს იფიქრო, რომ ხარ უკეთესი? არის კი მწერალი ის, ვინც პოულობს გამოსავალს? როგორ შეუძლია მწერალს იმოქმედოს, როდესაც მას მხოლოდ გახსენება ხელეწიფება?

მარტოობა მაგნიტია მწერლისთვის, მხოლოდ მარტოობაში პოულობს ის ბედნიერების არსს. ეს ბედნიერება წინააღმდეგობებით არის სავსე, ტკივილისა და ნეტარების ნაზავი, სასაცილო ტრიუმფი, ყრუ და განუქარველი ბოროტება, რომელიც თან გდევს, როგორც მუსიკალური ფრაზა. მწერალს უნდა ილაპარაკოს ყველასთვის, ყველა დროისათვის. და აი, ის ზის თავის ოთახში, ცარიელი ფურცლის ძალიან თეთრ სარკესთან. თავისი კომპიუტერის ძალიან ცოცხალ ეკრანთან. ეს არის მისი ტყე. ტყე – სამყარო ორიენტირების გარეშე. შენ იძირები ხეებისგან წამოსულ სულისშემოთველ სიციხესა და წყვილიადში...

საბოლოოდ მთელ თავის სიტყვას ლე კლეზიო უძღვნის ცენტრალური ამერიკის – ელ ტაპონ დარიენის – ინდიელებს – მსოფლიოში ყველაზე უფრო ხშირი და გაუვალე ტყის მაცხოვრებლებს, სადაც მან დიდხანს იცხოვრა, ისწავლა მათი ენები და ჩაეფლო მათი მითების სამყაროში. სწორედ ამ ინდიელების ერთ-ერთ წარმომადგენელს, მითებისა და ზღაპრების შემქმნელსა და მთხრობელს – ელვირას უძღვნის ლე კლეზიო თავის საქებარ სიტყვას და პრიზს, რომელსაც მას ნობელის აკადემია ანიჭებს.

ვფიქრობ, ლე კლეზიომ არ გააცრუა მოლოდინი და შვედეთის აკადემიის საზეიმოდ გაბრწყინებულ დარბაზში ძალიან უჩვეულო და ინდივიდუალობით აღბეჭდილი სიტყვა წარმოთქვა.

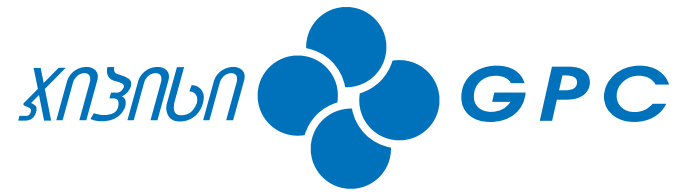

„პოლიტიკური“

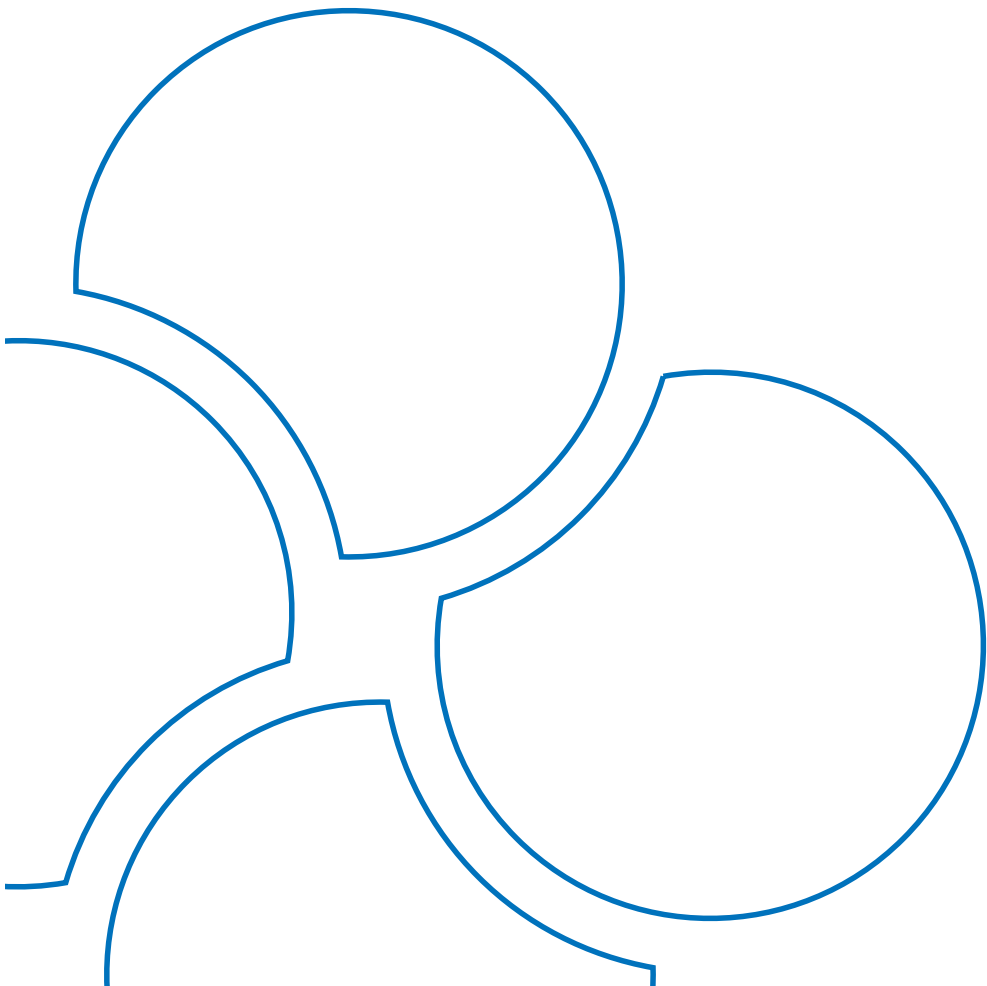
უპრეცედენტო პროექტია, რომლის ფარგლებშიც 10 ცნობილი პოლიტიკოსი საკუთარ თავზე აიღებს ჟურნალისტის ფუნქციას. „პოლიტიკურს“ წამყვანები სახელისუფლებო და ოპოზიციური ძალების წარმომადგენლები არიან.

გოქა ბაბაშვილი, სოზარ სუბარი, ლევან ბაჩიჩილაძე, შალვა ნათელაშვილი, გიორგი გოგუაძე, ლაშა ჟვანია, ეკა ბესელია, გობა ხინდრავა და ქახა ქუქავა გადაცემის თემას და სტუმარს შეარჩევენ და თავიანთ რესპოდენტებთან ერთად ქვეყნისათვის აქტუალურ პოლიტიკურ და სოციალურ პრობლემებს განიხილავენ.

გადაცემა ეთერში გადის ყოველ სამუშაო დღეს 16.00 საათზე.

გაერთიანებული ენერჯეტიკული კომპანია

CLUB 24

ღამევით საახალწლო და საშობაო ღვინოსა-უღო

- ❖ მოაწყვეთ საახალწლო და საშობაო წვეულება თქვენი მეგობრებისთვის კლუბი24-ის რესტორანში და ასევე ისიამოვნეთ სივარის ღრბაში და ღვინის ბარში
- ❖ ღამეობით უკუშოილოესი კერძები და ღვინოები და ისიამოვნეთ ცოცხალი მუსიკის თანხლებით

რესტორანი

სივარის დარბაზი

ღვინის სარდაფი

ადგილების დასაჯავშნად დაგვიკავშირდით.
იჩქარეთ, ადგილები შეზღუდულია

კლუბი24
ჯორჯენაძის ქ. 9 თბილისი, 0103
ტელ: +995 32 774 676
info@club24.ge